BIBLIOTHECÆ
ACADEMICÆ INGOLSTADIENSIS
INCUNABULA TYPOGRAPHICA

SEU

LIBRI ANTE ANNUM 1500 IMPRESSI CIRCITER MILLE ET QUADRINGENTI;

QUOS

SECUNDUM ANNORUM SERIEM DISPOSUIT, DESCRIPSIT, ET NOTIS HISTORICO-LITTERARIIS ILLUSTRAVIT

SEBASTIANUS SEEMILLER

CANONIC. REG. POLLINGANUS, SERENISS. ELECT. PAL. BAV. CONS. ECCLES. ACT. THEOL. DOCTOR ET PROP. PUBL. ORD. BIBLIOTHECÆ ACADEM. PRÆFECTUS, THEOLOG. FACULTATIS h. t. ITERUM DECANUS.

FASCICULUS II.

QUI

LIBROS COMPLECTITUR NOTA ANNI IMPRESSA INSIGNITOS ULTRA DUCENTOS ET VIGINTI, EOSQUE OMNES SEPTENNII SPATIO AB ANNO 1477 — 1483 IMPRESSOS.

ACCEDUNT

QUADRAGINTA ET AMPLIUS NOTA ANNI IMPRESSA CARENTES, SED PROBABILISSIME QUOAD MAJOREM PARTEM PARITER ANTE ANNUM 1484 IMPRESSI.

CUM ADPROBATIONE THEOLOGICÆ FACULTATIS.

INGOLSTADII

Vendit JOH. WILHELMUS KRÜLL BIBLIOPOLA ACADEM.

Impreſſit Sebaſtianus Valentinus Haberberger Electoralis Univerſitatis Typographus. 1788.

Digitized by Google

Digitized by Google

PRÆFATIO.

Operis hujus Bibliographici Faſciculum Primum, anno ſuperiori editum, viris doctiſſimis, & in hoc literaturæ genere verſatiſſimis pergratum fuiſſe, ex publicis eorum teſtimoniis edoctus ſum (a) Fuerunt etiam non pauci, qui datis ad me literis ad opus, ea, qua ceperam, ratione continuandum etiam atque etiam hortati ſunt. Horum igitur doctiſſimorum virorum tam publicis, quam privatis adhortationibus animatus ea, qua potui, diligentia opus continuavi, & jam partem ejus longe maximam abſolvi. Habe interim, Amice Lector, faſciculum ejus ſecundum. Fuerunt, qui ad primum faſciculum addenda quædam, atque emendanda ſubminiſtrarunt. His pro ſua in me benevolentia grates jam ago publicas. Perplura ipſe poſt impreſſionem Faſciculi I. copiam nactus librorum, quos ante oblato etiam pretio habere non poteram, vel qui nunc primum publici juris facti ſunt, obſervavi, quibus a me dicta vel confirmantur, vel illuſtrantur, vel emendantur. Atque hæc quidem, cum aliis aliorum obſervationibus, benevole mecum communicatis, hic ſubjiciam.

 AD-

(a) Conf. Nürnberg. gelehrt. Zeitung. LXIX. Stück. Dienſtag den 28. Auguſt. 1787. N. 257. Die zu Jena herauskommende allgemeine Litteratur-Zeitung. Jenner 1788. N. 17. b. Col. 179. ſeqq. Wirzburger gelehrte Anzeigen. X. Stück. Samſtags den 2. Februar 1788. pag. 92. ſeqq.

ADDENDA, ET EMENDANDA
AD
FASCICULUM I.

Pag. 11. De hac L. Apuleii editione plura habet notatu digna Cardinalis Quirini de *Optimorum Scriptorum editionibus Romanis.* Edit. Schelhorn. pag. 209. ſeqq. ubi integram Johannis Alerienſis Præfationem exhibuit In ſubſcriptione vero ibid. pag. 221. lin. 30. male legitur *epitomata* pro *epitoma.*

Pag. 12. lin. 12. poſt *Johannes* add. *Andreas.*

Pag. 13. Editionem hanc Auli Gellii fuſius deſcripſit, & Præfationem editoris integram recitavit Quirini loc. cit. pag. 195. ſeqq. Dignus etiam eſt, qui de eadem conſulatur, P. Audiffredi in Catalogo Roman. Edit. Sæc. XV. pag. 19. ſeqq.

Pag. 14. De verſibus: *Aſpicis illuſtris lector* &c. editioni Auli Gellii, ſecundum Hambergerum, & Editores A. Gellii Bipontinos, adjectis nihil quoque habent Quirini, & Audiffredi loc. cit.

Ibid. lin. 24. pro *Aurbach.* legendum eſſe *De aurbach.* jam monui ad calcem Faſciculi I.

Pag. 35. *Sermones ſacri ab anonymo conſcripti, latine.* 1471. &c. Sermones iſti non ſunt anonymi, ſed Leonardi de Utino, Ord. Præd. Hujus editionis integrum exemplar vidi in Bibliotheca Imperialis Monaſterii Ord. S. B, ad SS. Udalr. & Afram Auguſtæ, in cujus fronte legitur: *Quadrageſimale aureū editum ꝑ egregiū excellentiſſimū ac famoſiſſimum artiū & ſacre theologie doctorē frēm Leonardū de Vtino almi ordīs frūm predicatorū ac doctrine anglice* (ſic) *acutiſſimū defenſorē feliciter incipit.* Iisdem litteris, quibus impreſſum eſt hoc opus, Franciſcus de Hailbrun,

brun, Alemannus, anno 1472 Venetiis impreſſit Quadrageſimale Roberti de Licio. Ea de re certiorem me fecit Adm. R. P. Placidus Braun, Bibliothecæ in Imperiali Cœnobio ad SS. Udalr. & Afram Auguſtæ Præfectus, qui opus utrumque, utpote in eadem Bibliotheca exſtans, adcurate contulit, & in deſcribendis Bibliothecæ ſibi concreditæ Incunabulis typographicis, pretioſis illis quidem, nec ſane paucis, laudabiliſſimo ſtudio occupatur. Satis igitur, puto, confidenter adfirmari poteſt, opus præſens ab eodem typographo impreſſum fuiſſe. Exſtat eadem editio in Bibliotheca Cann. Regg. in Rebdorf. Conf. Monumenta Typograph. Biblioth. Cann. Regg. in Rebdorf. pag. 106. Vir Cl. Michael Denis in Merkwürdigkeiten der garelliſchen Bibliothek pag. 45. & 46. editionem hujus operis Venetam a Franciſco de Hailbrun, & Nicolao de Franckfordia anno 1473. curatam ut editionem originalem habuit. Noſtram igitur anni 1471. tum quidem adhuc ignoravit.

Pag. 45. lin. 14. Loco *Præſens hæc ſecunda eſt*, omnino legendum, *Præſens hæc tertia eſt*. Nam Schoiſſerus idem opus etiam anno 1470. Moguntiæ excudit, ut ex *Bibliotheca Moguntina* — Illuſtriſſimi, & Reverendiſſimi Stephani Alexandri Würdtwein, Auguſtæ Vind. anno 1787 edita, diſcimus. Conf. pag. 101. Exſtat etiam hæc anni 1470. editio in Bibliotheca Monaſterii ord. S. Ben. Faucenſis (Füſſen) ut literis me docuit Vir Clariſſimus, & in hoc genere literaturæ verſatiſſimus Chriſtianus Carolus *Am Ende*, Paſtor Evangelicus Kaufburæ. Cui harum additionum partem magnam me debere gratus publice profiteor.

Pag. 51. Summæ Aſtexani tres diverſas editiones, nota anni impreſſa deſtitutas vir. Cl. Michel Denis in Merkwürdigkeiten der garell. Bibliothek pag. 44. commemorat. Noſtram, quæ etiam in Bibliotheca exſtat Garelliana, ab illa diſtinguit, quam Weislingerus in *Armamentario Cathol.* pag. 18. & in *Catalogo Alphabet.* pag. 13. excitavit. Habet poſterior hæc editio in fine manu rubricatoris adſcripta ſequentia:

Ex-

Digitized by Google

Explicit ſūma frīs aſtexani arte impſ̄oria formata per venabilē virū johē3 mentel anno dñi MCCCC°LXIX. (1469) Verum notæ ejusmodi Manuſcriptæ merito habentur ſubleſtæ fidei, ut alias jam ſæpius monui. Conf. *Clement* Bibliotheque curieuſe Hiſtorique & Critique Tom. II. pag. 169 ſeqq. Idem editiones hujus operis plures, nota anni inſignitas, recenſuit.

Pag. 52. N. XIII. Nihil de hac oratione habet Audiffredi in Catalogo Roman. Edit. Sæc. XV.

Pag. 53. N. XIV. Cl. P. Audiffredi loc. cit. pag. 145. perperam aſſeruiſſe videtur, in fine hujus orationis legi ſequentia: *Rome in domo nobilis viri Joh. Philippi de Lignamine Meſſanen. S. D. N. familiaris anno eius tertio XXIII. Decembris.* Hæc enim verba (quibus etiam hæc ſunt præmiſſa: *M. CCCC. Lxxiii. Impreſſe* (ſic) *ſūnt iſti ſermões*) leguntur ad calcem orationis de humana felicitate quæ quidem oratio in exemplari, quod viderat P. Audiffredi, cum noſtra hac oratione eandem habebat compacturam, ut ipſe, poſthac certiora edoctus, teſtatur pag. 442.

Pag. 53. N. XV. Cl. P. Audiffredi pag. 442. fatetur, *veriſimillime* a ſe orationem hanc ad annum 1472, quo habita eſt, pag. 119. perperam fuiſſe relatam.

Pag. 53. N. XVI. Tractatum hunc P. Audiffredi ad annum 1473. pag. 140. recenſuit.

Pag. 55. lin. 3. Literis C. W. editorem deſignari, non typographum, conjectura eſt doctiſſimi viri, qui Faſciculum I. in Novellis Literariis Norimbergenſibus recenſuit. LXIX. Stück. pag. 547. ann. 1787. Idem recte animadvertit, ſcribendum fuiſſe W. C. non C. W. ſi Wolfgangus Cephaleus (Wolfgang Köpfel) fuiſſet deſignandus. Qui recenſionem faſciculi primi in Novellis literariis Jenenſibus (allgemeinen Litteratur-

Zei

Digitized by Google

Zeitung — Jenner 1788. N. 17. b.) ſcripſit, non eſt alienus a ſententia Rubricatoris, qui litteris C. W. Conradum Wolfach deſignari adnotavit in margine noſtri exemplaris. Putat vero artificis forte id nomen eſſe, qui litteras ſculpſit in editione hac adhibitas.

Pag. 57. N. VI. Nec ex ſubſcriptione, nec aliunde certo colligi poteſt, an Bononiæ, an alibi hoc opus impreſſum fuerit. Maittaire Tom. I. pag. 346. aliud opus ab eodem typographo, pariter ſine nota loci impreſſum excitavit. Idem vero Bibliographus Tom I. pag. 756. Ariſtotelis Problemata a Joanne Vurſter (Wurſter) & Johanne Baumeiſter Mantuæ impreſſa recenſuit. Editio hæc Problematum Ariſtotelis caret quidem nota anni impreſſa. Verum facta eſt *Lodovico de Gonzagha Marchione ibidem tunc regnante.* Igitur ſaltem ante 12. Junii ann. 1478. quo Ludovicus de Gonzaga diem obiit ſupremum. Forte Johannes Vurſter jam etiam anno 1474 Mantuæ libris imprimendis operam dedit. Hæc ſi vera eſſet conjectura, opus hoc Mantuæ impreſſum fuiſſe, jure majori adfirmari poſſet. Faciendæ hujus obſervationis occaſionem mihi fecit Faſciculi primi Cenſor Norimbergenſis, qui loc. cit. pag. 547. ex me interrogavit: hat der Johann Wurſter de Kampidonia wohl zu Bologna gedruckt?

Pag. 59. XII. Editio hujus operis Cl. P. Audiffredio in Catalogo Rom. Edit. Sæc. XV. fuit incognita.

Pag. 60. XVI. Editionem hanc jam excitavit Freytag in Analect. Literar. pag. 545. Exſtat ejusdem Exemplar Norimbergæ, a Cl. de Murr in *Memorabilibus Bibliothec. Norimberg.* pag. 277. commemoratum; qui tamen, forte per errorem typographi, formam ei aſſignat in 4. Exemplar aliud reperitur in Bibliotheca Cann. Regg. Novacell. Conf. Raritas Librorum &c. pag. 23. & 24.

Pag.

Pag. 63. XXI. Hæc eadem editio exſtat in Bibliotheca Cann. Regg. Novæcellæ prope Brixiam. Conf. Raritas Librorum in Bibliotheca Novacellenſi &c. pag. 24. Quin etiam Maittaire Tom. I. pag. 773. & ex eodem Cl. P. Audiffredi pag. 172. forte noſtram deſignarunt editionem: *Thurecenſis Phiſici Tractatus de Cometis. in* 4°. *Rome* 1474.

Ibid. XXII. Libros N. 1) & 2) Cl. P. Audiffredi inter libros nota anni carentes recenſet pag. 368. Librum vero N. 3) ſeu Tractatum Nicolai de Ubaldis &c. ſecundum hanc editionem non novit. Excitavit vero aliam *Rome Anno dñi. M.cccclxxiii. — die. xxviii. Menſ Maii* factam pag. 147.

Pag. 64. lin. 7. poſt vocem *inuentario* addenda ſunt ſequentia: *Ac etiam quedam forma Inuentarii.*

Pag. 66. II. Hæc editio a Cl. P. Audiffredio recenſetur in appendice pag. 466. Idem vero ad h. a. pag. 197. excitavit editionem Tractatus ab eodem auctore ſcripti de Servitutibus Ruſticorum prædiorum, Romæ a Joaanne Reynard de Eningen impreſſam. Romana editio ejusdem Tractatus nota loci, anni, & typographi carens, ſed iisdem literis, quibus Tractatus a me recenſitus de ſervit. Urban. præd. impreſſus in fine hujus præfationis recenſebitur.

Pag. 67. linea 30. pro MCCCCLXXV. omnino legendum MCCCCLXXIIII. quod quidem lector ipſe ex paulo poſt a me dictis potuiſſet intelligere.

Pag. 70. VIII. Editionem hanc Valerii Maximi Maittaire Annal. Tom. IV. pag. 354. ut librum a ſe viſum excitavit. Exſtat eadem in Bibliotheca Norimbergenſi civica.

Pag. 75. XVI. Deciſiones Rotæ Rom. Novæ circa annum 1470. ſine nota anni ex typographia Udalrici Galli Romæ jam prodierunt. Conf. Audiffredi pag. 40. Idem Bibliographus Deciſionum tam novarum quam veterum editionem Romanam ad annum 1472. excitavit pag. 120. Sed Deciſiones antiquæ carent nota anni impreſſa: ſunt vero iisdem

typis

Google

typis impreſſæ, quibus deciſiones Novæ hoc anno per Udalricum Gallum, & Simonem de Luca excuſæ ſunt. Præter editionem a me indicatam eodem anno 1475 & in eadem typographia Georg. Laur duæ aliæ prodierunt collectiones Deciſionum Rotæ: altera quidem per Thomam Faſtoli, altera per Bernardum de Biſgneto curata. Conf. Audiffredi pag. 179.

Ibid. lin. 5. pro *Horboch* leg. *Horborch.*

Ibid. XVII. Litteræ, quibus impreſſum eſt hoc opus, Eggeſteinianæ ſunt, eædem nimirum, quibus impreſſa ſunt Biblia Germanica Faſc. I. pag. 2. ſeqq. nec non opera alia pag. 136. N. XLII. ſeqq. deſcripta, minoribus nimirum illis, quas æri inciſas exhibuit b. Steigenbergerus Tab. II. n. 3. & 4. adjecta ejusdem Abhandlung über die zwo alleräſteſte gedruckte deutſche Bibeln &c.

Pag. 83. lin. 27. De typographo Joh. Schallo, qui Orlandio fuit incognitus, Maittaire Annal. Tom. IV. pag. 266. deque hac ipſa editione idem ibid. pag. 342. agit.

Pag. 85. Editionem hanc Regularum Juris Audiffredi pag. 208. non niſi ex Schelhornii Amænit. Liter. Tom. III. pag. 132. noverat.

Pag. 86. lin. 9. Ad hanc lineam Cenſor Faſciculi I. in der allgemeinen Litteratur-Zeitung hæc adnotavit: *MCCCCXLVIIII.* ſteht unrichtig ſtatt *MCCCCLXXVI.* Verum ego, qui librum nunc denuo præ oculis habeo, adfirmare poſſum, recte omnino anni MCCCCXLVIIII. notam ibi expreſſam eſſe. Non enim, quod forte putavit Cenſor Jenenſis, hæc nota eſt anni, quo liber impreſſus eſt, ſed anni, quo *Franciſcus Philelphus Huic Satyrarum Operi Extremam Manum Mediolani impoſuit*, ut legitur expreſſe lin. 7. & 8. ibid.

Pag. 90. lin. 30. poſt vocem puch omnino inſerendum eſt der peyn, ut recte monuit Cenſor Jenenſis.

Pag. 92. X. Cl. P. Audiffredi pag. 216. operis ejuſdem Romanam editionem eodem anno per Johannem Raynaldi, & Paulum Leenen curatam recenſuit.

Pag. 94. XIII. De horum ſermonum auctore non ſatis certo, & de adpellatione eorundem, *Sermones Succi*, plura habet Freytag in Analectis Liter. pag. 873 - 875. Ego id unum adnoto, a multis Bibliographis ſermones iſtos citari ſub titulo: *Succi ſermones*, vel *Socci ſermones;* quaſi nimirum Soccus, vel Succus nomen eſſet auctoris horum ſermonum. Hinc in Bibliotheca quadam horum ſermonum exemplar vidi, cui titulus ſequens manu adſcriptus erat: *Fratris Socci Ord. Ciſterc. Sermones* &c. quin in ſubſcriptione editionis ſermonum Succi de Sanctis, qui diverſi ſunt a noſtris de tempore ſermonibus, a Freytagio loc. cit. pag. 874. deſcripti, ſermones iſti expreſſe dicuntur *ſermones fratris Socci ordinis Ciſtercien.* Sed aliunde derivandam eſſe hujus adpellationis originem patet ex recitatis a me pag. 94. lin. 30 & 31. verbis: *quia de Succo* &c.

Pag. 106. V. Tractatus Joh. Gerſonis 1) de Paſſionibus Animæ, & 2) de modo vivendi omnium Fidelium etiam celeberrimus Meermannus in *Origin. Typograph.* Tom. I. pag. 59. in not. i. Udalrico Zell adſcripſit. Adſcripturus ſine dubio eidem & reliquos Tractatus hic commemoratos, ſi eosdem ipſi videre contigiſſet.

Pag. 110. X. Nullum ex libris, qui ab hoc N. X — XVI. tanquam a Chriſtophoro Valdarfer impreſſi recenſentur, innotuiſſe *Joſepho Ant. Saxio in Hiſtoria litterario - Typographica Mediolanenſi* teſtatur Faſciculi I. Cenſor Jenenſis jam ſemel, iterumque laudatus. Hinc & ipſe dubius hæret, an revera a Valdarſero excuſi fuerint hi libri. Verum nec ego aliud quidquam adfirmavi, idque iterum adfirmo, libros nimirum his numeris comprehenſos eſſe iisdem typis impreſſos, quibus Chriſtophorus Valdarfer Bartholomæi de Chaimis confeſſionale impreſſit. Addidi quoque pag. 111. in not. (a) typis iisdem a Georgio Ryſer impreſſum fuiſſe anno 1483. Breviarium Eyſtettenſe, recenſitum Faſcicul. II. ad ann. 1483. N. XXII. Quare libros

iſtos

iſtos a me vel a Georgio Ryſero, vel a Chriſtophoro Valdarfero haberi impreſſos. Si in germania a Ryſero impreſſi ſunt hi libri, facile, puto, fieri potuit, ut Saxium omnes laterent. Minus id quidem probabile eſt, ſi a Valdarfero vel Mediolani, vel Venetiis (utrinque enim libris imprimendis operam dedit) impreſſi ſunt. At fieri tamen potuit, ut eum laterent. Ceterum optaſſem, ut vir doctiſſimus, Cenſor Jenenſis, eorum quoque feciſſet mentionem, quæ pag. 111. in nota (a) adnotavi de Georgio Ryſer.

Pag. 111. XI. In Bibliotheca Canonicorum Regg. Novacellenſi (Conf. Raritas Librorum in Bibliotheca Novacell. &c. pag. 50.) exſtat ejusdem Alphabeti editio, quæ eandem in fine ſubſcriptionem habet. Oportet vero hanc editionem a noſtra diverſam eſſe. Noſtra enim impreſſa eſt litteris valde abhorrentibus a litteris Udalrici Zell, cui quidem Exemplar Novacellenſe adſcribitur.

Pag. 118. XX. Cl. P. Audiffredi hujus operis, certe impreſſi Romæ, non meminit. Idem vero Bibliographus ad annum 1473 & 1474. excitavit quædam opera Romæ ab eodem typographo impreſſa. Conf. pag. 147. 155. 156. 393. 426. &c.

Pag. 124. lin. 4. loco **zu Augsburg**, legendum eſſe **zu Ulm** recte monuit Cenſor Jenenſis. Ceterum de Johanne Steinhöwel, Phyſico, ſeu Medicinæ Doctore Ulmenſi, plura habet ſcitu jucunda Freytag in *Adparat. Liter.* pag. 287. ſeqq.

Pag. 126. XXVIII. Auctor hujus itinerarii a Freytagio in *Analect. Liter.* pag. 918. adpellatur Ludolphus de Suchem (**Suchen**) ab aliis Petrus Parochus **zu Suchen**. Conf. *Nyerup* in *Spicilegio Bibliographico Spec. III.* pag. 118. & Meuſel *Bibliotheca Hiſtor.* Tom. I. Part. II. pag. 76.

Pag. 134. (per errorem typographi 341) XXXIX. S. Thomæ Aquin. Secunda Secundæ. In Bibliotheca Monaſterii ord. S. Benedicti Faucenſi (**Füſſen**) exſtat hujus editionis exemplar, cui Rubricator adſcripſit ſequentia: *actum lxvj.* (ſc. ann. 1466) alius vero hæc: *ad fauces*

 Al-

Alpium pertinet iſte liber 1868. Hæc ex literis ad me datis Clariſſimi viri Chriſtiani Caroli Am Ende, paſtoris evangelici Kaufburani.

Pag. 137. XLV. (per errorem typographi LXV.) Hujus practicæ Exemplar, quod eſt in Bibliotheca Monaſterli Faucenſis, adſcriptam habet anni 1473 notam. Hæc quoque notitia ex literis Cl. Am Ende deſumpta eſt.

Pag. 142. Genuina exemplaria Romanæ editionis Plutarchi in multis differunt ab editione hac noſtra. Deſunt enim in illis omnino tituli vitarum, & hinc nullibi occurrit phraſis: *in latinum traductæ linguagium:* nec vita Caroli magni e græco translata aſſeritur. Hexaſtichum: *Anſer Tarpeii* &c. poſt indicem vitarum in omnibus etiam exemplaribus genuinis exſtat. Conf. Audiffredi pag. 37. & 38.

Pag. 148. N. LIII. Hæc editio ſummæ Piſanellæ Supplementa Nicolai de Auſmo revera non habet. Hæc adnotanda putavi, quod a viro quodam Literatiſſimo interrogatus fuerim, an non forte per errorem memoriæ nullam de ſupplementis mentionem fecerim. Putavit ille nimirum, ſummam Piſanellam ſine ſupplementis illis nunquam fuiſſe typis expreſſam.

Pag. 152. LVII. Editionis hujus Fortalitii Exemplar quod eſt in Bibliotheca Monaſterii Faucenſis, ad calcem ſingulorum quinque librorum notam habet adjectam, emptum ſcilicet exemplar illud jam anno 1472 fuiſſe & quidem a Joh. Schüſsler, Typographo illo celeberrimo Auguſta-Vindelico. Ex hoc autem non ſequitur, a Schuſslero impreſſum quoque opus fuiſſe: immo impreſſum non fuiſſe litterarum a Schuſslerianis differentia commonſtrat. Hæc pariter, quoad rei ſubſtantiam, ex literis Cl. Am Ende.

Pag. 154. N. LIX. Tractatum hunc iisdem eſſe literis impreſſum, quibus Michael Wenſsler celebris apud Baſileenſes Typographus, anno 1478 decem Collationes, & Codicem Juſtinianæum impreſſit, didici ex literis Adm. R. P. Placidi Braun, Bibliothecarii SS. Udalr. & Afr.

Aug.

Aug. qui opus utrumque adcurate contulit. Ipſe ego literas hujus tractatus cum literis, quibus Mich. Wenſsler S. Auguſtinum de civitate Dei anno 1479 impreſſit, adcurate contuli, deprehendique maximam inter has literas ſimilitudinem intercedere. Licet enim literæ poſterioris operis non nihil pinguiores videantur: ſunt tamen hæ ad illarum, aut illæ ad harum imitationem formatæ.

Pag. 157. LXIV. Hoc Lexicon iisdem eſſe literis impreſſum, quibus Raymundi de Sabunde Theologia naturalis per Richardum Paffroed Daventriæ ſine nota anni impreſſa prodiit, idem P. Placidus Braun ex accurata utriusque collatione me docuit. Addidit tamen, literas theologiæ naturalis eſſe paulo minores.

Pag. 162. LXVIII. Hanc Suetonii editionem Cl. Audiffredi pag. 393. Joh. Gensbergio tribuit, adfirmatque, eodem eſſe charactere impreſſam, quo tria alia opera ab eodem typographo anno 1474 *auſpicio & favore* ejusdem Tuſcani impreſſa ſunt.

Pag. 165. lin. 2. pro *Doctrinæ* lege *Differentiæ*.

Pag. 172. LXXXI. & LXXXII. Duo hæc opera iisdem eſſe literis impreſſa jam animadverti. Porro literas plane easdem Joh. Mentellius adhibuit, dum ab anno 1473 - 1476 Specula Vincentii Bellovacenſis imprimeret. Hæc ex literis iterato jam laudati P. Placidi Braun.

Pag. 174. LXXXIV. Meminit hujus operis Auctor *du Catalogue des Livres du feu M. le Duc de la Valliere* N. 399. adfirmatque, circa annum 1470 fuiſſe excuſum Romæ in Monaſterio S. Euſebii. Litteras enim eſſe easdem teſtatur, quibus in eodem monaſterio anno 1470 Homiliæ S. Joh. Chryſoſtomi, per Franciſcum Arretinum e græco in latinum translatæ impreſſæ ſunt. Harum ipſe notitiam dedit ibid. n. 398. Recenſet eandem editionem P. Audiffredi pag. 360. nec eſt alienus a ſententia auctoris catalogi La - Valleriani, dum Georgio Lauer hanc iſtorum ſermonum editionem tribuit. Nam Georgius Lauer in Monaſterio S. Euſebii typographicam artem exercuit.

Pag.

Digitized by Google

Pag. 178. LXXXIX. Opus hoc typis prorſus iisdem impreſſum eſt, quibus, Gloſſa Salomonis infra pag. 183. N. XCVI.] recenſita.

Pag. 180. XCI. Lackmannus in Annalibus Typograph. pag. 107. excitavit exemplar hujus editionis, quod jam anno 1472 emptum fuerat.

Pag. 183. XCVI. Typos eſſe eosdem, qui operis pag. 178. N. LXXXIX. recenſiti, paulo ante monui. Initiales vero literæ magnæ ligno inciſæ pariter eædem ſunt, quæ occurrunt in Summa Hoſtienſi a Ludovico Hohenwang anno 1777, ſine nota loci, impreſſa, & ad h. a. N. XXVI. à me recenſita. Ceterum exemplar hujus editionis Gloſſæ Salomonis, quod exſtat in Bibliotheca Cann. Regg. in Rebdorſ, Collegio huic jam anno 1476 dono datum eſt. Conſ. Monumenta Typographica, quæ exſtant in Bibliotheca Cann. Regg. in Rebdorſ. Euſtadii 1787. in 4. pag. 16.

Pag. 186. N. XCVIII. Hujus editionis exemplar exſtat in Bibliotheca Imperialis Cœnobii ad SS. Udalr. & Afr. Auguſtæ. Porro adfirmat Bibliothecæ hujus Cœnobii Præfectus P. Placidus Braun literas hujus editionis easdem eſſe, quibus impreſſa Piſani Summa Reutlingæ, ſine typographi nomine, prodiit anno 1482.

Atque hæc quidem habui addenda ad Faſciculum Primum, eaque fere omnia vel hauſta ex libris, quorum nunc primum plena mihi copia facta eſt, vel communicata ab amicis. Addam pauca de hujus operis Titulo, *Incunabula Typographica;* quem quidem, primum Faſciculum cum ederem, ab omni cenſura immunem futurum exiſtimaveram, quin de cenſura in eundem ne cogitaveram quidem. At Cenſor Jenenſis (**in der allgemeinen Literatur-Zeitung**) Faſciculi I. qui ceteroquin cum aliis Cenſoribus & ipſum opus, & operis auctorem encomiis longe majoribus, quam ſperare præſumpſeram, mactavit, initio ſtatim recenſionis ſuæ adfirmat, libros, qui in artis typographicæ *incunabulis* impreſſi ſunt,

inep-

inepte *Incunabula Typographica* adpellari (iſt eben ſo unrichtig, als wenn man Kinder in der Wiege ſelbſt Wiegen nennen wollte.) Hæc verba ſunt Cenſoris, quibus veri aliquid ſubeſſe nemo doctus negare poterit. Libros quippe, in artis Typographicæ *incunabulis* impreſſos ab *incunabulis* ipſis differre facile omnes largientur, qui ad vocis, *Incunabula*, etymologiam reſpexerint. Verum id quoque certum eſt, vocabula ex uſu loquentium longe alios interdum nanciſci ſignificatus, quam qui ipſis, ſpectata eorum origine, atque etymologia, competunt. Porro ignorare non potuit Cenſor Jenenſis, vir doctiſſimus, & in hoc genere literaturæ, ut ipſa Faſciculi mei primi recenſio commonſtrat, verſatiſſimus, a ſexaginta jam fere annis a doctiſſimis Bibliographis libros *Sæculo XV.*, & *initio XVI.* impreſſos *Incunabula Typographica* adpellari. Putabam igitur, eodem hujus vocis ſignificatu, nunc quidem civitatis jure donato, mihi quoque uti licere.

ADPENDIX AD FASCICULUM II.

Ad pag. 18. de Ludov. Hohenwang plura dixi infra de libris nota anni carentibus ad N. CXIV.

Ad pag. 20. Libris Anno 1477 impreſſis addendum eſt opus ſequens, nunc primum repertum:

XXIX. Johannis Andreæ Quæſtiones Mercuriales ſuper regulis Juris. Venetiis impreſſæ per Adamum Rotweil 1477.

Opus hoc, cujus editionem aliam priorem ad annum 1475. N. XVII. recenſui, eſt gothico charactere pereleganti in duabus columnis firmiſſimæ, ac præſtantiſſimæ chartæ impreſſum. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, numeris, & inſcriptionibus paginarum, habet vero ſignaturas ab a — q. Circa finem columnæ ſecundæ folii noni quinternionis *q* ſequens ſubſcriptio legitur: *Queſtiones mercuriales ſup regulis iuris Jo. an. impreſſe venetiis per Magiſtrum Adam de Rotvil. Anno dñi. M. cccc.* lxxvij. *quarto nonas Julii: finiũt feliciter.* Typographi noſtri ad annum 1480 primum meminit Maittaire Tom. I. pag. 414.

ubi

ubi Decretum Gratiani ab eodem Venetiis impreſſum excitavit. Idem cum Orlandio ad annum 1482 excitavit vitas Plutarchi parallelas in Italicum idioma verſas per Baptiſt. Alex. Jaconellum, & a Typographo noſtro Aquilæ eodem anno impreſſas. Forte Adamus iſte de Rothweil, cujus, adjecto ſaltem typographi nomine pauciſſima occurrunt monumenta, idem eſt cum Adamo Typographo Veneto, cujus aliqua monumenta typographica jam anno 1471 edita excitavit eruditiſſimus Schelhornius in notis ad Card. Quirini librum de Optim. Scriptorum editionibus &c. pag. 82 ſeqq. Meminit Schelhornius Adami Rot, Clerici Mettenſis, & Adami de Ambergau (vulgo Ammergau) nihil vero habet de Adamo de Rothvil, forte ſibi ignoto.

Ad pag. 100. *lin.* 13. *&* 14. Editionem operis de Regimine principum anni 1473 ſine nota loci, & typographi Cl. de Bure immerito ſuſpectam habuit. Exſtat enim hæc editio in Bibliotheca Cann. Regg. Rebdorfii. Conf. *Monumenta Typographica* hujus Bibliothecæ anno primum 1787. edita pag. 109. ſeqq.

Pag. 144. *lin.* 39. pro *Lxxxii.* legendum *Lxxxvii.*

Ad Claſſem IIdam. Librorum nota anni carentium, quos recenſui Faſc. II. inde a N. CXV – CXXIV. ſequens etiam opus pertinet:

Bartholomæi Cepoliæ Tractatus de Servitutibus Ruſticorum Prædiorum. Sine l. a. & typographo. in Fol. magn.

Præmiſſus eſt index materiarum foliis quinque comprehenſus. Folio ſexto *Tractatus ſeruitutum ruſticorum prediorꝫ dñi Bartholomei Cepolle Veroneñ. utriuſqꝫ iur| doctoris famoſiſſimi Incipit feliciter.* Deſunt ubique cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. Literas initiales parvas typographus nunc adjecit, nunc omiſit. In fine hæc leguntur; *Tractatus de Seruitutibus ruſticorum prediorũ, domini Bartholomei Cepolla Veronẽſis utriuſqꝫ iur| doctor| famoſiſſimi finit feliciter.* Accedit regiſtrum chartarum in prima ſequentis folii pagina. Eſt hæc editio iisdem literis impreſſa, quibus auctoris ejusdem tractatus de ſervitutibus *Urbanorum* prædiorum ad ann. 1475. N. II. recenſitus. Meminit utriusque Cl. P. Audiffredi in Appendice pag. 466. Vix igitur dubium eſt, quin hic quoque tractatus, forte anno 1475, Romæ apud S. Marcum fuerit impreſſus.

NO-

NOTITIA
HISTORICO-LITERARIA
DE
INCUNABULIS TYPOGRAPHICIS
BIBLIOTHECÆ ACADEM. INGOLSTADIENSIS.

FASCICULUS II.

ANNO 1477.

I. Laurentii Vallæ Opus de linguæ latinæ elegantiis. Accedit ejusdem Liber de Pronomine ſui ad Joannem Tortellium Arretinum. Mediolani per Philippum de Lavagnia. Ann. 1477. in Fol. min.

Opus iſtud charactere rotundo plane elegantiſſimo impreſſum eſt. Charta eſt firmiſſima, minus tamen alba, & polita: habet vero ampliſſimos margines. Chartarii ſignum aliud non obſervavi, quam roſam diverſæ magnitudinis. Præter punctum, quod ſtellulæ quadratæ formam habet, occurrunt

Digitized by Google

etiam duo ejusmodi puncta, & ſignum interrogationis. Initiales litteras parvas ipſe typographus adjecit. Cuſtodes, paginarum numeri & inſcriptiones deſunt. Conſtat volumen integrum 28 plagularum faſciculis, ſignatis a — z, & inſuper & . ɔ & ℞. ſunt omnes quaterni, præter n & o ternos, ac ℞ quinternum. Quaternionis vero *a* primum folium vacuum eſt. In fronte autem primi folii impreſſi hæc verba leguntur, impreſſa typis iisdem, quibus ipſum opus: *Laurentii uallenſis uiri clariſſimi: et de lingua latina bene meriti ad Joannem Tortellium arretinum elegantiarum opus.* Tum immediate ſequitur epiſtola dedicatoria ejusdem ad eundem, quæ terminatur in prima ſecundi folii pagina, linea 28. In prima pagina folii impreſſi 205 poſt medium ſequens impreſſa legitur notitia: *Impreſſum Mediolani impenſis Philippi Lauagniæ Anno MCCCCLXXVII. pridie Kalendas Septembris.* Accedunt carmina in laudem operis, & typographi. Adnexus eſt demum index alphabeticus materiarum foliis octo comprehenſus. Carent vero hæc octo folia ſignaturis.

II. Summæ Theologicæ S. Antonini Pars IIda. Spiræ per Petrum Drach anno 1477 impreſſa. In Fol. magn.

Operis iſtius, quatuor partibus conſtantis, partes ſingulæ ſæculo decimo quinto ſeorſim diverſis annis editæ fuerunt. Sic Nicolaus Jenſon anno 1477 Partem II. & III. anno 1479 P. I. anno 1480 P. IV. Antonius Koburger anno 1477 Partem II. anno 1478 P. I. & III. anno 1479 P. IV. ediderunt. Vid. Denis Merkwürdigkeiten der garelliſchen Bibliothek pag. 128, ubi editionem ejusdem operis alteram annis 1486 & 1487. a Koburgero curatam recenſet. Idem vir Clariſſimus loc. cit. meminit quidem editionis Spirenſis a Petro Drach curatæ annis 1487 & 1488: ſilet vero de editione partis ſecundæ, quam præ oculis habeo, excuſæ jam anno 1477. Excitavit vero eandem Orlandi in *Origine e progreſſi della Stampa* pag. 185. An reliquæ etiam partes hujus operis, nimirum I. III. & IVta hoc anno, aut proxime ſequentibus ab eodem typographo emiſſæ fuerint in lucem, mihi quidem plane incompertum eſt. In fronte voluminis vaſtiſſimi, quod in duabus columnis impreſſum eſt charactere gothico, litteris maiuſculis impreſſa leguntur ſequentia: *Clariſſimi ac doctiſſimi uiri fratris Anthonini de ordine Predicatoꝝ Archiepiſcopi Florentini ſecunda pars ſume feliciter Incipit.* Deſunt initiales litteræ capitum, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. Charta eſt firma quidem, ſed minus alba & polita. Chartarii ſignum omnium frequentiſſime occurrens eſt littera D, quam ſtilus ſecat ex una parte in annulum, ex altera in crucem deſinens, rarius multo obſervavi caput bovis, cujus inter cornua ſtilus exurgit in crucem deſinens. Ad calcem operis ſequens legitur notitia litteris majuſculis impreſſa: *Finit feliciter opus celeberrimū ſecunde partis ſūme doctiſſimi viri fratris Anthonini de ordine Predicatoꝝ Archiepi Florentini moraliter tractans de ſingulis viciis in particulari per modum*

pre-

Digitized by Google

predicationis. et etiam per modū doctrine Impſum per Petrū Drach inſingni (ſic) *in ciuitate Spireñ Sub anno dñice incarnacōis M. cccc. Lxxvij. die viceſima menſis Auguſti.* His ſubiecta ſunt typographi inſignia. Accedit tabula ſeu index Articulorum, & capitum, in quæ diviſum eſt hoc volumen, foliis impreſſis duobus comprehenſus.

III. Biblia germanica Auguſtæ Vindel. impreſſa anno 1477. 2 Voll. Fol.

Hujus editionis prima pars tantum exſtat in Bibliotheca hujate academica. Attamen integri operis notitiam lectoribus exhibiturus, quæ ad partem illius ſecundam pertinent, ex Cl. Panzero depromſi. Litteris impreſſa ſunt hæc Biblia admodum pinguibus, non tamen ſculptis, ſed fuſis: niſi quod litteræ ſingulorum librorum initiales ligno inciſæ, & figuris plerumque eorum argumento convenientibus ornatæ ſint. Capitum quoque initiales litteræ parvæ, eæque impreſſæ ſunt, quibus tamen in noſtro exemplari rubras majuſculas miniator adpinxit. Papyrus alba & firma eſt. Signa chartarii ſunt varia. Omnium frequentiſſime occurrit roſa, interdum uva, minus frequenter caput bovinum, cujus inter cornua ſtilus exurgit, adparent. Deſunt cuſtodes, & ſignaturæ. Adſunt vero tituli columnarum, nec non foliorum numeri. Columnæ ſingulæ, quarum duas quævis habet pagina, lineas impreſſas 51 continent. Præfixit etiam capitibus numeros typographus. Tituli Pſalmorum non ſunt ſeparatim impreſſi, ſed Pſalmi ſinguli titulum quisque ſuum habent præfixum. Præter punctum & ſignum („ vel /) quo ſyllabæ vocis ejusdem in fine linearum abruptæ coagmentandæ indicantur, non occurrunt alia diſtinctionum ſigna. Diviſio operis in duo volumina ab ipſo typographo eſt adoptata. Nam voluminibus ſingulis indicem præfixit librorum Biblicorum. Volumen primum folia habet numerata CCCXVIIII: reuera autem conſtat foliis 321. Nam folium primum, cujus averſa pagina, columna prima indicem continet librorum Biblicorum, & folium ultimum, cujus prima tantum columna impreſſa eſt, carent numeris impreſſis. Cl. Panzer (Nachricht von den allerälteſten gedruckten deutſchen Bibeln pag. 53.) folia impreſſa numerat CCCX (310) eumque numerum bis habet intra quatuor lineas. Idem adfirmat, folium ſecundum, quod indicem excipit, numero II. eſſe notatum. Verum aliter ſe habet utrumque in noſtro exemplari. Nam foliorum numerus eſt 321, & folium ſecundum numerum I. habet. Sed errorem hunc poſtea detexit, dum in alio loco (von den älteſten augsburgiſchen Ausgaben der Bibel) de eadem editione loquens numeros paginarum ab I usque ad CCCXX extendi adfirmat, quod ita tamen intelligendum eſt, ut numerus CCCXX folii ultimi non ſit expreſſus. Ceterum volumen hoc primum libros biblicos a geneſi usque ad Pſalterium complectitur. Ad hujus calcem leguntur ſequentia: **Eyn ende hat die weiſſagung oder d' pſalter**

des künniglichen Propheten David. In eadem linea cum voce David legitur anni nota .i. ꝗ. ΛΛ (1477) Subjecta ſuut inſignia, ut videtur typographi de quibus paulo poſt. Volumini ſecundo pariter præfixus eſt index librorum biblicorum. Numeri foliorum ab I — CCCXXXI procurrunt, quibus in fine accedit folium non numeratum ſequentem continens ſubſcriptionem: Diß durchleichtigeſt werk d' ganzen heiligen geſchrifft. genande die bibel für all ander vor gedruckt teutſch Bibeln. lauterer, klärer vnnd warer nach rechten gemeynen teutſch dañ vor gedruckes hat hie eyn end. In d' hochwirdigē keyſerlichen ſtatt augſpurg, der edeln teutſchen nacion nit der minſt ſunder mit den meyſtē eben geleich genennet. zu ganzen ende gedrucket: vnnb wölich volbringung ſei lob. glori und ere. der hochem heyligen Triualtigkeit. vñ eynigen weſen. dem vatter vnd dem ſun vnd dem heyligen geyſt. der do lebt und regiret got ewigklichen Amen. His denuo ſubjecta eſt anni 1477 nota, & eadem inſignia, quæ ad calcem tomi prioris conſpiciuntur. *Vir* nempe *hirſutus divaricatis cruribus, medius inter duas arbores, tenens manu ſiniſtra ſcutum (in quo leo flavus in area rubra erectus in pedes lingua exſerta corona cærulea ornatus, conſpiciendus datur.* Ita hæc inſignia deſcripſit Franc. Antonius Veith, Bibliopola Auguſtanus pereruditus, in Adpendice ad ſuam Bibliothecam Auguſtanam Tom. I. fol. 3. pag. averſ. Inſignia hæc eſſe Joh. Bämleri (Bäumler) haud vana eſt Cl. Panzeri conjectura. Conf. Nachricht von den älteſten gedruckten deutſchen Bibeln pag. 55. — Item Beſchreibung der älteſten Augsburgiſchen Bibeln pag. 21.

IV. Prima Pars Summæ S. Thomæ Aquinatis. Venetiis anno 1477. in Fol. min.

In fronte voluminis, pagina prima, columna prima *Incipiūt capitula ꝑme ꝑtis ſūme ſup totam theologiaȝ fratris ſancti Thome de aq̊no ordinis ꝑdicatorū.* Capitula hæc ſex folia implent. Folio ſeptimo opus ipſum incipit, charactere gothico in duabus columnis impreſſum chartæ admodum nitidæ & mundæ. Deſunt cuſtodes, paginarum numeri, & plerumque etiam litteræ initiales. Signaturas vero typographus adjecit, qui etiam in ſuperiori margine charactere majuſculo indicavit Quæſtionem, e. g. *Queſtio LIIII.* Folia impreſſa numeravi 307. Poſt medium ſecundæ columnæ folii 307 hæc legitur notitia: *Explicit ꝑma pꝭ ſūme ſācti thome de aquino diligētiſſime caſtigata ſup emēdatione magiſtri franciſci de neritono ꝑ theologos viros religioſos petrū cantianū & ioannem frāciſcuȝ venetos.* Interjecto exiguo ſpatio legitur:

Venetiis. M. CCCC. LXXVII.

V.

V. Appiani Alexandrini Romanarum Hiſtoriarum Libri quatuor, Celticam, Syriacam, Parthicam & Mithridaticam complectentes. Item ejusdem libri quinque de Bellis Romanorum ciuilibus, quibus accedunt liber, qui Illiricus inſcribitur, & liber ſeu brevis narratio de bello celtico. Venetiis anno 1477. per Bernardum Pictorem, & Erhardum Ratdolt Auguſta - Vindelicum. Omnia ſecundum verſionem Petri Candidi. in Fol.

Splendidiſſima merito hæc dici poteſt editio, utpote quæ charactere rotundo plane elegantiſſimo & chartæ mundiſſimæ, ac ampliſſimis inſtructæ marginibus, qui brevia rerum argumenta exhibent, eſt impreſſa. Ipſi typographi eam in duo volumina tribuerunt, quorum in noſtro quidem exemplari prius, & ab interprete Nicolao V. R. P. dedicatum libros quatuor hiſtoriarum, Celticæ nimirum, Syriacæ, Parthicæ, & Mithridaticæ, poſterius vero, ab interprete Alphonſo Aragoniæ Regi dedicatum, libros quinque bellorum civilium cum adnexis duobus aliis in titulo indicatis complectitur: utrumque etiam volumen ſingularem habet ſubſcriptionem, infra recitandam. Deſunt utrinque cuſtodes, & paginarum numeri, Litteras vero librorum initiales, easque æri, ut videtur, eleganter inciſas, cum ſignaturis ipſe typographus adjecit. Illas noſtri exemplaris rubricator variis coloribus quam belliſſime diſtinxit. In fronte primi voluminis *P. Candidi in libros Appiani Sophiſte Alexandrini Ad Nicolaum quintū ſummū pōtificem Prefatio incipit feliciſſime.* Folio ſecundo Appiani ipſius incipit Prohemium in Romanam hiſtoriam, quatuor foliis comprehenſum. Folio tandem quinto *Appiani Alexandrini Sophiſte Romanorum liber incipit qui Libycus inſcribitur.* Nulla eſt librorum in capita, aliasque ſectiones minores diſtinctio. Librorum vero ſingulorum finis & initium hac vel ſimili ratione notantur: *Appiani Alexandrini Sophiſte Romanorum liber finit qui Libycus inſcribit᷑. - Traductio P. Candidi — Appiani Alexandrioi Sophiſte Romanorum liber incipit qui Syrius inſcribit᷑. Traductio. P. Candidi.* In primo volumine folia impreſſa numerari 131. Ad calcem vero hæc ſequens legitur notitia: *Impreſſum eſt hoc opus Venetiis per Bernardū pictorem & Erhardum ratdolt de Auguſta una cum Petro loſlein de Langencen correctore ac ſocio. Laus Deo. M. CCCC. LXXVII.*

Primum voluminis poſterioris folium interpretis dedicationem ad Alphonſum Aragoniæ regem continet: Folio autem ſecundo ſingulorum ordine librorum argumenta ſummatim leguntur impreſſa. Folio demum tertio *P. Candidi de ciuilibus Romanorum bellis ex Appiano Alexandrino in latinū traductis liber primus incipit. lege feliciter.* Exterior hujus voluminis forma prorſus eadem eſt cum volumine priori. Conſtat foliis impreſſis 211. Ad calcem

cem eadem prorſus legitur impreſſa ſubſcriptio, quæ tomo priori adjecta eſt. Quare eam hic nolim repetere.

Editio hæc hiſtoriarum Appiani minus quidem rara eſt editione Veneta a Vindelino de Spira anno 1472 curata: attamen typorum elegantia, & chartæ munditia primam illam editionem facile ſuperat.

VI. Pauli Veneti, Ord. Eremit. S. Auguſtini, Expoſitio duorum Ariſtotelis librorum poſteriorum. Venetiis per Theodorum de Reinsburch & Renaldum de Novimagio ſocios. Anno 1477. in Fol. min.

Opus iſtud Gothico charactere admodum luculento, parvo licet, in duabus columnis chartæ nitidiſſimæ & ampliſſimis inſtructæ marginibus impreſſum eſt. Caret cuſtodibus & paginarum numeris: habet vero ſignaturas, & litteras initiales. Volumini nullus titulus aut inſcriptio præfixa, ſed incipit ipſis auctoris verbis: *mnis* (omnis) *Doctrina & omnis diſciplina* &c. Ad calcem primi libri hæc tantum leguntur impreſſa: *Finis expōis p̄mi libri poſterio4.* Ad calcem vero libri ſecundi uberior legitur notitia, quæ ejusmodi eſt: *Expoſitōni clariſſimi artiū & theologie doctoris Pauli Ueneti ordinis heremitarum beatiſſimi Auguſtini ex proprio originali per venerandum fratrem Franciſcū de Bēzonibus de Crema: logyce baccalariū: & fratrē Martiotum de Piſtorio ordinis minorum magna diligentia emendate: finis impoſitus ī Uenetiis. Impreſſumq3 eſt hoc opus per magiſtrum Theodorum de Reinſburch, & Renaldu3 de Nouimagio ſocios:* 1477. *die.* 14. *menſis Junij.* τ̄c. Orlandi in *Origine e Progreſſi della ſtampa* &c. Typographorum noſtrorum ante annum 1478 non meminit. Pauli Veneti lucubrationes in libros Ariſtotelis varios ſæc. XV. ſæpius fuere typis excuſæ, & magno in pretio habitæ. Auctor jam obierat anno 1429, dum Provinciæ ordinis ſui præeſſet.

VII. Pauli Veneti, Ord. Eremit. S. Auguſtini ſumma Philoſophiæ, diviſa in partes ſex, quarum 1ma eſt in Ariſtotelis libros Phyſicorum. 2da in libr. ejusdem de celo & mundo. 3tia in libr. ej. de generatione & corruptione. 4ta in libr. ej. Methaurorum, ſeu Metheoricorum. 5ta in libr. ej. de anima. 6ta in libr ej. Metaphyſicorum. Anno 1477. in Fol. mag. ſine nota loci & typographi.

In fronte primæ paginæ, primæ itidem columnæ tituli loco hæc leguntur impreſſa: *Summa philoſophie p̄ famoſiſſimū ſacre theologie profeſſorē Magiſtrū*

giſtrū Paulñ Uenetū ordinis ſratrū Heremita4 ſanc̃ti Auguſtini. Cuius prima pꝫ correſpōdens libro phiſico4 Ariſtotelis feliciter incipit. Tum immediate ſequitur *Prohemium* auctoris. Characteres, quibus impreſſum eſt hoc opus, ſunt gothici juſtæ magnitudinis, inter ſe ſatis æquabiles. Deſunt ubivis cuſtodes, ſignaturæ, litteræ initiales, paginarum numeri & inſcriptiones. Charta eſt firmiſſima, alba, munda, & ampliſſimis inſtructa marginibus. Chartarii ſignum omnium frequentiſſime occurrens eſt ſorfex. Ad calcem libri ſexti ſequens exſtat notitia: *Explicit ſumma Phīe ſm magiſtru3 Paulum Uenetum ſacre theologie clariſſimū Profeſſorem ſacri ordinis Heremitarū ſanc̃ti Auguſtini Emendata diligenter per fratre3 Ualētinum de Camerino ſacre thologie* (ſic) *ↄpſeſſorem ordinis predicato4. Sub anno domini. Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. die vero xxv menſis Januarii.* Accedit pagina ſeparata, quæ indicem continet primarum cujusvis plagulæ vocum.

VIII. Deciſiones Dominorum de Rota Novæ & antiquæ. Moguntiæ ann. 1477. per Petrum Schoiffer. in Fol. min.

Primam, quæ mihi videtur, hujus operis editionem ad annum 1475. N. XVI. recenſui. Præſens in duas quodammodo partes diviſa eſt, quarum prior Deciſiones antiquas, poſterior vero novas complectitur. Parti utrique præfixa eſt tabula ſeu index deciſionum & conſtitutionum, Quæ primæ parti præfixa eſt tabula, quinque conſtat foliis impreſſis, eſtque ordine alphabetico concinnata. Tabula vero parti ſecundæ, ſeu deciſionibus novis præfixa multo uberior eſt, & ſoliis conſtat impreſſis viginti ſeptem. Ambas haſce tabulas deeſſe oportet in exemplari quod deſcribit Cl. de Bure n. 933. Adfirmat enim: *Ce livre n'a ni Index ni table de chapitres. Il commence par cet intitulé: Conſtitutiones &c.* Ceterum paginæ ſingulæ in duas columnas diſtinctæ ſunt. Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. Charta eſt plane firmiſſima, pergameno propemodum ſimilis. Ad calcem primæ partis hæc tantum leguntur impreſſa: *Antiquarū deciſionum finis.* Ad calcem vero-partis ſecundæ, ſeu novarum deciſionum uberior legitur notitia rubro colore impreſſa ſequentis tenoris: *Anno dñi. Mccccl xxvij. pridie noniſ Januariiſ. Graui labore maximiſq3 impenſis Romanā poſt impreſſionem opus iterū emēdatū! ātiquarūm nouarumq8 deciſionū ſuis cū additionibↄ! dño4 de Rota! In ciuitate Maguntina impſſorie artis inuētrice elimatriceq3 pma Petrus Schoyffer de Gernſheym ſuis conſignando ſcutis arte magiſtra! feliciter finiuit.* His ſubjecta ſunt typographi inſignia rubro pariter colore expreſſa.

IX.

IX. Decretum Gratiani cum apparatu Bartholomæi Brixienſis. Venetiis per Nicolaum Jenſon anno 1477. in Fol. magn.

Hoc vaſtiſſimæ molis opus gothico charactere admodum luculento impreſſum eſt in duabus columnis, quæ in medio fere paginæ ſitæ ſunt. Quatuor extremos margines apparatus, ſeu gloſſæ occupant. In ſupremo margine notantur diſtinctiones & capita, e. g. *Di. LXXX. Ca. XII.* Rubricæ, quæ vocantur, rubro etiam colore impreſſæ ſunt. Initiales litteræ in ipſo textu deſunt. In gloſſis typographus parvas adhibuit. Deſunt etiam paginarum numeri, & cuſtodes. Adſunt vero ſignaturæ. Charta plane præſtantiſſima eſt. In fine hæc tantum leguntur: *Decreto4 codex impreſſus ſingulari induſtria atq3 impenſa Nicolai Jenſon Gallici Uenetiis. M. cccc. Lxxvij. Sixto quarto pontifice maximo.* Meminit hujus editionis Orlandi. Silent vero de eadem Hamberger, de Bure, & alii, qui mihi ad manus ſunt.

X. Nicolai de Tudeſchis Archiep. Panormitani, vulgo *Abbatis Siculi*, commentariorum in primum librum decretalium Pars 1ma & 2da Venetiis 1477. per Nicolaum Jenſon. 2 Tom. in Fol.

Impreſſum eſt hoc opus charactere gothico in duabus columnis chartæ admodum nitidæ, quæ amplos habet margines. In ſuperiori margine notatur titulus, qui exponitur, e. g. *De conſuetu. — De poſtul. prela.* Paginarum vero numeri, & cuſtodes deſunt. Litteras initiales parvas typographus plerumque adjecit: ſæpe tamen omiſit. Signaturæ adſunt. Prima pars hanc habet ſubſcriptionem: *Dñi abbatis ſiculi pͻ primo ſup p̄mo decretalium diligētiſſime emēdata feliciter explicit. per Nicolaū Jenſon gallicum Uenetiis impreſſa M°. cccc. Lxxvij. die xxvij. novembris.* Pars ſecunda incipit *De officio & ptāte iudicis delegati ℞ica.* Impreſſioni hujus partis finis eſt impoſitus anno *M. cccc. Lxxvij. die. x. decembris.* An reliquæ etiam partes hujus operis anno ſequenti a Nicolao Jenſon fuerint typis excuſæ, mihi quidem non conſtat. Præter commentaria enim in Primam partem nihil exſtat in Bibliotheca noſtra academica.

XI. S. Bonaventura in librum II. ſententiarum. Venetiis per Theodoricum de Reynsburch & Reynaldum de Novimagio anno 1477, in Fol. min.

In fronte voluminis hæc verba leguntur impreſſa: *Uiri excellentiſſimi & ſacre theologie diui monarce ſummiq3 ͻfeſſoris: ſup 2°. ſnia4 dñi Bonauenture mino4 ex ordine opus ͻclariſſimum feliciter incipit.* Singulæ paginæ in duas columnas

lumnas

lumnas diſtinctæ ſunt. Character eſt gothicus juſtæ magnitudinis. Cuſtodes, paginarum numeri, & inſcriptiones deſunt. Litteras vero initiales parvas & ſignaturas typographus adjecit. Charta munda eſt, & alba. Ad calcem voluminis ſequens exſtat notitia: *Religioſi pris Bonaucture ordinis Mino4 veritatis theologie* (ſic) *cpfeſſoris eximii: ſacreq3 aplice ſedis Cardinal ſup ſecundū ſententia4 ſcriptu3 finit. Per excellētiſſimū ſacre theologie doctore3 magrm Thomā penketh anglicū ordinis frat4 heremita4 ſancti Auguſtini in famoſiſſimo ſtudio patauino ordiarie legēte3 maxia cū diligētia emendatū. Anno ſalut nre. M. cccc. Lxxvij. P Theodoricū de Reynſburch & Reynaldū de Nouimagio ſocios. Venetijs feliciter impſſum.* Subſcriptionem hanc in eadem pagina excipit *Tabula* (index quæſtionum & diſtinctionum) *eiuſde3 libri;* quæ terminatur in tertii folii prima pagina. In eadem exſtat impreſſus index primarum cujusvis plagulæ vocum.

XII. Lotharii Diaconi Cardinal. poſtea Innocentii III. R. P. Tractatus de Miſeria conditionis humanæ. Norimbergæ impreſſus per Fridericum Creuſner. anno 1477. in Fol. min.

In averſa primi folii pagina index legitur ſingulorum capitum primæ partis; qualis etiam duabus reliquis hujus libri partibus eſt præfixus. In fronte folii ſecundi *Incipit liber de miſeria conditionis hūane | editus a lothario dyacono* &c. Litteræ ſunt gothicæ oblongæ. Charta ſatis firma, ſed minus polita. Deſunt litteræ initiales, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones. Ad calcem hæc habes impreſſa: *Explicit Tractatulus Innocencii pape de miſeria conditionis humane nature per me frídericum Creuſner ciuem Nurmbergenſem ſub anno domini. M. CCCC. LXXVij.*

XIII. *Tractatulus ſollenis de arte & vero modo predicandi ex diuerſis ſacrorum doctorum ſcripturis & principalit· ſacratiſſimi criſtiane eccleſie doctoris Thome de aquino ex paruo ſuo quodā tractatulo recollectus vbi ſcdm modum & formam materie preſentis procedit.* Anno 1477. in Fol. min. ſine nota loci & typographi.

Quæ recitavi verba, in fronte leguntur opuſculi, quod foliis conſtat impreſſis decem. Typi ſunt iidem cum typis operis immediate præcedentis. Quare nullus dubito, quin ex Creuſneri typographia Norimbergenſi prodierit. Deſunt quoque initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones. Ad calcem primæ paginæ folii noni hæc legitur ſubſcriptio: *Fine claudit^a ars ſiue mod^9 pdicādi a ſancto Thoma de aqno ɔpoſita, nec nō alio4*

ſacro4 docto4 ſcripturis ꝑ luſtrata & ſi q3 diligẽter ſe inſpexerit e9cul dubio ĩ arte iſta magn⁹ erit Anno dñi. ꝏ. CCCC. Lxxvij. Hic tractatul⁹ eſt impreſſus. In averſa pagina folii ejusdem legitur inſtructio de formanda arbore, quæ norma ſit formandæ orationis. Ad calcem primæ paginæ folii 10 legitur; *ſequitur arbor.* Verum deeſt hæc arbor, abs dubio ponenda in ejusdem folii averſa pagina, quæ vacua eſt.

XIV. Johannis Gritſch ord. minor. Quadrageſimale. Accedunt themata pro expoſitione Evangeliorum & Epiſtolarum tam pro Dominicis, quam feſtis per annum diebus. Impreſſ. per Johannem Wiener de Wienna (Vienna) ann. 1477. in Fol.

In fronte voluminis exſtat tabula, ſeu index alphabeticus materiarum, ſoliis impreſſis 46 comprehenſus, cui præmiſſa ſuccincta de ejus uſu inſtructio. In fronte folii 47 hæc verba leguntur: *Quadrageſimale fratris iohannis Gritſch ordinis fratrum minorum. doctoris eximij. ꝑ totum temporis anni ſpatium deſeruiẽs cũ Thematum euangeliorũ ꝛ epl'arum introductiõibꝯ ꝛ tabula poptima Incipit feliciter.* Deſunt ubivis initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ̃, & paginarum numeri. In margine ſuperiori cujusvis paginæ notatur numerus ſermonis, e. g. *viij.* Charta eſt alba quidem, & polita, ſed minus firma. Litteræ ſunt gothicæ, admodum pingues. In fine ſequens legitur ſubſcriptio: *Explicit quadrageſimale triptitũ Religioſi viri magiſtri Johannis gritſch de Baſilea profeſſoris ſacre theologie eximii. Impreſſum & ꝯtinuatum cũ dei adiutorio ꝑ Johannez Wienner de Wienna. Anno ꝏc LXXVij.* Ex his verbis locum impreſſionis necdum diſcimus. Cl. Zapſius Augsburgs Buchdruckergeſchichte pag. 45. hanc editionem inter opera recenſet Auguſtæ Vindelicorum excuſa, ſuæque adſertionis teſtem adpellat *Weiſlingerum in Catalog. Chronolog. Bibliothecæ Argentin. in Commend. S. Johan.* pag. 97. Sed Weislingerus hic loci Auguſtæ impreſſum opus inde tantum coniicit, quod ibidem excuſi ſint per Johannem Wiener. Alberti M. ſermones de tempore & de ſanctis, quorum ipſe meminit in *Catalogo Alphabet.* pag. 4. Mallem equidem opus Auguſtæ excuſum adfirmare propter litterarum maximam ſimilitudinem cum Zainerianis, pinguioribus ſcilicet illis, quibus anno 1471 libros Ovidii de amore Guntherus Zainer impreſſit. Attamen illud etiam animadverto, typographum noſtrum, Johannem de Wienna, anno 1476 Virgilii opera Vicentiæ in Italia nitidiſſimis typis excudiſſe. An vero anno 1477 vicentia jam diſceſſerit, mihi quidem plane incompertum eſt. Virgilii ab illo impreſſi meminit Orlandi in *Origine e progreſſi della ſtampa* pag. 174.

XV. *Liber moralitatum elegantiſſimus magnarum rerum naturalium Lumen anime dictus. cum ſeptem apparitoribus. nec non ſanctorū doctorū orthodoxe fidei profeſſorum. Poetarum etiam ac oratorū auctoritatib⁹ per modum pharatre* (ſic) *ſ, ordinē alphabeti collectis. feliciter incipit.* Anno 1477. in Fol.

Quæ recitavi verba, in fronte voluminis impreſſa litteris majuſculis leguntur. Hæc vero immediate excipit præſatio fratris Matthiæ Farinatoris de Vienna, ord. B. M. V. de monte Carmelo, qui librum hunc non ipſe quidem compoſuit, ſed *poſt diutinam occultationem* protraxit in lucem, in titulos & paragraphos diſtinxit, ac univerſim uſibus magis adcommodare conatus eſt; id, quod ex totius præſationis contextu colligitur. Præfationem hanc excipit tabula, ſeu index titulorum, eo ordine concinnata, quo tituli ipſi occurrunt. In averſa folii ſecundi pagina alia incipit, nimirum *Tabula prima rerum naturalium.* Hæc alphabetico eſt ordine concinnata, & terminatur in prima pagina folii 18. In averſa folii ejusdem pagina incipit *Tabula ſecunda moralitatum.* Hæc quoque alphabeti ordinem ſequitur, & ad calcem folii 47 clauditur hac ſubſcriptione: *Tabula moralitatum ſecunda ſuper Lumen anime finit feliciter.* Folio tandem 48 incipit *Prologus* ipſius auctoris, in quo teſtatur, ſe juſſu ſummi Pontificis ſummo labore & diligentia *Triginta annis minus uno* perficiendo iſti operi inſudaſſe. In fine hujus prologi hæc habet: *non gloriando dico: merui, ut ſummus pontifex Joannes hunc librum vellet lumen animæ nuncupari.* Tum immediate incipit *De Natitate Xpi. Titul⁹ I.* Litteræ fuſæ ſunt non ſculptæ, eæque rotundæ, italicis tamen minus elegantes. Videntur prorſus eædem eſſe cum litteris, quibus impreſſa ſunt opuſcula inter libros nota anni & typographi carentes Faſcicul. I. NN. XXIX. & LXXXIX. Initiales litteræ diviſionum majorum ligno inſculptæ ſunt: Titulorum vero & capitum ſunt parvæ. Signaturæ, cuſtodes, & paginarum numeri omnino deſunt. In ſuperiori margine cujusvis paginæ notatur Titulus, charactere majuſculo, e. g. *Titulus XLij.* Ubi tituli deſinunt, incipiunt capita, in quibus ordine alphabetico varia pertractantur. Sic capite primo agitur de *Abjectione*, Cap. II. de *Abbate*, Cap. III. de *Abſtinentia* &c. Capitibus præfixus eſt index eorundem alphabaticus. Ad calcem voluminis legitur ſequens notitia typis impreſſa: *Liber lumen anime dictus feliciter explicit. Qui (poſt diutinam occultationem diuina cooperāte gratia) nō ſine magnis laboribꝰ ad laudeꝫ omnipotentis dei: totiuſqꝫ triumphātis eccleſie honorem & decorem: atqꝫ in maiorem fructū ipſius militantis eccleſie piorum filiorum: ſimulqꝫ vtilitatem: ſtagneis caracteribus: primum in lucem eſt productus. Annoqꝫ a natiuitate dn̄i Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo. Vltima die decembris (ſumma cū diligētia) cōpletus.* Eodem anno Antonius Sorg aliam ejusdem operis editionem Auguſtæ Vind. procuravit, quæ completa eſt *tercia menſis ſeptembris.*

bris. Hujus meminit, & ſubſcriptionem ejusdem a modo recitata plane diverſam recitat Cl. Zapfius in Augsburgs Buchdruckergeſchichte pag. 44. Idem pag. 45. nec non Cl. Gemeiner in Nachrichten von den in der Regensburgiſchen Stadtbibliotheck befindlichen Büchern &c. pag. 43. noſtram excitarunt editionem quam uterque Auguſtæ Vindelicorum excuſam eſſe coniiciunt: nulla vero conjecturæ ſuæ adferunt argumenta. Typi, quibus impreſſa eſt operis inſcriptio tituli loco a me recitata, maximam habent cum Zainerianis, pinquioribus illis, ſimilitudinem. Hinc probabilitate non caret illa conjectura. Attamen eadem in civitate quatuor menſium ſpatio idem opus bis typis excuſum eſſe, eſt minus probabile,

XVI. Franciſci de Platea Tractatus de Reſtitutionibus, uſuris, & excommunicationibus. Venetiis anno 1477. per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen. in 4to.

Tractatui præfixus eſt index materiarum, foliis 16 comprehenſus. Folio 17 ipſe incipit tractatus nitidiſſimæ chartæ in duabus columnis charactere gothico impreſſus. Deſunt cuſtodes, paginarum numeri, & inſcriptiones. Initiales litteras parvas, & ſignaturas typographus ipſe adjecit. Ad calcem ſequens exſtat notitia; *Adeſt hic finis opis reſtitutionū putilis Reuerēdiſſimi ī Xp̄o p̄ris fratris Frācīſci de platea Bononīēß ordinis mino4: cui⁹ impreſſio Venetijs extat facta ductu & impenſa Johānis Colonie agripiēß: ac Johānis māthen de geretzhem: q̄ vna fideliter circa hoc ſe gerunt. Anno. M. cccc. Lxxvij. die xxij. Januarij.* Accedit pagina, quæ indicem continet primarum cujusvis plagulæ vocum,

XVII. Bartholi Lectura ſuper authenticis. Mediolani per Chriſtophorum Valdarfer ann. 1477. in Fol.

Ante medium primæ columnæ, primæ itidem paginæ, rubro impreſſa colore hæc verba leguntur: *Incipit lectura eximii iuris luminis: d. Bar. de ſaxoferrato ſuper autentieis.* Characteres rotundi ſunt, iique elegantiſſimi. Charta firmiſſima, alba, & ampliſſimis inſtructa marginibus. Initiales litteras parvas typographus plerumque adjecit. Signaturæ vero, cuſtodes, paginarum numeri & inſcriptiones deſunt. In fine poſt regiſtrum chartarum, ſeu primarum cujusvis plagulæ vocum ſequens exſtat notitia typis impreſſa: *Impreſſum Mediolani labori* (ſic) *& Induſtria Diligētiaq3 & Impenſa Juris Scolaris. D. Petriantonii De Caſteliano Per Magiſtrum Criſtoforum Valdarfer Alamanū Anno Dn̄i Mcccc°. Lxxvii. Die xxvii. Februarii.*

XVIII.

Digitized by Google

XVIII. Opus ſtatutorum ab Alberico de Roſate, Advocato Pergamenſi compoſitum. Comi impreſſ. per Baldeſarem de Foſſato anno 1477. in Fol.

Operi præmiſſus eſt index materiarum foliis impreſſis undecim comprehenſus. Impreſſum eſt in duabus columnis charactere rotundo pereleganti, Chartæ firmiſſimæ & ampliſſimis inſtructæ marginibus, adeo, ut exterior operis facies jucundum oculis ſpectaculum præbeat. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones. Ad calcem hæc tantum leguntur impreſſa: *Comi ipſa p magiſtrū Baldeſarē d' foſſato Anno a Chriſti natiuitate. MCCCCLXXVII. die vero Qntodecio Februarii.* His ſubjectæ capitalibus litteris voces:

DEO GRATIAS AMEN.

XIX. Digeſtum vetus cum gloſſa. Venetiis per Jacobum Gallicum e Rubeorum familia. Anno 1477. in Fol. magn.

Voluminis vaſtiſſimi primum folium impreſſum deeſt. Secundum, quod textum attinet, incipit verbis illis, *aliis deuiis & incognitis ɔſtitutis*: quoad gloſſam vero: *quod habeo, & per hoc mihi abeſt.* In averſa tertii folii impreſſi pagina *liber primus. De Juſtiti z iur̄ incipit.* Characteres ſunt gothici perelegantes, & charta omnino præſtantiſſima. Signaturas, & litteras initiales parvas typographus adjecit. Cuſtodes vero, paginarum numeri, & inſcriptiones deſunt. Inſcriptiones librorum & titulorum ſunt rubro colore impreſſæ. In fine voluminis ſeu Libri vigeſimi quarti primo quidem leguntur ſequentes verſus:

Hoc opus exactum tenta celeberrime lector.
Si bene: ſi recte: charta notata manet.
Aſſuerant primo mendoſa uolumina: textus:
Gloſaq3: nunc toto menda notata nitent.
Ergo ne dubites opus hoc tibi ſumere parui.
Digeſtūq3 vetus: nunc tibi ſemper habe.

Tum vero ſequens ſubſcriptio: *Confectum hoc opus ex officina Magiſtri Jacobi Galici Rubeorum familia. in urbe Uenetiarū inclyta. Olympiadibus Sereniſſimi principis. d. d. Andree Uendramini. Anno M.ccccLxxvij. vndecimas klendas* (ſic) *decembres.* Accedit folium integrum, ſingulorum librorum titulos, nec non indicem primarum cujusvis plagulæ vocum exhibens impreſſum.

XX. Baldi de Peruſio Lectura ſeu commentarius in primam partem, hoc eſt, undecim priores Libros digeſti veteris. Mediolani per Antonium Zarotti 1477. in Fol. magn.

Singulæ paginæ vaſtiſſimi voluminis in duas columnas diſtinctæ ſunt. In prima primæ paginæ columna capitalibus litteris Romanis impreſſa leguntur ſequentia: *Domini Baldi Peruſini Super Prima ff. Veteris Lectura Feliciter Incipit.* Iisdem litteris ſunt etiam impreſſæ Rubricæ librorum & titulorum. Textus charactere quidem ſemigothico, ſed pereleganti impreſſus eſt chartæ firmiſſimæ, ac præſtantiſſimæ. Signaturas & litteras initiales parvas typographus ipſe ubivis fere adjecit. Cuſtodes vero, paginarum numeri, & inſcriptiones deſunt. In fine voluminis, hoc vero eſt, commentarii in primum titulum libri undecimi *De Interrogatoriis Actionibus* fuſior non nihil legitur ſubſcriptio, in qua vel Typographus, vel is, qui editioni præfuit, dignis laudibus & opus & auctorem mactavit. Quæ ad præſentem ſcopum ſpectant ex ea huc adſcribam: *Explicit ɔmentuꝫ dñi Baldi de Peruſio ſublimi ingenio emēdatū ſr̄ p°. ff. ueteris libro — — — — Impſſum atqꝫ expletum repies die viijª menſis auguſti nobili officina magr̄i Antonij Ʒaroti parmenſis:* 1477. Locus impreſſionis ex his quidem verbis non intelligitur. Attamen aliunde conſtat, Antonium Zaroti inde ab an. 1470 fere usque ad an. 1500 Mediolani typographicam artem exercuiſſe. Conf. Orlandi *Origine, e Progreſſi della ſtampa* pag. 100. ſeqq. Ignota huic Bibliographo, uti aliis etiam omnibus, quod ſciam, hæc fuit præſens editio.

XXI. Joh. Duns Scoti ſcripta ſuper 1. 2 & 3. Libros ſententiarum. Venetiis ann. 1477 & 1478. per Joh. de Colonia, & Johannem Manthen de Geretzheim. in fol. min. Tomi 3.

Scripta in primum & tertium librum anno 1477, ſcriptum vero in librum ſecundum anno 1478 prodierunt in lucem. Cum eodem in loco, ab iisdem typographis, eodemque charactere ſcripta hæc omnia ſint excuſa, & ſpectata etiam materia inter ſe cohæreant, ſimul ea recenſere placuit. Impreſſa ſunt gothico charactere chartæ firmiſſimæ & nitiſſimæ in duabus columnis. Deſunt cuſtodes, & paginarum numeri. Signaturas vero, & litteras initiales parvas ipſe typographus adjecit, qui etiam quod ſcripta attinet in 1mum & 2dum ſententiarum libros, in ſuperiori margine quæſtionem, & diſtinctionem adnotavit. Ad calcem ſcripti ſuper primum ſententiarum ſequens legitur ſubſcriptio: *Explicit ſcriptū ſup p·ᵐ ſnia4. editū a frē Johañe duns: ordis frat4 mio4 doctore ſubtiliſſimo: ac oiuꝫ theologorū pncipe. Per excellētiſſimū ſacre theologie doctorē mgr̄ꝫ Thomā pēketh āglicū ordinis hēmita4 ſcī Aug. ī famoſiſſimo ſtudio patauino ordinarie legētē maxīa cū dilıgētia emēdatum. Impreſſum Uene-*

Venetiis expēſis & mandato Johānis de Colonia: ſociiq3 ei' Johannis Manthen de Gherretzem Anno a natali Xp̄iano. 1477. *die vo 26ª Julij.* Scriptis in 2dum & tertium ſententiarum huic ſimilis addita eſt ſubſcriptio & quidem ſcriptum in 2dum impreſſum eſt *Anno ſalutis dn̄ice.* 1478. 7. *idus Januarij:* ſcriptum vero in 3tium ſententiarum *Anno dn̄i M. cccc. Lxxvij,* ſine adjecta diei nota. Scriptis in primum & ſecundum ſententiarum accedunt in hac editione additiones & declarationes a diverſis factæ, a Thoma Penketh vero & Bartholomæo Feltrenſi ſelectæ, atque in ordinem digeſtæ, ſicque ſeorſim impreſſæ, adpendicis inſtar. Orlandi in *Origine e Progreſſi della ſtampa* pag. 24. meminit tantum ſcripti in 2dum & 3tium ſententiarum. Scriptum igitur in 1mum ſententiarum ignoraſſe videtur.

XXII. Joh. Duns Scoti *Quotlibeta* cnm additionibus, indice Quæſtionum, & alphabetico materiarum. Venetiis per Johannem de Colonia & Johannem Manthen. 1477. in Fol. min.

Exterior hujus operis forma prorſus convenit cum auctoris ejusdem ſcripto in tertium ſententiarum, quod cum aliis N. præced. deſcripſi. In fine indicis materiarum alphabetici uberior legitur ſubſcriptio, ex qua ſequentia juvat excerpere: *Et ſic eſt finis ho4 colibeto4 a Joh'e duns — per — thomā panketh* (ſic) — *emēdato4 — imp̄ſſa venetijs Joh'is de colonia: ſocijq3 eius Johānis Manthen de Gherretzem. Anno. M. cccc. Lxxvij. die v̄o vij. mēſis Octobris. Laus deo.* Accedit *Regiſtrum libri preſentis*, hoc vero eſt, index primarum cuiusvis plagulæ vocum. Meminit hujus editionis Orlandi loc. cit. pag. 24.

XXIII. Baldi de Peruſio Lectura ſuper ſextum, ſeptimum, octavum, & nonum libros Codicis. Mediolani anno 1477. in Fol. magn.

Lectura in ſextum librum a reliquis ſeparari poteſt, & ſeparata volumen efficeret ſingulare, mole volumen, quod lecturæ in tres reliquos libros efficiunt, fere adæquans. In fine nullam loci & anni notam, immo nec ſuſcriptionem ullam habet, Cum vero typis iisdem, eadem forma, eidemque chartæ, magnæ ſcilicet, & nitidiſſimæ, ſit impreſſa: vix dubito, quin anno eodem, eademque ex typographia prodierit. Porro lecturæ iſtæ in duabus columnis gothico charactere ſunt impreſſæ. Initiales litteras parvas, ſignaturas, & titulorum inſcriptiones in ſuperiori margine ipſe typographus adjecit. Cuſtodes vero, & paginarum numeri deſunt. Lectura in librum 6. in fronte primæ paginæ, primæ itidem columnæ hanc habet inſcriptionem: *Oopus* (ſic) *domini bal. d' Peruſio iuris utriuſq3 doctoris ſuper ſexto libro codicis.* Ad calcem vero voluminis ſola legitur vox: *Finis.* Accedit *Regiſtrum operis* folii ſequen-

quentis ultimi paginæ primæ impreſſum. Initio lecturæ in ſeptimum codicis plura leguntur in commendationem hujus editionis, quæ hic adſcribam: *Lectura petie noue iuris vtriuſq3 interpretis. d. Baldi de peruſio ſup ſeptimo. C. Que cum tranſcriptorum imperitia. aut veteris petie exẽplari aut nulla a doctis in erroribus corrigendis Retroactis temporibus adhibita diligentia. Nedũ corrupta ſed etiam diminuta extiterit. Nunc infinitiſ exemplaribus maximo ſudore ſubtiliq3 inueſtigatiõe ac ſtudio. Ita diligenter examinatam ac emendatam ſe exhibet. Ut nihil nedum diminutum ſed nec varium. aut vlla reprehenſione dignum hic impreſſum reperiri poſſit.* In fine lecturæ in librum nonum ſubſcriptio legitur ſequens: *Baldi Peruſini iuriſconſulti clariſſimi in ſeptimum. octauum. ꝛ nonum. librum Codicis. Juſtiniani lectura diligenti ſtudio ac cura emendata correctaq3 feliciter explicit. Opus quidem vtile immo neceſſarium oĩbus. Tam pontifici q̃3 civil' iuris profeſſoribus. Impreſſum Mli. Anno ſalutis M. cccc. Lxxvij. Regnante Illuſtriſſimo ꝛ excellẽtiſſimo Duce Johẽ Galleazio. Decio ſeptimo. kal. decẽb'.* Anno abhinc, nimirum anno 1476, Baldi Lecturæ in IV. V. & VII. VI. VIII. IX. libros codicis itidem Mediolani per Chriſtophorum Valdarfer typis excuſæ ſunt. Patet inde, quanto in pretio tum quidem Baldi opera fuerint. Num anno 1477 ejusdem lecturæ in reliquos codicis libros fuerint typis impreſſæ, mihi quidem non conſtat. Silent enim, qui mihi ad manus ſunt Bibliographi etiam de lecturis in libros VI. VII. VIII. & IX. hoc anno impreſſis, & modo recenſitis.

XXIV. Bartoli lectura in Partem ſecundam, ſeu libros XII-XXIV. Digeſti veteris. Venetiis anno 1477. per Nicol. Jenſon. in Fol.

Volumen, in duabus columnis impreſſum, incipit verbis, eodem charactere gothico nimirum, quibus ipſe textus, impreſſis: *℞ica ſi certũ petat̃ de rebus creditis ꝛ de certi condictione generali.* Signaturas, & inſcriptiones titulorum, has quidem in margine ſuperiori, illas in inferiori typographus adjecit. Litteræ intiales plerumque, cuſtodes & paginarum numeri ubivis deſunt. Charta, ut Jenſoniana eſſe ſolet, eſt præſtantiſſima, ampliſſimis inſtructa marginibus. Ad calcem libri 24 ſequens exſtat notitia: *Explicit ſecũda pars dñi Bartholi de ſaxoferrato ſuper ff. vet'i optime emendata veneciis impreſſa per magiſtrũ Nicolaũ Jenſõ gallum. anno dñi. icccc Lxxvij. cetere vero lecture Bartoli erunt per eunde3 cõplete p totam quadrageſimam ꝓxime venturam. Laus deo.* Recenſionem primæ partis hujus operis vid. ad ann. 1478. N. XVII.

XXV.

XXV. Nicolai de Tudeſchis, Archiepiſc. Panorm. vulgo Abbatis ſiculi lectura ſeu commentarii in libros decretalium I. II. IV. & V. Baſileæ anno 1477, & forte ſequentibus annis impreſſ. in Fol.

Commentaria hæc in libros decretalium modo indicatos, typographus in ſeptem volumina quodammodo diſtinxit. Tot enim peculiares leguntur ſubſcriptiones. Commentaria in librum I. duobus, in librum II. tribus, in librum IV, & V. duobus, ſeparatis illis, conſtant voluminibus, quibus ſingulis, excepto volumine ſecundo libri primi, & tertio ſecundi libri figuræ ligno inciſæ, & argumento convenientes ſunt præfixæ. Volumen primi libri primum a ſecundo ſeparatur hac ſubſcriptione: *Finis pme partis*, commentariorum ſcilicet in librum primum decretalium. Ad calcem vero ſecundi voluminis hæc habentur impreſſa: *Explicit lectu.* (ſic) *ſamoſiſſimi vtriuſq3 iuris doctoris domini Abbatis ſiculi archyepi Panormitani ſuper primum decretaliu3 librum, que per optime emendata impreſſionem Baſilee adepta eſt. Anno natiuitatis criſti. M. CCCC. Lxxvij.* Prima pars commentariorum in II. Librum decret. terminatur *Titulo de confeſſis*, hancque habet ſubſcriptionem: *Prima pars Abbatis ſup ſcdm decretalium lib4 finit. Anno a natali Xpiāo. M. ccccLxxvij.* Secunda pars, ſeu volumen commentariorum in eundem librum, cuius ultimus titulus eſt *de Jure Jurando*, clauditur ſubſcriptione ſequenti: *Extat h' finis partis ſcd'e domini Nicolai Abbatis ſuper ſcdm decretalium. Anno natiuitatis Milleſimo quadringētesimo ſeptuageſimo ſeptimo.* Quæ ad calcem voluminis tertii commentariorum in eundem librum ſecundum legitur ſubſcriptio, notam anni non amplius habet appoſitam, eſtque ejusmodi: *Abbatis tercia pars ſecūdi decretaliū libri Baſilee impreſſa prebet finem.* Haud igitur certo adfirmari poteſt, an pars hæc eodem anno cum præcedentibus, an vero anno primum ſequenti fuerit typis excuſa. Idem omnino dicendum de commentariis in Libros IV. & V. Nam & hi impreſſa anni nota carent. Ad calcem libri V. nihil prorſus legitur adjectum, ſed terminatur hic liber verbis interpretis: *Ad quā obedientiā Xp̄o crucifixus nos pducat. Amen.* Libri IV. ſequens eſt ſubſcriptio: *Hec lectura quarti libri decretaliū tradita* (explicata nimirum) *in ciuitate Sena4 p virū inſignē & famoſum doctorem dn̄m Nicolaum Siculum finē h' prebet Et ſequit eiuſdem lectura ſuper quinto.*

Omnia hæc volumina eodem charactere, gothico nimirum minus longo, nec pingui admodum, Chartæ firmiſſimæ, ſed minus albæ in duabus columnis impreſſa ſunt. Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri. Initiales litteras parvas ipſe typograpus adjecit. Idem in ſuperiori margine paginæ primæ cujusvis folii titulum notavit, e. g. *De accu. & inquiſi. — De priuilegiis.*

Ex ſubſcriptionibus, quæ ad calcem trium priorum voluminum leguntur, locum impreſſionis & annum diſcimus. Attamen latet adhuc typographus. Quantum ex litteris colligo, habent hæ quidem maximam affinitatem cum litteris, quibus Bernhardus Rihel indicem alphabeticum materiarum in omnia opera S. Thomæ Aquinatis anno 1478 Baſileæ impreſſit. Videtur ergo huic typographo præſens Abbatis Panormitani opus eſſe adſcribendum.

XXVI. *Summa* in libros decretalium I. II. & III. *Hoſtienſis* dicta. per Ludovicum Hohenwang. Pars I. anno 1477. Pars II. & III. ſine nota anni. in Fol. min.

In fronte libri primi *Incipit ſūma ſuper titulis decretaliū a dño archepo ebredineñ compilata qui & vulgatiori vocabulo hoſtienſis dicitur. additis quoq3 in quibuſdam locis & aliis rubricellis.* Indici titulorum in averſa ejusdem primi folii pagina terminato ſubjecti ſunt ſequentes verſus:

Cedite ſummarum ſcriptores cedite longe.
Hoſtium qui pandit ſacrati dogmate iuris
Hoſtienſis adeſt. en clarus & littera diues.
Ergo lege ſoelix & ære ſolare laboras. (ſic)

Folio ſecundo *Incipit ſumma hoſtieñ ſup titulis decretalium compilata additi: in aliquibus locis quibusdam aliis Rubricellis.* Ad calcem voluminis ſequens exſtat notitia. *Ex officina & ductu ludouici hohēwang h' ſūma hoſtieñ. ſup pmo dcretaliū finita ē āno a partu vgis ſalutifero milleſimo qdrigenteſimo ſeptuageſimo ſeptimo.* An duo etiam reliqui libri, & forte etiam 4tus, 5tus & 6tus, qui nobis deſunt, hoc anno fuerint excuſi, mihi quidem plane in compertum eſt. Hic autem eos recenſebo, quod ex eadem typographia eodemque circiter tempore prodierint. Libro porro tam ſecundo, quam tertio præfixæ ſunt Rubricæ, ſeu index titulorum, qui utrinque ſeparatam ſibi paginam vindicat. Libri ſecundi ſequens eſt inſcriptio in fronte folii ſecundi: *Incipit ſecūda pars ſūme hoſtieñ in librūm decretalium ſecundum qui eſt de iudiciis.* Ad calcem vero voluminis primo quidem hi verſus leguinter.

Monſtrans obſcuras iuris diſſolūe curas
Extricat antiquas hec noua ſumma plicas.
Pro ſumme ſummo ſit regi gloria ſummo.

Tum leguntur *Verſus quibus ad nomen auctoris pulcre alluditur & littera eius diues ɔmēdatur*; ſunt nempe verſus ſupra jam recitati: *Cedite ſummarum ſcriptores* &c. Tandem ſequens legitur ſubſcriptio: *Ex officina & ductu Ludouici hohenwāg d· elcbingñ h' ſūma hoſtieñ q & copioſa a iuriū copioſitate finita ē vtilitate qdē ſua nō oībɔ a dño arch'epo ebredineñ, ɔpilata.* Libri tertii inſcriptio in fronte folii ſecundi ſequens eſt: *Incipit Liber tercius de vita & hoēſtate clericorū.* In ſine vero voluminis primum quidem leguntur denuo verſus: *Cedite*

dite ſummarum &c. Tum vero notitia ſequens: *Ex officina & ductu Ludouici hohenwang de elhigia hec ſumma hoſtieñ. ſuper tercio decretalium que & copioſa a iurium copioſitate finita eſt. ꝯſultu vero & auxiliatione clariſſimi uiri mgri Johannis piſtoris domini mei obſeruandiſſimi litteris ahenis impreſſa.* Porro litteræ gothicam habent formam, ſuntque oblongæ, & ſatis pinques, juſtam habentes magnitudinem. Deſunt ubivis cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones, atque etiam litteræ initiales, exceptis ſolum initialibus librorum quæ magnæ ſunt, ligno inciſæ.

Auctor vulgo quidem Hoſtienſis, ſeu Oſtienſis adpellatur. Unde adpellatio *Summa Hoſtienſis.* Fuit nempe primum quidem Embrodunenſis in Delphinatu Archidiaconus, poſthac Segeſtericenſis Epiſcopus, tum Embrodunenſis Archiepiſcopus, tandem R. E. Cardinalis, & *Epiſcopus Hoſtienſis*, ſeu *Oſtienſis.* A ſcriptoribus variis ſub variis nominibus excitatur, ut Henricus de Seguſio, quod ſolum ei natale fuit in principatu *Pedemontium* adpellato, Henricus de S. Bartholomæo. Floruit Sæc. XIII. ferturque obiiſſe anno 1272.

Quod præſentem attinet ejus operis editionem, nihil quidem de ea reperire potui apud Bibliographos, qui mihi ad manus ſunt. De ipſo etiam typographo, Ludouico Hochenwang de Elchingen, altum eſt apud eosdem ſilentium. Nec ego hactenus quidquam de eo reſcire potui.

XXVII. Dominici de S. Geminiano lectura in ſecundam Partem Libri VI. Decretalium. Venetiis per Joh. de Colonia & Joh. Manthen de Geretzheim. 1477. in Fol.

Lecturam auctoris ejusdem in primam partem ſexti decretalium libri itidem Venetiis, ſed per Jacobum de Rubeis impreſſam recenſui ad annum 1476 N. XVI. Lectura præſens in ſecundam ejusdem libri partem impreſſa eſt gothico quidem charactere, ſed elegantiſſimo in duabus columnis. Charta eſt plane præſtantiſſima & ampliſſimis inſtructa marginibus. Chartarii ſignum ſunt ſagittæ geminæ, invicem in medio ſe biſecantes. Initiales litteras parvas, & ſignaturas ipſe typographus adjecit. Cuſtodes vero, numeri, & inſcriptiones paginarum deſunt. In averſa primi folii pagina legitur *Ad reuerendiſſimū in chriſto patrē & dominȝ Dominū Jacobū zenum Preſulem Patauinum digniſſimū pro Dominici ex ſācto Geminiano īnſtauratione Petri Albignani Trecii iuris ſtudētis epiſtola feliciter.* Eſt Epiſtola dedicatoria, ex qua diſcimus, laudatum præſulem Petro Albignano auctorem fuiſſe, ut operis iſtius emendationem in ſe ſuſciperet. Id magna diligentia a ſe factum eſſe Petrus teſtatur, laudatque etiam typographos, quod nullis ſumptibus nulli labori pepercerint, ut pulchre & emendate impreſſum opus prodiret in lucem. In fine

ne voluminis hæc leguntur ſubſcripta: *Finit lectura egregii doctoris dñi Dominici de ſanc. Geminia. ſup ſcda parte vi. li. decre. nulla calami exaratiōe ſed quadā artificioſa characterizādi ac iprimendi iuentiōe Uenetiis completa feliciter impēſis circūſpectorū virorum Johānis de Colonia & Johannis māthen de Gheretzem ſociorū xiiij. Calendas decēbres, Anno ſalutis dominice. M. cccc. Lxxvij.* His ſubjectum eſt *Regiſtrū cartarū.*

XXVIII. Aeneæ Sylvii, poſtea Pii II. R. P. Pars prima hiſtoriæ rerum ubique geſtarum. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen 1477. in Fol. min.

Exemplar noſtrum initio mutilum eſt. Incipit enim verbis *& ibi torridam incipere Zonam* &c. quæ prima ſunt paginæ ſignatæ *a* 5: Paginas enim typographus ſignavit, idemque litteras initiales parvas adjecit. Deſunt vero cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Charta elegans eſt, elegantiores vero typi rotundi romani. In fine operis legitur: *Pii. ii. Ponti. maximi hiſtorię rerum ubiq3 geſtarū prima pars finitur: & impreſſioni Venetiis dedita: per Johannem de colonia ſociumq3 eius Johannem manthen de Gherretzem anno milleſimo: cccclxxvij.* Averſa pagina folii ejusdem continet Regiſtrum chartarum. Exemplaria hujus edititionis admodum rara eſſe., nec aliud quidquam præter primam hujus operis partem excuſum eſſe teſtatur Cl. de Bure Bibliograph. Inſtructiv. N. 4353.

ANNO 1478.

I. Joh. Duns Scoti commentarius in Librum IIdum ſententiarum. Venetiis anno 1478. per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen. in Fol. min.

Tomus iſte pars eſt editionis commentariorum Scoti in libros ſententiarum, quam ad annum 1477. N. XXI. recenſui.

II. Petri de Bergomo, Ord. Præd. Tabula, ſeu index alphabeticus materiarum, quæ in omnibus D. Thomæ Aquinatis operibus pertractantur. Baſileæ per Bernhard. Richel anno 1478. in Fol. min.

In fronte voluminis majuſculo charactere, & rubro colore impreſſa vox legitur: ·IHESVS· Huic rubro pariter colore impreſſa, ſubjecta ſunt ſequentia: *Religioſiſſimi viri fratris Petri de bergomo ordinis p̄dicatorum ſacre*

theo-

theologie profeſſoris eximii ſuper omnia opera diuini doctoris. Thome aquinatis feliciter incipit. Tunc immediate ſequitur Præfatio in opus præſens, cui ſubjunctus eſt catalogus operum S. Thomæ de Aquino. Hunc excipit *nis* (numerus) *& ordo opuſculo4 ſācti doctoris ſm q9 allegant̄ in hac tabula.* Demum ſequuntur adprobationes doctrinæ S. Thomæ 1) Urbani Papæ. 2) Univerſitatis Pariſienſis. 3) Innocentii in ſermone de S. Thoma ſuper illud: *Ecce plus quam Salomon hic.* Atque hæc quidem tribus foliis impreſſis continentur. Folio demum quarto ipſa incipit tabula, ſeu index, gothico charactere, minus longo, nec pinqui admodum, chartæ nitidiſſimæ impreſſus. Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & initiales litteræ vocum, quæ primæ ſunt in ordine alphabeti. In ſuperiori margine cujusvis paginæ indicatur prima ſyllaba vocum, quæ ibidem occurrunt, e. g. *DA*, ubi ſermo eſt de damnatione. Ad calcem voluminis ſatis ampli leguntur ſequentia: *Religioſiſſimi uiri fratris petri de Bergomo ordinis predicato4. ſacre theologie profeſſoris eximii. ſuper omnia opera diuini doctoris Thome Aquinatis tabula feliciter finit. Impreſſum finitumq3 Baſilee per me Bernhardū Richel ciuem Baſilieñ. Anno* ꝛc. 1 ⁊ 𝟄 8 (1478) *die veneris q̄ fuit quarta menſis decembris.* His ſubjecta ſunt typographi inſignia. Meminit hujus editionis etiam Orlandi in *Origine e Progreſſi della ſtampa* pag. 166.

III. Thomæ de Haſelbach, Theol. Doctoris, & Profeſſoris in Academia Viennenſi Sermonum Dominicalium in Epiſtolas S. Pauli Pars I. 1478. Pars II. ſeu æſtivalis, ſine loco anno & Typographo. 2. Voll. in Fol. min.

Ambæ partes, iisdem ſunt typis, eidemque chartæ impreſſæ, ut adeo nullum ſit dubium quin ex eadem typographia eodem circiter tempore prodierint. Parti utrique præfixus eſt index alphabeticus materiarum. Index vero ſecundæ partis tredecim conſtat foliis impreſſis. Uterque in averſa primi folii pagina incipit. Pars prima in fronte folii 13 hanc habet inſcriptionem: *Incipit prima pars ſermonū dominicaliū ſup̄ epiſtolas Pauli. ꝛ ↄſequēter p̄ circulū anni egregii d̄ñi doctoris mgri Thome d̄ haſelbach in auſtria. Et primo p̄mittitur ꝓlog⁹ in hūc mod̄.* Partis vero ſecundæ in fronte folii 14 eſt ſequens inſcriptio: *Incipit ſecunda pars. ſ. eſtiualis ſermonū d̄ñicaliu3 ſuper. epiſtolas Pauli Thome de Haſelbach ſacre theologie profeſſoris.* Litteræ ſunt gothicæ formæ. Initiales ſermonum, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones deſunt. Nullum etiam occurrit ſignum diſtinctionis, niſi punctum. In ſola partium enumeratione linea occurrit oblongior, e. g. *in erumpna | in iejuniis & vigiliis | in fame* &c. Sermones plerique ſunt ſuſiſſimi, fuitque auctor alias quoque nimis diffuſus, & prolixus, adeo, ut quemadmodum de eo narrat Sixtus Senenſis in Bibliothec. Sacr. Lib. IV., in academia Viennenſi per viginti & unum annos Prophetam Iſaiam publice ex-

pli-

plicans ad finem primi capitis non pervenerit. Floruit initio Sæc. XV. Sed ab auctore ad præſentem ejus operis editionem revertamur. Pars prima hanc in fine ſubſcriptionem exhibet: *Explicit prima pars ſermonū ſuper epiſtolas Pauli. ¶ Anno domini ∽. ccccl̄xxviij. die xiij. decembris ꝛc.* Latet igitur locus impreſſionis & typographus, quem nec ex typis, nec aliis indiciis auſim determinare. Patet autem ex ſubſcriptione, partem ſecundam, ſi poſt primam jam excuſam ejus cepta eſt impreſſio, anno quidem eodem typis excudi amplius haud potuiſſe. Forte autem ſecunda ante primam prodiit. Id certum eſt, ſecundam anno 1480 jam fuiſſe excuſam. Nam unum hujus partis exemplar (exſtat enim in duplo apud nos) Hieronymus Pater-Noſter, Suevo-Halenſis, unus ex primis Academiæ noſtræ in facultate artium Profeſſor Auguſtæ Vindelicorum pretio unius floreni anno 1480 comparavit, ut ipſe manu ſua initio voluminis adſcripſit. Parti huic nulla prorſus adjecta eſt ſubſcriptio. In fine autem ſermonis ultimi auctor teſtatur, ſe ſermones iſtos *Credito* ſibi *populo* in Bertholdorf *patauiēſis dyeceſis in unum colligendo & predicando compegiſſe.*

IV. L. Coelii, ſeu Cecilii Lactantii Firmiani opera. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen. 1478. in Fol. min.

In fronte voluminis leguntur Rubricæ ſingulorum capitum, in quæ diviſi ſunt libri ſeptem Inſtitutionum, nec non libri de Ira Dei, & opificio Dei, foliis impreſſis novem comprehenſæ. Folia duo ſequentia complectuntur *Lactantii Firmiani errata p̄mi libri* (& ſequentium ſex librorum Inſtitutionum) *q̄bus ipſe. deceptus eſt per fratrem Antonium Raudēſem. theologum Collecta & exarata ſunt.* Ad horum calcem leguntur verſus, quos ad ann. 1476. N. XV. recitavi: *Hic male* &c. Folio demum duodecimo incipit primus liber Inſtitutionum divinarum, quem excipiunt reliqui ſuo quisque ordine libri. Ad calcem libri ſeptimi hæc verba leguntur: *L. Coelii Lactātii Firmiani ad donatū de ira dei liber ſeptimus.* Hic vero de ira Dei liber in ſequenti pagina incipit ſine ullo titulo ei præfixo, idemque clauditur ſine ulla ſubſcriptione. Librum de opificio Dei ſine ullo titulo excipit carmen de Phoenice, cui adnexi ſunt loci duo de eodem, prior quidem ex Ovid. Metamorphoſ. Lib. XV. alter vero ex Dantis Inferno Cant. XXIV. Denique ſine ullo pariter titulo, aut interſtitio ſequitur carmen Paſchale, cui ſequens adnexa eſt ſubſcriptio: *Impreſſum eſt hoc opus Venetiis impendio ꝑuidorum uirorū Joh'is de Colonia: Joh'isq3 Māthen de Gheretʒem ſociorum Anno ſalutis dominice. M. CCCC. LXXVIII. xxvij. Auguſti. Laus Deo.* His ſubjecta ſunt carmina, quæ ſequuntur:

Arguit hic hominū ſectas Lactantius omnes
Septeno falſas codice uera docens.
Siue deum tangat: turbato lumine cernens
Ira furor, gemino pernotat inde libro.

Et

Et volucrum uerſu phœnix comprehenditur una:
Que noſtro nunq̃ paſcitur alma ſolo,
Hincq3 redemptoris noſtri non carmina deſunt:
Que poſitum e tumulo dulce canendo uocant.
Prefferat hunc primo mundi caput inclyta Roma.
Poſt regina premit quippe colenda maris.

Poſthæc ſeparatim quidem, ſed iisdem typis excuſum exhibetur *Neophythomon Lactantii Firmiani*, foliis impreſſis octo comprehenſum. Accedit in folio ſeparato *Regiſtrum cartarum huius libri* (operum Lactantii) *ſecundũ alphabeti ordinem.* Neophythomon huic primum editioni videtur acceſſiſſe. Editio certe veneta eodem anno 1478 per Andream de Paltaſichis & Boninum de Boninis curata & die menſis Martii XII. ad finem perducta, quam Cl. Denis in Merkwürdigkeiten der garell. Bibl. pag. 71. ſeqq. deſcribit, non habet. Ceterum hæc noſtra editio romano charactere plane elegantiſſimo eſt impreſſa. Caret litteris initialibus, cuſtodibus, paginarum numeris & inſcriptionibus. Habet vero ſignaturas. Occurrunt puncta & duo puncta, nec non interrogationis ſignum. Exhibet hæc editio etiam græca, & *ſatis accurata* dicitur a Nicolao Lenglet Duſreſnoy in editione Lactantii omnium præſtantiſſima anni 1748. ubi de variis editionibus agit.

V. Johannis Andreæ Tractatus de arboribus conſanguinitatis, affinitatis, nec non ſpiritualis cognationis. Norimbergæ per Fridericum Creuſsner. 1478. in Fol. min.

Editionem hujus opuſculi aliam, quæ nota anni caret, ſed ab eodem typographo miſſa eſt in lucem typis iisdem, recenſui Faſcicul. I. N. L. Quæ mihi nunc præ oculis eſt editio, nullum in fronte titulum habet: ſed incipit verbis præfationis *Irca* (Circa) *lecturam arboris* &c. Alterutra ex his editionibus ita eſt ad normam alterius efformata, ut non modo pagina paginæ, ſed & plerumque linea lineæ correſpondeat. Sunt tamen, quibus altera ab altera facile diſtinguuntur. Nam 1) præſens hæc editio in averſa pagina folii octavi, cujus prima pagina arborem affinitatis ligno inciſam repræſentat, exhibet impreſſum textum de arbore cognationis ſpiritualis: eadem vero pagina in editione illa ſine anno eſt vacua, & textus de cognatione ſpirituali incipit in prima pagina folii noni. 2) Arbor cognationis ſpiritualis in editione illa omnino deeſt: in præſenti autem eadem exhibetur in averſa pagina folii decimi, quod eſt ultimum. In prima folii ejusdem pagina circa finem legitur ſubſcriptio ſequens: *Finit tractatus magiſtri Johannis Andree ſuper arboribus conſanguinitatis. affinitatis nec non ſpiritualis cognationis. Anno domini millesimo quadringenteſimo ſeptuageſimo octavo, Impreſſus Nurmberge per Fridericum Creuſsner* ꝛc. Deſunt hic quoque cuſtodes, ſignaturæ, litteræ

teræ initiales, paginarum numeri & inſcriptiones. Nullum etiam interpunctionis ſignum obſervavi, niſi punctum.

VI. Jacobi Januenſis ſeu Genuenſis, Ord. Præd. Legendæ Sanctorum. Norimbergæ ann. 1478 per Anton. Koburger, in Fol.

In averſa primi folii pagina *Premittitur legēdarū tabula numero foliorum connotata*, impreſſa duabus columnis, ut ipſæ legendæ, & terminata in prima pagina folii ſecundi, cujus pagina averſa eſt vacua. Folio tertio *Incipit prologus in legendas ſācto4 quas collegit in vnu3 frater Jacobus Januenſis de ordine predicatorum.* Hic prologus in ſecunda columna folii ejusdem terminatur. In averſa pagina ipſæ incipiunt legendæ. Folia duo priora non ſunt numerata. A folio autem tertio usque ad finem voluminis prima cujusvis folii pagina numerum habet, conſtatque volumen integrum foliis numeratis ccLxxiiij. Ad calcem primæ ultimi folii paginæ, columnæ ſecundæ ſequens legitur notitia. *Anno dñi. Milleſimo q̄drıngenteſimo ſeptuageſimo octauo. ydus vo Auguſti tertio. op⁹ hyſtorie lombardice (deo opitulante) inſigne cū legendis in fine coimpreſſis terminatū. deniq3 q̄ꝫ uigili cura hyſtoria ſit impreſſa oculi quibus ſe obiecerit: teſtabunt. Que & epcurāte expendenteq3 Antonio koburger ciue Nurnbergñ. ſalubro* (ſic) *fine conſumata.* Litteræ gothicæ quidem ſunt. Sed perelegantes, & luculentæ. Litteræ initiales, cuſtodes & ſignaturæ deſunt. Quod opus ipſum attinet, vocatur illud etiam Hiſtoria Lombardica, eoquod vitæ Pelagii inſerta ſit Longobardorum hiſtoria. Auctor vulgo *Jacobus de voragine* dicitur, proprie tamen de Varagine, vel viragine (*Viraze*, quod oppidum in diſtrictu Genuenſi ei natale fuit) adpellandus. Præfuit primum quidem Provinciæ ordinis ſui in Longobardia, tum ordini univerſo, ut Magiſter generalis, demum anno 1292 Archiepiſcopus Genuenſis factus obiit ann. 1298. Præſens ejus opus ſæc. XV. & XVI ſæpius eſt typis excuſum, magnoque in pretio habitum. Aſt hodie quidem, ubi libris ejus generis longe melioribus, & majori judicio exaratis abundamus, paucos habebit lectores.

VII. Summa Piſanella, ſeu Magiſtrucia. Aucta, emendata & explicata a Nicolao de Auſmo Ord. Min. Norimbergæ per Anton. Koburger ann. 1478. in Fol.

Primam hujus operis editionem Faſcic. I. inter libros nota anni carentes N. XXXVIII. recenſui; ubi etiam de auctore quædam dixi. Præſens ejusdem editio eſt gothico charactere admodum luculento in duabus columnis impreſſa, eodem nempe quo opus præcedens. Deſunt quoque initiales litte-

litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, & præterea numeri paginarum. In fronte primæ paginæ, primæ itidem columnæ hæc verba leguntur: *In noīe dñi Jhū Xr̄i Amen: Incipit liber q̄ dicit᷑ ſupplemētum*, ſummæ ſc. Piſanellæ. Interjecto ſpatio vacuo auctoris incipit præfatiuncula, quam in eadem columna immediate excipit ipſum hoc lexicon alphabetico ordine compoſitum, & a voce *Abbas* incipiens. In fine adnexus eſt index alphabeticus vocum ſingularum, de quibus in lexico agebatur, tribus foliis impreſſis comprehenſus. Accedunt denique Canones poenitentiales, verbotenus extracti ex ſumma Aſtenſi. Ad calcem horum canonum legitur ſequens ſubſcriptio: *Anno dñi. Milleſimo quadringētefimo ſeptuageſimo octauo. kl᷑ vo. v. Julij. In Nurnberga oppido germanie celebratiſſimo. deo auxiliante. Opus terminatuꝫ inſigne. Sūma Magiſtrutia al᷑ Piſanella vulgariter appellatū. ꝑ Antoniū koburger ꝑſati oppidi incolaꝫ q̄s fidelit᷑ impꝛſſum. Finit feliciter.* Integrum volumen foliis impreſſis 323 conſtat.

VIII. Leonhardi de Utino Ord. Præd. Sermones de Sanctis. Norimbergæ per Anton. Koburger. 1478. in Fol.

In averſa primi folii pagina exſtat tabula, ſeu index ſermonum. Atque hoc quidem folium non eſt numeratum. Folio ſecundo auctoris legitur prologus, quem in averſa pagina, columna quarta excipit *In feſto glorioſiſſimi confeſſoris ſancti Leonardi ſermo.* Caret hæc editio, litteris iisdem, quibus immediate præcedens opus impreſſa, litteris initialibus, cuſtodibus, & ſignaturis. Habet vero paginarum inſcriptiones & foliorum numeros. Circa finem columnæ tertiæ folii numerati ccx exſtat ſequens notitia: *Anno Incarnatōnis dñice Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo. Undecimo vero kl᷑ Februarij. Hij q̄ꝫ denuo impreſſi ſūt ſermones Nurnberge ꝑ Antoniū Coburger* (ſic) *incolā ꝑſati opidi cui⁹ op⁹ īduſtria fabriſactū q̄ attente finit felicit᷑.*
Laus in diuinis enti dꝫ hui⁹ fine ɔomplemēti.

IX. S. Hieronymi vitæ Patrum. Norimbergæ anno 1478. per Anton. Koburger. in Fol.

In fronte voluminis exſtat index alphabeticus materiarum, foliis quinque non numeratis comprehenſus, & in duabus columnis, ut ipſum opus impreſſus. Folio ſexto *Incipit eplogus ſancti Hieronimi cardinalis. pſbiteri: in libros Uitaspatrum* &c. &c. Typi ſunt iidem, qui in tribus immediate præcedentibus operibus fuere adhibiti. Deſunt etiam cuſtodes, ſignaturæ, & litteræ initiales. Aſt folia inde a Prologo S. Hieronymi numeros habent, & inſcriptiones impreſſas; e. g. *Prima pars Vitaſpatrum Vita marie Egiptiace Lxiij.* Foliis impreſſis, iisque numeratis volumen hoc conſtat ccxxxviij. Circa finem columnæ tertiæ folii ultimi legitur ſubſcriptio ſequens:

Anno Xpi natiuitatis. Milleſimo q̃dringẽteſimo ſeptuageſimo octauo. Nonas ṽo Maj. ob beato4 pat4 profectũ uita3 heremiticã degentiũ. geſta quo4 (haud immerito) memoriter ſũt ɔmendanda. Opus (Uitaſpat4 appellatũ) inſigne, a q̃s plurimis excerptũ codicibɔ. ꝑ ſacrarũ ſcriptura4 admodu3 ꝑitiſſimos: ornatũ. In oppido Nurnbergñ ꝑ Antoniũ Coburger (ſic) *oppidi ꝑ̃ſati incolã q̃s cõpte impreſſum. Finit ſeliciter.* Hanc editionem, quæ omnium prima eſt cum nota anni impreſſa, fuſius recenſuit Freytag in Apparatu Litter. Tom. II. pag. 1140 ſeqq. eamque adpellat *rariſſimam.* Editionem ejusdem operis aliam, quam ſine nota anni adpoſita Johannes Zainer Ulmæ impreſſit, & quæ præſenti forte eſt antiquior, recenſui Faſcic. I. N. XXX.

X. Petri Lombardi Gloſſa, quæ vocatur, in Pſalterium. Norimbergæ per Andream Friſner, & Johannem Senſenſchmid. 1478. in Fol.

In averſa primi folii pagina exſtat *Andreæ fryſner de Wũſidel in gloſſam magiſtralem pſalterii prefatiuncula*, in qua ex codice transſumptam hanc editionem fuiſſe adfirmat, *cui' emendationẽ ſi ad eius vetuſtatẽ rettuleris: aut primũ exemplũ: aut ex ꝑmo tranſſumptũ putes neceſſe eſt.* Folium ſecundum in noſtro exemplari deeſt, tertium vero incipit verbis illis prologi: *ſciam dei quã nẽe eſt oib' modis ĩpleri:* In columna ejusdem folii quarta incipit *Pſalmus. I.* In ſuperiori margine cujusvis paginæ tam numeri leguntur Pſalmorum, quam nomina eorum ex quibus adnotationes hasce Petrus Lombardus excerpſit. Eſt enim hæc gloſſa nihil aliud, quam Catena veterum Patrum in Pſalmos. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri. Ceterum opus iſtud litteris gothicis admodum luculentis, chartæ firmiſſimæ in duabus columnis impreſſum eſt. Ad calcem vaſtiſſimi voluminis ſequens legitur ſubſcriptio colore rubro impreſſa: *Gloſſa magiſtralis: in librum hymnorum dauid. Petri lombardi: Magiſtri ſententia4: explicit ſeliciter. Inſculpta Nuremberge oppido Germanie celebratiſſimo. ductu Andree friſner d' Wũſidel. Artium liberaliũ magiſtri. ꝛ Joannis Senſenſchmid. Ciuis nurembergenſis. Anno dñi. Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo. die ṽo februarij duodecimo. Laus deo glorioſiſſio.* His ſubjecta ſunt typographorum inſignia. Averſa folii ejusdem pagina exhibet *Regiſtrum folio4.* Recenſuit hanc editionem Freytag in *Analectis Litterariis* pag. 719 ſeqq. Num vero, quod adfirmat, editio hæc ſit omnium prima, dubitare licet. Nam Faſciculo primo N. LXXIII. recenſui editionem hujus operis nota anni carentem, quæ hac vel antiquior, vel certe coæva eſt.

XI.

XI. *Donati. Acciaioli. Florentini. Prooemium. In Expoſitionem. Libri. Ethicorum. Ariſtotelis. Ad Clariſſimum. Virum. Coſmum. Medicem.* Florentiæ 1478. in Fol.

Quæ tituli loco recitavi verba, in fronte leguntur voluminis capitalibus litteris impreſſa. Prooemium illud, in quo de Philoſophia, ejusdemque diviſione fuſius diſſeritur, in averſa pagina folii 5, linea 20 terminatur. Tum ipſa incipit expoſitio. Impreſſum eſt hoc opus charactere rotundo pereleganti chartæ plane nitidiſſimæ. Initiales litteræ librorum II. III. IV. & V. deſunt. In reliquis parvas adjecit typographus, qui etiam ſignaturas chartarum addidit. Deſunt ubivis cuſtodes, & paginarum numeri, ac inſcriptiones. Ad calcem librorum ſingulorum ſimilis legitur ſubſcripitio, qualis ad finem libri decimi capitalibus impreſſa litteris: *Finit Liber Decimus.* Poſt ſequitur *Epilogus Libri Ethicorum;* in quo *Capita rerum, que ſinguliſ cõtnẽtur ſũmatim repetuntur.* Ad finem hujus Epilogi leguntur capitalibus impreſſa litteris verba:

Finis Laus Deo.

In averſa pagina ultimi hujus folii demum ſubſcriptio itidem capitalibus litteris impreſſa legitur:

Donati Acciaioli Florentini Expoſitio Su
per Libros Ethicorum Ariſtotelis In Novam
Traductionem Johannis Argyrophyli Bizantii
Finit Foeliciter.
Impreſſum Florentiæ Apud Sanctum
Jacobum De Ripoli MCCCCLXXVIII.

Eodem in loco, quod eſt Monaſterium Ord. Prædicatorum, anno 1477 per Fr. Dominicum de Piſtoria, & Fr. Petrum de Piſa, ejusdem monaſterii Religioſos impreſſa eſt *Vita di S. Caterina da Siena.* His igitur typographis haud immerito præſens etiam tribuitur Expoſitio Ethicorum Ariſtotelis. Conf. *Orlandi Origine e Progreſſi della Stampa* &c. pag. 181.

XII. Joh. de Turrecremata Cardinalis, quæſtiones ſuper Evangelia de tempore per annum. Norimbergæ per Frider. Creuſner ann. 1478. in Fol. min.

Præmiſſa eſt auctoris Dedicatio operis hujus ad Ampliſſimum Cardinalium Collegium directa, quæ ſine ulla inſcriptione incipit, & in prima pagina folii ſecundi, linea 3 terminatur. Tum exiguo interjecto ſpatio vacuo incipiunt quæſtiones in Evangelium Dominicæ I. adventus. Deſunt ubivis litteræ initiales quæſtionum, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. Litteræ ſunt gothicæ oblongæ, juſtæ pinguedinis. Præter punctum nullum obſervavi diſtinctionis ſignum. Charta munda eſt, & firma.

Ad calcem voluminis in averſa pagina folii 185 circa finem leguntur ſequentia: *Queſtiones ſuper euangelia de tempore Johānis de turrecremata Finiūt feliciter Impreſſeq3 Nurm̄berge per Fridericū Creuſner eiusdem ciuitatis incolā. Sub anno dn̄i.* 1ꝝΛ8. (1478.) Complectitur itaque hæc editio tantum quæſtiones in Evangelia de tempore. Scripſit vero idem auctor etiam Quæſtiones in Evangelia de Sanctis. Certe editionem, quæ complectitur *queſtiones evangeliorum tam de tempore quam de ſanctis domini Johannis de Turrecremata*, eamque nota anni loci & typographi carentem, vetuſtam tamen, deſcripſit *Freytag* in *Apparatu Litterario* Tom. II. pag. 1117. ſeqq. Idem recte adfirmat, paucas exſtare hujus operis editiones, ideoque id rarius etiam inveniri. Hambergerus in zuverläßigen Nachrichten Thl. 4. pag. 790 & 791 ubi Cardinalis iſtius opera ſeorſim recenſet, hujus quidem operis non meminit. Judice Freytagio prima editio eſt Romana curata per Johannem Scheurer de Bopardia *ſub anno M. CCCC. LXXVII. die Mercurii vltima Aprilis.* Roederus in Catalog. Librorum ſæc. XV. Norimb. impreſſorum excitavit auctoris ejusdem Quæſtiones Evangel. de Sanctis hoc anno Norimbergæ impreſſas. De præſenti vero opere ſilet.

XIII. Summa Johannis Friburgenſis, Ord. Præd. Theodiſce. Auguſt. Vind. per Joh. Bämler. 1478. in Fol. min.

In fronte primæ paginæ hæc rubro colore impreſſa leguntur: *In noīe dn̄i Amē* **Hept ſich an die vorred diß bůchs genāt Sūma Johānis Weliche Sūm der wirdg vatter leßmaiſter Johānes von freyburg predier** (ſic) **ordens zů latin gemacht, vnd auß dem heyligen Decret bůch gezogen hat.** Hæc verba excipit auctoris prologus in averſa pagina folii ejusdem, linea 16 terminatus. Typi ſunt germanici, oblongi, & ſatis pingues. Initiales litteras magnas, ligno inciſas, ipſe typographus adjecit. Signaturæ vero, cuſtodes, & paginarum numeri, ac inſcriptiones deſunt. Ad calcem voluminis duplex habetur ſubſcriptio, germanica nimirum & latina. Priorem recitabo integram, quia ex ea locum, annum, & typographum diſcimus: **Hie enndet ſich Sūma Johānis, die gezogen iſt auß dem heyligen Decret bůch, vnnd von latein in tewtſch gemacht, durch ein hochgelertē man Brůder Berchtold prediger ordens, vnnd die hat getruckt Johannes Bämler an ſamſtag vor Johānis baptiſte. In der keyſerlichen ſtat augſburg. Anno zc M. cccc. vnd in dem.** *lxxviij.* **jare.** Accedit Regiſtrum, ſeu index alphabeticus materiarum, cujus folia aliquot priora in noſtro quidem exemplari deſunt: Incipit apud nos verbis ſequentibus: **Wie ein gewonheit ein recht mache.** Editionem operis ejusdem & ab eodem typographo curatam recenſui N. IX. ad ann. 1472.

XIV.

XIV. Vocabularius Juris utriusque, ſeu lexicon alphabeticum, in quo explicantur vocabula, atque etiam res ipſæ, de quibus in utroque jure frequentior eſt ſermo. Spiræ per Petrum Drach 1478. in Fol. min.

Præmiſſo prologo, ſeu brevi introductione ipſum ſtatim opus incipit in prima primi folii pagina. Impreſſum eſt gothico charactere ſine cuſtodibus, litteris initialibus vocum, quæ primæ occurrunt ad quamvis literam, & paginarum numeris, ac inſcriptionibus. Signaturas vero typographus adjecit. Nullum obſervavi ſignum interpunctionis, niſi punctum. Charta firma eſt, & alba, ſed minus polita. Ad calcem voluminis, quod foliis conſtat impreſſis 230, leguntur ſequentia: *Finit feliciter opus egregium vocabularii Juris utriuſq3 impreſſum inſigni in ciuitate Spirenſi per Petrum Drach ſub āno dn̄ice incarnatōis. M. cccc. Lxxviij. menſis ſeptēbris*, & nihil præterea. Orlandi in *Origine e Progreſſi della ſtampa* pag. 186. editionem hujus vocabularii Spirenſem, typographi nomine carentem excitavit his verbis: *Vocabularium Utriuſque Juris. fol.* 1477 *ſive* 1478. Patet ex disjunctiva particula, *ſive*, non ſatis limpidum fuiſſe fontem, ex quo Orlandius hanc hauſit notitiam. Perquam igitur mihi probabile eſt, editionem ab illo indicatam a noſtra non differre. Ceterum illud certum eſt, ſæpiſſime ſæc. XV. typis exſcriptum eſſe hoc vocabularium.

XV. Tertia pars ſummæ S. Thomæ Aquinatis cum additionibus. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen. 1478. in Fol.

Opus iſtud in duo volumina eſt diuiſum. Primum ea continet, quæ ipſe S. Thomas ſcripſit, alterum vero ſub nomine *additionum* ea complectitur, quæ poſt S. Doctoris mortem ab aliis fuere adjecta, ut ſumma iſthæc theologica, quam ille morte præventus non potuit abſolvere, eſſet completa. Volumen utrumque gothico charactere minori pereleganti in duabus columnis chartæ plane nitidiſſimæ eſt impreſſum. Deſunt cuſtodes, & paginarum numeri. Adſunt vero litteræ initiales parvæ, ſignaturæ, & inſcriptiones paginarum. Ad calcem prioris voluminis hæc tantum leguntur: *Explicit illud quod habetur de tertia p̄te ſumme ſancti thome de aquino ordinis fratrum predicatoru3 qui ꝯpuentus morte eam perficere non potuit. Laus Deo.* Accedit index quæſtionum, & regiſtrum chartarum, ſex foliis comprehenſa. Quæ ad calcem ſecundi voluminis legitur ſubſcriptio, hujusmodi eſt: *Expliciunt additiones tertie p̄tis ſūme ſancti Thome de Aquino: de ordine frat4 predicatorū. Impreſſe ductu & impēdio prouidorū virorū Jo. de Colonia. Jo. q3 Mãthen de Gheretzem ſociorum anno ſalutis dominice. M°. cccc°. Lxxviij. p̄die idus madij* (ſic) *Laus*

Digitized by Google

Laus Deo. In columna quarta ejusdem folii legitur *Regiſtrũ cartarũ additionũ.* Accedit demum index quæſtionum foliis quinque comprehenſus.

XVI. Ægydii Romani, ord. Eremit. S. Auguſtini commentaria in libros duos poſteriores Ariſtotelis. Patavii per Petrum Mauſer ann. 1478. in Fol.

Opus in duabus columnis gothico charactere minuto impreſſum incipit ſine ullo titulo ab Epiſtola auctoris *venerabili viro ex anglorum ſpectabili epſapia oriũdo domĩo Stephano de manlay* inſcripta. Deſunt cuſtodes, pagiparum numeri & inſcriptiones. Interpunctionis ſignum nullum obſervavi, niſi punctum. Signaturas, & litteras initiales parvas ſed has tantum initio voluminis tertiæ circiter ejusdem parti ipſe typographus ubique adjecit. Ad calcem commentarii in primum librum hæc tantum leguntur: *Explicit primuſ liber poſterio4. Incipit ſecundus.* Ad hujus calcem uberior legitur notitia: *Preclariſſimi phi ac ſudatiſſimi logici Egidii Romani cõmento in lib4 poſterio4 analecticо4 Ariſtotelis deo fauente maximo finis impoſitus eſt. per Joannem iacobum de puteo ſeltrenſem extraordinariam phĩe in florentiſſimo gĩnaſio patauino legentem. ꝛ Petrum de nardis de ſãcto angelo ingenti diligẽtia emẽdato. impreſa* (ſic) *ꝺo ꝛ ingenio Petri mauſer normani rothomagẽſis ciuis Pataui impreſſo. Anno dei optimi M°. cccc°. Lxxviij. die xxvi°. februarii.* Subjecta ſunt duo dyſtica:

Si quis ab inſtanti circo defendere ſeſe
Ægida vel cupiat pallados armigeræ:
Hirſuta qui pelle tegor me uendicet. & ſic
Romanum Ægidii nouerit ingeniuз.
Ramuſius Armini Catai S.

Petrus Mauſſer Patavii primum ab anno 1474 — 1479, tunc Veronæ, ubi anno 1480 Joſephi Judæi Libros VII. de Bello judaico, & libros II. de antiquitate gentis judaicæ impreſſit, ut dicetur ad hunc annum, denique Venetiis typographicam artem exercuit, & hic quidem ſocium habuit Nicolaum de Contengo, quocum anno 1483 Avicennæ opus medicum edidit.

XVII. Bartholi lectura in primam partem digeſti veteris, ſeu libros ejusdem XI. priores. Per Nicol. Jenſon Venetiis 1478. in Fol.

Opus incipit ſine ullo titulo, eſtque in duabus columnis gothico charactere chartæ magnæ & ampliſſimis marginibus inſtructæ impreſſum. Deſunt cuſtodes & paginarum numeri. In ſuperiori margine titulorum rubricas, e. g. *De procuratoribus, De nego. ge.* Typographus notavit, qui plerumque etiam litteras initiales parvas, & ſignaturas adjecit. Ad calcem volumi-

luminis leguntur ſequentia: *Explicit lectura eximii legum doctoris dñi Bartoli de ſaxoferrato ſuper prima parte. ff. veteris Uenetiis ĩpreſſa ꝑ Nicolaũ Jenſon gallicuȝ anno domini. M. cccc. Lxxviij. die vero Martii ·x·* Lecturam Bartholi in ſecundam Partem digeſti veteris Nicol. Jenſon jam anno ſuperiori 1477 ediderat. Vid. ſupra ad h. a. N. XXIV. De utriusque partis editione ſilent Orlandi, Maittaire, De Bure, & alii, qui mihi ad manus ſunt, bibliographi.

XVIII. Bartholi Lectura in primam partem Digeſti Novi. Venetiis per Nicol. Jenſon 1478. in Fol.

Exterior hujus operis forma eſt prorſus eadem cum opere immediate præcedenti. Ad calcem voluminis hæc habes impreſſa: *Explicit lectura dñi Barto. de ſaxoferrato ſup pria parte ff. noui optime emẽdata venetijs impreſſa per Nicolaum Jenſon gallicum. Anno dñi. M. cccc. Lxxviij.*

XIX. Bartoli Lectura in 2dam partem infortiati. Venet. per Nicol. Jenſon 1478. in Fol.

Hujus quoque voluminis exterior forma plane eadem eſt cum duorum præcedentium forma exteriori. In fine hæc tantum leguntur impreſſa: *Lectura eximii doctoris dñi Bartoli ſup ſcd'a ꝑte ĩfortiati ꝑoptime emendata: ac ꝑ Nicolauȝ Jenſon gallicũ Uenetijs ĩpreſſa felicit' explicit M°. cccc°. Lxxviij.* Poſtremum folium non niſi *Regiſtrum* chartarum complectitur.

XX. Inſtitutionum Juſtiniani Imper. Libri IV. cum gloſſa. Venetiis per Jacobum Rubeum 1478. in Fol.

Textus charactere gothico admodum luculento, gloſſa minori pariter gothico, utroque vero pereleganti impreſſa ſunt. Deſunt cuſtodes & paginarum numeri. Litteras vero initiales parvas plerumque, ſignaturas ubique typographus adjecit. Charta magna eſt, & omnino præſtantiſſima. Rubricæ, quæ vocantur, ſunt etiam rubro colore impreſſæ. Volumen integrum non niſi 86 foliis impreſſis conſtat. Ad calcem gloſſæ in librum quartum typis iisdem, quibus ipſa gloſſa, impreſſa legitur ſequens notitia: *Optimi ingenii. uir Jacobus rubei gallicus huiuſ operis inſtitutionum diligentiſſimuſ artifex extitit cui extremam impreſſiõis manũ uenetijs. die xx iulij. inclito duce Jouãne mocenigo feliciſſime impoſuit. M. cccc. Lxxviij;* & nihil præterea. Digeſtum vetus ab eodem typographo Venetiis anno 1477 impreſſum ad h. a. N. XIX. recenſui.

XXI.

XXI. Joh. Duns Scotus in I. Lib. ſententiarum. Per Joh. de Annunciata de Auguſta 1478. in Fol. min.

Character eſt gothicus minor: charta alba & munda. Paginæ ſingulæ ſunt in duas columnas diviſæ. Signaturas ipſe typographus adjecit. Litteræ initiales vero, cuſtodes, & paginarum numeri ac inſcriptiones deſunt. Operi nullus præfixus eſt titulus. Sed incipit verbis, majuſculo charactere impreſſis: *Circa primum ſententiarum.* Præter punctum & duo puncta nullum obſervavi diſtinctionis ſignum. Quæ ad calcem legitur ſubſcriptio ſequentis eſt tenoris: *Johannis ſcoti ordinis minorum ſacre theologie profeſſoris precellentiſſimi, primo ſuper ſententiarum queſtiones reportationū pariſienſium a Bartholomeo bellatum feltēſem* (ſic) *ſacre pagine doctore clariſſimo. nec non regente erudito tunc temporis conuent⁹ bononie. Emendate cum diligentia finiunt feliciter. Nec non operate caratherizateq3 ſublimi litterarum effigie ductu z impēſis uiri circumſpecti domini Johannis de Annunciata de Auguſta. Laus deo pararoſeq3 uirgini Marie. nec non toti curie celeſti triumphanti. Anno ſalutis dōïnice. M. cccc. Lxxviij. Menſis aprilis ſexta feria.* Typographo nomen fuit Jannes Scriber, isque artem typographicam Bononiæ exercuit. Conf. Orlandi *Origine e Progreſſi della ſtampa* &c. pag. 111.

XXII. Angeli de Arretio, alias de Gambilonibus, Iuris conſulti, commentarius in Libros IV. Inſtitutionum. Romæ per Georgium Lauer de Herbipoli 1478 2 Voll. in Fol. magn.

Duo hæc vaſtæ molis volumina gothico charactere oblongo, minus pingui, chartæ magnæ, & præſtantiſſimæ in duabus columnis impreſſa ſunt. Deſunt in Utroque volumine ubivis cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones: quin ſæpe etiam litteræ initiales, quas parvas adhibuit typographus, ubi adſunt. Primum volumen commentaria complectitur in libros Inſtitutionum tres priores. Ad hujus calcem ſequens legitur ſubſcriptio: *Famoſiſſimi legum doctoris dñi Angeli de aretio lecture ſuper inſtitut pars prima Rome per uenerabilem mgrm Georgium laur de Herbipoli. ſub anno dñi Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo. die uero Jouis penultia menſis Julii. Pontificatus ſanctiſſimi in chriſto pr̄is & dñi nr̄i dñi Sixti diuina prouidentia pape quarti Anno eius ſeptimo finit foeliciter.* In averſa pagina eſt Regiſtrum chartarum. Volumen ſecundum mole primum fere adæquat. In fine hujus voluminis ſeu potius commentarii in librum quartum Inſtitutionum uberior legitur notitia de hoc opere, & præſenti ejus editione, quæ eſt omnium prima. Recitabo integram: *Cupide legum iuuentuti. Inhumanum fore non immerito iuuenes arbitrabimini inter tot uaria4 diſciplina4 uaria iuris clariſſimorumq3 virorum toto orbe impreſſa uolumin. hunc pretermiſſum. Cum inter ſcribentes practica plurimum valuiſſe conſtet. Et non modo in progreſſu ac ordi-*

ordine legendi inter modernos aptum. ac facilem. Referendo uerum. decidendo equum ſe exhibet. Uerum ad diffuſum iuris corpus. ſparſaſq3 doctorum lecturas. breue quoddam effecit compendiū quod qui familiare ſibi fecerit. inter doctiſſimos cōputandum audebo. Eo ſi utantur tabelliones. procuratores. aduocati. & iudices. practicos doctos. magiſq3 cautos reddet. Et qui ad prima iuris elementa aſpirant. nō pa3 proficient. Igitur ſumma ope alacri ſtudio eum accipite. Et quod prioribus impreſſoribus imputandum fuit. Georgio laur de Herbipoli gratias agite. Cuius induſtria ſiue artificio impreſſum extitit. Ualete. Rome ſub anno domini Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo. Die uero ſecunda menſis Decembris Pontificatu ſanctiſſimi in chriſto patris & dñi noſtri domini Sixti diuina prouidentia pape quarti. Anno eiuſ octauo. Sub correctione eximii iuris pontifici (ſic) *doctoris dñi Dominici Jacobatii de Faceſchis de Urbe. Finis.* In averſa pagina folii, in quo modo recitata leguntur, incipit index alphabeticus materiarum amborum voluminum, qui folia novem & dimidium implet. Accedit demum *Regiſtrum* chartarum *huius libri.* Deeſt hoc regiſtrum in exemplari, quod deſcripſit Cl. Audifredi in Catalogo Roman. Edition. Sæc. XV. pag. 231. De hujus operis typographo illud adnotare juvat, ejus nomen diverſimode ſcribi, ſc. *Laur*, *Lauer*, & *Laver.*

XXIII. Biblia latina Norimbergæ per Antonium Koburger anno 1478. in Fol.

Editio ſplendida litteris gothicis majoribus eleganter impreſſa. Deſunt ſignaturæ, cuſtodes, & litteræ initiales. Pagina quævis in duas columnas diviſa eſt, & prima quidem folii cujusvis pagina in margine ſuperiori titulum habet, ſeu inſcriptionem, qua caret pagina averſa. Folia ſingula inde ab Epiſtola S. Hieronymi, quæ operi præfixa eſt, ad finem usque Apocalypſeos numeris romanis notata ſunt. Foliis porro numeratis hoc volumen conſtat CCCCLXI. His præmiſſum eſt folium non numeratum, cujus prima pagina vacua eſt, averſa autem catalogum exhibet librorum ſacræ ſcripturæ cum rubro: *Locus libro4 numerus dinoſcitur ordo.* In fine Apocalypſeos accedunt etiam ſex folia non numerata, quæ Epiſtolam Menandri, & Canones Evangeliſtarum continent. Ut adeo opus integrum foliis conſtet impreſſis 468. Liber Geneſis terminatur fol. XXII. pag. 1. col. 2. lin. 14. Liber Job. fol. CCX. pag. 1. col. 1. linea 7. Evangelium Matthæi fol. CCCLXXIX. pag. 1. col. 1. lin. 49. Habet hæc etiam editio libros Eſdræ quatuor. In margine Evangeliſtarum adpoſiti ſunt canones Euſebiani. Signa diſtinctionum alia non occurrunt, quam punctum & colon. Littera i loco puncti accentum acutum habet. Abbreviaturæ frequentes quidem ſunt, facile tamen dignoſcendæ. Papyrus alba admodum, & nitida eſt. Typi elegantes, non nihil pinguiores ſunt. Chartarii ſignum aliud non obſervavi, quam roſam, diverſæ magnitudinis, ſex foliis conſtantem. Ad finem Apocalypſeos hæc leguntur impreſſa:

Anno incarnatõnis dñce. Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo octauo. Mai ꝺ kl' octauo decimo. Qz inſigne veteris nouiqꝫ teſtamenti opus. Cum canonibꝰ euãgeliſtarumqꝫ concordantiis. In laudeꝫ & gloriam ſancte ac indiuidue trinitatis. Intemerate virginiſqꝫ marie impſſum. In oppido Nurnbergñ. per Antonium Coburger preſati oppidi incolam induſtria cui' q̄ diligētiſſime fabrefactum. finit feliciter.

Exſtant apud nos duo horum Bibliorum exemplaria, quorum uni poſt Epiſtolam ad Menandrum adjectæ ſunt hebraicorum nominum interpretationes foliis triginta novem comprehenſæ. Duas exiſtere diverſas cum ejusdem anni nota editiones a Koburgero Norimbergæ adornatas, & ex his unam quidem *Mai vo kl' octavo decimo*, ut noſtra ambo exemplaria, excuſam, alteram vero *Novembr. Idus quarto*, duumviri Clariſſimi Panzerus in der Geſchichte der Nürnbergiſchen Bibelausgaben pag. 51. not. 1) & poſt eum Maſchius in Biblioth. ſacra Part. II. Vol. III. Cap. II. Sect. I. pag. 113. aſſeruerunt. Editionem hanc poſteriorem (*Novembr. Idus quarto* excuſam) a priori diſtingui adfirmat Cl. Maſchius per prima verba folii XXVII. quæ ſic ſe habent:

quicquid in egypto curruuꝫ fuit: & duces tocius exercitꝰ. Induravitqꝫ dñs cor Pharaonis

Eadem in editione (*Mai Kl' octauo decimo*) ſic ſunt impreſſa:

quicquid in egypto currum fuit: & duces tocius exercitꝰ. Indurauitqꝫ dñs cor pharaonis

Verum exemplar noſtrum utrumque excuſum eſt *Mai kl' octauo decimo*; & tamen unum, quod interpretationes hebraicorum nominum in fine adjectas habet, verba modo recitata priori modo expreſſa exhibet. Præter hanc nullam inter ambo exemplaria noſtra differentiam obſervavi, diligenti utriusque facta collatione.

XXIV. Repertorium in Speculum Judiciale Guilielmi Duranti. Paduæ per Joh. Magnum de Seligenſtat. 1478. in Fol. magn.

Recenſetur hoc Repertorium ad annum 1479. N. VIII. una cum ipſo ſpeculo, quod idem Typographus hoc primum anno complevit. Maittaire Tom. I. pag. 394. hoc repertorium deſignare videtur, ubi ait: *Repertorium iuris. per Jo. Silgenſtat.* 1478. Patet vero non ſatis limpidum fuiſſe fontem, ex quo hanc hauſit notitiam.

AN-

ANNO 1479.

I. Conſtitutiones Clementis V. cum apparatu Joh. Andreæ. Accedunt Extravagantes ſine Gloſſa. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen ann. 1479. in Fol. magn.

In averſa primi folii pagina *Ad Sereniſſimum: ac inclytū Uenetiarum Principem Dominum Johannem Mocenicum: in nouam Clementina4 inſtaurationem Petri albignani prefatio feliciter*, ſc. incipit, quæ vox ex errore typographi omiſſa eſt. Folium ſecundum in noſtro exemplari deeſt. Textus Clementinarum gothico quidem charactere paulo majori, ſed luculento admodum & pereleganti in duabus columnis chartæ magnæ, & præſtantiſſimæ eſt impreſſus. Gloſſa charactere minori impreſſa quatuor margines occupat. Initiales litteræ in textu deſunt: in gloſſa vero parvas typographus adjecit, qui etiam folia ſignavit. Cuſtodes, & paginarum numeri, earundemque inſcriptiones deſunt. Rubricæ, quæ vocantur, ſunt etiam rubro colore impreſſæ. Præter punctum etiam duo puncta occurrunt. In fine Gloſſæ ſequens legitur notitia, litteris iisdem quibus Gloſſa, impreſſa: *Opus clementinaru3 impendio Johannis de colonia Johanniſq3 mathen de Gheretzem ſociorum Uenetits impreſſum feliciter explicit: vna cum apparatu domini Jo. Andree: per excellentiſſimum iuris vtriuſq3 doctorem dominum Petrum albignanū trecium accuratiſſima diligentia emendatum. vij. idus Junij M. cccc. Lxxix.* Averſa pagina folii in quo hæc leguntur, vacua eſt. In ſequenti vero folio ſeorſim litteris iisdem, quibus textus conſtitutionum, in duabus columnis impreſſæ *Incipiunt decretales extravagantes que emanarunt poſt ſextum.* Atque hæ quidem foliis impreſſis undecim ſunt comprehenſæ. In fine accedit *Regiſtrum chartarum clementinarum.* De editione hac nihil habent Maittaire & Orlandi, Cl. Gemeiner in Nachrichten von den in der Regensburger Stadtbibliotheck befindlichen Büchern &c. pag. 29. tredecim enumerat hujus operis editiones, quas inter tamen noſtra non reperitur.

II. Concordia diſcordantium Canonum, ſeu decretnm Gratiani cum Gloſſa. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen. 1479. in Fol. magn.

Typi, charta, & alia omnia, quæ ad externam ſpectant formam, eadem ſunt in hoc opere, quæ in præcedenti. In averſa primi folii pagina *Ad celeberrimos iuriſconſultos: ſuoſq3 municipes Brixianos in nouā Decreto4 im̄pſſionē. Petri Albignani Trecii Præfatio feliciter*, ſc. incipit. Ad calcem tertiæ partis Decreti, diſtinctionis V. litteris iisdem, quibus textus, impreſſa legitur ſequens notitia: *Impendio: ac liberalitate Johānis Colonie agrippineñ. Johāniſq3 Manthen Gheretzem: ex illuſtri ac populoſa germania originem ducē-*

tium:

tium: diuinus decretorum codex impreſſus Uenetiis: accuratiſſime iterato emendat9 p egregiuз ac clariſſimū iuris utriuſqз ɔſultū dñm Petrum Albignanū Treciū Uenetijs Sixto. iiij. ſūmo Pon. anno. viij. Imperatore Federico. (ſic) *iij. Johāne mocenigo inclyto Uenetoȝ pncipe. iij. nonas Januarias. Anno ſalutis dñice M. cccc. Lxxix. Laus deo.* In averſa pagina folii ejusdem, cujus prima recitatam modo ſubſcriptionem continet, leguntur duæ Epiſtolæ, & prior quidem Bartholomæi Pitei ad Petrum Albignanum, qua ille hunc hortatur, ut textum pro editione hac emendaret: altera vero Petri Albignani reſponſoria, qua illius deſiderio pro viribus ſe ſatis facere ſtuduiſſe teſtatur. Folium ſequens non niſi *Regiſtrum* continet chartarum. Accedit tandem, ſeptem conſtans foliis impreſſis, Decreti ſummarium, ad cujus calcem majuſculo charactere leguntur ſequentia: *Floſculi ſeu ſūmarii totius decreti finis.* Hujus editionis, quæ typorum elegantia, chartæ præſtantia, & correctione textus præ aliis fere omnibus Sæc. XV. editionibus operis ejusdem ſe imprimis commendat, non meminere Orlandi & Hamberger. Meminit vero ejus Maittaire Tom. I. pag. 403. Extat etiam in Bibliotheca commendæ Ord. Melit. Argentorati, ut videre eſt apud Weislinger in *Armamentario Cathol.* pag. 123. ubi tamen præter ſubſcriptionem, eamque non ſatis adcurate exſcriptam, nihil de ea habet amplius.

III. S. Auguſtini Libri XXII. de Civitate Dei cum commentariis Thomæ Valois & Nicolai Triveth, Ord. Præd. Baſileæ anno 1479 per Michaelem Wenſsler. in Fol. magn.

Textus S. Auguſtini gothico Charactere majori ſatis luculento in duabus columnis chartæ firmiſſimæ ſeorſim impreſſus eſt. Finito textu ſequuntur commentaria typis longe minoribus gothicis impreſſa. Initio voluminis legitur *Sentētia beati auguſtini epiſcopi ex libro retractatõnum ipius de libris d' ciuitate dei.* Hanc excipiunt capitula, ſeu tituli potius capitum ſingulorum primi libri, qui quidem in averſa folii ejusdem pagina, columna prima, linea 18. terminantur. Folio ſecundo *Aurelii auguſtini ipponenſis epi doctoris eximii de ciuitate dei ɔtra paganos liber pmus incipit.* Libris ſingulis præfixa ſunt capitula, ſeu tituli eorumdem, qui initio capitum non repetuntur. Deſunt in hac editione ubivis litteræ initiales, ſignaturæ, cuſtodes, paginarum numeri, earundemque inſcriptiones. Ad calcem textus libri 22 rubro colore impreſſa hæc tantum leguntur:

Textus ſancti Auguſtini de ciuitate dei Ba
ſilee impreſſus Explicit feliciter. Anno Lxxix.

His ſubjecta typographi inſignia. Averſa pagina hujus folii eſt vacua. In fronte autem folii ſequentis *Sacre pagine ɔfeſſoȝ ordinis pdicatoruз Thome valois & nicolai triueth i libros beati auguſtini de ciuitate dei comentaria feliciter inchoant.* In fine autem indicis materiarum alphabetici, qui comentariis imme-

immediate adnexus eſt, uberior legitur notitia rubro colore, & iisdem litteris, quibus textus S. Auguſtini, impreſſa:

Igit̄ aurelii auguſtini ciuitatis orthodoxe ſideris p̄ſulgidi dc ciuitate dei opus precla riſſimum. binis ſacre pagine pſeſſoribus exi mijs id cōmentantibuſ. rubricis tabulaqȝ diſ cretum p̄celſa in vrbe Baſilieñ. partium ale manie. quam nō ſolum aeris clementia & fer tilitas agri veruȝ etiā impmentiū ſubtilitas reddit ſamatiſſimā. ad laudē trinitatis indi uidue ciuitatis dei p̄ſidis. ingenio & īduſtria Mihahelis Wenſsler, Anno ſalutis noſtre poſt M. et. cccc. Lxxix. viij. kl. aprilis opero | ſe eſt conſummatum.

His quoque ſubjecta ſunt denuo typographi inſignia, rubro expreſſa colore.

IV. Canonis Avicennæ Libri V. Paduæ anno 1479. in Fol. magn.

Opus iſtud in duabus columnis gothico charactere firmiſſimæ chartæ eleganter impreſſum eſt. Libri ſinguli præfixos habent indices, excepto quinto, cui index eſt ſubjunctus. Ad calcem trium priorum librorum notatur annus (idem omnibus communis 1479.) dies & locus impreſſionis. Primus liber eſt *impreſſus - patauij. Anno Chriſti optimi. M. ccccLxxix. xiiij. klas ſeptembris.* Liber ſecundus — *vi. kalendas Septembris.* Liber tertius — *vi. kalendas nouembris.* Libri quartus & quintus carent anni, diei, & loci nota. Libro autem quinto annexus eſt libellus Avicennæ de viribus cordis, qui eſt *Impreſſus Patauij Anno Chriſti optimi. M°ccccLxxix. octauo idus nouēbris.* Hunc libellum index excipit in librum quintum. Deſunt in hac editione cuſtodes, & paginarum numeri, earundemque inſcriptiones. Orlandi, Maittaire, Hamberger, & de Bure, qui plures recenſent hujus operis editiones, modo recenſitæ non meminerunt.

V. Alberti Magni Libri XXVI. de Animalibus. Mantuæ per Paulum Johan. de Butſchbach. 1479. in Fol. magn.

Præmiſſa eſt tabula, ſeu index ſingulorum cujusvis ordine libri capitum, foliis quatuor comprehenſus. Folio quinto *Incipit liber Alberti magni animalium primus* ꝗ *eſt de cōmuni diuerſitate aīalium* &c. Singulæ paginæ ſunt in duas columnas diſtinctæ. Character eſt gothicus juſtæ magnitudinis perelegans. Deſunt initiales litteræ, (plerumque) cuſtodes, paginarum numeri. Signaturas typographus adiecit. Charta eſt plane firmiſſima, alba, & munda, ampliſſimos habens margines. Ad calcem voluminis ſatis ampli legun-

gentur ſequentia: *Finit ſeliciter opus Alberti magni philoſophi de animalibus: & impreſſum Mantue per Paulum Johānis de Butſchbach alamanum Maguntinenſ dioceſ ſub anno dñi Milleſimo quadringenteſſimo* (ſic) *ſeptuageſimo nono. die uero duodecima Januarij: regnante ibidē feliciſſime illuſtriſſimo domino Dño Friderico d' Gonzaga Marchione tercio.* Meminit hujus editionis præter alios De Bure n. 1686. ubi eam vocat rariſſimam, & n. 1685. romanam ejusdem operis editionem ann. 1477, ut omnium primam, deſcribit, noſtramque adfirmat eſſe ſecundam.

VI. Digeſtum novum cum Gloſſa. Paduæ per Petrum Mauſer. 1479. in Fol. magn.

Primum voluminis folium impreſſum deeſt in noſtro exemplari, ſecundum incipit verbis textus *mutat? Hoc āt edictū nō omnia* &c. Litteræ, quibus impreſſus eſt textus, ſunt gothicæ perelegantes, majores, & luculentæ admodum. Minores, nec minus elegantes, ſunt litteræ, quibus impreſſa eſt gloſſa in extremis quatuor marginibus. Litteræ initiales plerumque deſunt, ubivis autem cuſtodes, & paginarum numeri, earundemque inſcriptiones. In fine voluminis vaſtiſſimi notititia ſequens impreſſa legitur: *Opus digeſti noui preclariſſimū ſolerti cura emendatū: generoſi ac inſignis iuris ciuilis doctoris domini Zacharie de Zacharotis patauini impenſa: nec nō magiſtri petri mauſer gallici diuina arte impſſū padue feliciter explicit. M. cccc. Lxxviiij.* Folio ſequenti ultimo exhibetur *Regiſtrum digeſti noui.*

VII. Joh. Gritſch, ord. min. Quadrageſimale. Norimbergæ per Anton. Koburger 1479. in Fol. magn.

Præmiſſus eſt index alphabeticus materiarum, foliis 17 comprehenſus, & in duabus columnis, ut ipſum opus, impreſſus. Folio 18. *Quadrageſimale fratris Joh'is Gritſch ordinis frat4 mino4 doctoris eximij. per totū tpis anni ſpatiū deſeruiēs cū thematum euāgelio4 & epl'a4 introductōnibɔ & tabula poptima. Incipit ſeliciter.* Caret initialibus litteris, cuſtodibus, ſignaturis, paginarum numeris. Typi gothici ſunt majores, perelegantes, & luculenti. In fine voluminis paulo longior legitur ſubſcriptio, quam tamen recitabo integram: *Collegit īgenio Quadrageſimale fr̄ clariſſimꝰ ordinis. s. frāciſci mgr̄ Joh'es Gritſth* (ſic) *de Baſilea ↄpfeſſor ſacre theologie eximiꝰ mſ'tis ex ſacre theoſis codicibɔ nucleū quē ī hoc volumie tanq̄ ī ag4 euāgelice diſcipline ↄſeuit apis uti ſagaciſſima exqſitos de ſlo4 varijs generibɔ ſuaues ī alueolū ſucos ↄgerit. deniqʒ q̄ vigili cura hoc vtile admodū q̄dрageſimale ipreſſū ſit oculi q̄bɔ ſe obiecerit: teſtabit'. Qd' & ↄpcurāte expendēteqʒ Authonio koburger ciue oppidi Nurnbergñ. ſalubri fine ↄſumatuʒ. ꝛc. M cccc Lxxix. Martii vo kl' tertio; Laus deo;*

VIII.

VIII. Guilielmi Duranti ſpeculum Judiciale cum Repertorio in idem & additionibus Johannis Andreæ & Baldi. Paduæ per Joh. Magnum de Seligenſtadt 1479. Voll. 4. in Fol. magn.

Volumina diſtinquuntur præfixa unicuivis, excepto primo, tabula materiarum, ſubjuncta vero peculiari ſubſcriptione, & regiſtro chartarum. Porro Volumen primum non niſi repertorium alphabeticum, id vero ſatis amplum, eſt præſentis operis. Ad calcem hujus voluminis legitur ſubſcriptio ſequens: *Actū Patauij h° opus inclytū longeq3 expolitu3 ex officina magiſtri Joannis ſilgenſtut vndecimas calendas decembris M.* cccc. *Lxxviij. imperante illuſtriſſimo uenetiaru3 duce dño Joāne mu3enigo.* His in eadem columna immediate ſubjuncta eſt *Franciſci de monelia in reptoriū a ſe caſtigatū epla'.* De Repertorio, utpote jam anno 1478 impreſſo, quædam dixi ad h. a. N. XXV. Quæ ad calcem primæ, ſecundæ, ac tertiæ partis, quæ poſterior cum parte quarta uno eſt volumine comprehenſa, leguntur ſubſcriptiones, eæ quidem locum, & typographum manifeſtant, annum vero impreſſionis non indicant. Subſcriptio autem parti hujus operis quartæ, eique ultimæ adjecta multo uberior eſt. En illam: *Hic eſt finis quarte & ultime partis ſpeculi domini Guilhelmi duranti una cū additōibus Joannis andree: & dñi baldi ſuis locis ītegerrime collocatis & diſtributis. S3 hoc unū ſcias ēptor: hāc ultimā ſpeculi formā oñs alias añcedere utilitate & cōmoditate habebis eteni3 libros emēdatiſſimos poſtmodum l̄ris adeo expolitos: ut magiſter Joannes magn⁹ ex alemania de ſilligēſtad ſua ac īclyta arte īmortaleſ laudes adept⁹ fuerit quātūq3 ſint p̄ ceteris digniores legēdo diiudicare poteris. Expletū patauij p̄die nonas maias. M.* cccc*Lxxix,* Ceterum hæc editio gothico charactere pereleganti in duabus columnis chartæ firmiſſimæ, ſed minus albæ impreſſa eſt. Litteræ initiales deſunt plerumque, cuſtodes vero & paginarum numeri ac inſcriptiones ubivis. Nullam hujus editionis reperi mentionem apud Bibliographos, qui mihi ad manus ſunt. Johannes magnus de Siligenſtat, vel, ut rectius ſcribitur in ſubſcriptione partis tertiæ, de Seligenſtat idem fuit cum Johanne Herbort. conf. N. II. ad ann. 1480.

IX. Friderici Petrucii vulgo Friderici de Senis Conſilia cum ejusdem Tractatu de Permutatione Beneficiorum. Romæ per Georgium Laur anno 1479. in Fol.

Opus iſtud gothico charactere pereleganti in duabus columnis chartæ præſtantiſſimæ, & latiſſimos margines habenti impreſſum eſt. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & earundem inſcriptiones. In fronte voluminis legitur *Hec eſt tabula ſuper diſputationibus queſtionibus & Conſiliis domini Frederici de Senis per titulos decretalium. Et primo de conſtitutionibus. Rubrica.* Implet hæc tabula folia quinque. Folio ſexto opus

ipſum

ipſum incipit abſque titulo eidem præfixo. In averſa pagina folii 148, columna prima, linea 35 conſilia terminantur. In eadem columna legitur ſubſcriptio ſequens: *Conſilia eximii decretoꝝ doctoris domini Frederici de Senis impreſſa Rome per venerabilem virum magiſtrum Georiuꝫ* (ſic) *laur de herbipoli. Sub anno domini. MCCCLXXIX. die vero Martis nona menſis novembris. Pontificatus ſanctiſſimi in xpo pris & dñi noſtri dñi Sixti divina providentia pape quarti Anno eius nono. Finiunt feliciter.* In ſecunda ejuſdem paginæ columna *Incipit tractatus Frederici de Senis ſuper permutatione beneficiorum directus domino Lapo de Podioboniti qui dictum tractatuꝫ additionavit ut ſequitur.* Terminatur autem hic tractatus in prima columna ſolii 154. Columna ejuſdem ſecunda exſtat tabula ad quæſtiones in hoc tractatu reſolutas facilius inveniendas. In averſa pagina, columna ſecunda ejuſdem ſolii nova legitur ſubſcriptio, ex qua diſcimus, impreſſioni hujus tractatus finem eſſe impoſitum *die - martis. xvi. menſis Novembris.* Accedit demum Regiſtrum chartarum in prima folii 154 pagina impreſſum. De auctore ſcitu neceſſaria habet Freytag in *Apparat. Litterar.* Tom. I. pag. 650. Floruit Sæc. XIV. & Baldi Magiſter fuiſſe traditur. Vid. Merkwürdigkeiten der königl. Bibliothek in Dreßden N. 443. De præſenti editione nihil habent qui mihi ad manus ſunt, Bibliographi, fuitque ipſi P. Audifredio in Catalogo Romanarum Editionum Sæc. XV. edito Romæ anno 1783. in 4. maj. incognita. Idem vero ad ann. 1472 excitavit aliam ejuſdem operis editionem.

X. Euſebii Pamphili Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Libri Novem ex Rufini interpretatione. Accedunt decimu , & undecimus ab ipſo Rufino conſcripti. Mantuæ per Joh. Schallum an. 1479. in Fol. min.

In averſa primi folii pagina *Illuſtriſſimo & Invictiſſimo Mantuanorum Principi Frederico Gonzage Johannes Schallus Heroſſeldenſis phyſicus obſequentiſſimus*, ſc. ſalutem dicit, & præſens opus dedicat. Epiſtola hæc dedicatoria data eſt Mantuæ die XV. Julii 1479. & terminatur in averſa folii ſecundi pagina, linea 25, Folio tertio *Incipiunt Capitula primi libri hyſtorie eccleſiaſtice*, & ceterorum ordine librorum, ſex foliis impreſſis comprehenſa. Folio nono *Incipit prologus Rufini preſbiteri in hyſtoriam eccleſiaſticam ad Cromatium epiſcopum*, quem excipiunt capitula primi libri. Folio demum decimo *Incipit liber primus hyſtorie eccleſiaſtice.* Impreſſum eſt hoc opus charactere rotundo pereleganti, & chartæ præſtantiſſimæ. Caret ſignaturis, & paginarum numeris, ac inſcriptionibus. Habet vero litteras initiales parvas, & cuſtodes. Ad calcem libri undecimi leguntur ſequentes verſus:

Tranſtulit Auſonias iſtud Rufinus ad aures
Euſebii clarum cæſarienſis opus.
Schallus Joannes celebri Germanicus arte
Ære premit. Mantus principe Foederico.

Quom

Quom datus eſt finis. referebat Julius annos
Mille quater centum ſeptuaginta nouem.
Hunc eme qui docti nomen. qui limen Olimpi
Quæris. habet præſens munus utrūq3 liber.
Hinc Cœleſte bonum: ſanctoſq3 docebere mores
Et prodeſſe magis lectio nulla poteſt.

XI. Virgilii opera cum commentariis Servii Mauri Honorati. Vincentiæ per Leonhardum de Baſilea anno 1479. in Fol. min.

Initio voluminis exſtat *Maronis Vita*, quæ folia tria priora, & quarti primam paginam implet. In averſa folii ejusdem pagina *Seruii Mauri Honorati Grammatici In Bucolica Maronis cōmentariorum Liaer* (ſic) ſc. incipit, ſequitur autem non niſi præfatio in Bucolica, quæ terminatur in prima ſequentis folii pagina linea 14. In eadem pagina Johannis Calphurnii ad Hieronymum Portenſem dedicatoria legitur epiſtola, in qua teſtatur, ſe ope duorum miræ vetuſtatis exemplarium ex hiſce Servii commentariis aliena multa, quæ ab aliis fuerant inepte iisdem adjecta, expunxiſſe, operamque dediſſe, ut opus prodiret quam emendatiſſimum. Epiſtolæ huic ad calcem ejusdem paginæ adjecta eſt ſequens notitia; *Hoc opus exactiſſima cura & eruditione Joannis Calphurnii uiri doctiſſimi recognitu3 Leonardus de Baſilea Vincentiæ diligentiſſime impreſſit Anno a natiuitate domini noſtri Jeſu Chriſti. M. CCCC. Lxxix.* Averſa hujus folii pagina eſt vacua. Folio ſexto demum incipiunt Bucolica rotundo charactere pereleganti impreſſa. Eodem impreſſa ſunt commentaria, quæ textum in tribus extremis marginibus ambiunt. Bucolica excipiunt Georgicorum libri quatuor: tum ſequuntur Aeneidos libri duodecim. Accedunt, ſed ſine commentariis, liber Æneidos decimus tertius, a ſcriptore quodam Italo Sæc. XV. Matthæo Vegio, ut fertur, compoſitus, varia variorum in Virgilium carmina, Virgilii ipſius carmina plura alia, ſed dubia, ut culex, ciris, Moretum &c. &c. Atque hæ quidem acceſſiones foliis impreſſis quadraginta ſunt comprehenſæ. In fine his quidem nihil legitur adjectum. Folii 41 prima pagina exhibetur *Tabula librorū qui in hoc uolumine continētur.* Deſunt in hac editione cuſtodes, & paginarum numeri: Litteræ etiam initiales librorum, aliorumque longiorum carminum. Orlandi in *Origine e Progreſſi della ſtampa* &c. pag. 174. nullum novit librum a typographo noſtro, Leonhardo Baſileenſi ante annum 1482 impreſſum. Hambergerus quoque, de Bure, Harwood, & alii omnes, quos conſului, Bibliographi noſtram editionem ignorarunt præter Maittairium, qui Tom. I. pag. 402 noſtram editionem deſignare videtur: *Virgilius Servii.* Fol. *Vincentiæ* 1479. Quare libris eam rarioribus eſſe accenſendam nullus dubito.

XII. Auguſtini Triumphi, vulgo de Anchona, Ord. Eremit. S. Auguſtini ſumma de Eccleſiaſtica poteſtate. Impreſſ. Romæ in domo Franciſci de Cinquinis ann. 1479. in 4to.

Opus præſens nitidiſſimæ, & ſubtiliſſimæ Chartæ gothico charactere minutiſſimo in duabus columnis impreſſum eſt. Deſunt litteræ initiales, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. Initio voluminis legitur *Prolog⁹ epl'aris in ſummã de eccleſiaſtica poteſtate: catholici doctoris: fratris Auguſtini de Ancona*, inſcriptus Ambroſio de Cora, Romano, Ord. Eremit. S. Auguſt. Priori generali. Prologus autem iſte non eſt auctoris, ſed editoris, nimirum Pauli Lulmei, ord. E. S. A. Prioris conventus S. Mariæ de urbe, in quo quidem de operis præſtantia, nec non aliis ejusdem auctoris ſcriptis diſſeritur. Hunc Prologum ipſius auctoris ad Papam Johannem XXII. dedicatio excipit. Ad calcem operis, quod terminatur in averſa pagina folii 317, columna ſecunda, legitur ſubſcriptio ſequens: *Explicit ſumma de Eccleſiaſtica poteſtate edita a fratre Auguſtino de Ancona Ordis fratrũ heremitaꝝ ſctĩ Auguſtini impſſa Rome ĩ domo Nobilis viri Frãciſci de Ciuquinis apud ſanctam Mariam de populo. Anno domini MCCCCLXXVIIII°. Die XX. Decembris.* Accedit tabula Rubricarum, ſeu quæſtionum foliis impreſſis novem comprehenſa, & denique Regiſtrum chartarum. Operis hujus primam editionem recenſui ad ann. 1473 N. III. Opus ipſum ob materiam eſt rarioribus libris accenſendum.

XIII. Roberti Caraccioli de Licio Ord. min. Sermones de timore Judiciorum Dei. Norimbergæ 1479. per Frid. Creuſsner in Fol. min.

Initio voluminis legitur *Epiſtola venerabilis clariſſimiq₃ in ſacͤ theologia magiſtri fratris Roberti Caracͦoli de Licio ordis minoꝝ: ad Reuerẽdiſſimũ & Illuſtriſſimũ dñm dñm Johannẽ de Aragonia: Sereniſſimi dñi nr̃i dñi Ferdinãdi Regis Sicile ꝛc. filiũ & locũtenẽtẽ gñalẽ. Aplce ſedis cꝑthonõriũ: in q̃ ſua docilitas cõmẽdat*? Atque hæc quidem epiſtola primum folium integrum ſibi vindicat. Folio ſecundo auctoris Prologus, & opus ipſum incipit, quod gothico charactere oblongo chartæ albæ & mundæ ſine litteris initialibus, ſignaturis, cuſtodibus, paginarum numeris & inſcriptionibus impreſſum eſt foliis 116. Complectitur ſermones, vel tractatus 21, & in fine hanc habet ſubſcriptionem: *Sermones Clariſſimi in ſacra theologia Magiſtri Fratris Roberti Caracͦoli de Litio ordinis minorum de timore iudiciorum dei. Impreſſi in ciuitate Imperiali Nurñbergeñ. ꝑ Fridericum Creuſner. Anno domini Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo nono. Laus deo clementiſſimo.*

XIV.

XIV. Phyſicorum Ariſtotelis libri octo. Auguſtæ per Ambroſium Keller 1479. in Fol. min.

Litteris impreſſum eſt iſtud opus admodum pinguibus, quæ maximam habent ſimilitudinem cum litteris Gunteri Zainer. Quare, ſi nomen deeſſet typographi, nec aliunde conſtaret, Zainerum jam ante annum 1479 eſſe defunctum, facile quis in errorem poſſet induci, ut Zainero præſentem editionem attribueret. Plura alia Ariſtotelis opera eodem anno ab Ambroſio Keller typis excuſa ſtatim recenſebo. Porro typographus iſte in præſenti quidem opere charta uſus eſt pereleganti, & litteris librorum initialibus magnis non inepte ligno inciſis. Initiales minorum ſectionum parvas adhibuit, interdum penitus omiſit, quemadmodum deſunt ubivis cuſtodes, ſignaturæ, & paginarum numeri. In fine voluminis legitur ſubſcriptio ſequens: *Explicit liber octauus & vltimus phiſicorum Areſtotilis* (ſic) *Impreſſus per Ambroſim* (ſic) *keller in rege* (ſic) *ciuitate Auguſta. Anno dñi Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo nono feria ſecunda ante feſtum ſancti Martini. Dequo fine ſit laus & gloria omnipotenti deo* ꝛc.

XV. Plura Ariſtotelis & ſuper ejuſdem libros opera conjunctim impreſſa 1) Iſagoge Porphirii in cathegorias Ariſtotelis. 2) Ariſtotelis Cathegoriæ. 3) Ejuſdem libri duo Perihermeniarum 4) Gilberti Porretani liber de ſex Principiis. 5) Liber diviſionum Boethii. 6) Ariſtotelis libri duo priorum analyticorum. Auguſtæ per Ambroſ. Keller 1479. in Fol. min.

Exterior forma eſt prorſus eadem cum forma exteriori operis immediate præcedentis. In fine legitur ſubſcriptio ſequens: *Explicit liber priorum analeticorum* (ſic) *Areſtotilis* (ſic) *qui eſt de reſolutione ſilogiſmorum ī principia ſua feliciter. De cuius fine ſit laus & gloria Chriſto intemerateq3 virgini ac matri ei? Impreſſus per Ambroſium Keller in regia ciuitate Auguſta. Sub anno domini Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo nono proxima die poſt feſtum Exaltationis ſancte Crucis.*

XVI. Elenchorum Ariſtotelis libri duo, & ejuſdem topicorum Libri VIII. Auguſtæ per Ambroſ. Keller 1479. in Fol. min.

Forma exterior eadem eſt cum duobus præcedentibus. Subſcriptio, quæ in fine legitur, ejuſmodi eſt: *Finit liber octauus & vltimus Thopicorum analeticorū areſtotilis. Impreſſus per Ambroſiū keller in regia ciuitate Auguſta*

 Anno

Digitized by Google

Anno ab incarnatione dñi Milleſimo quadringenteſimo ſeptuageſimo nono. In die Vrſule ỽginis. Pro ꝙ fine ſit laus xp̄o.

XVII. Duo libri poſteriorum Ariſtotelis. Auguſtæ per Ambroſ. Keller 1479. in Fol. min.

Hujus quoque operis exterior forma plane eadem eſt cum exteriori forma trium immediate præcedentium. In fine hæc habes ſubſcripta: *Finit liber poſteriorum analeticorum ſecundꝰ Areſtotilis. & ex conſequenti totꝰ Impreſſus per Ambroſium keller in regia ciuitate Auguſta. Anno dñi ẑc. in Lxxix. in die ſancti ſimpti.* Præter hæc Ariſtotelis opera ab Ambroſio Keller anno 1479. impreſſa Cl. Zapfius in Augsburgs Buchdruckergeſchichte ad h. a. N. XVII. excitat etiam *Iſagogen Porphyrii in Cathegoremata. Auguſte per Ambroſ. Keller* 1479. *Fol.* Exſtare adfirmat editionem hanc in Bibliotheca Charthuſianorum Buxheimenſi. Nihil vero de ea habet amplius.

XVIII. Joh. Baptiſtæ de Sacchi, vulgo Platinæ, Vitæ Pontificum Romanorum. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen. 1479. in Fol.

Hæc omnium prima eſt hujus operis editio. Quæ enim a nonnullis hac antiquiores ſunt excitatæ, de iis quidem minime certæ, immo ne ſatis probabiles quidem habentur notitiæ. Conf. Cl. Denis Merkwürdigkeiten der garelliſchen Bibliotheck pag. 77. ubi de editione hac & ipſo auctore operis plura habet ſcitu jucunda. Adfirmat, illam eſſe rariſſimam, licet non ſola ſit incaſtrata. Quod externam ejus formam attinet, dici ea merito poteſt elegantiſſima. Nam charactere impreſſa eſt rotundo nitidiſſimo, & chartæ præſtantiſſimæ. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta, quæ ſtellularum, ſeu crucis formam habent. Deſunt paginarum numeri, earundem inſcriptiones, & cuſtodes. Adſunt vero ſignaturæ, & initio voluminis etiam litteræ initiales parvæ, quæ inde a Calixto I. usque ad finem voluminis deſunt. In averſa primi folii, quod primum eſt quinternionis *a*, pagina *hIeronymus ſquarȝaficꝰ alexandrinꝰ doctiſſimo uiro Platinę. S. P. d.* Huic epiſtolæ in eadem pagina ſubjectum eſt *Regiſtrum chartarum.* Verum hæc deſunt in altero exemplari, quod exſtat in Bibliotheca hujate academica. Nec id caſu, ſed conſilio factum eſſe videtur. Adeſt quippe folium primum quinternionis primi in exemplari etiam poſteriori, ſed eſt vacuum. Folio ſecundo incipit *Proemium Platynæ In Vitas Pontificum Ad Sixtum. IIII. Pontificem Maximum.* Tertio demum folio ipſum opus incipit. Quæ ad calcem voluminis legitur ſubſcriptio, ſequentis eſt tenoris: *Excellētiſſimi hiſtorici Platinę ī uitas ſūmoꝝ pōtificū ad Sixtuȝ iiij. pōtificē maximū p̄clarū opꝰ ſoelicitͤ explicit: accurate caſtigatū*

ſigatũ ac ip̄ſa Johãnis de Colonia agripinēſi ei⁹q₃ ſocij Johãnis mathen de gherety. iij. id⁹ Juuij (ſic) *ipreſſu₃ anno ſalutis chriſtianę. M.* cccc. *Lxxix. Laus deo.*

XIX. Juſtini Hiſtoriæ ex Trogo Pompeio excerptæ, & in compendium redactæ. Venet. per Philippum Condam Petri. 1479. in Fol.

Primam hujus operis editionem recenſui ad ann. 1470. N. III. Inter illam, & præſentem plures interceſſerunt, recenſitæ a Cl. de Bure inde a N. 4330 — 4334. Quæ nunc mihi præ oculis eſt, rotundo charactere pereleganti, ſed chartæ minus firmæ albæ tamen, ac nitidæ eſt impreſſa. Deſunt cuſtodes, & paginarum numeri, earundemque inſcriptiones, ſignaturas vero & litteras initiales parvas typographus adjecit. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta, quæ ſtellulæ, ſeu crucis formant habent. In fronte operis capitalibus litteris impreſſa hæc verba leguntur: *Juſtini Hiſtorici Clariſſimi In Trogi Pompeii Hiſtorias Exordium.* Finito hoc Exordio, ſeu Præfatione in fine ejusdem paginæ legitur capitalibus litteris impreſſus libri primi titulus: *Juſtini Hiſtorici In Pompeii Trogi Hiſtorias Liber I.* Tituli libris reliquis præfixi ſunt ſuccinctiores, e. g. Juſtini Hiſtorici Liber XVI. Quæ in fine voluminis legitur ſubſcriptio, ejusmodi eſt: *Juſtini opere finis cum magna diligentia. Impreſſum per Philippum condam petri in ueneciis ducante Johanne mozenico inclito duce. M.* cccc. *Lxxviiii. die xii decembris.* His in eadem pagina ſubjectum eſt *Regiſtrum*, ſc. chartarum.

XX. Jacobi Forlivienſis Expoſitiones in primum canonis Avicennæ. Ejusdem quæſtiones in eundem, nec non Avicena de Urinis interprete Antonio Cermiſoni. Venetiis ann. 1479. in Fol. magn.

Paginæ ſingulæ ſunt in duas columnas diviſæ. In fronte primæ columnæ majuſculis impreſſa characteribus hæc verba leguntur: *Jacobi. Forliuienſis. In. Primum. Canonis. Auicene. Expoſitiones. Incipiunt*, Impreſſæ characteribus gothicis chartæ magnæ, ampliſſimis inſtructæ marginibus, eidemque præſtantiſſimæ. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, paginarum numeri, earundemque inſcriptiones. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. Signaturas ipſe typographus adjecit. Singulis, quas tituli loco recitavi, lucubrationibus peculiaris ſubnexa eſt ſubſcriptio. Et quidem primæ: *Jacobi Forliuiē. ĩ pmũ canõis A. expões expliciũt.* Secundæ: *Et hic eſt finis queſtionũ que reperiunt̃ diſputate ab egregio ac famoſiſſimo artium & medicine doctore magiſtro Jacobo de Forliuio ſup primo Canone Auic. Deo Gratias.* Tertiæ: *Impreſſum venetiis ſub año dñi* Mcccc.lxxix. *die xxiª decēbris. Regnãtibus in Chriſto Jeſu.*

Jeſu. Sixto pontifici (ſic) *maximo dinina prouidentia papa 4°. Nec non & Joanne Mozenigo dei gratia venetoruȝ pncipi* (ſic) *Illuſtriſſimo ac ſereniſſimo. Ad laudem illius excelſi qui ſolus regnat triuus & vnus in ſecula. Am̄.*

XXI. S. Hieronymi Epiſtolæ, & alia opuſcula. Tomus II. Romæ per Georgium Laur. 1479. in Fol. maj.

Recenſui hunc tomum una cum Tomo I. ad Annum 1476. N. XIX.

ANNO 1480.

I. Nicolai de Tudeſchis, vulgo Abbatis ſiculi, Lecturæ 1) in Primum librum Decretalium. 2) Pars ſecunda lecturæ in ſecundum librum Decretalium. 3) Lectura in librum tertium Decretalium. Romæ per Georgium Laur. 1480. in Fol.

Impreſſum eſt hoc opus in duabus columnis gothico charactere oblongo, eoque minus pingui chartæ firmæ & albæ. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, ſignaturis, & paginarum numeris: habet vero paginarum inſcriptiones, e. g. *De appellationibus*, *De preſumpt.* Ad calcem lecturæ in primum librum typographus ſequentem adjecit notitiam: *Famoſiſſimi vtriusqȝ iuris doctoris dn̄i Abbatis Siculi ſup primo libro decretaliū lectura fideliſſime emēdata. Impreſſa Rome ꝑ venerabilē uirū Magiſtruȝ Georium* (ſic) *Laur de Herbipoli. Sub Anno dn̄i. M. CCCC. LXXX. die uero ſabbati quīta mēſis februarii. Pontificatus ſanctiſſimi in xp̄o p̄ris & dn̄i Sixti diuina prouidentia pape quarti. Anno eius Nono. Finit feliciter.* Huic ſubſcriptioni fere ad verbum conſonant ſubſcriptiones, quæ leguntur ad calcem Partis ſecundæ ſecundi Decretalium & tertii. Sola enim fere die ab hac differunt. Et quidem pars ſecunda ſecundi finita eſt: *Die vero Idus decima tercio Menſis Julii.* Pars autem tertia: *Die vero Jouis vltima Menſis Auguſti — Sixti — Anno eius decimo.* Prodierunt anno eodem ex eadem Typographia auctoris ejusdem 1) Lecturæ in ſecundum Lib. Decret. Pars prima. 2) Lectura ſuper IV. & V. Decretal. Conf. de his P. Audiffredi in Catalogo Romanarum Editionum Sæc. XV. ad annum 1480.

II. Petri Brixienſis Repertorium utriusque Juris. Patavii per Joh. Herbort de Seligenſtadt 1480. in Fol. mag. 2. Voll.

Initio voluminis *Incipit ſolemne Repertorium vtriuſqȝ Juris Reuerendi patris domini Petri Ep̄i Brixienſis.* Tum immediate ſequitur auctoris Prologus, in duabus columnis, ut ipſum Repertorium gothico charactere admodum luculento, & eleganti chartæ firmiſſimæ impreſſus & terminatus in prima

ma tertii ſolii columna. In columna ejuſdem folii ſecunda ipſum incipit Repertorium ordine alphabetico concinnatum. Volumen primum voces complectitur incipientes a litteris A - K. Ad calcem adjecta eſt tabula chartarum, & nihil præterea. Volumen ſecundum voces complectitur a reliquis alphabeti litteris incipientes. In fine leguntur ſequentia: *Expletū eſt Repertorium reuerendi patris & dñi Petri epi Brixieñ. ipreſſum Pataııii per honorabilē virum Joannem Herbort de Silgenſtat ac emendatum ꝑ excellentiſſimū legū doctorem dñm Comitem de Aluarotis in iure ciuili publice in florentiſſimo gīnaſio Patauino legentem. Anno dñi.* M. cccc. Lxxx. *die xvi. Novembris.* His ſubjecta duo Dyſtica:

Debebunt Herbort grandis tibi iura Joannes.
Pontificum ingenio iuraq3 ſacra tuo.
Impreſſum tibi opus genuit quem Brixia Petri.
Preſulis. hoc reperit queq3 reperta docet.

In averſa pagina legitur Regiſtrum chartarum. Deſunt in hac editione paginarum numeri, & inſcriptiones, cuſtodes, & litteræ initiales vocum, quæ primæ occurrunt ad quamvis litteram. Norimbergenſen ejuſdem operis editionem ad ann. 1476. N. XI. recenſui.

III. *Liber pandectaru3 medicine: omnia medicine ſimplicia cōtinēs: quē ex oībus antiquo4 libris aggregauit eximius artiū & medicine doctor Mattheus ſiluaticus ad ſereniſſimum Sicilie regem Robertum.* Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen 1480. in Fol.

Quæ tituli loco recitaui verba, leguntur in fronte primæ columnæ folii ſecundi. Poſt hæc autem immediate opus ipſum incipit, ordine alphabetico concinnatum, & in duabus columnis gothico charactere minuto admodum chartæ albæ, & mundæ impreſſum. Folii primi averſa pagina Mathæi Moreti ad Franciſcum de Gonzaga Cardinalem Mantuanum Epiſtolam continet, in qua teſtatur, ſe opus iſtud ſumma diligentia emendaſſe, curaſſeque, ut in lucem publicam prodiret. Epiſtola hæc præfixa eſt etiam editioni, quam ad annum 1474 N. VI. recenſui. Quod præſentem attinet editionem, caret ea litteris initialibus, cuſtodibus & paginarum numeris, ac inſcriptionibus. Habet vero ſignaturas. In fine hujus lexici ſequens legitur ſubſcriptio: *Op⁹ pandectarū medicine emēdatū ꝑ eximiu3 miū* (ſic) *artiū & medicie doctorē dñ3 & magiſtrū Matheū moretū brixanū:* (ſic) *Bononie ī medicia & aſtronomia legētē: Uenetiis ipēdio Johānis Colonie agrippinēſiſ Johāniſq3 māthen gheretzen ſocio4 ſūma cū diligētia ipreſſū feliciter finit āno ſalutis chriſtiane.* M. cccc. Lxxx. *ſexto idus octobris. Laus Deo.* Accedit *Tabula Capitulorum*, & Regiſtrum chartarum, quæ tribus foliis impreſſis continentur.

IV.

IV. S. Thomæ Aquin. Summa contra gentiles. Venetiis per Nicol. Jenſon. 1480. in Fol.

Præmiſſa eſt tabula capitulorum omnium quatuor librorum, quæ in averſa primi folii pagina incipit, & in averſa itidem pagina folii quarti, columna ſecunda terminatur. Folio quinto *Incipit liber primus de veritate catholice fidei ī errores gentiliū: editus a venerabili fratre Thoma de Aq̄no d· ordine frm̄ p̄dicato4 doctore egregio.* Editio hæc eſt gothico charactere minuto in duabus columnis impreſſa. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, & paginarum numeris: habet ſignaturas & paginarum inſcriptiones. Ad calcem libri quarti hæc habes ſubſcripta: *Diuinum opus errores in omnes gentilium atq3 hereticorum: christianam fidem ſuis argumentis impugnantium: Diui Thome acquinatis ordinis predicatorum. Petrus Cantianus venetus: theologus patauinus: eiuſdem profeſſionis religioſus emēdauit: caſtigauitq3. Impreſſum uero dedit. vir preſtantiſſimus Nicolaus Jenſon gallicus: florente. Re. prin. Uenetorum. Joanne Mocenigo duce. Anno ſalutis.* MccccLxxx. *ydibus Junijs.* In prima folii ſequentis pagina exſtat dedicatoria Petri Albi ſancti Cantiani Veneti, qui huic editioni præfuit, epiſtola ad Petrum Frigerium Archiepiſcopum Corcyrenſem, Ord. Præd. Et nihil præterea.

V. Euſebii Pamphili de Præparatione Evangelica libri quatuordecim Georgio Trapezuntio interprete. Tarviſii 1480 per Michaelem Manzolinum. in Fol. min.

In fronte operis charactere capitali legitur: *Hieronimus Boninius Tarviſanus.* His ſine ullo alio titulo ſubjecti ſunt ſequentes verſus:

Errores hominum uetuſtiorum
Sacris Euſebius libris refellit
Ignoti latebras: ſinuſque ueri
Diuino docet ore prædicatque
Poſſint quo fieri modo beati
Sūmo dehinc homines bono potiti
Ergo philoſophum ſequamur omnis
Communi ſtudio ſcholæ probandū.

Tum ſtatim ſequitur in eadem pagina index ſingulorum cujusvis libri capitum, qui in averſa folii ſecundi pagina terminatur. In fronte folii tertii incipit (capitalibus litteris) *Ad Sanctiſſimum Papam Nicolaum Q. Georgii Trapezuntii In Traductionem Euſebii Præfatio;* quæ in averſa folii ejusdem pagina, linea 5 terminatur. Tum immediate incipit *Euſebius Pamphili De Evangelica Præparatione A Georgio Trapezuntio Traductus.* Deſunt in hac editione cuſtodes & paginarum numeri: habet vero eadem paginarum Inſcriptiones, ſignaturas, & litteras initiales parvas, excepta prima cujusque libri, quæ deeſt. Præter punctum, & interrogationis ſignum occurrunt etiam duo puncta,

puncta, nec non diphtongus *ae*. Charta eſt firmiſſima, alba. & munda: Litteræ rotundæ ſunt, & perelegantes. Ad calcem operis legitur epiſtola Hieronymi Boninii ad Albertum Vonicum Juriſconſultum Tarviſianum, ex qua diſcimus, Gregorii Trapezuntii verſionem ſecundum exemplar, quod in Bibliotheca ejusdem Alberti delituerat, fuiſſe impreſſam. Finita epiſtola legitur *Eiusdem Hieronymi Carmen.*

Euſebius graio tantum ſermone loquebar
Nec poteram latiis utilis eſſe uiris.
Cura Trapezunti non eſt perpeſſa georgi
Ignotum tanti muneris eſſe bonum.
Interpres latias ſolers aduexit in oras
Et docuit lingua liberiore loqui.
Errores igitur quiſquis cognoſcere priſcos
Inſtructus uera religione cupis.
Me lege diuinas Romana uoce docentem
Hiſtorias: grates ſoluere utrique memor.

His denique ſubjecta eſt notitia ſequens: *Euſebii Pamphilii* (ſic) *de euangelica præparatione opus a doctiſſimo utriuſque linguæ interprete georgio Trapezuntio e græco in latinum uerſum Michael manzolinus parmenſis exactiſſima impreſſit diligentia Taruiſii Anno humanitatis Chriſti.* M. cccclxxx. *pridie Idus Januarias.*

VI. Johannis de Aſt, Ord. min. Sæc. XIV. Summa de caſibus conſcientiæ vulgo ſumma Aſtexana, per Bartholomæum Bellatum, Ord. min. emendata, & Venetiis ſumptibus Nicolai de Francfordia per Leonhardum Wild Ratisbonenſem impreſſa ann. 1480. in Fol.

In fronte voluminis Bartholomæi Bellati ad Marcum Barbum Tit. S. Marci de Urbe Presbyterum Cardinalem dedicatoria legitur epiſtola, in qua plura ad laudem præſentis operis, & auctoris differuntur. Adfirmat quoque Bartholomæus noſter, opus iſtud inemendatum & corruptum incuria impreſſorum ſe deprehendiſſe, ideoque ejus emendandi conſilium cepiſſe, curaſſeque, ut per Johannem de Colonia, & Johannem Manthen omni ſtudio, cura, & diligentia denuo imprimeretur. Deſignatur his abs dubio editio Veneta anni 1478, cujus meminit Freytag in *Apparat. Liter.* Tom. I. pag. 579. Hujus editionis præſens, quæ mihi præ oculis eſt, editio non niſi repetitio eſſe videtur. Eſt vero hæc editio gothico charactere minuto chartæ nitidiſſimæ in duabus columnis impreſſa. Caret litteris initialibus, cuſtodibus, & paginarum numeris. Habet vero ſignaturas & paginarum inſcriptiones. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. Libris ſingulis præmiſſi ſunt tituli capitum. Poſſet totum opus commode in duo volumina dividi quorum prius quatuor priores, poſterius quatuor poſteriores libros comple-

ſteretur. Videntur typographi eum in finem finito libro quarto fol'um reliquiſſe vacuum, & primum libri quinti folium litteris *aa* ſignaſſe. Ad finem libri octaui ſeu potius tituli quadrageſimi hujus libri hæc tantum verba leguntur: *Finis ad dei laudem & virginis Marie.* Quod ſupereſt ſpatium columnæ, in qua hæc verba leguntur, eſt vacuum. Folio ſequenti incipit *De ſignificatiõbus verborũ. ti.* 41? Et hic quidem titulus vocabula explicata ordine alphabetico diſpoſita exhibet. Finito hoc titulo ſequitur Tabula, in qua *breuiter oſtẽditur de quibus titulis decretalium & vbi in precedenti ſumma tractatur: & primo primi libri.* Hanc excipit *ordinatio titulorũ decretalium & librorum legaliũ ſm ordinem alphabeti.* Denique ſequitur index alphabeticus generalis materiarum, cui adjecta eſt uberior de hac editione notitia. En integram: *Sũme ↄfeſſionis operi nobiliſſimo & huic facultati operam dãtibus perneceſſario: quã frater Aſteſanus de Aſt ordinis minorũ doctor ſolẽnis edidit: maxima cura & ſollicitudine famoſiſſimi ſacre theologie magiſtri fratr | Bartholomæi de Bellat| de ſeltro circa iuriſ cotationes: nec non fratr | Gometij hiſpani de vlyxbona ↄpuintie portugalie ſacre theologie bacchalarij clariſſimi in ↄuentu uenetiarum circa reſiduum totius voluminis ambo eiuſdem religionis minorum emendate. Rurſusq3 per viros alios ſolenniſſimos: ac in facultate iſta approbatiſſimos q̄3 diligentiſſime examinate: ſumptibus & iuſſu Nicolai de francfordia Uenetijs finis imprimendo impoſitus eſt per Leonardũ Wild de Ratiſbona.* 1480. *die* 28 *Aprilis.* Poſtremi folii prima pagina *Regiſtrum cartarum toti⁹ ſũme* continet.

VII. Dionyſii Halicarnaſſenſis Romanarum Antiquitatum Libri XI. ſecundum latinam Lappi Biragi Florentini interpretationem. Tarviſii per Bernhardinum Celerium Delvere. Anno 1480. in Fol.

Præmiſſa eſt interpretis Epiſtola dedicatoria *Clementiſſimo: Ac Sanctiſſimo Paulo Secuudo D. Domino Noſtro Papae* inſcripta, quæ terminatur in prima ſecundi folii pagina, linea 21. Folio tertio *Dionyſii Halicarnaſei* (ſic) *Originum Sive Antiquitatum Romanarum. Liber primus* incipit. Characteres rotundi ſunt, & perelegantes, charta firma & nitida. Deſunt ſignaturæ, paginarum numeri & Inſcriptiones. Litteras initiales librorum typographus plerumque adjecit & ſæpe etiam cuſtodes. Præter punctum & interrogationis ſignum occurrunt etiam duo puncta. Libris ſecundo, quarto, & decimo præfixa ſunt eorum argumenta: deſunt vero eadem initio reliquorum librorum. In fine voluminis capitalibus litteris impreſſa leguntur ſequentia:

Lappus Biragus Flor. Impreſſum Tarviſii Per Bernardinum Celerium Delvere. Anno Chr. Nati. M. CCCC. LXXX. Biſſexto .Kl. Martias Joanne Mocenigo Venetorum Duce Inclyto. Scatet hæc editio mendis typographicis. Auide tamen, teſtibus Cl. de Bure & Harwood, ejus exemplaria requiruntur,

tur, eoquod omnium hujus operis editionum prima ſit. Quod mihi præ oculis eſt exemplar, idem eſſe videtur, ex quo, tanquam norma, Henricus Loritus Glareanus Baſileæ novam ejusdem operis editionem anno 1532 faciendam curavit. Quæ enim in margine hujus exemplaris manuſcriptæ leguntur correctiones & mutationes, eodem prorſus modo ſe habent in hac poſteriori editione. Qua vero occaſione in Bibliothecam noſtram ex Glareani Bibliotheca venerit, facile eſt explicatu. Eſt nempe exemplar noſtrum ex libris Bibliothecæ Johannis Ægolphi a Knöringen, Epiſcopi Auguſtani, quæ tota Academiæ noſtræ donata eſt. Conf. *Annales Academ. Ingolſtad.* edit. Medereri Part. II. pag. 18. ſeqq. Porro, ut ibidem pag. 19. legitur, Ægolphus a Knöringen Henrici Glareani Bibliothecam ab eodem adhuc vivente coemerat.

VIII. S. Thomæ Aquinatis Commentaria in Libros Phyſicorum Ariſtotelis. Anno 1480. in Fol. min.

Commentaria hæc gothico charactere in duabus columnis chartæ albæ & nitidæ, ſed minus firmæ ſunt impreſſa. Habet hæc editio ſignaturas, & paginarum inſcriptiones. Caret vero cuſtodibus, initialibus litteris, & paginarum numeris. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. In fronte primæ paginæ, primæ itidem columnæ rubro colore impreſſa leguntur ſequentia: *Cōmētū Angelici ac ſubtiliſſimi doctoriſ ſancti Thome de aq̄no almi p̄dicatoꝝ ordis in libros phicoꝝ Alx. Lec. p̄ma.* In fine vero voluminis habetur ſequens notitia: *Explicit comentuꝫ ſuper libros phiſicorum editū ab eruditiſſimo ac ſubtiliſſimo ſacre theologie magiſtro ac diuo thoma de aq̄no ſacri p̄dicatorum ordinis. Anno incarnationis.* 1.4.80. Accedit in prima ſequentis folii pagina *Regiſtrum*, ſc. chartarum.

IX. S. Thomæ Aquinatis Commentaria in Libros Metaphyſices Ariſtotelis. Papiæ per Franciſcum de Girardenſis ann. 1480. in Fol. min.

Opus gothico charactere, eoque minutiſſimo chartæ ſubtiliſſimæ in duabus columnis impreſſum eſt. Caret litteris initialibus, cuſtodibus, paginarum numeris. Habet vero ſignaturas, & paginarum inſcriptiones. In fronte primæ columnæ folii primi tituli loco hæc verba leguntur: *Subtiliſſimi doctoris ſancti Thome de Aquino clariſſima interpretatio in methaphiſicam Ariſtotelis:* in fine autem voluminis notitia ſequens: *Explicit ſubtiliſſima interpretatio metaphiſice Ariſtotelis ſecundum ſanctum Thomā de Aquino ordinis predicatoruꝫ totius ſontem ph̄ice ac theologice ueritatis attentiſſime correctum & impreſſum Papie per magiſtrum franciſcum de girardenghis Anno domini:* M. cccc. Lxxx. *die xv. Octobris.*

X. Summæ S. Thomæ Aquin. ſecunda ſecundæ. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen. 1480. in Fol. min.

Præmiſſa *Tabula queſtion3 ſecūdi libri ſecūde partis beati Thome d' aquino*, foliis ſeptem comprehenſa, & in duabus columnis nitidiſſimæ chartæ gothico charactere, ut ipſum opus, impreſſa eſt. Deſunt cuſtodes, paginarum numeri, & initiales litteræ. Adſunt vero ſignaturæ, & paginarum inſcriptiones. Subſcriptio in fine voluminis ſequens legitur: *Liber ſecūdus partis ſecūde beati Thome de Aqno finit: Uenetiis impſſus ipendio Johis Colonie agrippinēſi Johānisq3 manthen ghretzen ſocio4: Anno ſalut | chriſtiane.* M. cccc. Lxxx. xiij. *Calendas Auguſti*, Accedit in prima ſequentis folii pagina *Regiſtrum Chartarum tabule.*

XI. Johannis Fabri, J. U. Doctoris Breviarium ſuper Codice. Per Nicolaum Piſtoris de Benſsheim, & Marcum Reinhardi de Argentina. 1480. in Fol. min.

In fronte voluminis, quod gothico charactere minus eleganti, ſed nitidiſſimæ chartæ in duabus columnis impreſſum eſt, leguntur ſequentia, majuſculo charactere impreſſa: *Breuiariū dñi Jo. fabri ſuper codice permultū vtile in vtriſq3 iuris facultate Incipit feliciter.* Caret hæc editio cuſtodibus, & paginarum numeris. Habet ſignaturas, & paginarum inſcriptiones, Litteræ initiales parvæ adſunt plerumque: non nunquam tamen deſunt. In prima ultimi folii pagina majuſculo charactere impreſſa uberior legitur de opere iſthoc, & editione notitia: *Famoſiſſimi vtriuſq3 iuris doctoris domini Johannis fabri Breuiarium perutile ſuper Codice (quē inter omnia volumina iuris ciuilis: et ſi non ſtili elegantia | tamen vtilitate & continentia primū eſſe nemo ambigit) quo doctores & ſummi practici noſtri temporis per maxime vtuntur. quo tam luculenter | tā ſuccincte | tāq3 breuiter gloſarum & doctorum iuris ciuilis & (vbi etiam occurrunt) iuris canonici concluſiones perſtringuntur. Finit feliciter. Sub anno incarnationis dominice Milleſimo quadringēteſimo octuageſimo. Die* xiij. *mēſis Nouēbris. Per Nicolaum piſtoris de Benſzheim & Marium Reinardi de Argentina ſocios.* Marcus Reinardi de Argentina Argentinæ anno 1480 Manipulum curatorum, & ibidem adhuc an. 1482. Biblia impreſſit latina, eodem vero anno 1482 Pariſiis edidit *La Traduction du Miroir de la vie humaine.* Conf. Orlandi *Origine e Progreſſi della ſtampa* &c. pag. 90. & 122. nec non Maittaire Tom. I. pag. 415. 429. 430. Idem Orlandi Marci Reinhardi ſocium fuiſſe adfirmat Nicolaum de Philippo de Gernsheim. Forte Nicolaus de Gernsheim, quem adpellat Orlandi, idem eſt cum Nicolao piſtoris de Benſsheim, ut in ſubſcriptione modo recitata adpellatur. Illud ex dictis, ſi quidem vera ſint, quæ referunt Orlandi & Maittaire, recte colligendum videtur, Breviarium hoc juris Argentinæ impreſſum fuiſſe.

XII. Alberti de Padua Ord. Eremit. S. Auguſtini Sermones de Dominicis per annum & præcipuis feſtivitatibus. Accedit concordantia quatuor Evangeliſtarum de paſſione Domini. Ulmæ per Johann. Zainer ann. 1480. in Fol. min.

Initio voluminis exſtat *Regiſtrum ordine alphabetico collectū in ſermones quondā venerabiliſ ac egregii viri mgri alberthi d' padua. fris heramitarūm* (ſic) *ordinis Auguſtini;* quod quidem in duabus columnis gothico charactere juſtæ magnitudinis impreſſum folia decem, & undecimi folii columnam primam fere dimidiam implet. Folio duodecimo auctoris incipit *Prologus*, cui majuſculo charactere impreſſa typographus præmiſit ſequentia: *Incipit ſolemne opus expoſitionis Euāgeliorum dominicalium tocius anni reuerendi magiſtri Alberti de Padua ordinis frat4 heremitaru3 ſancti Auguſtini cu3 concordancia quatuor euangeliſtarum in paſſionem dominicam.* Prologus in averſa pagina folii ejusdem, linea 2 terminatur. Complectitur iſtud opus ſermones LXXVIII. Deſunt in hac editione initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, & paginarum numeri. Numerum autem cujusque ſermonis in ſuperiori margine typographus notavit. Ad calcem ſermonis ultimi leguntur ſequentia: *Liber predicationum ſuper euangelijs dominicalibus. Et in pcipuis feſtiuitatibus ſancto4. Vlme impreſſus per Johannem Zainer Anno domini.* 1480. *circa feſtū ſancti Viti. Finit felicit.* Seorſim impreſſa eſt, & poſt folium vacuum *Incipit concordancia in paſſione3 dominicam. ab egregio quondam viro magro Nicolao Dinckelſpichel* (ſic) *collectam*, quæ foliis comprehenſa eſt impreſſis 36, & in fine ſubſcriptionis loco hæc tantum verba habet adjecta: *Deo gracias.*

XIII. *Expoſitio ſuper lib4 pſalmo4 regij pphete per reuerendū & religioſum patrem: fratrem Petrum de Harentals: priorem floreſſienſem pmonſtratenſis ordinis: ex diuerſis ſanctorum codicibus: videlicet Auguſtino Hieronimo Gregorio Caſſiodoro Remigio Hugōe de ſācto victore Nicolao d lyra: & ceteri induſtrioſè collecta: feliciter incipit.* Impreſſ. per Conradum de Homborch 1480. in Fol. min.

Quæ tituli loco recitavi, verba leguntur in fronte primæ columnæ, primæ itidem paginæ, quibus immediate ſubnexa eſt auctoris epiſtola dedicatoria ad Johannem de Arkel, olim Trajectenſem, nunc Leodienſem Epiſcopum. Opus in duabus columnis gothico charactere præſtantiſſimæ chartæ impreſſum eſt. Caret Litteris initialibus Pſalmorum, cuſtodibus, paginarum numeris, earundemque inſcriptionibus. Habet vero ſignaturas. In fine voluminis ſatis ampli notitia ſequens typis impreſſa legitur: *Explicit Collectarius ſuper lib4 pſalm4 collectū & finit9 per fratrem Petrum de Harentals Canonicū*

nicū priorez̧ floreſſīēſem premonſtratenſis ordinis ad opus reuerendi patris Johannis de Arkel: q̊ndaz̧ Traiectē̄n. poſtea Leodicē̄n. epiſcopi Approbatus & admiſſus ab alma vniuſitate colonienſi. Impreſſus autē & ꝯſūmatus ꝑ me conradū de Homborch. Anno dominice incarnationī̄. M°. ccccl xxx°. Ipſo die ſancti Laurentij martiris: ad laudem & gloriaz̧ omnipotē̄tis dei: & ad vtilitatē eccleſie ſue ſancte: qui eſt benedictus in ſecula ſeculorū. Amen. Cl. Gemeiner in Nachrichten von den in der Regensburgiſchen Stadtbibliotheck befindlichen merkwürdigen Büchern &c. pag. 117. editionem hujus operis Colonienſem anni 1487 ut omnium primam laudavit. Noſtræ igitur nullam habuit notitiam. Excitavit vero eandem Maittaire Tom. I. pag. 411.

XIV. Joh. de Janduno, Philoſophi Sæc. XIV. in academia Pariſina celeberrimi, Quæſtiones, in libros Ariſtotelis de Anima. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen 1480. in Fol. min.

In averſa primi ſolii pagina exſtat *Regiſtrum charta4*. Folio ſecundo auctoris incipit *Prohemium*, quod in averſa pagina ſolii tertii, columna ſecunda, linea 35 terminatur. Tunc immediate in eadem columna ſequitur *Prima queſtio*. Typi gothici ſunt, admodum minuti, ſed perelegantes, charta vero plane nitidiſſima. Cuſtodes, paginarum numeri, & litteræ quæſtionum initiales deſunt. Adſunt vero cuſtodes, & in ſuperiori margine liber notatur, e. g. *Liber I.* In fine quæſtionis 43 ad librum III. typographus ſequentem adjecit notitiam: *Expliciunt q̄ones dn̄i Johānis d Jāduno ſup tres libros de aīa Ar. īpreſſe Uenetijs īpendio Johis colonie Johiſqz̧ manthen gheretzē ſociorū āno ſalut| dn̄ice. M. ccccl xxx. cal. Julij.* Accedit tabula quæſtionum.

XV. Johannis Tortellii Arretini Commentarii grammatici de orthographia dictionum e græcis Tractarum. Impreſſ. Vicentiæ per Hermannum Lichtenſtein, Colonienſem an. 1480. in Fol.

Hic liber eſt in duas quodammodo partes diviſus, in quarum prima brevi admodum, auctor diſſerit de inventione, numero, figura, pronunciatione &c. litterarum Alphabeti: in ſecunda vero, eaque fuſiſſima vocum latinarum, maximam partem ex græco derivatarum, quæ ſecundum alphabeti ordinem exhibentur, ſecundum orthographiæ leges ſcribendarum rationem demonſtrat. Opus ſæculo XV. fuit ſæpius typis exſcriptum, & quidem jam anno 1471 bis, nimirum Venetiis per Nic. Jenſon, & Romæ per Udalr. Gallum, & Nicolaum Lucenſem, & poſthac ſæpius. Ex quo patet, quo in pretio tum fuerit habitum. Revera etiam auctor de recte latina ſcribendi ratione abſcondita multa protraxit in lucem, & vel hodie adhuc dignus eſt

qui

Digitized by Google

qui conſulatur. Fuit Arretinæ Eccleſiæ primum Archipresbyter, tum vero Romam ſe contulit in aulam Eugenii IV. ubi Nicolao V. Pontifice deceſſit ann. 1466. Quod præſentem attinet editionem, ea quidem primo omnium dedicatoriam auctoris ad Nicolaum V. P. R. epiſtolam exhibet, terminatam in folii ſecundi pagina prima, linea 19. Tum immediate *Joannis Tortellii Arretini Commentariorum Grammaticorum De Orthographia Dictionum E Græcis Tractarum Liber Primus Incipit.* Impreſſum eſt hoc opus litteris rotundis perelegantibus, Chartæ plane nitidiſſimæ. Litteras initiales parvas typographus plerumque adjecit, uti etiam ſignaturas. At cuſtodes, paginarum numeri, & earundem inſcriptiones deſunt. Ad calcem lexici vocum alphabetici ſequentia leguntur capitalibus litteris impreſſa:

Joannis Tortellii Arretini Commentariorum
Grammaticorum De Orthographia Dictionum
Egræcis Tractarum Opus Per Hermanum Lich
tenſtein Colonienſem Vicentiæ Accuratiſſime
Impreſſum Die Vltima Menſiſ Octobris Anno Mil
leſimo Quadringenteſimo Octuageſimo.

In averſa folii, in quo hæc leguntur, pagina *Primario Litterarii Ordinis Viro Conſtantino Robegano Tarviſiano Hieronymus Boninius S. P. D.* Porro in hac epiſtola plura habet Bononius in laudem hujus operis, diſcimus etiam, Boninium in eodem ſecundum exemplaria adcuratiſſime ſcripta emendando operam navaſſe. Epiſtolam iſtam excipit *Eiuſdem Hieronymi Carmen In Primi Impreſſoris Commendationem*, quod, licet longius, integrum recitabo:

Tingere diſpoſitis chartas quicunq3 metallis
Coepit: & inſignes edidit ære notas:
Mercurio genitore ſatus: genitrice Minerua
Præditus æthereæ ſemine mentis erat.
Non illum Cereris: non illum cura Liæi
Terrenæ tenuit non opis ullus amor.
Copia librorum cupidis modo rara latinis
Cum foret: auſpiciis illius ampla venit.
Improbus innumeris librarius ante talentis
Quod dabat: exigua nunc ſtipe uendit opus.
Hiſtoriæ uenere Titi. ſe Plinius omni.
Gymnaſio iactant Tullius atq3 Maro.
Nullum opus o noſtri felicem temporis artem
Cellat in arcano bibliotheca ſitu.
Quem modo rex, quem uix princeps modo rarus habebat.
Quiſq3 ſibi librum pauper habere poteſt.
Redditus hac etiam nuper Tortellius arte
Plurimus. eſcribas qua ratione docet.
Hunc eme qui lingua cultus cupis eſſe latina
Hunc eme grāmaticus qui cupis eſſe bonus.

Qua

Quæ geminanda notis fuerit tibi ſyllaba. ſimple (ſic)
Quæue ſit. exilis. denſaue doctus eris.
Poſtmodo qui fuerit grato ſi cōmodus uſu.
Has memor aſſiduis plauſibus ede preces.
Artifici ſemper faueant pia numina ſancto
Vtilis effluxit cuius ab arre (ſic) *liber.*

Poſt hæc demum ſequitur *regiſtrum* (chartarum) *huius libri.*

XVI. Franciſci Nigri Grammatica latina. Venetiis per Lucilium Santriter, & Theodorum Herbipolenſem. 1480. in 4to.

In fronte operis *P. Franciſcus Niger. A. Venetus. Sacerdos. Artiumque Doctor Leonardo Bottæ. Equeſtris Ordinis Viro Pro Mediolanenſi Duce. Apud Venetum Senatum Oratori Facundiſſimo Sapientiſſimoque Foelicitatem.* Epiſtola hæc dedicatoria terminatur in prima pagina ſolii terrii, linea 6. Tum ipſum immediate incipit opus grammaticum in decem libros diviſum quorum *Primus* (ſunt verba ipſius auctoris ex epiſtola dedicatoria deprompta) *de uoce grāmatica: & eius partibus diſputabit. Secundus octo partes orōnis: & eaꝝ accidentia cōtinebit. Tertius legi ſchemata demōſtrabit. Quartus grāmaticas cōſtructiones breuiſſime explanabit. Quītus dicendi elegantiam haud difficile docebit. Sextus ſyllabarum quantitatē metietur. Septimus ſyllaꝝ accentus: nec non & punctandi modum explicabit. Octauus carminum qualitates deſignabit. Nonus ipſoꝝ uarietatē diſtinguet. Poſtremus poetarum officium: ſcr.benāiq3 diuerſitatē complectetur.* Litteræ ſunt rotundæ perelegantes, charta alba, munda & firma. Deſunt cuſtodes, paginarum numeri, & earundem inſcriptiones, nec non litteræ librorum initiales. Adſunt vero ſignaturæ. Ad calcem decimi libri capitalibus litteris impreſſa leguntur ſequentia: *Explicit Liber Decimus Et Vltimus De Poemate Et Poeſi Ac Poetarum Officio.* Poſt hæc auctoris ſequitur *Peroratio* ad Leonhardum Bottam, in qua teſtatur, *non ſine aliqua animorum contentione abſolutum* eſſe hoc opus, quibusdam ſcilicet id improbantibus. Hanc excipit carmen, quo *C. Joannes Lucilius Santreiter de Fonte Salutis;* (Heylbronn) *omnib. ſtudioſis adoleſcentib. ſoelicitatē dicit.* Exponit autem hoc carmine qua ratione ex patria ſua Venetias venerit, & a Franciſco operis hujus, ut videtur, auctore hoſpitio perhumane exceptus imprimendis libris operam navare ceperit, &, quemadmodum non obſcure inſinuat, primo omnium hanc grammaticam impreſſerit. His verſibus ſubjuncta ſunt duo dyſtica ad lectorem:

Santritter helbrona genitus degente ioannes
Lucilius: prompſit grammata docta nigri.
Herbipoliſq3 ſatus ſocio ſudore: lacunis.
Hoc venetis francus fert theodorus opus.

Tandem legitur ſubſcriptio ſequens: *Anno Salutis. M. CCCC. LXXX. XII. Cal. April. Impreſſū ē hoc opꝰ Venetiis Duce Virtute & Comite Fortuna.*

XVII.

XVII. Joſephi Flavii Judæi ſeptem Libri de Bello Judaico, & Libri duo de antiquitate gentis judaicæ, latine editi curante Ludovico Cendrata, impreſſi vero per Petrum Mauſer Veronæ anno 1480. in Fol.

Initio voluminis duo exſtant folia ſeparata, quæ Ludovici Cendratæ veronenſis epiſtolam dedicatoriam ad Antonium Donatum Patricium Venetum, urbis Veronæ Prætorem anno 1480, ſcriptam, & carmina quædam in laudem editoris, ipſiusque editionis præſentis. Tum in noſtro quidem exemplari duo ſequuntur folia vacua, quorum poſterius tantum ad primum pertinet operis faſciculum. In fronte primæ paginæ impreſſæ capitalibus litteris hæc leguntur: *Joſephi Machacie* (ſic, loco, Mathatiæ) *Filii Hebræi Genere Sacerdotis Ex Hieroſolymis De Bello Judaico Liber I.* Tum immediate ſequitur auctoris Præfatio, quæ terminatur in prima tertii folii pagina, linea 12. Libri non ſunt diviſi in capita: ſingulorum autem librorum finis & initium hac vel ſimili ratione capitalibus litteris notantur: *Joſephi De Bello Judaico Liber Primus Explicit. Incipit Secundus Foeliciter.* Litteræ ſunt rotundæ perelegantes: charta munda eſt, & alba, quin & ſatis firma. Initiales librorum litteræ, cuſtodes, & paginarum numeri deſunt. Chartarum ſignaturas typographus adjecit. In averſa ultimi folii ternionis y pagina terminatur ſeptimus de Bello judaico liber hac ſubſcriptione capitalibus litteris impreſſa: *De Bello Judaico Explicit Foeliciter.* In fronte autem primæ paginæ quaternionis A capitalibus itidem litteris legitur: *Joſephi Mathaciæ Filii Hebræi Genere Sacerdotis Ex Hieroſolymis De Antiquitate Judæorum Contra Appionem Grammaticum Alexandrinum.* Tum immediate incipit Primus liber de antiquitate Judæorum ſine ullo titulo. Terminatur autem hic liber in prima folii ſeptimi quaternionis B pagina, linea 12. Deinde capitalibus litteris impreſſa hæc leguntur: *Phlauii Joſephi De Antiquitate Judæorum Ad Epaphroditum Liber .II.* Ad calcem ſecundi hujus libri in averſa pagina quinti folii ternionis D ſequens legitur ſubſcriptio, iisdem, quibus ipſe textus, litteris impreſſa: *Impreſſu ĩ inclyta ciuitate Veronæ per Magiſtrum Petruȝ Mauſer Gallicum. Anno ſalutis.* M. cccc. Lxxx. *octauo Kalendas Januarii: Pontifice maximo Sixto quarto: & illuſtriſſimo Venetoꝝ duce Jo͞ne Mocenigo.* Sequentis folii, quod eſt ultimum, prima pagina exhibet regiſtrum chartarum, ſeu indicem primarum cujusque plagulæ vocum. Eduardus Harwood, ſeu potius ejusdem interpres Theodiſcus Franciſcus Carolus Alter in Ueberſicht verſchiedener Ausgaben der Griechiſchen und Römiſchen Claſſiker &c. pag. 83. meminit editionis operum Joſephi græcæ, quæ Veronæ per Petrum Mauſer anno 1480 prodierit. Verum probabiliſſimum videtur, Bibliographum hunc noſtram deſignare voluiſſe editionem latinam, quemadmodum etiam ipſum Harwoodum, qui pag. 84. citat *antiquitates Judaicas Joſephi latine per Lud. Cendratam Venetiis anno* 1480. Porro Ludovicus

cus Cendrata in præfixa operi epiſtola dedicatoria non ſibi gloriam vindicat latinæ verſionis, ſed tantum affirmat, ſe collatis pluribus exemplaribus manuſcriptis hanc adornaſſe editionem. Immo videtur exiſtimaſſe, Joſephum ipſum libros iſtos latinitate donaſſe. Ita enim in laudata epiſtola ait: *Ipſe autem Joſephus .... hebræa lingua prius digeſtum opus deinde græcum edidit: & ex græco fecit ẽẽ roanũ.* Paulo inferius hæc quoque habet: *Tanta uero fuit iſtius Joſephi latinæ linguæ proprietas, & eloq̃tiæ ſplendor* &c. Verum conſtat, Ruffinum Aquileienſem Presbyterum auctorem eſſe latinæ verſionis librorum de Bello judaico, non ipſum Joſephum.

XVIII. S. Antonini Tractatus de Excommunicationibus, ſuſpenſionibus, interdictis, irregularitatibus, & pœnis. Accedit titulus de ſponſalibus, & matrimonio extractus ex tertia parte ſummæ ejusdem S. Antonini. Venetiis per Joh. de Colonia, & Joh. Manthen. 1480. in 4to.

Tractatus iſte gothico charactere in duabus columnis nitidiſſimæ chartæ impreſſus eſt. Initiales litteras parvas & ſignaturas ipſe typographus adjecit: cuſtodes vero, & numeri paginarum deſunt. In fine hanc habet ſubſcriptionem: *Cuius nõbilitatis* (cohæret hæc ſubſcriptio cum immediate præcedentibus) *ꝑtextu ĩpreſſiõi expoſitus fuit Uenetiis ductu ꝛ ĩpẽſis Johãnis d' Colonia agripinẽſi; ac Johannis Mãthen d' Gherretzẽ. Anno ſalut|.* M°. cccc. Lxxx. *ſexto idus Maij.* Sequitur *Regiſtrum charta*4.

XIX. Raymundi Lulli ars Generalis ultima. Venetiis per Magiſtrum Philippum ann. 1480. in 4to.

Cur artis ultimæ titulum huic operi indiderit auctor, homo ſingularis prorſus ingenii, & hoc nomine ſatis notus, rationem ipſe expoſuit ſtatim a principio: *Quoniam, inquit, multas artes ſecimus generales ipſas volumus clarius explanare per iſtã quã uocamus ultimam eo quia de cetero non proponimus aliam facere ipſam quidem ex aliis compilamus & aliqua noua explicite addimus.* Ex his quodammodo patet libri argumentum, quod pauci tamen plenius percipient. Quod præſentem attinet editionem, ea forte eſt omnium prima. Impreſſa eſt gothicis quidem characteribus, ſed chartæ plane nitidiſſimæ. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, paginarum numeri, earundemque inſcriptiones. Habet vero ſignaturas. Volumen integrum foliis conſtat impreſſis 215. In fine ſubſcriptio ſequens legitur:

M. cccclxxx. die xiii. nouembris.

Fuit impreſſa hec ars Uenetiis per magiſtrum philippum petiõe (ſic) *magiſtri ioannis corduben ſis eiuſdem artis profeſſoris qui ipſam diligenter correxit. Finis.* In prima folii 216 pagina legitur *Regiſtrum*, ſc. chartarum; & nihil præterea.

XX.

XX. Biblia latina. Norimbergæ per Anton. Koburger 1480. in Fol. magn.

Hæc Bibliorum editio quoad typos, chartam, numerum foliorum, aliaque omnia ita convenit cum editione ab eodem typographo curata anno 1478, & a me ad h. a. N. XXIII. deſcripta, ut primo intuenti ambæ editiones una eademque haud immerito videri poſſent. Ita nimirum folium folio, columna columnæ & plerumque etiam linea lineæ reſpondent. Præfixum eſt huic etiam editioni folium non numeratum, cujus averſa pagina catalogum exhibet librorum Biblicorum, in fine vero accedunt ſex pariter folia non numerata Menandri Epiſtolam, & canones Evangeliſtarum complectentia, prorſus ut in editione præcedenti. Poſtquam vero ambas editiones paulo adcuratius inter ſe contuliſſem, plurima obſervavi, quibus altera ab altera differunt; e. g. folii primi columna ſecunda in editione anni 1478 incipit his verbis:

ſas. ptranſiuit caucaſum albanos &c.

in editione vero anni 1480 eadem columna ſic habet:

ſophus ut pitagorici tradunt &c.

In priori editione liber geneſis terminatur fol. XXII. col. 2. lin. 14: in poſteriori vero folio eodem, columna eadem, ſed linea 15. Illius folium XCI. columna ſecunda lineas habet 48: hujus vero folium idem, eademque columna habet 50 lineas. Folium poſterioris editionis, quod revera eſt CCCLXXXIX. per errorem typi habet numerum CCCLXXXVII. In priori vero editione verus adpoſitus eſt numerus. Ceterum ſubſcriptio poſterioris hujus editionis in fine Apocalypſeos eſt ſequens:

Anno incarnationis dñice. Milleſimo quadringenteſimo octuageſimo. Maii vero kl. octauo decimo. Qz inſigne ueteris nouiqʒ teſtamenti opus. cum canonibꝯ euangeliſtarumqʒ concordantiis. In laudem & gloriam ſancte ac indiuidue trinitatis. Intemerate virginiſqʒ Marie impreſſum. In oppido Nurnbergñ. per Antoniuʒ Coburger pſati oppidi incolam induſtria cuius q diligētiſſime fabrefactum finit feliciter:

XXI. Biblia latina per Johannem Zainer Ulmæ impreſſa. 1480. in Fol. magn.

Caret hæc Bibliorum editio titulo, cuſtodibus, ſignaturis, & numeris foliorum. Paginæ ſingulæ in duas columnas diſtinctæ ſunt. In ſuperiori margine librorum tituli leguntur impreſſi. Singulorum capitum initia notan-

tantur e. g. *Capitulum VII.* vel *Capitulum Nonum.* Præmiſſi ſingulis capitibus in hac primum editione ſunt *caſus*, quos veteres adpellabant, ſummarii, ſeu brevia capitum argumenta ab aliis poſthac typographis pariter præmiſſa. Horum loco in Pſalmis præmiſſi ſunt tituli, qui partim jam in textu hebraico, partim in græca verſione ſeptuagintavirali leguntur. In cantico vero canticorum caſus iſti ſummarii omnino deſiderantur; cujus rei rationem ex nota libro huic præfixa licet intelligere. Quia nimirum canticum hoc a diverſis diverſimode exponitur, vel adplicatur diverſis objectis, noluerunt editores tot inter varias variorum ſententias lectoribus ſuam obtrudere. Litteræ initiales, eæque elegantiſſimæ tum initio integrorum librorum, tum Præfationum S. Hieronymi, quæ ſingulis libris præfixæ ſunt, impreſſæ, capitum vero litteræ initiales manu, & quidem colore nunc rubro, nunc ceruleo, interdum etiam viridi eleganter ubivis adpictæ ſunt. Continet hæc editio præter libros utriusque teſtamenti tum Proto-tum Deutero-Canonicos etiam tertium, & quartum Eſdræ apocryphos, qui ſecundo e veſtigio ſubjuncti ſunt. Typi minuti quidem, ſed admodum elegantes ſunt. Papyrus firma, munda, & alba eſt. Litteræ, quibus caſus ſummarii, aliaque ad Rubricas pertinentia, impreſſa ſunt, magnitudine litteras textus plus quam dimidia parte ſuperant. Poſt Apocalypſin ſubſcriptio ſequens impreſſa legitur:

> *Anno a natiuitate dñi Milleſimo quadringenteſimo octuageſimo. quarto kalendas februarii. In oīpotentis dei laudem ſueq3 curie celeſtis gloria3 et honorem. Finitū eſt hoc inſigne noui ac veteris teſtament4 opus. per Johannē Zainer Vlmenſis opidi incolam Opus inq3 p̄cla4 ad ſimplicium ſacerdotū vtilitatem. non modo cū canonibus euangeliſtarumq3 concordantiis. ve4 in ſup cū dictionū hebraica4 declaratio.*(ſic)*ac caſibus ſūmariis ſemper ab initio capitulo4 poſitis diligentiſſime impreſſum.*

In eadem columna, quæ hanc exhibet ſubſcriptionem, ſtatim ſubnectitur Menandri epiſtola ad Jacobum de Iſenaco, quam excipiunt canones Evangeliſtarum, qui etiam evangeliis in margine adjecti ſunt. Poſt folium vacuum *Incipiunt interpretationes Hebraicorum nominum.* Inde ab Epiſtola S. Hieronymi ad Paulinum usque ad finem canonum Evangeliſtarum ſunt folia impreſſa 407. Interpretationes vero nominum hebraicorum folia implent impreſſa 32, ut adeo opus integrum foliis conſtet impreſſis 439.

Non nulli poſt Le Longium editionem quoque Bibliorum ab Johanne Zainer anno 1484 curatam excitarunt. Verum error hic eſt, inde natus, quod verba illa ſubſcriptionis: *Octuageſimo, quarto kalendas februarii* ita conjunxerint, ut vocem *quarto*, quæ puncto tamen diſtinquitur, cum voce præcedente, *octuageſimo*, connecterent. Eſt igitur non niſi unica Bibliorum editio

tio a Johanne Zainer Ulmæ curata anno 1480. Conf. Cl. Maſch in nova edit. Bibl. S. Le Long. P. II. Vol. III. pag. 128.

XXII. Summa, Hoſtienſis adpellata, in V. Libros Decretalium. Veneтiis per Leonardum Wild. 1480. in Fol. magn.

Editionem hujus operis anno 1477 inchoatam, & ab hac omnino diverſam recenſui ad h. a. N. XXVI. Quæ mihi præ oculis eſt editio, chartæ impreſſa eſt magnæ, & præſtantiſſimæ gothico charactere in duabus columnis. Deſunt cuſtodes, & paginarum numeri: earundem vero inſcriptiones, quemadmodum etiam ſignaturas, & litteras initiales parvas ipſe typographus adjecit. Præter punctum etiam duo puncta occurrunt. In averſa primi folii pagina legitur *Ad Reuerendiſſimum in Chriſto patrem Maffeum Girardum Patriarcham Uenetiarum digniſſimum Petri Albignani Tretii in nouam ſumme hoſtienſis emendationem prefatio feliciter;* in qua teſtatur Albignanus ſe in hac editione textum quam diligentiſſime emendaſſe. In fine voluminis primum hi verſus leguntur:

Mõſtrans obſcuras iuris diſſoluere curas.
Explicat antiquas hec noua ſumma plicas.
Pro ſumme ſummo ſit regi gloria xp̄o.

His ſubjecta ſequens eſt notitia: *Preſens huius ſũme Hoſtienſis preclarum opus: Uenetiis eſt ĩpreſſũ ꝑ Leonardũ vuild de Ratiſbona ĩpenſis Thome Teruiſiani aromatarii.* M. cccc. Lxxx. Folium ſequens, idque ultimum voluminis epiſtolam exhibet gratulatoriam Tonlni Girelli ad Albignanum, hujusque reſponſoriam. Ex hac poſteriori diſcimus, Thomæ Treviſiani aromatarii *liberalitate ac impendio - alia quam plurima opera impreſſa fuiſſe.* Utraque epiſtola anno 1479 ſcripta eſt, & prior quidem *calendis ſextilibus*, poſterior vero *x. calendas ſeptẽbres.* Subjectum eſt his epiſtolis in eadem pagina *Regiſtrum chartarũ totius ſumme.*

XXIII. M. T. Ciceronis libri de officiis, Paradoxa, de amicitia, ſenectute, ſomnio Scipionis, & eſſentia mundi. Veneтiis per Philippum quondam Petri 1480. in Fol. min.

Omnia hæc Ciceronis opuſcula, rotundo charactere eleganti nitidiſſimæ chartæ impreſſa ſunt, ſoliis 89 comprehenſa. Signaturas & litteras initiales parvas typographus adjecit. Deſunt vero cuſtodes, & paginarum numeri, earundemque inſcriptiones. In fine voluminis leguntur *u Erſus duodecim ſapiẽtum.* &c. in Ciceronis laudem. His ſubjuncta eſt ſequens notitia: *Marci Tullii ciceronis de Officiis: Paradoxa: de Amicitia: de Senectute: de Somno* (ſic) *Scipionis: nec nõ de Eſſentia mũdi. ac. xii. Sapiẽtum Epithaphiis libri finiũt, qui peroptime emẽdati impreſſi ſunt Veneciis ductu & expenſis per philippum*

pum. quondam petri ueneti anno ab īcarnatione. d. M. cccc. Lxxx. *die viii maii. Inclito uenetarum* (ſic) *duce. Johanne mozenigo imperio.* Jn Ueberſicht verſchiedener Ausgaben der griechiſchen und römiſchen Klaſſiker von Harwood pag. 192. laudatur editio *Officia*, *de Senectute*, *de Amicitia*, *Paradoxa*, *Somnium Scipionis de Eſſentia mundi* 1484. *Fol.* Hæc vero anni 1480. non commemoratur.

XXIV. Ariſtotelis libri de Generatione & corruptione cum expoſitionibus Ægidii Romani. Accedunt Quæſtiones Marſilii Inguen ſuper iisdem libris Ariſtotelis. Patav. per Joh. Herbort de Seligenſtadt. 1480. in Fol. magn.

Ariſtotelis textus charactere majori, Expoſitiones minori, utroque gothico, ſed luculento & eleganti, impreſſæ ſunt in duabus columnis. Charta magna eſt, firma, & ampliſſimos habet margines. Litteras initiales parvas & ſignaturas typographus adjecit. Cuſtodes vero, & numeri paginarum, earundemque inſcriptiones deſunt. In fronte voluminis, primæ ſcilicet columnæ, tituli loco hæc leguntur: *Textus Aꝛ. de generatione & corruptione cum expoſitione omniū expoſito4 optimi interpretis Egidii Romani feliciter incipit.* In fine expoſitionis primo quidem leguntur verſus:

Ad emptorem liber.

Hoc opus emptor emas quo non præſtātius vnq̄ eſt.
Antiquæ ſiquid nobilitatis habeſ.
Qđ non eſt aliquid facimus: qđ eſt nihil eſſe.
Me ꝑ ꝑ cuiq3 ſtant fugiuntq3 dies.
Marmor erit ſi q̇3 te aſpexerit ægide tectuā.
Ægidii: at fueris me duce ſemper idem.
Ramuſius Ario. Cattæ. dd.

His ſubjecta ſequens ſubſcriptio: *Impreſſum patauii.* M. cccc. Lxxx. *die xxiiij. februarij. īgenio & impenſa Joannis grādis herbort đ ſilgenſtat.* Quæ ſequuntur Quæſtiones Marſilii Inguen ut opus ſingulare ſpectari poſſunt: attamen cum præcedenti ſimul prodierunt in lucem, quod demonſtrat Regiſtrum chartarum ambobus commune, & quæſtionibus in fine adjectum. Habent tamen quæſtiones peculiarem ſubſcriptionem, quæ ejusmodi eſt: *Expliciūt qões ſup libris đ gñatōe & corruptōe Ari. ꝑ excelle^m phm Marſiliū īguē diſputate. per magiſt4 Joānē herbort de ſilgenſtat īpreſſe. Ac etiā emēdate ꝑ doctiſſimū artiū & medicine doctorē magiſt4 Nicoletū verniā theatinū. ordinarie ph'ia3 in florētiſſimo gīnaſio patauino legētē. Anno dñi.* m. cccc. lxxx. *die. xxix. Febr.* Poſt hæc *Incipiunt tituli queſtionū* quibus ſubjecti ſunt verſus:

De emptore & marſilio.

Ut miles qum bella tument ſe miſcet in armis
Siquid habet cordis ſiquid & artis habet:

Sic

Sic te marſili toto rimabitur orbe.
Ingenii ſi quis experientis erit.
Impenſis herbort theatinus acumine mentis
Fecit ut in toto notior orbe forem.
Ramuſius Ario Cattæ. dd.

Accedit Nicolai Verniæ Theatini tractatus ſuper Quæſtione: an ens mobile ſit totius naturalis philoſophiæ ſubjectum? Huic autem tractatui præfixa eſt auctoris ad Henricum Archiepiſcopum Aherontinum, & Materanum Epiſtola, ſubnexum vero Regiſtrum chartarum.

XXV. Petri de Aquila, Ord. Min. commentarii in 4 libros ſententiarum ad mentem Scoti. Spiræ per Petrum Drach 1480. in Fol.

In averſa primi folii pagina exſtat auctoris, & præſentis operis commendatio, cui ſubjecta anni eſt nota: 1880. Folio ſecundo incipiunt tituli diſtinctionum & Quæſtionum libri primi, foliis duobus comprehenſi. Tituli ejusmodi reliquis etiam libris ſingulis ſunt præfixi. Opus in duabus columnis gothico charactere firmiſſimæ quidem, ſed minus albæ chartæ impreſſum eſt. Caret litteris initialibus, ſignaturis, cuſtodibus, & paginarum numeris. In ſuperiori autem margine & liber notatur, & diſtinctio, e. g. *Li. j. Diſ. xx.* vel *Li. iiij. Diſt. xlvij.* Ad calcem voluminis leguntur ſequentes verſus ſubſcriptionis loco:

Si tibi corde ſedet excelſas noſcere cauſas.
Si tibi corde tuo pagina ſacra ſedet.
Si uis ſubtilis apices decerpere Schoti.
Hoc aquile petri voluito diues opus.
Qui volat in ſūmis aquilā p̄cor arripe cauſis.
Qui ſtuduit ſchoti maxima ſcripta ſequi.
Siue arguta placent tibi vincula ph'orum.
Seu forſan populū voce monere putas.
Cuius lyma frequens mendas abiecit iniq̄s·
Hoc legito plenum laudis & artis opus.

Interjecto exiguo ſpatio:

Hunc ſtudioſe tibi gaudet cudiſſe libellum.
Spirenſis ciuis Drach Petrus arte ſua.

Subjecta ſunt anni 1880 nota, & typographi inſignia.

Digitized by Google

XXVI. Faſciculus temporum omnes antiquorum chronicas complectens. Coloniæ per Henricum Quentel 1480. in Fol.

Auctor operis, quod omnium primo Coloniæ anno 1474 ab Arnoldo Ther Huernen impreſſum, & ſæpius ſæculo decimo quinto, & decimo ſexto diverſis in locis recuſum eſt, fuit monachus Carthuſianus ad S. Barbaram Coloniæ, Wernerus Rolevinck, qui id Trithemio, anno 1495 die 10. Maii ejus cellam inviſenti, ipſe teſtatus eſt. Conf. Trithemii *Catalogum Illuſtr. Germ. virorum*, & Cl. Denis Merkwürdigkeiten der garelliſchen Bibliotheck pag. 86. Prodiit plerumque continuatum. Sed præſens editio non niſi hiſtoriam continet ad annum usque 1474 perductam. Impreſſa eſt gothico charactere chartæ firmiſſimæ. Caret titulo, cuſtodibus, litteris initialibus, & paginarum numeris. Sed paginæ ſignatæ ſunt. In fine legitur ſequens notitia: *Opuſculū vtiq3 omni ſtatui, atq3 hominū gradui ad vitā exemplandam ꝓutile. cōtinens ſuccicte epgreſſum pat4 ab inicō mundi vſq3 ad hoc noſt4 tēpus. cū actis notabilioribɔ eorundē Qď deuotus qdam carthuſieñ. eius autor. i. Faſciculūm tpm nūcupauit Impſſum ꝑ me Henricū quentel Et admiſſu3 ab alma vniuerſitate Colonieñ. Explicit feliciter ſub anno dñi* 1ꝝ80. *Laus. Deo.* Accedit index alphabeticus foliis octo comprehenſus.

XXVII. Scala Cæli. Auctore Johanne Juniore Ord. Præd. Ulmæ per Joh. Zainer 1480. in Fol min.

Opus eſt moralis argumenti, de variis tractans materiis ordine alphabetico, quarum indicem exhibet averſa primi folii pagina. Folio ſecundo *Incipit prologus in ſcala* (ſic) *celi*, ſeu epiſtola auctoris dedicatoria ad Hugonem de Columberiis aquenſis Eccleſiæ præpoſitum. Caret hæc editio litteris initialibus, cuſtodibus, ſignaturis, paginarum numeris. In ſuperiori vero margine notatur titulus, ſeu materia, quæ pertractatur e. g. *Blaſphemia, Cantus Vanus* &c. Auctor dicta corroborat ex hiſtoriis, quæ ſæpe ſubleſtæ ſunt fidei. Primus articulus eſt de abſtinentia, ultimus de Uſura. Hoc finito charactere majuſculo ſequentia leguntur impreſſa: *Anno domini Milleſimo quadringenteſimo octuageſimo. Liber iſte vocat⁹ Sala celi Vlme impreſſus ꝑ Johanne3 Zainer Explicit feliciter*:

XXVIII. Vocabularium latino - germanicum breve ex aliis fuſioribus Huguicionis, Papiæ, Johannis de Janua excerptum, & ordine alphabetico diſpoſitum. Ulmæ per Joh. Zainer 1480. in Fol. min.

In prima primæ paginæ columna prologus legitur auctoris, ſeu compilatoris, & in eadem adhuc vocabularium incipit. Latinis vocibus plerum-

que

que non niſi germanica ei reſpondens adjicitur: hinc inde tamen adjectæ ſunt obſervationes grammaticæ, & rerum ipſarummet breves explicationes. En exempla: FABE *bone. Fabituȝ bone ſtroe* — MARE *mer aliquando ponit pro inſtabilitate huius mundi.* — PRETERFLUERE *vorfleſſen.* PRETERIRE *vorgan.* QUADRIGA *eſt currus quatuor rotarum. ein Wagen.* Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & earundem inſcriptiones, nec non initiales litteræ vocum, quæ primæ occurrunt in ordine alphabeti. Charta firma quidem eſt, ſed minus alba & polita. In fine legitur ſequens notitia: *Etſi huiuſcemodi vocabularij opuſculum tempa anteqȝ plura impreſſoria arte diuulgatū. pluribuſqȝ ſit ꝯmunicatū Verum quia̅ itidem ſi diligenter inſpiciatur innumeris fere in locis cernitur diminutum. Idcirco ad vtilitateȝ in latinitatis copia ꝑficere cupientium, per Johannem Zamer* (ſic) *ciuem Vlmenſem correctione poſſibili preuia iteꝝ impreſſum. Anno domini milleſimo quadringenteſimo octogeſimo finit ſeliciter.*

XXIX. Vocabularius latinus, *Breviloquus* dictus. Baſileæ anno 1480. in Fol.

In averſa primi folii pagina editoris anonymi exſtat præfatio, in qua de operis hujus, pro genio nimirum ſæculi, præſtantia diſſeritur, & abbreviaturæ hic occurrentes explicantur. Folio ſecundo *Guarinus Veronenſis Floro ſuo ſalutem plurimam dicit*, dedicatque, quod ſtatim ſequitur, opuſculum de arte diphtongandi. Hoc duo alia excipiunt opuſcula, nimirum dialogus de arte punctandi, & tractatus de accentibus. Atque hæc omnia ſunt quinque foliis comprehenſa. Folio ſeptimo ipſe incipit vocabularius gothico charactere ſatis luculento in duabus columnis impreſſus, & in tres partes diviſus. Explicantur nimirum ordine alphabetico primum quidem nomina ſeorſim, tum verba, demum partes orationis indeclinabiles. Ad calcem partis tertiæ habetur ſequens notitia: *Finit vocabularius breuiloquus. triplici alphabeto diuerſis ex auctoribus nec non corpore vtriuſqȝ iuris collectus ad latinū ſermonē capeſſendum vtiliſſimus. Impreſſus. Baſilee. Anno dñi.* M. cccc. Lxxx. *Laus deo.* Deſunt in editione hac cuſtodes, & paginarum numeri, earundemque inſcriptiones. Sed paginas typographus ipſe ſignavit, idemque litteras initiales parvas plerumque adjecit. Vocum explicationes in hoc lexico ſunt latinis verbis conceptæ. Cl. Gemeiner in Nachrichten von den in der Regensburgiſchen Stadtbibliotheck befindlichen merkwürdigen und ſeltenen Büchern aus dem fünfzehenden Jahrhundert pag. 191 & 192. Septem excitavit hujus vocabularii editiones Sæculo XV. excuſas. At de noſtra, quæ omnium, quas laudat, antiquiſſima eſt, ſilet. Sed Weislingerus in *Armamentario Catholico* non hanc modo editionem pag. 213, ſed & aliam ea antiquiorem, pariter Baſileæ excuſam anno 1478, excitavit pag. 101.

XXX. Ottonis Paſſavienſis Ord. Minorum S. Franciſci Thronus Aureus, ſeu viginti quatuor ſeniores hominem Chriſtianum de variis obligationibus inſtruentes Theodiſce. Auguſtæ Vind. per Anton. Scrg. 1480 in Fol.

In averſa primi folii pagina leguntur ſequentia: Das ein yeglich menſch deſter baß mug wiſſen von was materien eyn yeglicher altte die mynrende ſele lere. ſo vindet man es zů hand bezeichnet in diſer Tafeln vnd Regiſter vnd auch an welhem blat. Sequitur itaque operis index, qui terminatur in prima tertii folii pagina. In averſa ejusdem folii pagina auctoris præfatio incipit, cui præfixus eſt titulus: Diß iſt die danckberkeyt diß bůchs. In fine auctor præter nomen, patriam, & ordinem officium quoque manifeſtat (willent leſemeyſterczů Baſel) adfirmatque ſe opus iſtud ad finem perduxiſſe anno 1386 in vigilia feſti Purificationis B. V. Mariæ. Folii quinti prima pagina imaginem Salvatoris ligno inciſam; & circum eandem viginti quatuor ſeniorum effigies exhibet: averſa autem ejusdem folii pagina imaginem S. Johannis Evangeliſtæ, ſiniſtra manu aquilam tenentis. Folio ſexto nova incipit præfatio ſeu introductio in hunc librum, quæ terminatur in fine primæ paginæ folii ſeptimi. Averſa hujus pagina: Diß iſt der anfange diß bůches, vnd iſt dz der erſte alte vnd heyſſet Barym. Opus litteris germanicis oblongis & ſatis pinguibus eſt impreſſum. Viginti quatuor ſeniorum imagines ligno inciſæ ſingulorum inſtructionibus ſunt præfixæ. Signaturæ & cuſtodes deſunt. Litteras vero initiales magnas ligno inciſas typographus adjecit, atque idem folia inde a folio impreſſo ſexto numeravit, e. g. das Erſt. blat (proprie das ſechſte) das xxiij blat. Conſtat volumen integrum foliis impreſſis iisque numeratis ccix. quibus addenda ſunt folia quinque priora non numerata. Ad calcem hæc tantum impreſſa leguntur: Gedruckt und volenndet zů Augſbürg von Anthoni Sorgen an dem freytag vor Gregorij. Anno 2c. lxxx. jare.

XXXI. Baldi de Peruſio Lectura ſuper ſexto libro codicis. Venetiis per Joh. de Colonia, Nicol. Jenſon, & ſocios ann. 1480. in Fol.

Lectura hæc gothico charactere elegantiſſimæ, & præſtantiſſimæ chartæ in duabus columnis impreſſa eſt. Caret cuſtodibus, & paginarum numeris: habet vero ſignaturas, paginarum inſcriptiones, & plerumque initiales litteras parvas. Ad calcem voluminis ſatis ampli impreſſa leguntur ſequentia: *Lectūa. Bal. ſup ſexto codicis diligent̄ īpreſſa atq3 em̄data ductu & auſpiciis ſumq3 caracterib? ſūmo4 viro4: Johānis d' colonia: Nicolai Jenſon: ſocio-*

ſociorũq3 Explicit. M. cccc. Lxxx. *pridie kalendas Decẽbris.* Lecturæ ejusdem auctoris in primos quinque codicis libros iisdem typis, eademque in typographia impreſſæ occurrent ad annum 1481. N. XIV.

XXXII. Nicolai de Tudeſchis, vulgo *Abbatis* Siculi, commentariorum in librum ſecundum Decretalium Pars 2da anno 1480 impreſſa ſine mentione loci & typographi — Ejusdem Pars tertia in eundem librum Baſileæ impreſſa ſine mentione anni & typographi — Ejusdem in librum 3tium Decretalium commentarius ſine nota loci, anni & typographi — Ejusdem commentarius in librum I. Decretalium Baſileæ anno 1481 impreſſus. iu Fol.

Quatuor hæc volumina eodem charactere, gothico nimirum oblongo, & minus pingui, atque eidem chartæ, firmiſſimæ illi quidem, ac præſtantiſſimæ in duabus columnis impreſſa ſunt. Carent cuſtodibus, initialibus litteris, & paginarum numeris. Habent vero ſignaturas, & inſcriptiones paginarum e. g. *De exceptionibus, De ſententia & re iu.* Volumini commentariorum 2dæ partis in 2dum librum typographus ſequentem adjecit notitiam: *Extat hʼ finis partis ſcdʼe domini Nico. abbatis ſup ſcm deceralium.* (ſic) *Anno natiuitatis Mileſimo quadrigenteſimo octuageſimo.* Volumini commentariorum 3tiæ partis in eundem librum: *Abbatis tercia ps ſcdʼi decretaliũ libri Baſilee impreſſa phet finem.* Commentarius in primum librum hæc habet ſubſcripta: *Explicit lectu. famoſiſſimi vtriuſq3 iuris doctoris domini Abbatis ſiculi archiepi. Panormitani ſuper primũ decretalium librum. que per optime emendata impreſſionem Baſilee adepta eſt. Anno natiuitatʼ chriſti.* M. cccc. Lxxxi. Commentario demum in tertium librum hæc tantum typographus adjecit: *Finit liber tercius.*

XXXIII. Marci Terentii Varronis liber de lingua latina ex recenſione Pomponii Læti Parmæ 1480. in Fol. min.

Initio voluminis *Pomponius Platinæ Salutem* dicit. Epiſtolam hanc in eadem pagina excipit regiſtrum operis alphabeticum, in averſa quarti folii pagina terminatum. Quatuor hæc folia numeris carent. Habent vero ſignaturam a. Reliqua, opus ipſum complectentia, & ſignata, & numerata ſunt. Initiales quoque litteras parvas typographus adjecit. Typi ſunt rotundi romani perelegantes, & charta firmiſſima, at minus alba. In prima pagina folii numerati XLVI. circa finem legitur: *Si quiſpiã tertio loco fragmẽtis Varronis tantum addiderit quantũ Põponius primo: Deíde Frãciſcʼ Rhollãdellus Triuiſanus*

ſanus Scdo ſuo uterq3 ſtudio ac diligētia cōtulit. nimiꝶ. M. Varro reuiuiſcet. Impreſſum Parmæ. M. ccccLxxx. *Tertio Idus Decembris.*

XXXIV. Nicolai de Tudeſchis, vulgo Abbatis Siculi, Gloſſæ in Clementinas. Venetiis per Joh. de Colonis, & Joh. Manthen 1480. in Fol. magn.

Gloſſæ iſtæ charactere gothico pereleganti in duabus columnis præſtantiſſimæ chartæ, quæ ampliſſimos habet margines, impreſſæ ſunt. Pagina prima impreſſa ſignata eſt *a* 2. Initiales litteræ, cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum deſunt. In averſa pagina ultimi folii, quod eſt quintum ternionis *e*, ſequens legitur ſubſcriptio: *Expliciunt gl. cle. cum quibuſdam aliis allegationibus occurrentibus collecte per dñm Nicolaum Siculum Momacenſem abbatem digniſſimum nunc archiepm Pañor. correcte p excellentē iurī utriuſq3 doctorem. D. Franciſcū Breuiū Uenetū in Patauino ſtudio lecturam ſexti & cle. optinentē, ac impendio Joh's Colonie agrippineñ. Joh'ſq3 manthen gheretzem ſocios venetiis impreſſe quarto nonas maij. āno ſalut, chriſtiane.* M. cccc. Lxxx. Nihil de hac editione reperire potui apud Bibliographos, qui mihi ad manus ſunt.

ANNO 1481.

I. M. T. Ciceronis Rhetoricorum, vulgo veterum, libri duo. Accedunt *Rhetorciæ*, vulgo *Novæ*, Libri IV. ad Herennium, qui ſub Ciceronis nomine prodeunt, ſed incerti auctoris ſunt. Tam his quam illis adjectæ ſunt notæ Fabii Victorini Rhetoris Sæc. IV. celeberrimi. Venetiis per Baptiſtam de Tortis 1481. in Fol. min.

In averſa primi folii pagina *Marii Fbabii* (ſic) *Victorini Rhetoris in rhetoricis* (ſic) *Ciceronis liber primus incipit.* Sequitur autem in hac pagina non niſi Victorini in Rhetoricos Ciceronis libros præfatio, ſeu Introductio, quædam. Folio autem ſecundo ipſum opus incipit. Ciceronis textus charactere majori, commentaria vero, qui extremos tres margines occupant, minori, utroque rotundo & elegantiſſimo impreſſa ſunt. Charta præſtans eſt. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta, & diphtongus *ae.* Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, numeri paginarum, & earundem inſcriptiones. Paginas vero typographus ſignavit. In fine Rhetoricorum veterum hæc tantum leguntur: *Marci Tullii Ciceronis oratoris clariſſimi rhetoricorum ueterum liber ultimus foeliciter explicit.* Inter Rhetoricam veterem & novam folium intercedit vacuum. Tum hæc ſine ullo titulo incipit, & in fine hanc habet ſubſcriptionem:

Vene-

Venetiis per Baptiſtam de Tortis
M. cccclxxxi. die. xxiiii. Januarii.

His ſubjectum eſt *Regiſtrum Rhetoricorum Veterum & nouorum.* Orlandi nullum excitavit librum ante annum 1481 a Baptiſta de Tortis impreſſum. Quod ſi revera ante hunc annum nullus ex ejus typographia prodiit, recenſita modo Rhetoricorum Ciceronis editio, quam ignorarunt Orlandi, de Bure, Harwood, & alii omnes, qui mihi ad manus ſunt præter Maittaire Tom. I. pag. 419. omnium primus eſt liber, ab eodem Typographo impreſſus, utpote jam *die xxiiii. Januarii* finitus.

II. Nicolai de Lyra Poſtilla in univerſam ſcripturam ſacram, ſine textu ipſius ſcripturæ ſacræ, ſed cum additionibus Pauli Burgenſis, & Replicis Matthiæ Doringii. Norimbergæ per Antonium Koburger. 1481. in Fol.

Opus iſtud gothico charactere minuto, eoque pereleganti in duabus columnis præſtantiſſimæ chartæ impreſſum eſt. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, ſignaturis, & paginarum numeris. Sed in prima eujusvis folii pagina in ſuperiori margine typographus librum, & capitulum notavit, e. g. *Geneſis Capi. iij.* Exemplar noſtrum in tres tomos eſt diviſum. Primus libros complectitur inde a geneſi usque ad Pſalterium. Secundus a Proverbiis Salomonis incipit, clauditurque expoſitione Prophetiæ Amos. Tertius reliquos complectitur Prophetas minores una cum duobus libris Machabæorum, & inſuper totum novum teſtamentum. Ad calcem tertii voluminis ſequens legitur ſubſcriptio: *Fxplicit poſtilla. preclariſſimi Nicolai de lyra. ordinis mino4 ſuper biblia. tam vetus q̄ nouum teſtamentū. cū additionibꝰ Reuerendi in xp̄o p. & d. Pauli burgeñ. ecclie ep̄i. ſacre theologie ac ordinis. ſ. dñici. pfeſſoris. Sil' ac replicis venerabil' Mathie doringk ſacre pagine ac regule. ſ. frācīſci pfeſſoris. p loco ſuo adaptatis. Et induſtria impenſiſq3 anthonii koburger incole Nurnbergeñ. q̄ diligenter exaratis: atq3. xxij. menſis Januarij. Anno ſalutis.* M°. cccc°Lxxxi. *cōſummatis. Ex q̊ laus honor & gloria deo ppicio. vt ſua dignet' adeſſe gratia & fauere operi proxime effecturo.* Pars operis hujus longe maxima jam anno 1480 debuit eſſe impreſſa, utpote cum die 22 Januarii ann. 1481. jam prælo totum exierit. Cl. Panzer in der Geſchichte der Nürnbergiſchen Ausgaben der Bibel pag. 57 - 62. ſuſius agit de hac editione. Ego id unum addo, in noſtro etiam exemplari hebraicorum nominum interpretationem deeſſe & Tomum primum a geneſi — Pſalmos foliis conſtare impreſſis 430, quæ eodem modo ſe habent in exemplari deſcripto a Cl. Panzero. Nec puto hebraicorum nominum interpretationem ad operis complementum pertinere, & forte in exemplaribus, ut in Brunſvicenſi (vid. Nachrichten von der Braunſchweigiſchen Bibelſammlung. S. 792 &c.) in quibus reperitur, ex aliis editionibus adjectam fuiſſe.

III.

III. Themiſtii Peripatetici, Paraphraſis 1) Poſteriorum Analyticorum Ariſtotelis. 2) Octo Phyſicorum ejusdem 3) Trium librorum de anima ejusdem. 4) Librorum de Memoria & reminiſcentia, de Somno & vigilia, de inſomniis & de divinatione per ſomnum. Omnia ex Interpretatione Hermolai Barbari, Patricii Veneti Nobiliſſimi & doctiſſimi. Tarviſii per Bartholomæum Confalonerium, & Morellum Gerardinum Ann. 1481. in Fol. min.

In averſa primi folii pagina incipit *Hermolai Barbari Patricii Veneti Zachariæ Equitis Filii In Paraphraſin Themiſtii Peripathetici Præfatio Ad Sixtum .IIII. Pont Maximum*, ſcripta Venetiis anno 1480. Conqueritur in hac præfatione de barbaris veterum philoſophorum translatoribus latinis, adfirmatque, periculum ſe feciſſe in Themiſtio, an ſcripta illorum proprietatem & lucem romanæ linguæ reciperent: Pontificem vero etiam, atque etiam hortatur, ne ſuſceptum initio pontificatus ſui litterarum patrocinium defereret. Finitur præfatio hæc ſeu dedicatio in prima pagina paulo poſt medium folii ſecundi, cujus averſa pagina indicem continet capitum libri primi Analyticorum poſteriorum. Libro primo Phyſicorum præfixa eſt *Hermolai Barbari Patricii Veneti. Z. F. In Paraphraſin Phyſices Themiſtii. Præfatio Ad. Ant. Galatheum*, ſcripta Venetiis anno 1480. In hac Philoſophiæ ſtudium cum eloquentia eſſe conjungendum docet. Ad calcem libri octavi hæc tantum leguntur: *Themiſtii liber ultimus phyſices explicit. Bartholomæus Confalonerius Brixienſis Taruiſii impreſſit.* Libris de anima præfixa eſt denuo præfatio interpretis ad Georgium Merulam, Statielenſem, in qua latini ſermonis in vertendis hisce libris ita ſe fuiſſe ſtudioſum adfirmat, *ut decem ſummum aut circiter uerba opere toto* reperiantur, *quæ arepta* (ſic) *de foro dici non poſſint.* In fine voluminis, ſeu libri de divinatione per ſomnum ſequens legitur notitia: *Finiunt libri Paraphraſeos Themiſtii in poſteriora Ariſtotelis ī phyſica: in libros de anima: in Commentarios de memoria & reminiſcentia: de ſomno & uigilia: de iſomniis: de diuinatione per ſomnum: interprete Hermolao Barbaro: uiro clariſſ͡io: quos C. Ponticus Facinus ex archetypo Hermolai ſtudioſe auſcultauit & formulis imprimi curauit Taruiſii per. B. cōſalonerium & Morellum Gerardinum de Salodio. Anno ſalutis. MCCCCLXXXI. XV. Februarii.* In averſa uitimi hujus folii pagina errores notantur typographi momenti majoris. Eſt hæc editio ſine dubio omnium prima. Excuſa eſt charactere rotundo pereleganti. Caret cuſtodibus, numeris paginarum, earundemque inſcriptionibus. Signaturas, &, plerumque ſaltem, etiam initiales litteras parvas ipſe typographus adjecit. Occurrit diphtongus *ae*, punctum, & duo puncta. Charta eſt plane nitidiſſima.

IV.

IV. Origenis contra Celſum libri octo. Ex interpretatione Chriſtophori Perſonæ Romani. Romæ per Georgium Heroldt de Bamberga anno 1481. in Fol. min.

Merito ſplendidiſſima dici poteſt hæc editio, omnium forte prima. Impreſſa eſt enim nitidiſſimæ chartæ charactere rotundo non nihil pinguiori & elegantiſſimo. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, ſignaturis, numeris paginarum, & earundem inſcriptionibus. Præter punctum, & interrogationis ſignum occurrunt etiam duo puncta. Diphtongus *æ* expreſſus eſt. In averſa primi folii pagina *Theodorus Gazinus Conſtantinopolita. Xpoforo pſona: S. P. D.* Laudat nimirum Chriſtophorum Perſonam ob inſignem græcarum litterarum cognitionem, quam converſis jam pluribus in latinum libris græcis abunde probaverat; hortatur itaque, ut vertendis Origenis contra celſum libris ſuam navare operam non gravetur. Folium autem ſecundum Epiſtolam continet interpretis, *Joanni Mocenigo illuſtriſſimo uenetorꝶ pncipi: uniuerſoq3 ſenatui iclito cōſultiſſimoq3:* inſcriptam, qua eosdem hortatur, ut Origenis exemplo, qui rem chriſtianam adverſus Celſum, aliosque chriſtiani nominis hoſtes ſcriptis defendit, eandem armis ſtrenue tueantur adverſus Turcas Hydruntum nobilem in Apulia urbem Captam direptamque vi tenentes. Folio demum tertio præmiſſo auctoris Prooemio opus ipſum incipit. Libris haud alii præfixi ſunt tituli, quam ejusmodi: *Liber Secundus, Liber Tertius* &c. Attamen in fronte folii tertii uberior paulo primi libri legitur titulus capitalibus litteris impreſſus: *Origenis Proaemium Contra Celſum Et In Fidei Chriſtianæ Defenſionem Liber I.* Ad calcem vero libri octavi uberior legitur notitia: *Origenis contra Celſum finis: quem Chriſtophorus perſona Romanus: prior ſanctæ Balbinæ de urbe: latine græceq3 peritiſſimus: cū fide e græco traduxit & emendauit. Magiſter uero Georgius Herolt de Bamberga Romæ impreſſit. Anno incarnationis domini Milleſimo quadringēteſimo octogeſimo primo: menſe Januarii: regnante Sixto quarto pontifice maximo: anno eius decimo.* Folii ſequentis prima pagina *Regiſtrum quinternorum* continet. Orlandi nullam de typographo hoc noſtro facit mentionem: opus vero iſtud inter libros recenſet Romæ impreſſos, quorum ignorantur typographi. Quædam exemplaria hujus editionis loco Epiſtolæ interpretis ad Joh. Mocenigum, & Senatum Venetum exhibent Epiſtolam ejusdem dedicatoriam ad Sixtum IV. Pontificem, ut nos docet P. Audiffredi in Catalogo Romanarum editionum Sæc. XV. pag. 241.

V. Petri Lombardi quatuor libri ſententiarum Norimbergæ impreſſi per Anton. Koburger 1481. in Fol.

Paginæ ſingulæ in duas columnas diſtinctæ ſunt. In prima primæ paginæ columna incipit auctoris *Prologus in libros Sentētiarū.* Hunc in ejusdem paginæ columna ſecunda paulo ante medium excipiunt *rubrice primi libri,* qua-

quales ceteris etiam libris ſingulis ſunt præfixæ. Folio tertio *Incipit ſententiarum liber prim⁹ de miſterio trinitatis.* Impreſſum eſt hoc opus gothico charactere minuto pereleganti chartæ admodum nitidæ. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri. In ſuperiori vero margine primæ paginæ cujusvis folii typographus & librum notavit, & diſtinctionem charactere majuſculo, e. g. *Liber primus Diſt. xix.* Ad calcem voluminis idem hanc addidit notitiam: *Celeberrim⁹ ac famoſiſſim⁹ theologicarū ſnīa4 liber. mgri petri lombardi: ſacre theologie doctoris eximii. Anno dñi Milleſimo quadringēteſimo octuageſimo pmo. Impenſis Antonii koburger Nurnberge impreſſus decima die may finit feliciter. ex quo laus & gloria deo.*

VI. Jacobi Januenſis, ſeu Genuenſis, vulgo de voragine Legendæ Sanctorum, ſeu Lombardica Hiſtoria. Norimbergæ per Ant. Koburger 1481. in Fol.

De opere ipſo & auctore ſcitu neceſſaria dixi ad annum 1478. N. IV. Præſens editio eſt gothico charactere minuto in duabus columnis excuſa, & præſtanti chartæ impreſſa. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, & ſignaturis. Aſt in ſuperiori margine primæ paginæ cujusvis folii typographus non modo nomen ſancti, vel feſti, de quo eſt ſermo, ſed etiam folii numerum majuſculis litteris indicavit; e. g. *De ſancto Petro martire Fo. Lvi.* — *De natiuitate xpi Fo. ix.* Totum volumen foliis impreſſis iisque numeratis conſtat CLxxxiii. Volumini vero præfixum eſt folium non numeratum, cujus averſa pagina indicem exhibet ſanctorum & feſtorum, de quibus in hoc opere eſt ſermo. Ad calcem vero voluminis brevis hæc habetur notitia: *Finit lombardica hiſtoria p mādata Anthonij koburger Nurenberge impreſſa Anno ſalutis ic. lxxxj. ydus vo Aprilis tercio.* Hæc editio ſcriptori recentiſſimo, qui vitam typographi Koburgeri vernaculo nuper ſermone conſcriptam edidit, eidemque catalogum librorum a Koburgero impreſſorum adjunxit, fuit incognita. Vid. Leben Anton Koburgers — Dresden und Leipzig 1786. Videtur tamen eandem editionem jam inſinuaſſe Roederus in Catalogo Libr. Sæc. XV. Norimbergæ impreſſorum pag. 21. N. 146. Licet exemplar Roederi nota anni & typographi caruerit, ut ex notitia ab eo data manifeſtum eſt. Oportet igitur rara eſſe exemplaria, & plerisque ſaltem Bibliographis incognita.

VII.

VII. Nicolai de Lira Moralia ſuper totam ſcripturam ſacram, ſeu Morales, & Myſticæ expoſitiones totius ſcripturæ ſacræ. Mantuæ per Paulum Johannis de Butſchbach 1481. in Fol.

Moralia hæc ſunt opus diverſum ab ejusdem auctoris expoſitionibus litteralibus, quæ poſtillæ adpellantur, in totam ſcripturam ſacram. Teſtatur ipſemet in Prologo huic editioni præfixo, ſe ad ſcripturam ſecundum myſticum ſenſum exponendam primum acceſſiſſe, poſtquam eandem ſecundum litteralem ſenſum jam expoſuiſſet integram. Quare non omnibus Bibliorum editionibus, quæ cum Nicolai de Lira Poſtillis prodierunt, commentarius hic moralis eſt adjectus. Quod præſentem attinet editionem: in averſa primi folii pagina legitur Ludovici a Turri, Veronenſis, Ord. min. Epiſtola ad Franciſcum Raimondum ejusdem Ordinis Prædicatorem & Provinciæ S. Antonii Vicarium ſcripta ex monaſterio S. Apollonii prope Brixiam xii. kal. Decembris anno 1480. Diſcimus ex hac epiſtola, Ludovicum a Turri opus iſtud a ſcribarum mendis purgaſſe, curaſſeque, ut excuderetur quam emendatiſſimum. In prima folii ſecundi columna *Angelici & excellentiſſimi viri ſacre theologie monarche & profeſſoris eximii Nicolai de Lyra ordinis minoru3 plogus. pro ipius moralibus ſuper totam Bibliam.* Hunc prologum in averſæ paginæ columna prima, linea 12 terminatum ſtatim excipiunt ipſæ expoſitiones morales gothico charactere oblongo, & gracili in duabus columnis præſtanti chartæ impreſſæ. Habet hæc editio ſignaturas: caret vero initialibus litteris, cuſtodibus, & paginarum numeris. Libros eorundemque capita typographus in ſuperiori margine indicavit. Finitis expoſitionibus moralibus in Apocalypſin hæc legitur nota, ipſius, ut videtur auctoris: *Poſt libros biblie canonicos ad nō canonicos manum mitto. inter quos prim⁹ eſt liber Tobie. ppter quod incipiam ab ipſo.* Sequuntur deinde expoſitiones in libros Thobiæ, Judith, & duos Machabæorum. In fine harum expoſitionum primum quidem hæc leguntur ipſius auctoris verba: *Expliciunt poſtille morales ſeu myſtice ſuper omnes libros ſacre ſcripture. exceptis aliquibus qui non videbantur tali expoſitione indigere. Igitur ego frater Nicolaus de Lyra de ordine frat4 mino4 deo gratias ago qui dedit mihi gratiam hoc opus incipiendi & pficiendi. anno dñi M. ccc. xxxix. in die ſancti Georgii martyris. Rogo etiā eos qui ſtuduerint ī hoc ope quatenus deum p me deprecent qui actor* (ſic) *eſt omnis boni.* Interjecto exiguo ſpatio leguntur ſequentia: *Impreſſum hoc opus Mātue per Paulum Joānis de Butſchbach. anno ſalutis* M. cccc. Lxxxj. *iij. kal'. madij.* (ſic) *regnante ibidē feliciſſime illuſtriſſimo dño. dño Federico de Gōʒaga marchione tertio.*

VIII. Henrici Herp, Ord. min. Speculum aureum decem præceptorum Decalogi. Norimbergæ per Anton. Koburger ann. 1481. in Fol.

Præmiſſus eſt index alphabeticus materiarum, novem foliis impreſſis comprehenſus. In prima folii decimi columna *Incipit Speculū aureū decem precepto4 dei. fratris Henrici herp ordinis minorū. de obſeruantia ꝑ modū ſermonū ad īſtructione3 tam ꝯfeſſo4 q̄ predicato4. Et primo de multiplicitate ꝛ diuerſitate legū. Sermo p̄m⁹.* Impreſſum eſt hoc ſpeculum in duabus columnis gothico charactere juſtæ magnitudinis pereleganti, & præſtanti chartæ. Deſunt initiales litteræ ſermonum, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri. In margine ſuperiori primæ paginæ cujusvis folii & præceptum indicatur, & ſermo, e. g. *Preceptū. ij. Sermo iij.* In fine voluminis, ſeu ſermonis V. in nonum & decimum præcepta conjunctim hæc leguntur impreſſa: *Speculi aurei preceptorum dei clariſſimi fratris Heinrici herp ordinis minorum de obſeruantia opus preclarum: per Anthonium koburger Nuremberge diligeuter conſummatu3 eſt. Anno ſalutis ꝛc. lxxxi. menſis marcii idus quarto. Laus & gloria xp̄o.* Auctor horum ſermonum Sæculo XV. floruit, ferturque obiiſſe Quardianus conventus Mechlinienſis anno 1478. Editionem operis ejusdem Moguntinam a Petro Schoiſſer curatam poſt alios recenſet de Bure in *Bibliograph. Inſtructiv. n.* 144.

IX. Æneæ Sylvii, poſtea Pii II. Rom. Pont. Epiſtolæ Norimbergæ anno 1481. per Anton. Koburger. in Fol.

Præmiſſus eſt *Numerus & ordo epiſtolarum in hoc opere contentarum*, ſeu epiſtolarum index foliis quinque impreſſis comprehenſus. Mutilum eſſe oportet exemplar a Cl. Zapſio in Merkwürdigkeiten der Zapfiſchen Bibliothek pag. 62. deſcriptum, utpote in quo index iſte quatuor tantum foliis conſtat. In averſa ſexti folii impreſſi pagina legitur *Preconizatio Enee ſiluii poete laureati* concinnata a Nicolao de Vuile ſacri Lateran. Palatii & aulæ imperialis Comite. Folio demum ſeptimo Epiſtolæ incipiunt, quorum prima eſt Juliani Cardinalis S. Angeli ad Æneam Silvium. Impreſſæ ſunt gothico charactere pereleganti, & præſtanti chartæ. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, earundemque inſcriptiones. Continet hæc editio Epiſtolas 432. Eſt igitur ex illarum numero editionum, quæ omnium maxime completæ ſunt. Nam non modo editiones hac antiquiores, verum etiam recentiores quædam, e. g. Lovanienſis ad annum 1483 recenſenda longe minorem complectuntur numerum Epiſtolarum. Poſt epiſtolam 432 leguntur quædam diſticha in laudem Virginis Deiparæ ab Ænea Sylvio, ut fertur, compoſita, quæ, ſi epiſtolæ loco habere velis, numerus epiſtolarum in hac editione omnino erit 433, quem quidem numerum huic editioni aſſignat Cl. Zapf loc. cit. pag. 63. Poſt hæc diſticha ſequens legitur notitia;

Pij.

Digitized by Google

Pij. ij. pōtificis maximi cui ante ſūmū epatū pmū qdē impiali ſecretario: tādē epo deide cardinali ſeneñ. Eneas ſilui⁹ nomē erat. familiares epl'e ad diuerſos in qdrupſici vite ſtatu trāſmiſſe: impenſis Antonii koburger Nurēberge impſſe. finiūt. xvj. kl's octobris. Anno ſalutis chriſtiane ꝛc. M. cccc. lxxxj.

X. Tractatus de actionibus & earum natura compoſitus per Baptiſtam de ſancto Blaſio J. U. D. Præmiſſa eſt Joh. Andreæ Arbor actionum a Baptiſta de S. Blaſio correcta, & aucta. Venetiis per Erhardum Ratdolt 1481. in Fol. magn.

Opus iſtud in duabus columnis gothico charactere pereleganti præſtantiſſimæ chartæ impreſſum eſt. Arbor cum Gloſſis Johannis Andreæ, & quæ his præmiſſæ ſunt, Gloſſis, ac explicationibus Baptiſtæ de S. Blaſio, folia duo priora, & tertii folii primam implet paginam. Et in his quidem initiales litteræ omnes ſunt rubro colore impreſſæ, ut plura alia hic occurrentia. Tria hæc folia non ſunt ſignata: at reliqua inde a quarto, ubi tractatus ipſe de actionibus incipit ſunt ſignata. Deſunt ubivis cuſtodes, numeri paginarum, earundemque inſcriptiones. Conſtat volumen integrum foliis impreſſis 25. Ad calcem ſequens exſtat notitia typis impreſſa: *Explicit ſolennis & vtilis tractatus de actōnibus & natura earum: compoſitus per prefatuȝ vtriuſqȝ iuris doctorem dominum Baptiſtam de ſcō Blaſio de Pataiuo In preſentiarū legentem iura canonica ad lecturam decreti ī dicto felici ſtudio Patauino.* M. cccc. Lxxxi. *inſtante menſe aprilis: ad laudem: honorem: & gloriam dei eterni. Impreſſus quoqȝ idem eſt tractatus impenſa & diligentia maxima Erhardi Ratdolt de Auguſta Uenetiis tertio nonas. madij. eiūſdeȝ anni. Lxxxi. feliciter completus. Laus deo.* Ejusdem auctoris plura alia opera juridica eodem anno ab eodem typographo Venetiis impreſſa recenſet Cl. Zapfius in Augsburgs Buchdruckergeſchichte pag. 158. & 159. Conf dicta a me ad h. a. N. XLIV.

XI. Guidonis de Baiiſio Roſarium Decretorum, ſeu ampliſſimus in decreta commentarius: vulgo *Archidiaconus ſuper Decretis.* Venetiis per Joh. Herbort de Seligenſtat anno 1481. in Fol. magn.

Editionem hujus operis hac antiquiorem, ſed nota loci, anni, & typographi carentem recenſui *Faſcicul.* I. N. XXII. inter libros nota anni deſtitutos, ubi etiam quædam de auctore breviter dixi. Præſens hæc editio omnino dici poteſt ſplendidiſſima. Excuſa eſt enim in duabus columnis charactere plane elegantiſſimo, & impreſſa chartæ magnæ, ac præſtantiſſimæ, ſeu albedinem, ſeu firmitatem, ſeu demum munditiem ſpectes. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, paginarum numeri, & earundem inſcriptiones. Pa-

ginæ vero ſignatæ ſunt. In averſa folii primi pagina exſtat *Franciſci moneglienſis de Genua in Archidiaconum ſuper decretis a ſe caſtigatum Epiſtola*, in qua multa occurrunt in laudem hujus operis, atque auctoris, nec non typographi & eorum, qui ad editionem ſumptus ſuppeditarunt. Folio ſecundo auctoris ad Gerardum Sabinenſem Epiſcopum cujus erat Archidiaconus, Clericus, & Capellanus, Epiſtola dedicatoria legitur. In averſa autem pagina folii ejusdem ipſe incipit commentarius. Ad calcem voluminis non nihil uberior legitur notitia, quam recitabo integram: *Exactum inſigne hoc atque pclarū opus ductu auſpitiis optimoꝝ Joannis de Colonia. Nicolai ienſon ſociorūue Qui nō tm̄ ſummā curā adhibuere ut ſint hec & ſua queqꝫ ſine uicio & menda. verū etiam ut bene ſint elaborata atqꝫ iucundiſſimo litteraꝝ caractere ɔfecta ut unicuiqꝫ ꝓdeſſe poſſint & oblectare: more poetico. & prodeſſe uolunt & delectare poete. Huiuſce aūt operis artifex extitit ſūmus in hac arte mgr Joānes de Selgenſtat aleman⁹. qui ſua ſolertia ac uigiliis dinoqꝫ imprimēdi caractere facile ſup eminet oēs. Olympiadibus dñicis Anno uero milleſimo. cccc. Lxxxi. tertias nonas aprilis.* Accedit in prima ſequentis folii pagina Regiſtrum chartarum.

XII. Johannis Matthæi, ex nobili familia Ferrariorum, ex oppido grado prope Mediolanum oriundi, Medicinæ Doctoris, & Profeſſoris, Medicina practica, ſeu commentarius & additiones ad librum Almanſoris dictum. Mediolani per Petrum Anton. de Caſtilione 1481. in Fol.

Opus iſtud in duas partes eſt diſtributum, impreſſumque eleganti chartæ, ampliſſimis marginibus inſtructæ, gothico charactere, in duabus columnis. Parti primæ hic quaſi titulus in fronte primæ columnæ primæ itidem paginæ eſt præfixus, rubroque impreſſus colore: *Pars prima commētarii textualis in nonum Almanſoris. cum ampliationibus & additionibus materierum.* (ſic) *per Magiſtrum Johannem Matheum ex Ferrariis de Gradi Mediolanenſem.* Tum immediate incipit operis dedicatio cæſari facta. In averſa pagina ſine ullo titulo auctoris incipit præfatio, ſeu introductio, in qua de Medicinæ origine, operis, quod Almanſoris dicitur, auctore & titulo, aliisque diſſerit. Auctorem operis ſtatuit Babikit, Arabem Zachariæ Eraſis filium: Almanſoris autem dici affirmat, quod ad petitionem Almanſoris filii Iſaac Regis editus fuerit. Ad calcem primæ partis nulla legitur ſubſcriptio: parti vero ſecundæ typographus ſequentem adjecit notitiam: *Scda pars practiee famoſiſſimi artiū & medicine doctoris dñi Jo. Mathei ex Ferrariis dʼ gradi ipſa Ml'i ductu & auſpiiciis ſolertiſſimi uiri dñi Petri antonii dʼ caſtiliono feliciter explicit. āno, 1481. qrto nonas maij. Johāne Galeazio Uice-Comite duce nro inuictiſſimo ac Principe feliciſſimo.* In averſa folii ejusdem pagina leguntur rubricæ capitulorum primæ, & ſecundæ partis. Accedit demum regiſtrum chartarum utriusque partis. Caret hæc editio cuſtodibus, numeris paginarum, & earun-

rundem inſcriptionibus. Sæpe etiam deſunt initiales litteræ, ſignaturas vero typographus adjecit. Orlandi in *Origine e Progreſſi della ſtampa* &c. Maittaire Annal. T. I. nullum librum a Petro Anton. de Caſtilione ante annum 1493 excuſum noverant.

XIII. Franciſci Zabarellæ, Patria Patavini, Archiepiſcopi Florentini & S. R. Eccleſ. Cardinalis, Lectura ſuper Clementinis. Venetiis per Johannem magnum de Seligenſtat ann. 1481. in Fol.

In averſa primi folii pagina legitur *Franciſci Moneliensſis in lecturam Reuerendiſſimi in Chriſto patris domini Frãciſci Zabarelle Cardinal's ſup Clemẽtinis a ſe caſtigatã epl'a*; ex qua diſcimus, hoc etiam opus ſumptibus Joh. de Colonia, Nic. Jenſon & ſociorum fuiſſe excuſum, quemadmodum opus N. XI. recenſitum. Eſt vero impreſſum iisdem litteris gothicis, elegantiſſimis illis, & chartæ præſtantiſſimæ in duabus columnis. Caret cuſtodibus, initialibus litteris, numeris paginarum, & earundem inſcriptionibus. Habet vero ſignaturas. In fine ſequens legitur ſubſcriptio: *Lectura Reuerendiſſimi iu chriſto patris domini Frãciſci de Zabarellis Cardinalis ſuper Clemẽtinis. per honorabilem virum Joannem magnum de Selgenſtat exactiſſima diligẽtia impreſſum Uenetiis. Anno incarnationis dominice. Mileſimo quadringenteſimo octuageſimo primo. xxviij. menſis Januarii. Finit feliciter.* In averſa pagina exſtat Regiſtrum chartarum.

XIV. Lectura Baldi ſuper libros codicis I. II. & III. Nec non etiam IV. & V. Venetiis per Joh. de Colonia, Nicolaum Jenſon, & ſocios. 1481. in Fol.

Exterior forma eſt prorſus eadem cum lectura auctoris ejusdem in ſextum librum codicis, quam in eadem typographia impreſſam recenſui ad annum 1480. N. XXXII. Lecturæ in tres priores codicis libros ſunt uno volumine comprehenſæ, ad cujus calcem leguntur ſequentia: *Bal. ſuper primo ſecundo & tertio. C. diligenter emendatus atq3 impreſſus ductu & expenſis ſũmoru3 uirorum Johannis de Collonia.* (ſic) *Nicholai.* (ſic) *Jenſon ſociorũq3* Mcccclxxxi. *octauo Idus Januarij Explicit.* Ad calcem libri quarti: *Lectura Bal. ſuper quarto codicis diligenter correcta atq3 expolita ductu & ĩpenſis ſingulariq3 ingenio Johannis de Colonia Nicolai yenſon ſociorũq3. Nonis Februarij. M.* 1481. (ſic) *Explicit feliciter.* Brevior eſt ſubſcriptio, quæ ad calcem legitur libri quinti: *Baldus ſuper quinto. C. ſumma cura atq3 diligentia Johãnis de Colonia: Nicolai yenſon: ſociorũq3 impreſſus Explicit.* 1481. *pridie kalendas Februarii.*

XV.

XV. *Abbreviatio Pii Pont. Max. Supra Decades Blondi Ab Inclinatione Imperii Vſque Ad Tempora Johannis Viceſimi Tercii. Pont. Max.* Anno 1481. ſine expreſſo loci & typographi nomine. iu Fol. min.

Flavius Blondus, Forolivienſis, quatuor Pontificibus, Eugenio IV. Nicolao V. Calixto III. Pio II. (Æneæ Sylvio) a ſecretis (Nat. 1388. denat. 1463) præter complura alia opera ſcripſit Hiſtoriarum ab inclinatione Romani Imperii (anno poſt Ch. N. 412) usque ad annum 1440 Libros XXXI. ſeu Decades tres, & Decadis IV. librum unum, ulterius hiſtoriam continuaturus, niſi morte præventus fuiſſet. Opus iſtud ita placuit Pio II. Rom. Pontifici, ut illud in compendium redigeret. Verum non niſi libros viginti abſolvit, morte pariter præventus anno 1464. Porro compendii iſtius editionem Venetam, quæ editioni Hiſtoriarum ipſius Blondi anno 1484 per Thomam Alexandrinum adornatæ adjecta eſt, antiquiorem a Bibliographis excitatam nullam inveni. Cl. Mich. Denis in Merkwürdigkeiten der garelliſchen Bibliothek pag. 107. adfirmat, Venetam illam Hiſtoriarum Blondi editionem primam eſſe, quæ Pii II. Abbreviationem, ſeu compendium habet adnexum. Hæc ſi ita intelligenda ſint, ut compendium iſtud antehac nunquam fuiſſe editum ſenſerit, non recte eum ſenſiſſe, noſtra hac editione convincitur. Et hæc quidem editio in fronte primæ paginæ verba exhibet litteris capitalibus impreſſa, quæ tituli loco recitavi. Excuſa eſt charactere rotundo ſatis luculento, & chartæ impreſſa nitidiſſimæ ſine litteris librorum initialibus, cuſtodibus, ſignaturis, paginarum numeris, & earundem inſcriptionibus. Libris ſingulis haud alii præfixi ſunt tituli, quam ejusmodi, e. g. *Ex Libro Primo. Ex Libro Octavo.* In margine vero paginarum argumenta notantur. Conſtat hæc editio foliis impreſſis 156. Ad calcem libri XX. hæc tantum impreſſa leguntur:

XX. Liber Finit Foeliciter.

D. D. L. D. S. P. V. Anno. M. CCCCLXXXI.

In averſa pagina legitur *Regiſtrum* (chartarum) *Hujus operis.* Meminit hujus editionis P. Audiffredi in Catalog. Rom. Edit. pag. 247 ſeqq. negatque, quod adfirmaverat P. Laire in ſpecimine Hiſtor. Typograph. Rom. Sæc. XV., Romæ factam eſſe hanc editionem. Attamen nec ipſe editioni typographum audet aſſignare.

XVI. Biblia latina. Sine loco & typographo. Impreſſa anno 1481. in Fol. min.

Biblia hæc gothico charactere luculento, & perpulchro in duabus columnis impreſſa ſunt. Habent initiales litteras parvas, & ſignaturas: carent vero cuſtodibus & paginarum numeris. Prima cujusvis folii pagina in ſuperiori

riori margine nomen libri impreſſum exhibet, e. g. *Deuteronomiũ.* In margine ſuperiori paginæ, quæ partem majorem capitis ſecundi Prophetiæ Danielis continet, loco Daniel, impreſſum legitur nomen *Ezechiel.* Ad finem Apocalypſeos leguntur primum quidem verſus memoriales ſacrorum librorum, qui aliis etiam Bibliorum editionibus ſunt adjecti:

Biblia quē retinet ſequit' nũc metricus ordo.
Generat. exodus. leui. numen (ſic) *q̊3 deutro.*
Joſue. iudicũ. ruth. reges & paralipon.
Eſdre. neemias. eſdras. tobiaq3 iudith.
Heſter. iob. pſallit. prouerbia. eccleſiaſtes.
Cantica ſũt ſapientis. eccleſiaſticus & eſaias.
Hieremia. Threna. baruch. ezech. danielis.
Oſeeq3. iohel. amos. abdiaq3 ionas.
Micheas naum. abachuc. ſophoni. aggeus.
Zacharia. malachi. machabeor q̊3 duo.
Matth. mar. lucq3 iohãn. roman. corinth. galath. epheſ.
Phil. colo. theſſal. timoth. tituſq3 deinde philemon.
Hebreos. actus. iacobus. petrus & iohãnes.
Jude, canonica. finem tenet apocalypſis.

Interjecto ſpatio admodum exiguo alii leguntur verſus, pluribus ſæculi XV. editionibus adjecti:

Fontibus ex grecis hebreo4 q̊3 libris
Emendata ſatis & decorata ſimul
Biblia ſum preſens ſuperos ego teſtor & aſtra
Eſt impreſſa nec in orbe mihi ſimilis
Singula queq3 loca cũ coucordantibus exſtant.
Orthographia ſimul q3 bene preſſa manet.

His ſubjecta eſt anni nota:

M. CCCC. LXXXI.

Cl. Maſchius, qui in *Bibliotheca Sacra Jacobi Le Long* &c. a ſe edita editionem hanc *Part. II. Vol. III.* pag. 89. & 90. recenſet adcurate, adfirmat, in fine adjectam eſſe adpendicem, regiſtrum ſcilicet textuum biblicorum, & interpretationes nominum hebraicorum. Deeſt vero hæc adpendix in noſtro exemplari. Idem vir Clariſſimus recte animadvertit, editiones Bibliorum, quæ verſus *Fontibus ex Græcis* &c. in fine adnexos habent, præcipue vero editionem præſentem, ſingularibus lectionibus ab aliis diſtingui, ita, ut e MScpto peculiari procuratæ videantur. Specimina idem exhibuit loc. cit. §. XXXVI. pag. 105 ſeqq. Porro tria editionum, quæ verſus *Fontibus ex Græcis* &c. in fine adjectos habent, dantur genera: nimirum 1) *Genuinæ*, quæ impreſſa loci & typographi nota carent, & ab incerto editore profectæ ſunt. 2) *Derivatæ*, quæ ſunt iteratæ editiones ſecundum genuinas factæ appoſito typographi & loci nomine. 3) *Spuriæ*, quæ verſus illos in fine ad-

jectos

jectos habent, ſed textum exhibent diverſum, ut ſunt præter alias *Saconi* editiones Lugdunenſes ab Alberto Caſtellano correctæ. Conf. Maſch. loc. cit. §. XXVII. Editionibus novem Genuinis, quas ibidem Cl. Maſchius enumerat, addenda eſt decima, a me ad annum 1482 N. XV. recenſenda.

XVII. Vocabularius Juris utriusque, ſeu lexicon alphabeticum vocabulorum in jure utroque frequentius occurrentium. Norimbergæ per Ant. Koburger 1481. in Fol.

Vocabularius iſte gothico charactere pereleganti in duabus columnis præſtanti chartæ impreſſus eſt. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, ſignaturis, numeris, & inſcriptionibus paginarum. In prima primæ paginæ columna legitur: *Incipit vocabularius iuris vtriuſq3.* Exhibet vero prima hæc columna non niſi præfationem. Vocabularius ipſe incipit in ſecunda ejusdem paginæ columna. Ad calcem voluminis, quod foliis conſtat impreſſis 110, ſequens legitur notitia: *Explicit vocabulari⁹ vtriuſq3 iuris pridie nonas ſeptembris Anthonii koburger Nureinberge* (ſic) *impenſis impreſſus & cōſummatus. Anno ſalutis.* M. cccc. Lxxxi.

XVIII. Guilielmi Poſtilla in Evangelia & Epiſtolas de tempore & diebus Dominicis, de Sanctis, de communi Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, & pro Defunctis. Norimbergæ anno 1481. per Ant. Koburger. in Fol.

In averſa primi folii pagina primum quidem auctoris legitur præfatio, quæ incipit: *itam* (Vitam) *bonam & exitum beatū* &c. Tum auctores nominantur, ex quibus auctor ſua depromſit: explicantur abbreviaturæ in libro occurrentes, & demum notitia datur eorum, *Ad quos ſanct⁹ Paulus ſcripſit epſas.* Folio ſecundo ipſum opus incipit gothico charactere in duabus columnis impreſſum. Caret litteris initialibus, ſignaturis, cuſtodibus, paginarum numeris, & earundem inſcriptionibus. Ad calcem voluminis hæc habes impreſſa: *Sacrorum euangeliorum dominicaliū. epiſtolarumq3 de tempore & ſanctis per anni circulum poſtilla feliciter finit. Ingeniiq3 ſublimitate Anthonii koburger Nurmberge facta. Anno* ic. M. cccc. Lxxxi. Noviſſimus ſcriptor, qui catalogum texuit omnium librorum a Koburgero impreſſorum, hujus operis non meminit. Conf. Leben Anton Koburgers Dreßden und Leipzig 1786. vel potius das chronologiſche Verzeichniß Biographiæ adnexum. Habet tamen Roederus pag. 21. N. 14. Editionem operis ejusdem nota loci, anni, & typographi carentem recenſui Faſcicul. I. N. LXXIX. ubi etiam de auctore operis quædam adnotavi.

XIX.

XIX. Alberti Magni Commentaria in tres libros Ariſtotelis de Anima, nec non in librum de intellectu & intelligibili. Venetiis per Rainaldum de Novimagio. 1481. in Fol.

Impreſſum eſt hoc opus gothico charactere, & præſtanti chartæ in duabus columnis. Caret initialibus literis, cuſtodibus, & paginarum numeris. Habet vero ſignaturas, & paginarum inſcriptiones, e. g. *Liber Primus.* In fine tertii libri de anima ſequentia leguntur: *Alberti magni Epiſcopi Ratiſponēſ philoſophorum grauiſſimi: ſuper libro de anima ſententia foeliciter explicit:* in fine autem libri de Intellectu & Intelligibili: *Alberti magni expliciūt ſnie libri de aīa & de intelľctu & intelľibili;* (ſic) *Uenetiis ꝑ mgrm raynaldū de Nouimagio impſſe.* 1481. His ſubjectum eſt regiſtrum chartarum.

XX. Hienach volget ein gar ſchöne Cronick vnd hyſtori auſʒ den geſchichten der Römern. In wellicher hyſtori vnnd Cronick man vindet gar vil ſchöner vn nützlicher exempel die gar lüſtlich vnd kurtzweilig ze leſen vnnd ze hören ſeind. Auguſtæ Vindel. per Johannem Schönſperger 1481. in Fol. min.

Quæ tituli loco recitavi verba, leguntur in fronte operis, ſeu primæ paginæ. Impreſſum eſt litteris germanicis oblongis, paulo majoribus. Occurrunt paſſim figuræ, ligno inciſæ, & illuſtrandis, quæ narrantur, hiſtoriis, fabuliſque deſtinatæ. Litteras etiam initiales magnas ligno inciſas typographus adjecit. Signaturæ vero, cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum deſunt. Ad finem voluminis ſequentia leguntur impreſſa: Ein ennde hat die hyſtori von den ſyben weyſen meiſtern, vnd die hat getruckt vnd volenndet Johannes ſchönſperger in der erwirdigen ſtat Augſpurg am montag vor ſant Michels tag, Do man zalt nach Chriſti gepurt. M. cccc. Lxxxj. jar. Nihil de hoc opere habet Cl. Zapfius in Augsburgs Buchdruckergeſchichte ad ann. 1481.

XXI. Vincentii Bellovacenſis, unius ex primis ordinis Prædicatorum Alumnis, opera complura ſimul edita, nimirum 1) Quatuor libri, dicti *Libri Gratiæ.* 2) Tractatus de Laudibus Mariæ Virginis Deiparæ. 3) Tractatus de S. Johanne Evangeliſta. 4) De eruditione, ſeu modo inſtruendorum filiorum Regalium. 5) Conſolatio ſuper morte amici. Baſileæ per Johannem Amerbach anno 1481. in Fol.

In averſa primi folii pagina legitur Præfatio ſeu typographi, ſeu illius, qui editioni præfuit. Huic ſubjunctus eſt operum in hac editione con-

 ten-

tentorum breviſſimus catalogus. Folia quinque ſequentia indicem complectuntur capitum omnium quatuor librorum gratiæ. Porro cur gratiæ nomine inſigniti fuerint hi libri, ex illorum argumento facile intelligitur. Auctor enim, triplici ſpeculo ab ſe edito, naturali, doctrinali, & Hiſtoriali notiſſimus, in primo libro agit de æterna æque, ac temporali Chriſti generatione: in 2do de ejusdem incarnatione, & inter homines converſatione: in 3tio de ejusdem Paſſione: in 4to demum de ejusdem Reſurrectione, & Sancti Spiritus miſſione. Atque hi quidem libri, ut tractatus quatuor ſequentes gothico charactere pereleganti & luculento in duabus columnis chartæ firmiſſimæ, ſatis albæ tamen, & politæ, impreſſi ſunt. Deſunt cuſtodes, & paginarum numeri. Sed litteras initiales parvas, ſignaturas, ac paginarum inſcriptiones, e. g. *Liber Quartus*, ſc. Gratiæ, *Laudes Uirginis Marie* &c. ipſe typographus adjecit. In fine tractatus de S. Johanne Evangeliſta legitur ſequens ſubſcriptio:

Finit liber de ſancto Johanne euangeliſta.
Da gloriam deo.

In fine vero voluminis, ſeu tractatus de conſolatione ſuper morte amici leguntur carmina in laudem præcedentium operum, atque hujus editionis. Tria poſtrema diſticha recitabo:

Perlege diuina vatūq3 volumina lector:
Et ſimul hoc noſt4 concelebrabis opus.
Ingenium moreſq3 uiri preſſoris & artem:
Regia cōmendat vrbs Baſilea ſatis.
De Amerbach natus nomen ſibi forte Johānes:
Finem operi impoſuit: dum pia virgo parit.
Idibꝫ decēbrib⁹ Anno a Chriſti natali die Octua'
geſimo p̄mo ſupra milleſimū quaterq3 centeſimū.
Bene Uale Lector.

In prima folii ſequentis ultimi pagina impreſſa eſt tabula, cujus argumentum pandunt verſus eidem præfixi:

Ut valeas citius chartis conjūgere chartas
Hęc tibi monſtrabit tabula quę ſequitur.

XXII. Liber ſextus Decretalium cum Apparatu Johannis Andreæ. Spiræ per Petrum Drach. 1481. in Fol.

Textus ipſe eſt gothico charactere majori, luculento admodum & pingui, eoque elegantiſſimo in duabus columnis impreſſus, commentaria vero quæ extremos quatuor margines occupant, charactere non minus eleganti gothico, eoque admodum minuto impreſſa ſunt. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum: hæ vero ſignatæ ſunt.
Char-

Charta eſt plane firmiſſima, alba etiam & polita. Ad calcem voluminis in ſeparato folio colore rubro, & charactere majori, eodem nempe quo textus eſt impreſſus, leguntur ſequentia:

Decretaliū liber ſextus vna cum apparatu dñi Johannis andree in inclita Spirenſium urbe diligēter impreſſus. factore Petro drach iuniore ciue inibi Anno domini. M. ccccLxxxj. .xvij. menſis auguſti finit feliciter.

His ſubjecta ſunt typographi inſignia, rubro pariter colore expreſſa, & nihil amplius.

XXIII. Conſtitutiones Clementis V. cum Apparatu Johannis Andreæ. Spiræ per Petrum Drach. ann. 1481. in Fol.

Exterior hujus operis forma eſt prorſus eadem, quæ operis præcedentis, tum quoad typos, & chartam, tum quoad alia omnia. Ad calcem tertiæ columnæ folii ultimi impreſſi nigro colore, & eodem charactere, quo ipſe textus, impreſſa hæc leguntur: *Clementinarum hoc op⁹ p̄clarū in inclita ſpirenſiū vrbe impreſſum factore Petro Trach* (ſic) *inibi ciue. Anno dñi.* M. cccc. Lxxxj. xxj. *die mēſis ſeptembris feliciter eſt ↄſummatum.* Columna quarta folii ejusdem indicem exhibet titulorum.

XXIV. Joh. Duns Scoti ſcripta in libros 4 ſententiarum Petri Lombardi a Thoma Panchet anglico, Theologiæ Profeſſore Patavino caſtigata. Ejusdem Scoti Quodlibeta. Norimbergæ per Antonium Koburger anno 1481. in Fol.

Impreſſa ſunt hæc opera minuto charactere gothico pereleganti, & præſtanti chartæ in duabus columnis. Deſunt ubivis cuſtodes, ſignaturæ, litteræ initiales, & numeri paginarum. In ſuperiori autem margine primæ paginæ cujusvis folii & librum & diſtinctionem typographus majuſculis characteribus deſignavit, e. g. *Liber ij. Diſt. xij.* Habent ſinguli libri ſubſcriptionem in fine peculiarem ſibi adnexam, quæ tamen, quod ſenſum attinet, eadem eſt omnibus communis. Igitur duas ejusmodi ſubſcriptiones recitaſſe ſufficiet, quarum una quidem ad calcem libri 4ti ſententiarum, altera vero in fine quodlibetorum legitur: Prior hujusmodi eſt: *Johānis duns ſcoti ſubtilis opus p̄clariſſimū in quartū ſententiaꝝ ceteris theologie voluminibus diligentius caſtigatum ꝑ venerabilē thomā anglicū ordinis heremitarum* (ſc. S. Auguſtini) *in theologia padue ordinariū. impſſione. ductu. & impenſis Anthonii koburger Nurēberge fideliter exaratū finit. xix. maij. Anno ſalutis ꝛc. Lxxxj.* In ſubſcriptionibus librorum primi & tertii annus quidem eſt expreſſus, deeſt vero diei no-

ta. Subſcriptio vero libri ſecundi diei notam habet, nimirum *xxiij. aprilis.* Quodlibetta ſubſcriptionem habent ſequentem. *Finit quodlib3 Johannis duns ſcoti ſubtilis theologoru3 monarche. poſt ſcripta eiſdem ſup quatuor libris ſententiarū per Thomam panchet anglicū i ſtudio patauino ordinarie legente3 diligēter caſtigata. Et impenſis Anthonij koberger Nurnberge fideliter impreſſa. Anno ſalutis.* Mcccclxxxj Poſt hæc *Sequitur ordo queſtionū huius quodlib3*, & in fine hujus indicis: *Et ſic eſt finis.*

XXV. Decretales Gregorii Noni cum Commentariis Johannis Andreæ. Venetiis per Johannem Herbort de Seligenſtat anno 1481. in Fol. magn.

In averſa primi folii pagina legitur *Franciſci genuenſis de monelia emendatio decretalium ad Illuſtrem principem ac dominū dñm Hieronymum Rearium Imole forliuii ꝛc. dominū ac ſancte Romane Eccleſie imperatorem generalem*, ſeu potius dedicatio operis a Franciſco de Monelia in hac editione emendati. Dedicationi in eadem pagina ſubjecta ſunt tria, quæ ſequuntur, diſticha:

Dum cuperem placuiſſe tibi comes alme reari:
Conciui & domino: munera parua dedi.
Aſcripſiſſe meos uolui tibi: parce: labores:
Semper ut eternum nomine uiuat opus.
Maiores maiora dabunt: ego pauper id ultra
Hunc dare nō potui: tunc dabo quū potero.

Folio ſecundo ipſum opus incipit, impreſſum gothico charactere (textus majori in duabus columnis, commentaria minori in extremis quatuor marginibus) utroque elegantiſſimo, & præſtantiſſimæ chartæ. Signaturas, & litteras initiales parvas, has quidem in commentariis plerumque, in textu rarius, typographus adjecit. Deſunt vero cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Ad calcem voluminis uberior de hac editione legitur notitia: *Exactum inſigne hoc atq3 pclarum opus ductu auſpitiis* (ſic) *optimo4 Joannis de Colonia. Nicolai ienſon: ſociorūue.* (ſic) *Qui nō tm̄ ſummā curam adhibuere ut ſint hec & ſua queq3 ſine uicio & menda. uerū etiam ut bene ſint elaborata atq3 iucundiſſimo litterarum caractere confecta: ut unicuiq3 & prodeſſe & oblectare poſſint. Huiuſce aūt operis artifex extitit ſūmus in hac arte mgr Joannes de Selgenſtat alemanus: qui ſua ſolertia ac uigiliis diuoq3 imprimendi caractere facile ſup eminet omnes. Olympiadibus dominicis: Anno vero milleſimo.* cccc. Lxxxj. *quarto idus ſeptembris.* In averſa pagina ejusdem folii exſtat *Regiſtrum decretalium*, ſeu chartarum potius.

XXVI.

XXVI. Inſtitutionum Juſtiniani Imperatoris Libri IV. cum Gloſſa. Baſileæ per Michaelem Wenſsler anno 1481. in Fol.

In averſa primi folii pagina leguntur *Rubrice Inſtitutionū*, in duabus columnis impreſſæ. Folio ſecundo mox ipſum opus incipit, impreſſum charactere gothico pereleganti, tam majori, quo textus in duabus columnis, quam minori, quo gloſſa in extremis quatuor marginibus eſt excuſa. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, & numeri paginarum. Signaturas vero, & inſcriptiones paginarum, e. g. *Liber Secundus De Legatis* (ſc. Titulus) ipſe typographus adjecit. In quarta ultimi folii columna rubro colore, & eodem, quo textus, charactere impreſſa leguntur ſequentia: *Juſtiniani ceſaris preclariſſimum Inſtitutionum opuſ in celebratiſſima vrbe Baſilieſi quaʒ aeris clemētia. agri vbertas. & hoim induſtria cetis vrbibus preſtantiorem facit. terſe. nitide. & emendate impſſuʒ eſt per Michaelem wenſler expletum deniqʒ Anno noſtre ſalutis octuageſimo primo pꝰ milleſimum & quadringenteſimum pridie kalēdas Decembris.* Poſt medium paginæ ejuſdem typographi inſignia rubro ſunt colore expreſſa.

XXVII. Concordia Diſcordantium Canonum, ſeu Decretum Gratiani cum Apparatu Bartholomæi Brixienſis. Baſileæ per Michaelem Wenſsler ann. 1481. in Fol. mag.

Textus charactere majori gothico in duabus columnis, Apparatus, ſeu commentaria paulo minori, in extremis marginibus ſunt impreſſa. Character uterque perelegans eſt, charta magna, & præſtans. Signaturas, & litteras initiales parvas, has tamen non ubique, immo rarius, typographus adjecit. Cuſtodes vero, & paginarum numeri deſunt. In margine ſuperiori utriusque paginæ notatur Quæſtio cauſa vel diſtinctio, e. g. *Cauſa I. Queſtio VI. Diſtinctio LV.* & quidem charactere majuſculo, & rubro colore, quo etiam aliæ, quæ vocantur, rubricæ ſunt impreſſæ. In fine rubro pariter colore impreſſa leguntur ſequentia: *Anno dominice incarnacionis.* M. cccc. Lxxxj. *xiiij. kl'. Septembris Sanctiſſimo in xp̄o patre ac dn̄o domino Sixto papa q̄rto pontifice maximo. Illuſtriſſimo. nobiliſſime domꝰ Auſtrie. Friderico. Romanorum rege glorioſiſſimo. rerum dn̄is. Reuerendiſſimo in xpo patre domīo Caſpar. in nobili vrbe Baſilea. aeris temperie ac fructuum redundantia. iocūdiſſima artis impſſorie ſtudiorūqʒ gimnaſiis haut parum omnipotentis gratuito munere ſublimata epiſcopatum gerente. ſuffragante diuina clementia. ſine cuius ope nihil rite finitur. hoc preſens Graciani decretum vna cum apparatu Bartho. Brixieñ. in ſuis diſtinctionibus & cauſis bene viſum & emendatum. non atramentali penna cannave. ſed arte quadam ingenioſa imprimendi ad laudem omnipotentis dei Michael wenſler ſuis cōſignando armis felicit' conſummauit.* Subjecta ſunt typographi inſignia, & nihil præterea.

XXVIII.

Digitized by Google

XXVIII. Innocentii IV. Rom. Pont. Commentaria in Decretales. Venetiis ſumptibus Joh. de Colonia &c. per Johannem de Seligenſtat ann. 1481. in Fol. magn.

Famoſiſſimum iſtud opus auctori ſuo nomen, *Pater veritatis*, peperit. Inde patet, quanto in pretio habitum fuerit. Præſens ejus editio eſt gothico charactere elegantiſſimo, magnæ & præſtantiſſimæ chartæ in duabus columnis impreſſa, ut adeo exterior forma jucundiſſimum oculis ſpectaculum exhibeat. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, numeris, & inſcriptionibus paginarum. Habet vero ſignaturas. In averſa primi folii pagina exſtat *Franciſci moneliensis de Genua in lecturam Innocentii pape quarti a ſe caſtigatā Epiſtola*, in qua multa habet in laudem cum operis ipſius, tum præſentis editionis. In fine ſubſcriptio habetur ſequens; *Exactum hoc preclarum opus impenſa caractereq3 iucundiſſimo optimorum Johannis de colonia Nicolai ienſon ſociorumq3: qui non ſolum ſummā curam adhibuere: ut ſint hec ſuaue* (ſic) *queq3 ſine vicio: uerum ut laute ſint elaborata: ut cuilibet more poetico & prodeſſe poſſint & oblectare. curam ac huius rei diligentiā adhibuit ſummus in hac arte vir: magiſter iohannes de ſelgenſtat alemanus: vir non mediocriter obſeruandus. Impreſſum Uenetiis. Anno ſalut.* M. cccc. Lxxxj. xv. *Junij.*

XXIX. Henrici de Zoemeren, Theologiæ Profeſſoris & Decani Antverpienſis Epitoma primæ partis Dialogi de Hæreticis a Guilhelmo Okamo compoſiti. Lovanii per Johannem de Weſtphalia anno 1481. in Fol. min.

In fronte operis exſtat *Epiſtola magiſtri Henrici de Zoemeren ſacre theologie profeſſoris & decani Antwerpieñ Ad dñm Biſſarionem* (ſic) *Cardinalem Nicenū que eſt vice prologi in opus ſequens.* Terminatur epiſtola, in qua auctor dicti Cardinalis Capellanum ſe adpellat, teſtaturque, illo hortante vel potius jubente hanc epitomam a ſe fuiſſe concinnatam, in averſa primi folii pagina linea 5. Opus impreſſum eſt præſtanti chartæ litteris ſingularis formæ oblongis juſtæ magnitudinis. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, paginarum numeris, & inſcriptionibus. Habet vero ſignaturas. In fine typographus ſequentem adjecit notitiam: *Eruditiſſimi uiri Magiſtri Henrici de Zomeren ſacre theologie profeſſoris & Decani Antwerpieñ Epithoma in primam partem Dialogi, G. Ockam Finit feliciter Impreſſum* (ſic) *Louanii per me Joannem de Weſtfalia Sub Anno xpiane natiuitatis. M. CCCC. Lxxxj. Maximiliano Illuſtriſſimo Auſtrie Duce Brabantie preſidente.*

XXX. Johannis Canonici, ordinis Minorum, Quæſtiones ſuper octo libros Phyſicorum Ariſtotelis. Venetiis per Octavianum Scotum de Modoetia anno 1481. in Fol. min.

Opus iſtud gothico charactere in duabus columnis præſtanti chartæ impreſſum eſt. Caret initialibus litteris librorum, cuſtodibus & paginarum inſcriptionibus. Ad calcem voluminis hæc habes impreſſa: *Qōnibus ſubtiliſſimis clariſſimi doctoris Joannis canonici ex oral'e* (ſic) *mino4 oī cura & diligētia venerādi fr̄is Frācïſci de benzonib⁹ de crema bacchalarij ſacre theologie ī ꝯuentu Venetia4 ep īgenio adhibita finē īpoſuit Octauian⁹ Scotus de Modoetia. M. CCCC·LXXXI.* Accedit index Quæſtionum quatuor foliis impreſſis comprehenſus·

XXXI. Ægidii Romani, Ord. Erem. S. Aug. Quæſtiones Quodlibetæ in ſex partes, ſeu libros diviſæ. Bononiæ per Dominicum de Lapis anno 1481. in Fol. min.

In averſa primi folii pagina incipiunt *Tituli queſtionu3 primi qɔlib3 Dn̄i Egidii archiepi ordiniſ heremit4 ſācti auguſtini*, & ſequuntur tituli ceterorum etiam Quotlibetorum, impreſſi in duabus columnis gothico charactere minuto, ut ipſum opus, ac terminati in averſa ſecundi folii pagina. Folium tertium eſt vacuum. Quarto autem folio *Incipiunt qdl3 celeberrimi ac excellentiſſimi doctoris dn̄i Egidii de Roma bituricenſis archiep̄i: ordinis fratrum heremitaru3 Sancti Aguſtini* (ſic) Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Signaturas vero typographus adjecit. In fine voluminis hæc habes ſubſcripta: *Egidii Romani Bituricenſis Archiepiſcopi fundatiſſimi q3 doctoris ſacri ordinis fratrum Heremitarū diui Auguſtini perutilima* (ſic) *quotlibeta feliciter finiunt. Cura induſtriaq3 Fratris Simonis de Ungaria ordinis ante dicti per Magiſtru3 Dominicum de lapis Bononie Impreſſa Anno dn̄i.* M°. cccc°. Lxxxi°. *die xxii. maii.*

XXXII. S. Thomæ Aquin. Commentarius in librum quartum ſententiarum. Venetiis per Joh. de Colonia, Nicol. Jenſon & ſocios anno 1481. in Fol. min.

Impreſſum eſt hoc opus præſtantiſſimæ chartæ in duabus columnis charactere gothico. Habet ſignaturas, & paginarum inſcriptiones, e. g. *Diſ.* X. i. e. Diſtinctio decima. Caret vero initialibus litteris, cuſtodibus, & paginarum numeris. In fronte primæ columnæ primæ paginæ *Sancti Thomæ de Aquino ordinis predicato4 ſuper quarto libro ſententia4 preclarum opus feliciter incipit.* In fine autem voluminis hæc habes ſubſcripta: *Opus p̄cl4 ſacre pagine doctoris eximii ſancti Thome de aquino ſuper quartum ſententia4 impendio*

Jo-

Johannis de colonia: Nicolai Jenſon ſociorūq; ſumma cū diligētia uenetiis impſſum finit: Anno ſalutis dñice. MccccLxxxi. *octauo calendas Julii. Laus deo.* Accedit tabula, ſeu index quæſtionum, foliis ſeptem comprehenſus, & demum *Regiſtrum chartarum.*

XXXIII. Priſciani Grammatici opera impreſſa Venetiis ſumptibus Michaelis Manzolini de Parma anno 1481. in Fol.

In fronte voluminis *Juliano Conſuli ac Patricio Priſcianus Salutem.* Finitur hæc epiſtola in averſa primi folii pagina linea 18. Tum immediate ſequuntur brevia argumenta operum Priſciani grammaticorum vulgo majoris, in ſedecim libros diviſi, & minoris, quod duobus tantum libris conſtat. Folio tertio demum paulo ante medium paginæ primæ incipit ipſum opus majus. Operi minori immediate adnexus eſt dialogus inter magiſtrum & diſcipulum de XII. Carminibus, ſeu analyſis verſus primi cujusvis libri Æneidos. Dialogum hunc excipit tractatus de Accentibus, de Ponderibus, & Menſuris, partim metrice conſcriptus. Ad hujus finem ſequentia leguntur ſubſcripta: *Volumen priſciani de octo partibus orationis: de conſtructione: de duodecim carminibus: de accentibus: de numeris & ponderibus & menſuris explicitum eſt. Anno domini. M. CCCC. LXXXI.* In averſa pagina folii, in quo hæc leguntur, nimirum folii ſignati *mmiii.* incipit tractatus de Præexercitamentis a Priſciano ex Hermogene translatis. Tractatum hunc excipit *Priſciani grāmatici de uerſibus comicis Ratio.* Huic adnexum eſt *Cōmentarium Rufini de metris comicis.* Volumen claudunt Tractatus de Declinatione nominum & verborum, & *Priſciani interpretatio ex dionyſio De orbis ſitu.* Ad calcem hujus interpretationis metricæ hæc habes ſubſcripta: *Impreſſum Veneciis Impenſis Magiſtri Michaelis Manzolini de Parma. Anno Domini. MCCCCLXXXI. Die xv. Menſis Decembris.* Accedit *Regiſtrum* (chartarum) *hujus voluminis.*

Typis impreſſum eſt hoc opus rotundis perelegantibus, & luculentis. Græca, quæ paſſim occurrunt, accentus habent. Deſunt cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Litteras vero initiales parvas, & ſignaturas typographus adjecit. Charta eſt præſtantiſſima. Priſcianus Romæ natus eſt, Cæſareæ vero in Palæſtina litteras didicit, quas Conſtantinopoli poſtmodum docuit. Fuit Caſſiodoro coævus, floruitque adeo ſæculo ſexto. Operum Priſciani editiones plures noſtram hanc præceſſerunt, nimirum omnium, ut creditur, prima ann. 1470. ſine loco & typographo. Venetæ duæ eodem anno 1476. altera per Joh. de Colonia & Joh. Manthen, altera impenſis Marci de Comitibus, & Girardi Alexandrini. Attamen noſtra typorum tam græcorum quam latinorum elegantia vix cuiquam ex his cedet.

XXXIV.

XXXIV. *Incipiũt queſtiones perutiles ſuper tota phĩa magiſtri Joãnis Mḡri doctoris pariſiẽſis cum explanatiõe textus Ariſtotelis ſecundum mentẽ doctoris ſubtilis Scoti.* Parmæ anno 1481. in Fol.

Verba, quæ tituli loco recitavi, leguntur in prima primæ paginæ columna. Opus impreſſum eſt gothico charactere admodum minuto, ſed eleganti, ac præſtanti inſuper chartæ. Deſunt cuſtodes & paginarum numeri. Signaturas vero, & litteras initiales parvas typographus adjecit. In ſuperiori etiam margine primæ paginæ cujusvis folii idem notavit librum, e. g. *Primo phyſicorum.* Continentur autem in hoc volumine quæſtiones in 1) octo libros Phyſicorum. 2) In libros quatuor de Cœlo & mundo. 3) In libros duos de generatione & corruptione. 4) in tres libros Metheororum. 5) in libros tres de Anima. 6) In libros de ſenſu & ſenſato. 7) De memoria & reminiſcentia. 8) De ſomno & vigilia. 9) De longitudine & brevitate vitæ. Ad calcem poſterioris hæc leguntur ſubſcripta: *Queſtiones ṗutiles ſuṗ tota phĩa nãli magiſtri Joãnis de Magiſtris doctoris pariſiẽſis cũ explanatiõe textus Ariſtotelis ſm mẽtẽ doctoris ſubtilis ſcoti feliciter finiunt. Impreſſũ Parme anno dñici natalis.* 1481. *die vo xijª menſis Decembris.* Accedunt Regiſtrum chartarum, & tabula, ſeu index Quæſtionum.

XXXV. Gualteri Burlæi, Angli, Expoſitiones decem librorum Ethicorum Ariſtotelis. Venetiis per Octavianum Scotum Modoetienſem. anno 1481. in Fol.

Singulæ paginæ in duas columnas diſtinctæ ſunt. Litteræ ſunt gothicæ minores. Charta firma eſt & nitida. Signaturas & paginarum inſcriptiones, e. g. *Ethicorum Liber III.* typographus adjecit. Cuſtodes vero, paginarum numeri, & initiales litteræ deſunt. In fine voluminis hæc ſubſcripta leguntur: *Gualteri Burlei doctoris egregij ſuper decem libros Ethico4 expoſitiones expliciunt. Uenetiis per Octauianum Scotu3 Modoetienſem Anno ſalutis.* M°. ccccLxxxi. *Sexto idus Maij Joanne Mocenigo Inclyto Uenetiarum Duce.* Accedit *Regiſtrum*, ſc. chartarum. Auctor operis Scoti auditor quidem, minime vero opinionum illius ſectator exſtitit. Quin Profeſſor factus Oxonienſis totus fere fuit in refutandis Scoti opinionibus. Præter vitas Philoſophorum. Faſc. I. ad ann. 1472 recenſitas ſcripſit Expoſitiones in varios Ariſtotelis libros, vixit adhuc anno 1337.

XXXVI *Altiſſimi doctoris Antonij andree ſeraphici ordinis minorum queſtiones ſubtiliſſime ſup̲ duodecī libros methaphiſice A4 felicit̄ icipiūt.* Hæc rubro impreſſa colore in fronte primæ columnæ, primæ itidem paginæ leguntur.) Venetiis per Antonium de Strata ann. 1481. in Fol.

Hoc opus gothico charactere minuto in duabus columnis præſtanti chartæ impreſſum eſt. Habet ſignaturas & paginarum inſcriptiones. Caret vero initialibus litteris, cuſtodibus, & paginarum numeris. Ad calcem leguntur ſequentia: *Queſtionibus ſubtiliſſimis ſup̲ duodecim libris A4. editis ab altiſſimo doctore. Antonio Andrea ordinis mino4 ſinis feliciter ipoſitus ē ſub anno dn̄i.* 1481. 24. *die decembris opa & arte epuidi viri Antonij de ſtrata d' Cremona. In clariſſima ciuitate venetiarum.* Subjecta eſt *Tabula*, ſeu index materiarum, nec non *Regiſtrum* chartarum· Auctor Scoti diſcipulus fuit, natione Aragonius. Præſens ejus opus jam ante Vicentiæ anno 1477 per Hermannum Lichtenſtein typis excuſum fuit.

XXXVII. Faſciculus temporum. Venetiis per Erhardum Ratdolt anno 1481 impreſſus, & ad hunc usque annum continuatus. in Fol.

De opere ipſo,, ejusque auctore ſcitu neceſſaria dixi ad annum 1480. N. XXVI. Præſens editio præmiſſum habet indicem alphabeticum materiarum, foliis ſeptem impreſſis comprehenſum. Deeſt vero primum folium in noſtro exemplari. Folio 8 *Faſciculus temporum omnes antiquorum cronicas cōplectens incipit feliciter.* Continet autem hoc folium non niſi auctoris præfationem. Ab hoc folio ad finem usque operis folia in ſuperiori margine numeros habent adpreſſos, conſtatque volumen integrum foliis numeratis 64. Impreſſum eſt minutiſſimo charactere gothicæ formæ, ſed admodum eleganti. Charta quoque & firma eſt, & munda. Cuſtodes, ſignaturæ, & paginarum inſcriptiones deſunt. In fine voluminis primum quidem ſequens de morte Mahumetis legitur relatio: *Anno dn̄i* 1481 *Mahometus ottonianus qui iā ꝑ* 30 *annos infeſtiſſime xp̄i fideles ꝓſecutus fuerat multiſq3 terris xpianitatis ſue ditioni ſubiugatiſ atrociſſimis belis tande3 deſcendit ad inferos. tertia die mai.* His ſubjecta eſt ſequens notitia: *Faſciculus temporū oēs quaſi antiquas choronicas* (ſic) *mortaliū uſq3 ad hec tempora cōplectens felicit̄ explicit Impreſſuſq3 impenſa & arte mira Erhardi rodolt* (ſic) *de auguſta.* 1481. 12. *calen̄. Jan̄.* Locus impreſſionis hic quidem non eſt expreſſus. Verum conſtat aliunde, Erhardum Ratdolt ab anno 1476 - 1485 Venetiis verſatum fuiſſe. Conf. Zapfs Augsburgs Buchdruckergeſchichte.

XXXVIII.

XXXVIII. *Incipit tractatus quidā de Turcis ꝑut ad p̄ſens eccleſia ſancta ab eis affligit᷑. collectus diligēti diſcuſſione ſcripturarū a q̇buſdā fratrib⁹ ordinis p̄dicatorum q̇ etiā d᷑ trib⁹ p̓cipalit᷑ tractat. Primo de autenticatōne ſcripturaꝝ loquētiū de p̄nti afflictiōe eccleſie. Scd'o de culpis & cauſis hui⁹ afflictionis Tercō de eius duratōe & termīo q̄ntū videlicȝ tp̄is eccleſia ab eis affligetur.* Norimb. per Conrad. Zeninger 1481. in 4.

Hæc verba leguntur in fronte opuſculi, quod charactere gothico paulo majori, admodum luculento & eleganti impreſſum 22 tantum conſtat foliis, ſignatis a. b. c. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, numeris, & inſcriptionibus paginarum. Sed in margine exteriori brevia dictorum argumenta leguntur impreſſa. Abbreviaturæ ſunt admodum frequentes. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta, ſed hæc rarius. In fine impreſſa hæc leguntur: *Explicit tractat⁹ collect⁹ āno dn̄i.* M. cccc. Lxxiiij. *a quibuſdā fratribus ordinis p̄dicatoꝝ: de preſenti afflictione eccleſie: illata a turcis: declarans ꝑ autēticas ſcp̄turas quomō ipſa ſit preſignata. & ꝑpter que peccata chriſtianorum ſit inflicta. & quando ſit finienda. Impreſſus āno dn̄i.* M. cccc. Lxxxj. *nurēberge per conradum Zeninger.*

XXXXIX. Alexandri de Ales Ordinis Min. Summa Theologica. Norimbergæ per Anton. Koburger 1481, & 1482. Voll. IV. in Fol. magn.

Operis hujus pars tantum ſecunda anni 1481 notam habet. Reliquæ tres partes primum anno 1482 prodierunt in lucem. Placuit tamen hic eos ſimul recenſere, eoquod ejuſdem operis ſint partes, eandemque habeant externam formam. Hanc igitur quod attinet, impreſſum eſt opus iſtud gothico charactere minuto, & pereleganti in duabus Columnis præſtanti chartæ, in qua nullum adparet chartarii ſignum. Deſunt ubivis initales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, & paginarum numeri. In ſuperiori margine primæ paginæ cujusvis folii charactere gothico majori indicatur quæſtio, quæ pertractatur, e. g. *Queſtio LVI.* In averſa pagina primi folii primæ partis *In laudem irrefragabilis doctoris diui Alexandri de Ales: ordinis beatiſſimi Franciſci: pangericū* (ſic) *carmen incipit.* Carminibus hisce hæc in eadem pagina ſubjuncta ſunt: *Anno ab incarnatione domini.* M. ccxlv. xii. *kal'is Septembris obiit idem irrefragabilis doctor: pariſius ſepultus: cuius tumba his preconizatur metris.*

Clauditur hoc ſaxo famam ſortitus abunde:
Gloria doctoꝝ decus & flos philoſophorum
Auctor ſcriptorum vir Alexander varioꝝ
Norma modernorū: fons veri: lux alioꝝ.

Inclitus anglorum fuit archileuita: ſed horum
Scriptor clericꝝ: frater collega minorum
Factus: egenoꝝ fit doctor: primus eorum
Siquis honoꝫ meritis: ſiqui virtute colunt̃:
Nec ſorde & culpa pigritere per ocia deſes:
Nanciſci ſtudio que minor iſte refert.

Pars hæc prima, ceteris, quod volumen attinet, minor, quæſtiones complectitur LXXIV. Ad calcem vltimæ quæſtionis hæc leguntur impreſſa: *Explicit prima pars ſumme alexandri de Ales doct. irrefragabilis theologorum monarche diligenter emēdate impenſis atqꝫ induſtria Anthonii koburger nurenberge impreſſa & finita Anno ſalutis xpiane.* M.cccclxxxij. *die* xxiiij. *menſis Januarij.* Accedit index materiarum & quæſtionum foliis quatuor impreſſis comprehenſus. Index ejusmodi parti ſecundæ in noſtro quidem exemplari eſt præfixus, & novem implet folia. Folio decimo *Incipit liber ſecūdus ſumme Alexandri de ales: irrefragabilis doctoris parienſis:* (ſic) *ordinis minorū obſeruantiſſimi.* Complectitur hic liber quæſtiones CLXXXIX. & in fine hæc habet ſubſcripta: *Explicit ſecūda pars ſūme Alexandri de Ales irreuocabilis* (ſic) *anglici doctoris Anthonij koburger impenſ Anno xpiane ſalutis* M°. cccc°. Lxxxj. *iij. kl'. decembris.* Pars etiam tertia indicem habet præfixum, eumque foliis quinque comprehenſum. Folio ſexto *Tercia pars ſūme diui Alexandri de Ales: irrefragabilis doctoris pariſienſ: ordinis minoꝝ obſeruantiſſimi xp̄i nomine inuocato incipit.* Continet pars iſta quæſtiones LXXXII, & in fine quæſtionis ultimæ hanc habet ſubſcriptionem: *Tercia pars ſumme alexandri de ales theologorum pariſienſiuꝫ monarche doctoris irrefragabilis q̄ diligēter emendata & ad ordinem redacta. Impenſis Antonii koberger Nuremberge impreſſa finit: conſūmata pridie nouas Maij. Anno xpiane ſalutis.* M. cccclxxxij. Index quartæ parti præfixus novem implet folia. Folio decimo *Quarta pꝯ ſumme Alexandri de Ales theologorū monarche incipit feliciter.* Continet quæſtiones CXIIII. Ad calcem ultimæ hæc leguntur impreſſa: *Incliti angloꝝ leuite. theologoꝝ iſdem* (ſic) *tempibus monarche Alexandri de Ales: minorum fratris mendicantium primi doctoris Summa theologicalis Anthonii koburger Nurenberge impenſis impreſſa: q̄ diligenter viſa & in formalē ꝓceſſuꝫ directa experientia e docebit. Et ſub anno ſalutis xp̄ianiſmi.* M. cccc. Lxxxij. xxiij. *Auguſti cōſummata eſt. Unde nō immerito: laudes & gratias referamꝰ deo.* Exemplaria hujus editionis, integra ſaltem, raro ſunt obvia. Plerumque una, vel altera pars deeſt. Quare merito inter Bibliothecarum Cimelia refertur. Roederus in Catalog. Libr. Sæc. XV. Norimb. Impreſſ. pag. 24. N. 174. partem ſecundam ad annum 1482 retulit, licet jam ante pag. 19. N. 138. ad annum 1481 eandem excitaſſet. Noviſſimus ſcriptor des Leben Anton Koburgers partem 2dam excitavit ad annum 1481. idem vero ad annum 1482 omnes quatuor partes denuo ad annum 1482. retulit. Neuter igitur exactam de hac editione notitiam habuit.

XL.

XL. Alberti magni, ſeu potius Henrici de Saxonia, Alberti M. Diſcipuli, Tractatus de Secretis Mulierum. Sine loci & typographi nota anno 1481. in 4to.

In fronte opuſculi, quod foliis impreſſis 42 comprehenditur, auctoris legitur Præfatio ſine ullo titulo eidem præfixo. Terminatur in averſa primi folii pagina, linea 16. tum ſequitur immediate:

Titulus
Ncipiunt ſecreta mulierum & virorum ab Alberto magno compoſita.

Litteræ ſunt gothicæ ſingularis formæ, paulo minores, & ſatis tamen pingues. Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones, nec non initiales litteræ ſectionum majorum, excepta prima præfationis, quæ magna eſt ligno inciſa, ſc. S, in medio virum exhibens tunica talari indutum, & cappam oblongam eamque rotundam in capite geſtantem. Charta ſatis eſt firma, & munda. Chartarii ſignum nullum occurrit, quam caput bovis, cujus inter cornua ſtilus exurgit in ſtellam deſinens. Ad calcem opuſculi hæc tantum leguntur impreſſa: *Finis hui⁹ tractatuli venerabilis Alberti magni.* Interjecto exiguo ſpatio hæc ſequuntur: *Anno incarnacōis. M°CCCC°LXXXI° pn̄s opuſculum ɔſūmatū eſt.* De loco impreſſionis & typographo non habeo, quæ proferam ſatis probabilia.

XLI. Oldradi de Laude Juriſconſulti Sæc. XIV. celeberrimi Conſilia Juridica. Per Eberhardum Fromolt anno 1481. in Fol. Sine loci mentione.

Editionem hujus operis, forte omnium primam, ad annum 1472 N. XI. recenſui. Præſens editio præmiſſam habet tabulam quæſtionum ſeu Conſiliorum foliis ſeptem comprehenſam, & gothico charactere in duabus columnis chartæ admodum albæ, & firmæ impreſſam, ut ipſum opus, quod folio octavo ſine ullo titulo, aut inſcriptione incipit verbis auctoris *N* (in) *nomine domini amen. In cauſa Eboraceñ. attendendū eſt* &c. Signaturas, & plerumque etiam litteras initiales parvas typographus adjecit. Cuſtodes vero, numeri, & inſcriptiones paginarum deſunt. Chartarii ſignum eſt manus hominis. In fine uberior legitur de hoc opere notitia: *Finis conſilioꝝ (Eximii iuris utriuſqꝫ profeſſoris Oldradi de laude) q̄ꝫ plurimos caſus & queſtiones tam in cauſis temporalibus & ſpūalibus in facto quotidie emergentes conſulentium & deſcidentium* (ſic) *Vna cum tabula deſignante ſuo ordine titulos queſtionum & loca earundem per numeruꝫ folioꝝ Per Eberhardū frommolt impreſſorū. Et cum ſumma diligentiā correctoꝝ finitoꝝ hoc Anno dn̄i milleſimo quatercēteſimo octuageſimo primo. Et die. xix. menſis novēbris. Ad laudem ſummi patris qui cum filio & ſpiritu ſancto trinus & vnus viuit & regnat per infinita ſeculoꝝ ſecula Amen.*

XLII.

Digitized by Google

XLII. Jacobi de Dondis Civis & Medici Paduani Sæculo XIV. celeberrimi *Aggregator*, ſeu opus medicum, ex diverſis auctoribus collectum, ſeu *Aggregatum* de Virtutibus Medicinarum, maxime ſimplicium, quæ in diverſas claſſes ordine alphabetico ſunt diſpoſitæ. Venetiis anno 1481. Sine nota typographi. in Fol.

Opus iſtud in duabus columnis præſtanti chartæ charactere gothico perpulchro impreſſum eſt. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, numeris & inſcriptionibus paginarum. Habet vero ſignaturas. In prima primæ paginæ columa ab initio hæc leguntur: *Aggregator. Cōpilatione. Clariſſimi phiſici Jacobi de dondis Ciuis. paduāi Prohemium operis.* Auctoris Prohemium, quod immediate ſequitur, excipiunt Rubricæ ſingulorum totius operis capitum. Atque hæc quidem omnia ſunt novem foliis impreſſis comprehenſa. Folio impreſſo decimo incipit *Primus tractatꝰ de* (hæc charactere majuſculo impreſſa ſunt, non item ſequentia) *primis virtutibus medicinarum cuius tria ſunt capitula.* In fine voluminis hæc tantum habes impreſſa: *Explicit Agregatio* (ſic) *clariſſimi medici Jacobi de dundis* (ſic) *Paduani. Venetiis feliciter ipreſſa. Anno domini.* m. cccclxxxi. x. *kalendas Junias. Laus deo.* Cl. P. Laire in *Specimin. Hiſtor. Typograph. Rom.* editionem anni ejusdem Romanam hujus operis excitavit. Verum videtur noſtram deſignare voluiſſe, hanc nempe venetam, ut ante me jam monuit P. Audiffredi loc. cit. pag. 247.

XLIII. Nicolai de Tudeſchis commentaria in Lib. I. Decretal. Baſileæ anno 1481 impreſſa. in Fol.

De his conf. Num. XXXII. ad ann. 1480.

XLIV. Baptiſtæ de S. Blaſio J. U. D. & Profeſſoris Patavini Tractatus juridici plures, nimirum 1) de privilegiis dotalibus. 2) Tractatus centum quæſtionum centum doctrinas continentium de differentiis inter arbitrum, & arbitratorem. 3) Tractatus correlativorum. 4) Repetitio ſolemnis ſuper prima Rubrica decreti. Impreſſit Erhardus Ratdolt Venetiis 1481. in Fol. magn.

Omnia hæc opuſcula eodem charactere, gothico nimirum pereleganti, eidemque chartæ, omnino præſtantiſſimæ, in duabus columnis impreſſa ſunt. Deſunt in omnibus cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Initiales vero litteras magnas florentes, ligno elegantiſſime inciſas, & ſignaturas typogra-

pogra-

Digitized by Google

pographus adjecit. Singulis in fronte primæ primi folii columnæ præmiſſus eſt peculiaris titulus, ſubjecta quoque peculiaris ſubſcriptio, adeo quidem, ut tractatus ſinguli ſeorſim haberi poſſint. Tractatus 1) quatuordecim conſtat foliis impreſſis, eumque, ut ex ſubſcriptione diſcimus auctor *expediuit* (complevit) Paduæ *die. xvj. ſeptembris.* M. cccc. lxx. — *Impreſſuſq3 eſt idem tractatus in Uenetiis per Erhardum Ratdolt de Auguſta.* M. cccc. lxxxj. vj. *calen. Junii feliciter. Laus deo.* Ttractatum 2) auctor, teſte ſubſcriptione, compilavit, & promulgavit (i. e. publicum fecit) Mcccclxxxj. *die xxv. menſis Maii — Impreſſum quoq3 eſt* (hoc opus) ꝑ *Erhardum ratdolt de Auguſta iiij non. Junij Uenetiis felicit'. Laus deo.* Conſtat foliis 20 impreſſis. Tractatus 3) octo tantum foliis impreſſis conſtans eſt *inchoatus* (ut in ſubſcriptione legitur) *die. xxiiij. iunij: & finitus* (ab auctore) *die viij. iulij.* M. cccc. lxxiij. — — *Que3 quidē tractatū Erhardus Ratdolt de Auguſta. xij. calen. iunij.* M. cccc. lxxxj. *Uenetiis impreſſit feliciter. Laus deo.* Tractatus demum 4) ſeu Repetitio ſolennis primæ Rubricæ Decreti *Repetita fuit — — in feliciſſimo ſtudio Patauino anno domini.* M. cccc. lxxx. — *Eande3 & Erhardus ratdolt de Auguſta imprimēs pridie calen. Junij.* M. cccc. lxxxj. *feliciter compleuit Uenetiis. Laus deo.* Conſtat hic tractatus foliis impreſſis tredecim. Præter quattuor hosce tractatus duos alios ejusdem auctoris ab eodem typographo hoc anno impreſſos recenſet Cl. Zapfius in Augsburgs Buchdruckergeſchichte pag. 158 & 159. Verum Bibliographus iſte adfirmat, Tractatum de privilegiis dotalibus in fine hanc habere ſubſcriptionem: *Impreſſit Erhardus ratdolt de Auguſta XII. Calen. Junij Venetiis* 1481. Videtur hanc notitiam ex Bibliotheca Schwarziana, ad quam provocat, hauſiſſe. Verum hæc quidem notitia minime adcurata eſt. Hic enim tractatus non *XII. Calen. Junii*, quo tractatus correlativorum, ſed *vi. Calen. Junij* impreſſus eſt, ut ex ſubſcriptione a me recitata patet. Ceterum duo alii tractatus auctoris ejusdem ab illuſtri Zapfio loc. cit. indicati ſunt alter quidem de Actionibus, (ſupra N. X. ad h. a. a me recenſitus) alter de Orationibus.

ANNO 1482.

I. Ob einem man ſey zů nemen ein eelich weib oder nit, ſive de vitæ conjugalis commodis & incommodis. Auctore Alberto ab Eybe Archidiacono Würzburgenſi, nec non Canonico Bambergenſi, & Eichſtettenſi, J. U. Doctore. Impreſſ. Auguſtæ Vind. per Joh. Schönſperger anno 1482. in Fol. min.

In prima primi folii pagina auctoris legitur præfatio, ex qua diſcimus, eum opus iſtud anno 1472 ſenatui & civibus Norimbergenſibus dedicaſſe, & Xenii loco obtuliſſe. In averſa folii ejusdem pagina operis in tres partes diviſi, breve argumentum exhibetur. In fronte folii ſecundi verba legun-

Digitized by Google

leguntur, quæ tituli loco recitavi. Impreſſum eſt opus litteris germanicis, oblongis illis, & ſatis pinguibus. Litteræ initiales magnæ ligno inciſæ ſunt. Cuſtodes vero, ſignaturæ, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. In fine hæc tantum impreſſa leguntur: **Gedruckt zů Augſpurg vō haunſen Schōnſperger am Samſtag vor Geori.** (ſic) **Anno domini ꝛc jm** *Lxxxij.* **jare.** Nihil de hoc opere anno 1482 Auguſtæ impreſſo habet Cl. Zapſius in **Augsburgs Buchdruckergeſchichte.**

II. Von Ordnung der Geſundheit. — Opus initio, & in fine mutilum — ſed probabiliter anno 1482 Auguſtæ per Joh. Bämler impreſſum. in Fol. min.

Incipit verbis ex indice operi præfixo **Jtem von dem vnwillen czů dem ennd auß, was nucz dauon kōme** &c. In averſa pagina ſolii ejusdem figura exhibetur ligno inciſa, quæ virum repræſentat nudum, cui a dextris & ſiniſtris duo adſtant alii, quorum ille quidem vaſculum manu dextra, hic librum apertum utraque manu tenet. In fronte ſolii ſequentis hæc verba leguntur: **Hie volgt ein nůczlich regiment wer ſich darnach haltet der mag ſein leben lang in geſuntheyt behalten.** Cl. Zapſius in **Augsburgs Buchdruckergeſchichte** N. II. ad annum 1482. librum recenſet a Johanne Bämler eodem anno impreſſum, cui titulus in fronte iisdem verbis (una tantum alterave ſyllaba mutata) conceptus eſt præfixus. Idemne ſit cum Zapſiano hoc is quem præ manibus habeo, non poſſum certo adfirmare: videtur mihi autem probabile admodum. Ceterum exemplar noſtrum habet litteras initiales magnas ligno inciſas, easque florentes. Cuſtodes vero, ſignaturæ, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. Ad finem libri quarti ſequentia leguntur: **Hie endet ſich das vierde bůch, darjnn man vindet wie man eyn geſunden vnd krancken menſchen erkennen ſoll vnd was ein yeglich harm puls vnd gelaſſen plůt bedeüt.** In averſa pagina legitur **Ein gůten trien machen;** & hæc quidem eſt ultima noſtri exemplaris, terminata verbis **Jtem er mag trincken gerſten waſſer.** Qui exemplar completum hujus operis nactus fuerit, ex dictis facile dijudicabit, idemne ſit exemplar a me deſcriptum cum Zapſiano ſupra laudato, quod in fine hanc habet ſubſcriptionem: **gedruckt vnd vollendet von Johanne Bāmler zu Augspurg an dem nächſten mōntag nach ſant Gilgentag nach Chriſti vnnſers lieben herrn gepurt M. cccc. vnd darnach** *lxxxij.* **jar.**

III.

III. Ariſtotelis 1) Libri octo Phyſicorum. 2) Libri tres de Cœlo & mundo. 3) Libri duo de generatione & corruptione. 4) Libri quatuor Metheororum. 5) Libri tres de Anima. 6) Liber de Plantis. 7) Liber de Coloribus. 8) Liber de Morte. 9) Liber de Intelligentia. 10) Liber de Lineis indiviſibilibus. 11) Liber de Inundatione Fluvii. 12) Liber Phiſiognomiæ. 13) Liber de cauſa motus animalium. 14) Epiſtola ad Alexandrum M. 15) Ariſtotelis vita. 16) Liber de ſenſu & ſenſato. 17) Liber de Memoria & Reminiſcentia. 18) Liber de Somno & Vigilia. 19) Liber de cauſis. 20) Liber de bona Fortuna. 21) Liber de longitudine & brevitate vitæ. 22) Liber de Juventute & Senectute. 23) Liber de Aſpiratione & Reſpiratione. 24) Liber de Morte & Vita. 25) Libri duodecim Metaphyſices. — Accedit ſeorſim impreſſus Averois Tractatus de Subſtantia orbis. Venetiis per Philippum Venetum anno 1482 in Fol.

Omnia hæc Ariſtotelis opera ita alterum cum altero ſunt connexa, ut ſeparari non poſſint. Quare nullus dubito, quin ſimul in lucem prodierint. Impreſſa ſunt præſtantiſſimæ chartæ litteris rotundis perelegantibus, & luculentis. Initiales litteras parvas, ſignaturas, & paginarum inſcriptiones e. g. *Liber ſecundus Phyſicorum*, ipſe typographus adjecit. Deſunt vero cuſtodes & paginarum numeri. In fine libri duodecimi Metaphyſices ſubſcriptio ſequens legitur: *Explicit oper Ariſtotelis de naturali philoſophia impreſſa Venetiis Duce inclito Joanne Mocenigo per magiſtrum Philippū Venetum: eiuſq3 impenſis diligētiſſime emendata: Anno domini Milleſimo. cccc. Lxxxii. pridie Nonas Aprilis.* In averſa pagina folii ejuſdem, in quo hæc leguntur, verſus habes impreſſos ſequentes.

Petrus Antonius ſforȝantes de Fauētia.
Quiſquis Ariſtotelis ſumpturus dogmata tendis:
Commoditas paruo (ne fuge) multa dabit.
Noueris hoc quātum natura uolumine preſtet:
Et cæli cauſas: aſtaq3 clauſtra poli:
Nec non ut cōſtet nullum ſub ſydere natum:
ſ3 morte & uita ſingula quæq3 regi:
Fulmina quis iaciat: qui conſtent æthere nubes?
Cur phoebus gelidas grādine mittat aquas.
Deniq3 quo mundi traſcēdens aſtra meatu
Spiritus in terris cuncta reuiſat ouans:

Digitized by Google

Quid ſenſus captet: quid mens ſibi cōſcia recti
Proderit: æternū cum petet illa decus:
Cur ſpirent homines: quid uos animalibus addat:
Qui uigeant: ruga cur tenet atra cutem:
Cauſaq; cauſarū folio ſubnixa perenni:
En præbet curſus: tollat ut aura leuis:

Averois de ſubſtantia orbis tractatus novem tantum conſtat foliis impreſſis eodem, quo præcedentia, charactere, & in fine hæc tantum habet ſubſcripta: *Explicit Auerois de ſubſtãtia orbis.* Orlandi in *Origine e Progreſſi* &c. pag. 29. hanc editionem indigitaſſe videtur, ita tamen, ut, qui eam non vidit, neſciat, quid contineat. En ipſa Orlandii verba: *Ariſtotelis Phyſic. & Metaph. latine. fol. per eund.* (ſc, Philippum Petri Venetianum) *Pridie Nonas April. ibid.* (Venetiis) 1482. Iisdem fere verbis editionem eandem excitavit Maittaire Tom. I. pag. 430.

IV. Gerhardi Odonis, Ord. Min. Miniſtri Generalis, & Patriarchæ Antiocheni Sæc. XIV. commentarius in decem libros Ethicorum Ariſtotelis a Gratio Brixiano ejusdem ordinis editus. Impreſſus Brixiæ anno 1482 ſumtibus Bonifacii de Manerva in Fol.

In averſa primi folii pagina *Incipit regiſtrū*, ſc. chartarum. Folio autem ſecundo incipiunt tituli Quæſtionum, quos excipit index alphabeticus materiarum, gothico charactere pereleganti in duabus columnis, ut ipſum opus, impreſſus, & cum præcedentibus, octodecim foliis comprehenſus. In averſa folii decimi noni pagina legitur editoris epiſtola dedicatoria ad Franciſcum Sanſonem Brixianum, Ord. minorum Miniſtrum Generalem, in qua teſtatur, ſe in hoc opere edendo omnem adhibuiſſe diligentiam, ut emendatum prodiret in lucem. Diſcimus ex eadem, editorem tum quidem Bononiæ theologicas habuiſſe lectiones. Scripſit vero Epiſtolam *Ex Brixia kl. Maijs.* Folio 20 *Incipit ſcriptum ſuper librū ethicorū editum a fratre Geraldo odonis de ordine fratrum minorū Magiſtro in theologia* ɩc. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, & paginarum numeris. Habet vero ſignaturas, & paginarum inſcriptiones, e. g. *Libro. V.* In fine voluminis hanc habes notitiam: *Impreſſa Brixie ad expenſas. Sp. dñi Bonifacij de manerua.* M. cccc. Lxxxij. *die vltimo aprilis.* Meminerunt hujus editionis, ſed ſine adjecto typographi, ſeu potius Bibliopolæ nomine Orlandi pag. 163. & Maittaire Tom. I. pag. 437.

V.

Digitized by Google

V. Gualterii Burlæi, Angli, Expoſitiones octo librorum Phyſicorum Ariſtotelis. Venetiis per Johannem Herbort anno 1482. in Fol.

Expoſitiones iſtæ ſunt gothico charactere in duabus columnis præſtantiſſimæ chartæ impreſſæ. Deſunt cuſtodes, paginarum numeri, & plerumque initiales litteræ. Paginæ ſignatæ ſunt, & in ſuperiori margine liber indicatur, e. g. *Phy. Liber Primus.* In prima primæ paginæ columna *Ex illuſtri baduario4 familia q oli vticiacha dicebat oriundo dño Sebaſtiano cēſori cōis venetia4 p̄ſtātiſſimo Nicholet⁹ vernias theatin⁹. S. P. D.* Teſtatur Vernias, Philoſophiæ tum Profeſſor Ordinarius Patavinus, ſe ab impreſſoribus rogatum Burlæum ſuper libros de Phyſico auditu, qui antehac corruptiſſime fuerat impreſſus, emendaſſe. Epiſtolam hanc immediate excipit Verniæ Tractatus de Definitione Philoſophiæ, nec non Examen Quæſtionis de Incoactione formarum. Atque hæc quidem omnia tribus foliis, & quarti prima pagina ſunt comprehenſa. In fine vernias teſtatur, ſe hæc abſolviſſe anno 1482. 4to cal. marcias. Folio Quinto *Clariſſimi philoſophi gualterij de burleis engliçi fideliſſimiq3 interpretis ariſ. & ſui cōmētatoris auerois expō in libros octo de phiſico auditu feliciter incipit.* Sunt hæc rubro colore, & charactere majori elegantiſſimo, quo ſcilicet ipſe textus Ariſtotelis, impreſſa. Ad calcem voluminis ſatis ampli hæc ſubſcripta leguntur: *Et in hoc finitur expoſitio excellentiſſimi ph'i Gualterii de burley anglici in libros octo de phyſico auditu Ariſt. ſtragerite:* (ſic) *emendata per me nicoletū verniā theatinum publice & ordinarie philoſophiam in gimnaſio patauino legentē: impreſſa arte & expenſis diligentiſſimi viri Johannis herbort de almania: & humato ieſu eiuſq3 genitrici virgini Marie ſint gratie infinite.* Quæ ſequuntur ſunt impreſſa charactere majuſculo: *Impreſſa Uenetiis.* M. cccc. Lxxxii. *die quinta decima menſis aprilis.* Accedit tabula dubiorum, quæ in hoc opere pertractantur, & regiſtrum chartarum.

VI. Ægidii Romani, Ord. Eremit. S. Aug. Archiep. Bituricenſis, & Aquitaniæ Primatis Liber de Regimine Principum. Romæ per Stephanum Plank. ann. 1482. in Fol. min.

In fronte voluminis *Eorgio* (Georgio) *miſeratione diuina Archiepiſcopo Ulixponen. Sacroſancte. Ro. eccleſie. tituli ſanctoru3 Petri & Marcellini preſbytero Cardinali Reuerendiſſimo ac bene merito: Oliuerius Seruius Tholentinas. S. P. D.* Sequitur itaque Epiſtola Dedicatoria hujus operis. In averſa pagina folii ejusdem incipiunt brevia ſingulorum totius operis capitum argumenta, quæ terminantur in averſa quarti folii pagina. Folio quinto impreſſo *Incipit. liber de regimine principū editus a fratre Egidio romano ordinis fratrum heremitaru3 ſancti Auguſtini.* Impreſſum eſt hoc opus charactere gothico in duabus columnis præſtanti chartæ. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, ſignaturis,

 nume-

numeris & inſcriptionibus paginarum. Opus ipſum, quod tum ab auctore, qui ex nobiliſſima familia de Columna (Colonna) originem traxit, & vergente ad finem Sæc. XIII & initio XIV. Philoſophicis æque ac theologicis diſciplinis excelluit, tum ab ipſo argumento notiſſimum eſt, in tres libros eſt diviſum. Primus liber denuo in partes quatuor, ſecundus & tertius in tres ſunt partes diviſi. Ad calcem voluminis hæc habes ſubſcripta: *Explicit liber de regimine principum editus a fratre Egidio Romano. ordinis fratrum heremita4 ſci Auguſtini. Impreſſum Rome per inclitū virū magiſtrū Stephanum plannk. de Patauia Anno domini Milleſimo. cccclxxxii. Die nona Menſis Maij ~ci.* His immediate ſubjunctum eſt *Regiſtrum*, ſc. chartarum. Cl. de Bure *Bibliographie Inſtructiv.* n. 1350. adfirmat, editionem hanc eſſe primam & originalem, raram, & a curioſis quæſitam: falſam vero, quæ ab eodem typographo jam anno 1472 excuſa a non nullis, ut ab Orlandio, memoratur: Valde ſuſpectam denique eam, quæ cum nota anni 1473, ſine loci & typographi mentione excitatur.

VII. Decretales Gregorii Noni cum Gloſſa. Venetiis per Petrum Cremonenſem de Plaſiis ann. 1482. in 4to.

Hoc opus gothico charactere, & textus quidem in duabus columnis paulo majori, Gloſſa vero in extremis quatuor marginibus minuto admodum eſt impreſſum. Charta eſt admodum nitida. Initiales litteræ, cuſtodes, paginarum numeri & inſcriptiones deſunt. Ad calcem voluminis legitur ſequens notitia: *Exactum diuinis auſpicijs opus decretalium Gregorii viiij. ſumma cum diligentia venetiis impreſſum cura impenſiſq3 petri cremonenſis de plaſiis: emuelcatiuſq3 emendatum. Anno ab incarnatiōe domini.* MccccLxxxij. *die xxiiij. mēſi aprilis Regnantibus ſanctiſſimo in chriſto patre Sixto. iiij. pontifice maximo: nec nō & Joanne mocenigo inclyto venetorum principe illuſtriſſimo.* Accedunt duo folia, quibus index alphabeticus materiarum, & Regiſtrum chartarum continentur.

VIII. Digeſtum vetus cum Gloſſa. Norimbergæ per Ant. Koburger anno 1482. in Fol.

Textus charactere majori admodum luculento, gloſſa minutiſſimo, utroque gothico, ſed elegantiſſimo chartæ præſtantiſſimæ ſunt impreſſa. Signaturas, & in gloſſa quidem etiam initiales litteras parvas ipſe typographus adjecit. Deſunt vero cuſtodes, numeri & inſcriptiones paginarum, nec non, in textu quidem, litteræ initiales. In fine majoribus litteris, quibus ipſe textus, ſed rubro colore hæc leguntur impreſſa: *Sacratiſſimi principis Juſtiniani pandectarum opus (quod digeſtum vetus vocitamus) vigili ſtudio impenſis Anthonij koburger Nurenberge eſt conſummatum Anno dominice incarnationis Milleſi-*

mo

mo quadringenteſimo octuageſimo ſecundo. Decimo kalendas decembres. In averſa pagina impreſſæ leguntur Rubricæ totius operis.

IX. Johannis Aſtexani, Ord. Min. Summa de caſibus conſcientiæ. Norimb. per Anton. Koburger anno 1482. in Fol.

Editionem hujus operis forte omnium primam Faſcicul. I. pag. 51. recenſui. Præſens iſta minutiſſimo charactere gothico, eodem nimirum, quo gloſſa ad opus immediate præcedens, excuſa eſt, & impreſſa in duabus columnis nitidiſſimæ chartæ. Caret cuſtodibus, ſignaturis, initialibus litteris, numeris & inſcriptionibus paginarum. In averſa primi folii pagina Bartholomæi Bellati Ord. min., qui opus jam antea quam diligentiſſime emendaverat, epiſtola legitur dedicatoria ad Marcum Barbum titulo S. Marci de urbe Preſbyterum Cardinalem. Folio ſecundo opus ipſum incipit. Ad calcem voluminis uberior legitur de opere & ejusdem editoribus notitia: *Summe confeſſionis operi nobiliſſimo & huic facultati opam dantibꝯ ꝑ neceſſario quaꝫ frater Aſtexanus de Aſt ordinis minoꝝ doctor ſolennis edidit maxima cura & ſollicitudine famoſiſſimi ſacre theologie mgr̄i fratris Bartholomei de Bellatis de feltro circa iuris quotationes. nec nō fratris Gometii hiſpani de vlixbona ꝓuincie portugalie ſacre theologie baccalarii clariſſimi in ꝯuentu Uenetiaꝝ circa reſiduum totiꝰ voluminis ambo eiuſdem religionis minoꝝ emendate ſumptibꝯ & iuſſu Anthonii koburger Nurenberge finis impoſitus eſt.* M°. cccc°. Lxxxij°. *die xi. menſis may.* Exemplar hujus editionis, quod exſtat in Bibliotheca civica Ratisbonenſi, deſcriptum a Cl. Gemeiner in Nachrichten von den in der Regensburgiſchen Stadtbibliotheck befindlichen merkwürdigen und ſeltenen Büchern aus dem fünfzehenden Jahrhundert pag. 111 — 113. mutilum eſſe oportet. Adfirmat enim Cl. Gemeiner: **In einigen Ausgaben iſt eine Zuſchrift an den Cardinal Caietan vorgedruckt, die ſich aber in unſerm Exemplar nicht befindet.** Sane Epiſtola auctoris dedicatoria ad Cardinalem Cajetanum, cum ejusdem ad illum reſponſoria, nec non prohemium auctoris, & tituli primi libri folium exemplaris noſtri ſecundum occupant.

X. Liber aſcetico - moralis dictus der Seüſſe. Auguſtæ Vind. per Antonium Sorg ann. 1482. Fol. min.

Opus moralis eſt argumenti, in quatuor libris varia exhibens ſpiritualis vitæ documenta atque incitamenta. Occurrunt paſſim figuræ ligno inciſæ ad illuſtrandum argumentum adcommodatæ. Nomen der Seüſſe, ab auctore, qui vulgo habetur, *Henrico* (ſecundum alios *Amando*) *Suſone*, Ord. Præd. Patria Conſtantienſi ex nobili comitum Montenſium familia oriundo, habere videtur. Quod ſi Henricus Suſo revera auctor eſt, oportet eum anno ſaltem 1352 adhuc vixiſſe. Nam in fine libri quarti auctor ipſe tempus indicat,

dicat, quo libro huic componendo initium fecit. En ipſa ejus verba: **Dicz bůch ward angeuangen in der vaſten. do man czalt von gottes gepurt tauſent vnd vierdhalb hundert vnnd zwai iar. Niemant ſol endarf fragen durch ven got dicz bůch geſchriben hab. wann der menſch getrauet gotes gute das es in ſeinem leben nymmer auf komen ſölle noch nymmer creatur ſöll bekant werden in diſer zeit amen.** Porro Caveus cum pluribus aliis adſirmat, Henricum Suſonem vergente ad finem Sæculo XIII. vel initio XIV. jam obiiſſe. Circa annum 1380 Suſonem vixiſſe Poſſevinus affirmat in apparatu Sacro Tom. I. Cl. Zapſius in **Augsburgs Buchdrucker-geſchichte** pag. 64. Suſonem libri hujus auctorem eſſe incunctanter adſirmat, promittitque de eodem in ſecundo Annalium ſuorum volumine uberiorem notitiam. Ego interim editionis iſtius deſcriptionem dabo accuratiorem. Præmiſſa ſunt ſingulorum capitum brevia argumenta, foliis tribus, & prima pagina folii quarti compreheņſa. In averſa ejusdem quarti folii pagina videre eſt imagines ligno inciſas Davidis, Salomonis, Jobi, Ariſtotelis, & duorum aliorum, quorum alter coronam in capite cum cruce ſuperimpoſita geſtat, alter habitu ordinis Prædicatorum indutus eſt. In medio hujus paginæ ſex leguntur ſententiæ morales. Præter has in margine ſuperiori hæc verba leguntur impreſſa:

Der ſunnē bild iſt ſo fein. Er vbertrift der ſtern ſchein.

in inſeriori vero margine hæc:

Sapiencia nō īuenitur ī trā ſuaīter viuenciū.

Folio quinto auctoris prologus incipit, inſcriptus: **Das iſt der prologus. das iſt die vorrede des büchlins das da heiſſet der Seüſſe.** Ab hoc folio usque ad finem voluminis prima cujusvis folii pagina in margine ſuperiori numerum folii exhibet impreſſum, e. g. **Das vi. blat:** in averſa autem pagina liber deſignatur, e. g. **das erſt buch.** Liber primus conſtat foliis cviii. Sed primum vacuum eſt, & poſtremum in noſtro quidem exemplari deeſt. A libro ſecundo novi incipiunt numeri foliorum, quæ ad finem usque libri quarti ſunt CXLvj. Subſcriptio, quæ circa finem primæ ultimi folii paginæ legitur, hujusmodi eſt: **Gedruckt vnd vollendet iſt dicz bůch (des geleichn noch beſſers dē laien nit kund iſt ſein leben ze beſſern - genant der Seüſſe) von anthonio ſorg - in der keyſerlichen ſtat Augſpurg. an dem nächſten freitag vor ſant Jörgen tag do man zalt nach Chriſti gepurt - tauſent vierhundert zwai und achzig iar.** Litteræ ſunt germanicæ oblongæ & ſatis pingues. Charta minus alba & polita eſt. Litteras initiales magnas ligno inciſas typographus adjecit. Cuſtodes vero & ſignaturæ deſunt.

XI.

XI. Roberti de Licio, Ord. minorum, gentilitio nomine Caracciuli, Epiſcopi Aquinatis ſermones 1) Quadrageſimales a Dominica Septuageſimæ uſque ad feriam tertiam poſt Paſcha, qui ſunt 73. Accedunt ſex alii ſermones de diverſis materiis, quorum primus eſt, de Annunciatione B. M. V. 2) De Adventu, hoc eſt, a Dominica I. Adventus uſque ad Feſtum Epiphaniæ. Accedunt ſermones unus de S. Joſepho, & undecim alii, quorum ſeptem de divina charitate, duo de immortalitate animæ, unus de vita hominis ante ſuam Beatitudinem, unus de beatitudine in genere. Accedit Tractatus de immaculata conceptione B. V. M. 3) Sermones de Timore Judiciorum Dei. Venetiis per Octavianum Scotum ann. 1482. In 4.

Omnia hæc æſtimatiſſimi ſua ætate, Sæculo nimirum XV. divini verbi præconis opera ſunt gothico charactere pereleganti & præſtanti chartæ in duabus columnis impreſſa. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, paginarum numeri & inſcriptiones, Chartæ autem ſunt ſignatæ. Sermonibus tam Quadrageſimalibus, quam de Adventu, & de timore judiciorum Dei præfixi ſunt peculiares indices, ſeu tabulæ ſermonum. Ad finem voluminis ſatis ampli leguntur ſequentia: *Celeberrimi theologie magiſtri nec non ſacri eloquii p̄conis fratris Roberti epiſcopi Aquiñ. ordinis mino4 profeſſoris ſermones quadrageſimales: de aduentu: & de timore iudicio4 dei cum quibuſdam aliis annexis feliciter expliciunt. Impreſſi ī ciuitate Uenetia4 per Octauianum ſcotum Modoetienſem. MCCCCLXXXII. Pridie kalendas Februarij.* Accedit regiſtrum chartarum. Cl. Michael Denis in Merkwürdigkeiten der garelliſchen Bibliotheck pag. 205. plures excitavit ſermonum Roberti de Licio editiones. De noſtra hac vero ſilet. Nec apud alios, qui mihi ad manus ſunt, Bibliographos de ea quidquam adnotatum inveni. Idem loc. cit. pag. 81. de operis auctore plura habet in compendio. Obiit Aquini anno 1495, cum opera ejus varia per plures editiones jam ubique propagata fuerant.

XII. Petri de Abano, ſeu Apono, qui vicus eſt prope Paduam, Medicinæ Doctoris, & Profeſſoris Paduani, Sæc. XIII. & initio XIV. celeberrimi Expoſitio Problematum Ariſtotelis. — Per Johannem Herbort anno 1482. in Fol.

Textus Ariſtotelis latinus eſt gothico charactere magno, & luculento, expoſitiones vero textui ſubjunctæ ſunt charactere minuto admodum, utroque elegantiſſimo, in duabus columnis impreſſæ. Charta firmitate perga-

game-

gamenum adæquat: eſt tamen alba & munda. Initiales litteræ, cuſtodes, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. Chartas vero typographus ſignavit. In fronte voluminis exhibetur tabula alphabetica materiarum, tribus foliis impreſſis comprehenſa. Folio quarto *Expoſitio preclariſſimi atq3 eximii artium ac medicine doctoris Petri de Ebano* (ſic) *Patauini in lib4 problematum Ariſtotelis feliciter incipit.* Ad calcem voluminis hæc habes impreſſa: *Explicit expoſitio ſuccincta problematum Ariſto. quam Petrus edidit Paduanus: ea nullo prius interpretante: incepta quidem Pariſius: & laudabiliter Padue. terminata. arte hac impenſa Joannis herbort Alemani: qui nõ ſolum ſummam cura3 adhibet ut ſint hec ſua ſuaue queq3 ſine vicio: verum ut laute ſint elaborata. Anno.* M. cccc. Lxxxij. *die xxv*[a] *Februarii.* In averſa pagina exſtat Regiſtrum chartarum. Ex modo recitata ſubſcriptione illud videtur recte colligi poſſe, Johannem Herbort Alemannum de Seligenſtat, qui anno præcedenti libros ad h. a. NN. XXV. & XXVIII. recenſitos ſumptibus Johannis de Colonia, Nicolai Jenſon & ſociorum impreſſit, librum præſentem jam ſuis ſumptibus excudiſſe. Num Paduæ, an Venetiis hoc quidem opus excuſum fuerit, dubitare licet. Inter typographica monumenta Paduana ab Orlandio in *Origine e Progreſſi* &c. pag. 153. recenſetur. Operis ejusdem editionem Mantuanam anno 1476 a Paulo Johanne de Puzbach curatam excitavit Hambergerus in zuverläßigen Nachrichten &c. Thl. 4. pag. 505. qui etiam de auctore ſua ætate celeberrimo, & aliis ejusdem operibus uberiorem dabit notitiam.

XIII. Bartholomæi Socini, Senenſis, J. U. Doctoris, & Profeſſoris Piſani, ſcripta ſuper varios titulos Juris civilis, ſine loco & typographo. anno 1482. in Fol.

In prima pagina exſtat *Tabula eorum, quæ continentur in hoc volumine* &c. &c. Sunt autem ſequentia. ſuper 1ma infort. Tit. *ſolu matrimonio uſq3 ad principium l. diuortio incluſiue.* In tit. de lib. & poſthu. *L. Gallus cum ſuis* §. In tit. de vulga. & pupill. *L. prima ſolẽniter repetita. vna cum additionibus eiuſdem Dñi Bartholamei. L. Moribus. L. Si filius qui patri. L. Centurio.* Super 2da part. infort. *Titulus de lega. primo vſq3 ad* §. *In legatis. In l. Simili. Et tibi incluſiue.* In Titulo Ad Trebel. *L. prima cum ſuis.* §. *L: Marcellus uſq3 ad* §. *Qui dant in cluſiue.* §. *cum ita in l. heredes mei. Titulus de rebus dubiis Titulus de hii que pene nomine. Titulus de condi. & demon. vſq3 ad l. ſi in ãnos incluſiue. Item l. cum auus ſolẽniter repetita.* Super prima ff. novi. *Titulus de acq. poſ. uſq3 ad.* §. *nihil cõmune in l. naturaliter incluſiue. Item. l. rem que nobis repetita. Titulus de exceptionibus. Titulus de excep. rei. iudi. Conſilium in materia trebellianice.* Super 2da ff. noui. *Titulus de ver. oblig. uſq3 ad.* §. *ſi is qui duplam incluſiue. L. Siq3 arbitratu repetita. L. cum filiuſ familias. L. qui uſum fructum. L. Qui Rome uſq3 ad* §. *ſeya incluſiue.* In primam Cod. *Titulus de edendo. Titulus de in jus vocando. Titulus de pac. uſq3 ad l. Si creditores*

ditores incluſiue. In 2da ſſ. vet. *Titulus ſi cer. pet. Titulus De iur. uſq3 ad.* §. *ite3 ſi iurauero in. .l. ait pretor.* In titulo de conditione indebiti, *L. prima. L. eleganter. L. ſi non ſortem. L. fra'er a fratre.* Averſa primi folii pagina eſt vacua. Folio ſecundo opus ipſum incipit gothico charactere in duabus columnis magnæ & præſtanti chartæ impreſſum. Caret cuſtodibus, & paginarum numeris: habet vero inſcriptiones, ſignaturas, & litteras initiales parvas. In fine voluminis ſatis ampli hæc habes ſubſcripta: *Hucuſq3 legit. Excellētiſſimus ac in toto orbe ſamoſiſſimus J. U. Monarcha aduocatuſq3 conſiſtorialis. Domi. Bartholomeus Sozinus. in almo Gimnaſio Piſano tranſlato apud oppidum prati.* M. cccc. Lxxxii. *Ad laudem & gloriam omnipotentis dei.. Finis. Laus Deo.* Auctor operis filius fuit celeberrimi ſua ætate Juris Conſulti Mariani Socini, Senenſis, dicti Senioris, Jurium Profeſſoris in Patavina & Senenſi academiis, defuncti ann. 1467, & unus ex majoribus Fauſti & Lelii Socinorum.

XIIII. Titi Livii Patavini Hiſtoriarum Decades Prima, Tertia, & Quartæ libri novem. Tarviſii per Joannem Vercellenſem anno 1482. in Fol.

Præmiſſa eſt *Jo. An. Epiſcopi Alerienſis Ad Summum Pon. Paulum II. Venetum: Et Marcum Sancti Marci Cardinalem Epiſtola*, eadem ſcilicet, quæ præfixa eſt Editioni Romanæ a Johanne Andrea in typographia Conradi Schweynheym, & Arnoldi Pannartz curatæ. Epiſtolam hanc in averſa folii ſecundi pagina, linea 23 terminatam excipit Flori Epitoma Quatuordecim Decadum Livii. Huic adnexus eſt indiculus primarum vocum ſingulorum librorum, nec non eorum, quæ præceſſerunt. Sunt hæc foliis impreſſis novendecim comprehenſa. In averſa folii vigeſimi pagina *T. Livii Patavini Hiſtorici Primæ Decadis Præfatio* legitur. Folio demum 21 *T. Livii Patavini Hiſtorici Decadis Primæ Liber Primus* incipit. Impreſſum eſt hoc opus charactere rotundo pereleganti, & præſtanti chartæ. Caret cuſtodibus, numeris, & inſcriptionibus paginarum. Habet vero ſignaturas, & litteras initiales parvas ſaltem in Epitoma Flori. Initio enim librorum I[illegible] ii non niſi ſemel iterumque eas obſervavi, forte quod rubricator colore eas obtexerit. Nolui autem colorem abſtergere, & litteras plane elegantiſſimas vitiare. Decadis quartæ in hac quidem editione libri decem numerantur ab editore. Revera autem non niſi novem libros continet. Numerus decem librorum inde venit, quod primus in duos libros ſit diviſus. Deeſt igitur liber tertius etiam in hac editione, quemadmodum in editione anni 1485 ab eodem typographo facta, quam deſcripſit Cl. Michael Denis in Merkwürdigkeiten der garelliſchen Bibliothek pag. 113. Cetera etiam omnia, quæ de externa editionis hujus forma habet Cl. Denis, ſunt prorſus eadem in noſtra editione. Quæ in fine legitur ſubſcriptio, eſt totidem verbis concepta, & ſola differt nota anni ac voce *Vercellenſis* pro *Vercellius. Finis.* Hæc vox in medio capitalibus eſt lit-

Digitized by Google

teris impreſſa. Tum ſequitur: *Has Titi Livii Decades a Luca porro q̃ diligentiſſime recognitas: Taruiſii Joannes Vercellius* (Denis: *Vercellenſis* habet) *impreſſit Anno ſalutis Milleſimo quadringenteſimo octogeſimo ſecundo.* In averſa ultimi hujus folii pagina legitur Regiſtrum ternionum, & quaternionum. De *Luca Porro*, qui editionem hanc curavit, nec ego habeo, quæ proferam.

XV. Biblia latina vulgatæ edit. ſine nota loci & Typographi cum verſibus in fine adjectis: *Fontibus ex græcis* &c. Anno 1482. in Fol.

Eſt hæc Bibliorum editio ex earum genere editionum, quæ *genuina* vocantur, fuitque Cl. Maſchio incognita. Conſ. quæ dixi ad annum 1481. N. XVI. Recenſetur vero in Catalogue des Livres de feu M. Le Duc de La Valliere. Theologie. N. 43. Excuſa eſt in duabus columnis charactere gothico perpulchro, admodum luculento, ſimillimo, aut eodem omnino cum charactere, quibus impreſſa ſunt Biblia ad annum 1481. N. XVI. recenſita. Cetera etiam omnia, quæ ad externam ſpectant formam, ſunt utrinque eadem. Verſibus in fine: *Fontibus ex græcis* &c. hic quoque præmiſſi ſunt verſus memoriales: *Generat exodus* &c. & loco *numeri*, hic quoque legitur *numen*. Differunt fere ſola anni nota, quæ in præſenti editione ſic eſt expreſſa: *M. CCCCLXXXII.* Accedunt vero in hac editione 1) Index Epiſtolarum, & Evangeliorum, quæ in dominicis & feſtis, per annum diebus, nec non aliis occaſionibus leguntur, comprehenſus octo foliis. In fine verſus leguntur:

Marcus romanis ſed iohannes aſianis
Lucas achais matthe⁹ ſcripſit hebreis
Matthe⁹ ſcripſit euãgeliũ ãno dñi. 39.
Marcus. 43. *Lucas.* 53. *Johannes:* 83.
Finis. Deo gratias.

2) Interpretationes hebraicorum nominum, foliis impreſſis 33 comprehenſæ. Si quis ambas hasce editiones fugitivo tantum oculo inter ſe comparaverit, facile unam cum altera confundat neceſſe eſt. Præter ea enim, quæ mox in oculos incurrunt, puta, litteras, chartam, ſignaturas ea eſt ambarum inter ſe harmonia, ut plerumque folium folio, columna columnæ, linea lineæ reſpondeat. Quare differentias quasdam indicabo. Prima ſe offert in columna tertia folii ſecundi. In editione enim anni 1481 ultimæ hujus columnæ lineæ ſic ſe habent:

et fornicationis filios. & adulteram cubi
culo clauſam mariti: multo tempore ſe'

in editione vero anni 1482 ſic:

et fornicationis filios. & adulteram cubicu
lo clauſam mariti: multo tempore ſede'

Sed ejusmodi differentiæ frequenter occurrunt. Paulo major, & multo infrequentior ea eſt, quæ in prima columna, ubi caput Danielis ſecundum incipit,

cipit, obſervatur. Hujus columnæ duæ lineæ ultimæ in editione anni 1482 ſic ſe habent:

interpretationem ei⁹ indicabimus. Et re
ſpondens rex ait chaldę. Sermo receſ,

in editione vero anni 1481 ſic:

Rex in ſempitꝰnum viue. Dic ſomniū ſer,
uis tuis: & interpretatione3 eius indica,

Cetera in fronte leguntur columnæ ſequentis. Titulus columnæ ad cap. II. Danielis in editione anni 1481. mendoſe eſt poſitus, ſc. *Ezech.* pro *Daniel*, ut recte habet editio anni 1482. Aſt Cap. II. Epiſt. S. Jacobi utrinque mendoſe legitur *Sup exaltet aūt mia iudicio* pro *iudicium.*

XVI. Alexandri de Ales Summæ Theologicæ Partes I. III. & IV. Norimbergæ per Anton. Koburger ann. 1482. Voll. III. in Fol. magn.

Cum Pars hujus operis ſecunda jam anno 1481 prælo exierit, has etiam tres partes ad h. a. N. XXXIX. recenſui.

XVII. Faſciculus temporum. Per Albertum Kunne de Duderſtat Memmingæ anno 1482. in Fol

Editiones hujus operis antiquiores duas ad ann. 1480. N. XXVI. & ad ann. 1481. N. XXXVII. recenſui. In priori loco de auctore & opere ipſo ſcitu neceſſaria prælibavi. Editio præſens hiſtoriam ad annum 1474. tantum continuatam exhibet. Videtur proinde ex originali, & prima hujus operis editione quam Coloniæ anno 1474 Arnoldus Ther Hueren curavit, facta eſſe. Impreſſa eſt gothico charactere oblongo, minus pingui, chartæ albæ quidem, ſed minus politæ, & firmæ. Paginas typographus ſignavit. Deſunt vero cuſtodes, paginarum numeri & inſcriptiones, nec non initio ſectionum majorum litteræ initiales. In fronte voluminis ſine ullo titulo auctoris legitur præfatio, quæ terminatur in averſa primi folii pagina, linea 29. Ad calcem folii 63 hæc leguntur impreſſa: *Opuſculum vtiq3 omni ſtatui. atq3 hominum gradui ad vitam exemplandam putile. ꝯtinens ſuccinte* (ſic) *egreſſum patrū ab initio mundi vſqne ad hoc noſtrum temp⁹ cum actis notabilioribus eorundem. Quod deuotus quidā Carthuſieñ. eius auctor primus: Faſciculū tempoꝝ nuncupauit. Impreſſum ꝑ me Albertū kūne de Duderſtat Magunt'. dyoceſ Et admiſſum ab alma vniūſitate Colonieñ Explicit feliciter Sub āno dñi Milleſimo quadringenteſimo octuageſimo ſecundo. Laus deo.* Accedit index alphabeticus materiarum foliis octo impreſſis comprehenſus, ad cujus calcem legitur: *Impreſſus Memmingen.*

XVIII. Euclidis Elementa Geometriæ cum Commentariis Johannis Campani. Venetiis per Erhardum Ratdolt anno 1482. in Fol.

Opus iſtud gothico charactere pereleganti, & præſtanti chartæ impreſſum eſt. Initiales litteræ magnæ eæque florentes ligno inciſæ ſunt elegantiſſimæ. Chartas typographus ſignavit, idemque in ſuperiori margine librum notavit, e. g. *Liber VI.* Deſunt vero cuſtodes, & numeri paginarum. Figuræ geometricæ marginem occupant exteriorem. In fronte voluminis charactere majori, & rubro colore hæc leguntur impreſſa: *Preclariſſimũ opus elementoꝝ Euclidis megarẽſis ũna* (ſic) *cũ cõmentis Campani pſpicaciſſimi in artẽ geometriã* (ſic) *incipit felicit*". Volumen integrum foliis conſtat impreſſis 134, & ad calcem hæc habet ſubſcripta: *Opus elementorũ Euclidis megarenſis in geometriã artem In id quoqȝ Campani pſpicaciſſimi Cõmentationes finiũt. Erhardus ratdolt Auguſtenſis impreſſor ſolertiſſimus. venetijs impreſſit. Anno ſalutis.* M. cccc. Lxxxij. *Octauis. Calẽ. Juñ. Lector. Uale.* Editio hæc eſt omnium prima, & vel ideo rarioribus libris accenſenda. Typographus eandem Johanni Mocenigo Venetorum Duci dedicavit. Porro in Epiſtola Dedicatoria gloriatur, ſe omnium primum fuiſſe, qui libros mathematicos figuris mathematicis exornaverit. In noſtro vero exemplari deeſt epiſtola hæc dedicatoria. Eam integram exhibuit vir Cl. Abraham Goth. Käſtner in diſſertatione de hac editione, cui titulum fecit: *Geometriæ Euclidis primam quæ poſt inventam typographiam prodiit editionem breviter deſcribit Abraham Gotth. Käſtner &c. Lipſ.* 1750. *in* 4. Conf. Zapfs Augsburgs Buchdruckergeſchichte pag. 160 & 161. ubi plures excitantur auctores, qui de eadem agunt editione. Ego id unum addo, Cl. de Bure *in Bibliographie Inſtructive* n. 1958. Johannem Campanum cum Joh. Antonio Campano, qui circa finem Sæc. XV. in typographia Udalrici Hahn Romæ correctoris munere functus eſt, confudiſſe. Johannes Campanus Joh. Antonio Campano aliquot ſæculis anterior fuit. Floruit enim, ſecundum non nullos quidem, circa annum 1030; quamvis non deſint, qui floruiſſe illum circa annum 1250, vel omnino 1354 perhibeant. Id certum eſt, patria Novarienſem Lombardum fuiſſe, & Euclidis Elementa non ex græco, ſed ex arabico vertiſſe; quo factum eſt, ut Arabum interpretationem ſecutus fæde perverſum nobis Euclidem reliquerit, ut ait Daniel Huetius de Claris interpretibus pag. 227.

XIX. Martialis Epigrammata cum Commentariis Domitii Calderini. Venetiis per Baptiſtam de Tortis anno 1482. in Fol.

In averſa primi folii pagina *Domitius Calderinus Joanni Franciſco Lodovici Principis Mantuani Filio Salutem.* In hac epiſtola id potiſſimum agit Calderinus, ut Principi perſuadeat, ſine cauſa a malevolis quibusdam hæc

ejus

ejus commentaria, jam ante hac edita, vituperiis fuiſſe laceſſita. Epiſtolæ ſubjuncti ſunt verſus, quos compoſuit *Domitius in uolumen dicatum Laurentio*, Medicæo nimirum, Florentino, Petri filio, ad quem etiam folio 2do incipit Calderini epiſtola, terminata in prima folii tertii pagina, linea 3. In eadem pagina, interjecto exiguo ſpatio, legitur *Vita Martialis in commentarios: quos Domitius Calderinus edidit:* In averſa autem pagina ejusdem folii, *Plinii ſecundi epiſtola ad Cornelium Priſcum*, quam ſcripſit Martiali defuncto. Folio 4to demum Epigrammata cum commentariis incipiunt, illa quidem majori, hæc minori charactere, utroque romano pereleganti impreſſa, & hæc quidem extremos tres margines occupant. Charta eſt plane præſtantiſſima. Initiales litteræ librorum, cuſtodes, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. Chartas vero typographus ſignavit. Ad calcem libri decimi quarti hæc tantum leguntur: *Venetiis per Baptiſtam de tortis. M. CCCC. LXXXII. die xv. iulii.* In averſa pagina folii, ubi hæc leguntur, incipit Defenſio Calderini commentariorum ſuorum in Martialem, cui in laudem Calderini ſubjectum eſt *M. Lucii Phoſphori Epigramma.* Accedit demum Regiſtrum chartarum.

XX. Gregorii Ariminenſis Ordinis Eremitarum S. Auguſtini Lectura in primum Librum Sententiarum. Pariſiis anno 1482. in Fol.

Lectura hæc eſt gothico charactere minus eleganti, ſed nitidiſſimæ chartæ in duabus columnis impreſſa. Deſunt cuſtodes, litteræ initiales, numeri, & inſcriptiones paginarum. Chartas vero typographus ſignavit. In averſa primi folii non ſignati pagina leguntur verſus in laudem auctoris, compoſiti, ut ex ſubſcriptione iisdem ſubjecta diſcimus, *Per eloquentiſſimũ Oratore3 ac Poetã laureatũ Comitemq3 palatinum Dominicum Mancinum.* Folio ſecundo immediate ſine ullo titulo opus ipſum incipit. In fine ſequentia leguntur ſubſcripta: *Explicit lectura primi ſentẽtiarum fratris Gregorii de Arimino: ſacri ordis hẽmita4 ſcĩ Aug. Theologie ↄfeſſoris pcellẽtiſſimi Qui legit pariſius. Anno dñi.* 1344. ℞ *clariſſim̃* (ſic) *uniuerſitatis pariſienſis. M. Guglierm̃ Militis maxia diligẽtia emẽdata: & pariſi⁹ impſſa ãno dñi.* 1482. 9. *auguſti.* In ſequenti columna, quæ eſt ultima paginæ, incipiunt tituli quæſtionum, quos excipit index alphabeticus materiarum, ac demum regiſtrum chartarum.

Digitized by Google

XXI. Hanns Tuchers, eines Nürnbergers, und des kleinern Rathes daſelbſt, Beſchreibung einer von ihm ſelbſt im Jahre 1479 gemachten Reiſe nach Jeruſalem, und von da nach den Berg Sina zum Grabe der H. Katharina. Gedruckt zu Augsburg von Hanns Schönſperger 1482. in Fol.

Operi nullus præfixus eſt titulus, ſed incipit verbis ipſius auctoris **Nach Criſti vunſers lieben herrn gepurt M. cccc. lxxix. iare am dorſtage der do was der ſechſt tage des monats May. Pin ich Hans tucher burger vñ die zeit einer des kleinern Rates d' ſtat Nüremberg. meines alters eins und fünffzig iare vnd fünff wochen** &c. &c. Impreſſum eſt charactere maguo germanico, pingui admodum, & luculento. Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. Littera initialis magna **N** in fronte operis eademque initio deſcriptionis itineris Jeroſolymis ad Montem Sina eſt ligno inciſa: reliquæ initiales ſunt majuſculæ. In prima ultimi folii, h. e. ſeptuageſimi quinti pagina opus terminatur, adjecta hac ſubſcriptione: **Gedruckt und volendet durch Hanſen ſchönſperger zü Augſpurgē Anno dñi Tauſent virhundert im lxxxij. iar.** Hæc omnium prima eſſe cenſetur editio hujus operis. *Jungendres* in *Diſquiſitione in Notas Characteriſticas Librorum a Typographiæ incunabulo ad An. MD. impreſſorum* pag. 40. excitavit editionem ejusdem eodem anno, eademque in typographia factam, quæ paginas numeris ſignatas, & indicem habet præfixum. At vero noſtrum exemplar tam indice, quam numeris paginarum impreſſis caret. Num forte duæ exiſtunt a ſe diverſæ editiones anno eodem, eademque in typographia factæ? Idem animadvertit, ſignum diſtinctionis, quod hujusmodi (ı) eſt, admodum inepte plerumque eſſe poſitum, adeo ut ſenſum perplexum reddat potius, quam dilucidet, id quod etiam in noſtro exemplari obſervavi.

XXII. Sanctorum Patrum Homiliæ & Sermones in Epiſtolas & Evangelia de tempore juſſu Caroli M. a Paulo Diacono collectæ. Impreſſæ per Petrum Drach Juniorem Spiræ ann. 1482. in Fol.

In averſa primi folii pagina *Incipit prologus Karoli magni in omeliariū per totum annū*: idemque terminatur in ſecunda ejusdem paginæ columna, linea 18. Folio ſecundo *Opus preclarum omnium omeliarū & poſtillarū venerabiliū ac egregiorū doctoꝝ gregorii. auguſtini. hieronimi. ambroſii, bede. herici. leonis. maximi iohānis epi. atqꝫ origenis — — — incipit feliciter*, impreſſum in duabus columnis gothico charactere juſtæ magnitudinis pereleganti, & præſtanti.

ſtanti chartæ. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Chartas typographus ſignavit. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. In fine voluminis, ſeu Homiliæ S. Gregorii in Evangelium S. Matth. de Communi Virginum: *Simile eſt regnum cœlorum decem virginibus* &c. quæ incipit: *Sepe vos frēs chariſſimi ammoneo* &c. hæc leguntur impreſſa: *Omelia4 opus egregiū: plurimo4 ſācto4 alio4ue famoſiſſimo4 docto4: ſuper euāgeliis de tpe & ſanctis. quibuſdam eorūdem annexis ſermonib⁹: factore Petro drach iuniore. ī̄n inclita Spirēſium vrbe impreſſum. Anno incarnatōnis dominice Milleſimo quadringenteſimo octoageſimo ſecundo: In vigilia natiuitatis glorioſiſſime marie virginis: ad euſebiā cūctipotētis dei feliciter eſt cōſummatū.* His ſubjecta ſunt typographi inſignia, & nihil amplius.

XXIII. Viola Sanctorum, ſeu breves narrationes de Sanctis, aliiſque præcipuis Feſtivitatibus, quæ ſingulis per annum diebus occurrunt. Vulgo Martyrologium. Sine nota loci & typographi, anno 1482. in Fol. min.

In ſuperiori margine primæ paginæ a ſiniſtris legitur impreſſum *Viola ſancto4*, a dextris vero *Januarius.* Et nomina quidem menſium in margine ſuperiori ſingularum paginarum leguntur impreſſa. In eadem prima pagina auctoris legitur præfatio lineis ſedecim, & parte decimæ ſeptimæ comprehenſa. Tum immediate in eadem pagina incipit narratio de feſto Circumciſionis Domini. Litteris opus iſtud impreſſum eſt gothicis majoribus, luculentis, & ſat pinguibus. Charta nec firma admodum, nec alba eſt. Chartarii ſignum frequentius occurrens eſt caput bovis. Initiales litteras magnas ligno inciſas typographus ipſe adjecit. Cuſtodes vero, ſignaturæ, & numeri paginarum deſunt. In averſa folii impreſſi 118 pagina, quæ ultima eſt voluminis, ſequens legitur notitia: *Viola ſanctorū explicit feliciter Anno dñi* ꝏccccLxxxij. De operis auctore, typographo, & loco impreſſionis non habeo, quæ proferam.

XXIV. Ciceronis Epiſtolæ ad Familiares cum commentariis Hubertini Clerici Creſcentinatis. Venetiis anno 1482 per Baptiſtam de Tortis. in Fol.

In averſa primi folii pagina *Bonus Accurſius Piſanus clariſſimo ac doctiſſimo uiro Joanni Franciſco Turriano ducali quæſtori digniſſimo ſalutem plurimam dicit.* Porro in hac epiſtola Hubertini Clerici, quem ſeptem annos in Gymnaſio Papienſi maxima cum audientium & attentione & utilitate publico legiſſe ſtipendio Acurſius teſtatur, commentaria ceteris omnibus, nominatim Guarini Veronenſis, Joannis Petri Lucenſis, Omniboni Leoniceni, præferuntur.

In

Digitized by Google

In prima ſequentis folii pagina Hubertini ad Bonum Accurſium legitur epiſtola, ex qua diſcimus, hunc quidem illi ad ſuſcipiendum hoc opus auctorem fuiſſe. Scripta eſt hæc epiſtola *Mediolani. iiii. idus. Auguſtas.* In averſa demum pagina folii ejusdem incipit Hubertini introductio quædam in primum librum Epiſtolarum Ciceronis ad Lentulum, quæ terminatur in prima tertii folii pagina, linea 23. Quod ſupereſt hujus folii ſpatium, eſt vacuum. Quarto demum folio ipſæ incipiunt epiſtolæ cum commentariis. Cum illæ, tum hæc ſunt romano charactere, illæ majori, hæc minori, utroque pereleganti, impreſſa chartæ admodum nitidæ. Initiales litteræ, cuſtodes, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. Chartas typographus ſignavit. Præter punctum etiam duo puncta occurrunt. Diphtongus *ae* expreſſa eſt. Ad calcem Epiſtolarum hæc tantum leguntur: *Venetiis per Baptiſtam de Tortis. M. CCCC. LXXXII. die xxiiii. Maii.* In averſa pagina ejusdem folii, in quo hæc leguntur, Hubertini ad Accurſium Epilogus legitur. In ſequentis folii prima pagina *Hubertinus Clericus Creſcentinas librum ſuum alloquitur* oratione ligata, verſibus nimirum diſtichis, & in averſa ejusdem folii pagina paulo ante medium Petrus Antonius Palatinus. S. D. Octaviano Vicomercato Jurisconſulto præſtanti. Sunt autem octo diſticha in laudem Hubertini, ejusque operis. Accedit in prima ultimi folii pagina *Regiſtrum*, ſcilicet chartarum.

XXV. Pars Hyemalis Breviarii Friſingenſis Babenbergæ (Bambergæ) impreſſa per Henricum Petzenſteiner & Joh. Senſenſchmidt. ann. 1482. in 4to.

Præmiſſum eſt Calendarium Eccleſiaſticum ſex foliis comprehenſum. Tum ſequitur Pſalterium, aliaque Cantica Eccleſiaſtica. Hæc excipiunt Litaniæ de omnibus Sanctis, & preces ad horas. Tum ſequuntur Hymni, Antiphonæ, Lectiones ad Matutinum &c. de tempore, ad quorum calcem legitur ſubſcriptio ſequens: *Pars Hyemal' libro4 horarũ. Egregiũ ꝑ capitulũ Friſingñ. correctũ. ꝑ Henrꝫ Petzenſteiner & Jo. Senſenſchmydt Babñberge. Anno icꝫ. 1481. kl'. vo Novẽbrꝫ. 16. impſſũ: finit:* His accedunt 1) Antiphonæ, Lectiones, aliaque de Sanctis. 2) de Communi Sanctorum. 3) de Beata Virgine intra adventum. Et his quidem nulla in fine adjecta eſt notitia. Charta, cui impreſſum eſt hoc breviarium, eſt præſtantiſſima: litteræ gothicæ ſunt magnæ admodum & luculentæ, perquam elegantes. Deſunt ubivis cuſtodes, ſignaturæ, numeri & inſcriptiones paginarum. Litteras vero initiales rubras ipſe typographus adjecit. Præter punctum etiam duo puncta occurrunt. Ex ſubſcriptione paulo ante recitata diſcimus, artem typographicam jam anno 1482 Bambergæ floruiſſe, non anno primum 1499, ut habet Orlandi loc. cit. pag. 217. & Maittaire Tom. I.

XXVI.

Digitized by Google

XXVI. *Doctrina egregii magiſtri Gerſonis cācellarii priſienſis de Confeſſione & abſolutione.* Viennæ ann. 1482. ſine nota Typographi. in 4to.

Hæc in fronte leguntur primæ paginæ, quæ mox excipit ipſe textus operis. In fine opuſculi, quod foliis tantum conſtat quatuordecim, hanc typographus adjecit notitiam: *Impreſſum Wienne anno domini* M cccc Lxxxii. Litteræ ſunt gothicæ oblongæ, minus pingues. Charta minus firma ſed alba eſt. Initiales litteræ majorum ſectionum, cuſtodes, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. Præter punctum & duo puncta etiam comma occurrit, & hoc quidem illis frequentius. Chartas vero typographus ſignavit ſed inepte admodum. Nam primum folium ſignatum eſt littera A, ſecundum B, quintum C, ſextum D, nonum E, decimum F, undecimum G. Folia reliqua ſignaturis carent. Paginæ pleræque 39 lineas continent, occurrunt tamen, quæ 38, 36, immo & 32 complectuntur.

De hoc opuſculo nihil habet Cl, Michael Denis in Wiens Buchdruckergeſchichte. Idem vero vir clariſſimus datis ad me litteris teſtatus eſt, non diu poſt editam a ſe Viennenſis typographiæ hiſtoriam opuſculum iſtud in Bibliotheca Parochiali Brünenſi in Moravia repertum fuiſſe.

XXVII. *Tractatus breuis & utilis pro infirmis viſitandis & confeſſionem* (ſic) *eorum audiendis.* Paſſavii impreſſus per Joh. Alakraw & Benedictum Mair. Anno 1482. in 4to.

Verba quæ tituli loco recitavi, leguntur in fronte opuſculi, quæ mox ipſe textus excipit. Impreſſum eſt gothico charactere majori eoque luculento, & pereleganti. Conſtat ſex tantum foliis impreſſis. Tria priora typographus ſignavit litteris A, B, C. Initiales litteræ, cuſtodes, paginarum numeri & inſcriptiones deſunt. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. Ad calcem folii ſexti legitur notitia typis impreſſa: *Finis preſentis opuſculi impreſſum* (ſic) *in inclita ciuitate Patauienſi per Johannem Alakraw & Benedictū Mair. Sub anno domini:* M. cccclxxxij. *decima quarta die Nouembris.* Hic certe liber unus ex primis eſt, qui Paſſavii fuere impreſſi. Conf. Denis Wiens Buchdruckergeſchichte Eingang pag. I. not. a)

XXVIII. Pomponii Melæ Geographia, ſeu de ſitu orbis libri tres. Accedit Priſciani Interpretatio ex Dionyſio de ſitu orbis. Venetiis per Erhardum Ratdolt 1482. in 4to.

Opuſcula hæc ſunt gothico charactere pereleganti chartæ nitidiſſimæ impreſſa. Litteras initiales magnas ligno eleganter inciſas & ſignaturas ipſe

typographus adjecit. Cuſtodes vero, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. In fine libri tertii de ſitu orbis hæc tantum leguntur: *Pomponii Mellę de orbis ſitu. Finis pſauſtus.* In averſa folii ejusdem pagina incipit *Priſciani ceſarienſis Interpretatio ex Dionyſio de orbis Situ;* ad cujus calcem hanc typographus adjecit notitiam: *Pomponii mellę una cū priſciani ex dionyſio de orbis ſitu interpretatione finit. Erhardus Ratdolt Auguſtēſis impreſſit Uenetiis.* 15. *Calen. Auguſti Anno ſalutis noſtrę.* 1482. *Laus deo.*

XXIX. Lutrei Quæſtiones in libros Ariſtotelis de Anima. Per Paulum Wider de Hornbach anno 1482. in 4to.

Impreſſum eſt hoc opuſculum gothico charactere minus pingui, & oblongo, qui multas habet abbreviaturas, chartæ plane firmiſſimæ, albæ tamen & mundæ. Caret cuſtodibus, ſignaturis, numeris & inſcriptionibus paginarum. Tituli quæſtionum ſunt majuſculo charactere impreſſi. In fronte primæ paginæ *Circa iniciuꝫ librorū de aia, q̄ritur p̄rio Utr| de aia ſit ſtia tanq̄ꝫ de obiecto p̄p̄o & adequato illius ſcie.* In averſa folii impreſſi 71, ejusque ultimi pagina ſubſcriptio legitur ſequens: *Exercitiū librorū de anima per Egregiū dn̄m lutree ſacre pagine licēciatū Erifordēſi ī vniuerſitate collectū & approbatū. Anno īcę* 1 ꝶ 82 *kl. do* Λ *Septēbris* ꝑ *Paulū Wider de hornbach impreſſum finit.* Orlandi pag. 196. librum iſtum, ſine adjecto tamen typographi nomine, ut librum Erfordiæ impreſſum excitavit. Quod ſi ita eſt, hic liber aut primus eſt, aut inter omnium primos recenſendus libros, qui Erfordiæ typis excuſi ſunt.

XXX. Formularium Inſtrumentorum in curia Romana conſuetorum. Romæ per Stephanum Plank, anno 1482. in 4to.

Præmiſſus eſt index inſtrumentorum ſeptem foliis impreſſis comprehenſus, & alphabetico ordine, ut ipſa inſtrumenta, diſpoſitus. Litteræ ſunt minutiſſimæ, charta vero admodum nitida. Initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. Præter punctum nullum obſervavi ſignum diſtinctionis. Inſtrumenta foliis impreſſis 168 ſunt comprehenſa. Circa finem folii 168 ſequentia typographus adjecit: *Formulariū inſtrumentoꝝ exactiſſima diligentia Rome impreſſum p honorabilem virum mgrm̄ Stephanū Planck de Pataula ſub ãno dn̄i.* ꝏ. cccc. Lxxxij. *die.* xxij. *Octobris.* Nihil de hac editione innotuit P. Audiffredio in Catalogo Edit. Roman. Sæc. XV. ad ann. 1482.

ANNO 1483.

I. Vocabularium ſecundum materias diſpoſitum a Wenceslao Brack, artium Profeſſore, & examinatore Conſtantienſi. Accedunt 1) Ethimologiæ quorundam nominum, ex libro decimo Ethimologiarum Iſidori. 2) Indiculus alphabeticus verborum adjecta interpretatione Theodiſca. 3) Modus ſcribendi epiſtolas. 4) Didaſcalon Hugonis libri ſex. Anno 1483. in Fol. min. ſine nota loci & typographi.

Omnia hæc opuſcula ſunt eodem charactere, gothico nimirum, nec eo ineleganti, in duabus columnis chartæ minus albæ & politæ impreſſa. Deſunt cuſtodes, paginarum numeri, & earundem inſcriptiones. Opuſculis præmiſſa eſt *Tabula Vocabularii*, ſeu omnium potius opuſculorum, quæ hoc volumine continentur. In fine didaſcali Hugonis majuſculis characteribus ſequentia leguntur impreſſa: *Explicit ſextus & p conſequens totus hugonis ī didaſcalon liber. Qui eſt de modo ſtudēdi & ordine legendi. Anno. MCCCC. lxxxiij. in vigilia Simōis & iude.* De loco impreſſionis & typographo non habeo quæ proferam.

II. Jacobi Januenſis ſeu Genuenſis, vulgo de Voragine, Legendæ Sanctorum, ſeu Lombardica Hiſtoria. Sine nota loci & typographi, ſed cum expreſſa anni 1483. in Fol. min.

De opere & auctore quædam dixi ad annum 1478. N. VI. Editio, quæ mihi nunc præ manibus eſt, præfixum habet indicem alphabeticum materiarum, confectum ab anonymo, cujus etiam prologus, in averſa primi folii pagina incipiens, eſt huic indici, foliis impreſſis undecim comprehenſo, præmiſſus. Folio duodecimo *Incipit prologus ſuper legendas ſanctorum. quas collegit ī vnū frater iacobus ianuēſis ordinis fratrum predicatorum.* Prologum hunc in averſa ejusdem folii pagina excipit legendarum index, qui in averſa folii 13 pagina terminatur. Tum hæc, tum ipſum opus, quod incipit folio 14, ſunt gothico charactere ſatis luculento in duabus columnis chartæ minus firmæ, & mundæ impreſſa. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, numeri paginarum, & earundem inſcriptiones. Paginas vero typographus ſignavit. Ad calcem voluminis hæc tantum leguntur impreſſa:

Lombardica hyſtoria explicit.
Anno dñi. M. cccclxxxiij.

III. Hugonis de Prato Ord. Præd. Sermones ſuper Epiſtolas & Evangelia Dominicalia per annum. Norimbergæ per Ant. Koburger anno 1483. in Fol.

Præmiſſus eſt index alphabeticus materiarum, foliis ſeptem comprehenſus, & in duabus columnis gothico charactere elegantiſſimo, & admodum luculento, ut ipſum opus, impreſſus. Folio octavo demum *Incipiunt ſermones dominicales ſup euāgelia & epiſtolas per totuȝ annum: editi a fratre hugõe dʼ prato ordīs p̄dicatorū ꝓlogus.* Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, numeri paginarum. In ſuperiori margine primæ paginæ cujusvis folii indicatur numerus ſermonis, e. g. *Sermo Primus*, vel *Sermo III.* Comprehenduntur univerſim ſermones CXV. Ad calcem ultimi typographus hanc adjecit notitiam: *Sermones dominicales euangelioȝ & epiſtolarū totius anni curriculo. editi a fratre hugone de prato. ordinis ſancti dominici ſectatorem. q̄ȝ proſpere finiunt. Imp̄ſſis anthonii koburgers* (ſic) *Nurenberge impreſſi. Auno xpiane ſalutis.* M. cccclxxxiij. *ipo die Johānis ante portam latinam.*

IV. Æneæ Sylvii Epiſtolæ. Lovanii per Johannem de Weſtphalia anno 1483. in Fol. min.

In fronte voluminis *Enee Silvii Senenſis Poete Laureati Imperialisque Secretaaii* (ſic) *Viri Omnium Facile Preſtantiſſimi. Rerum Familiarium. Incipiunt Epiſtole Peramene.* Atque hæc quidem ſunt capitalibus litteris impreſſa. Tum immediate præmiſſo argumento incipit prima Epiſtola. Porro Epiſtolis plerisque præmiſſum eſt breviſſimum argumentum: in fine vero adjecta loci, anni, & diei nota, quibus ſcriptæ ſunt. Litteræ ſunt rotundæ perelegantes, & charta omnino eſt præſtantiſſima. Occurrunt tamen multæ abbreviaturæ, & ſphalmata typographica non pauca. Interpunctionis ſignum ſunt punctum & duo puncta, hæc rariora. Deſunt quoque initiales litteræ, cuſtodes, numeri & inſcriptiones paginarum. Signaturas typographus non in infimo margine, ut fieri ſolet, ſed externo collocavit: e. g.

— — — — — *diu illis*
— — — — — *auidus eſt* $\overset{=}{\text{a}}$ ||

Continet hæc editio Epiſtolas tantum 332. Eſt igitur minus completa editione Norimbergenſi ad annum 1481 N. IX recenſita, quæ epiſtolas complectitur 432. Quare auctor Catalogi *des Livres de feu M. Le Duc de la Valliere* Tom. II. p. 753. non recte de hac editione judicavit, dum eam omnium maxime completam eſſe dixit: *Cette edition eſt la plus complete, & la plus belle de ces lettres.* Forte erronea hæc aſſertio in cauſa fuit, ut exemplar La-Vallerianum pretio 117 librarum gallicarum in publica auctione venderetur. Ad calcem editionis iſtius hæc legitur uberior notitia: *Pii ſecundi pontificis maxi-*

Digitized by Google

maximi cui ante ſummū epiſcopatū primū quidem imperiali ſecretario Mox epiſcopo. Deīde etiā Cardinali ſenēſi. Enee ſiluio nomē erat. Familiares epiſtole date ad amicos ī quadruplici vite eius ſtatu finiunt per me Joānē de ueſtfalia In alma uniuerſitate louanienſi cōmorātē. Anno incarnatōis dominice M. CCCC. LXXXIII. Plura de hac editione ſcitu jucunda habet Cl. Zapfius in Merkwürdigkeiten der Zapfiſchen Bibliothek St. 1. pag. 63. ſeqq.

V. Roberti Holkot, Angli, Ord. Præd. Commentarius in librum Sapientiæ. Spiræ per Petrum Drach anno 1483. in Fol.

Operi præmiſſus eſt index alphabeticus materiarum, foliis 17 comprehenſus, & in duabus columnis gothico charactere pereleganti, ac præſtanti chartæ, ut opus ipſum, impreſſus. Folio impreſſo 18 *Opus preclariſſimum eximii dñi magiſtri roperti holkot* &c. &c. incipit. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, paginarum numeris. Habet vero ſignaturas, & paginarum inſcriptiones, e. g. *Capitulū primū Lectio prima.* Eſt enim opus diviſum in novendecim capitula, quot nempe conſtat ipſe liber ſapientiæ. Capitula denuo ſunt diviſa in lectiones, quarum univerſim ſunt CXII. Accedit in fine auctoris ejusdem oratio de ſtudio diuinæ ſcripturæ, ad cujus calcem hæc typographus ipſe adjecit: *Opus preclariſſimum eximii domini magiſtri roperti Holkot ſacre theologie moraliſſimi atq3 doctiſſimi pſeſſoris ordinis fratrū predicatorū ſup ſapientiā Salomonis Per me Petrum drach ciuem Spireñ. impreſſu3. Anno incarnatōnis dominice Milleſimo quadringenteſimo octogeſimo tercio. quarta die Kaledas Marcij finit feliciter.* Subjecta ſunt typographi inſignia. Videtur hæc editio omnium, quibus adjecta eſt anni nota, eſſe antiquiſſima. De auctore, & aliis ejus operibus agit Weislinger in *Armamentario Catholico* &c. pag. 509 ſeqq.

VI. Johannis Heroldt Ord. Predicat. Sermones de tempore & Sanctis, dicti *Sermones Diſcipuli.* Accedit Promptuarium Exemplorum, nec non Promptuarium de Miraculis B. M. Virginis. Norimbergæ per Ant. Koburger anno 1483. in Fol.

Operi præmiſſi ſunt varii indices ad uſum ejusdem expeditiorem reddendum ſpectantes, foliis novendecim comprehenſi, & gothico charactere pereleganti in duabus columnis præſtanti chartæ, ut opus ipſum, impreſſi. Deſunt ubivis initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, numeri paginarum. In margine ſuperiori primæ paginæ cujusvis folii notatur ſermonis numerus, e. g. *Sermo X.* Sermones de tempore ſunt univerſim CLXIII. De Sanctis XLVIII. Promptuarium exemplorum eſt ordine alphabetico concinnatum, cui in fine accedit index materiarum pariter alphabeticus. In fine tabulæ ad Promp-

Promptuarium de miraculis B. M. Virginis hæc leguntur impreſſa: *Finit opus putile ſimplicibꝰ curã animaruꝫ gerentibꝰ. p venerabilẽ & deuotuꝫ Johannem herolt ſanɛ̃i Dnici ſectatorẽ pſeſſuꝫ. de tpe & de ſanctis cũ pmptuario exemplorũ atqꝫ tabulis ſuis collectũ. idcirco diſcipulus appellatum: induſtria Anthonii koburger incole Nurembergk q̄ꝫ diligenter ſic effigiatũ. & anno ſalutis* M. ccccLxxxiij. *alt'a ſeptẽbri.* xvi. *die ꝯſumatũ.* Opus iſtud ſæculo decimo quinto ad finem vergente, quo auctor floruit, fuit ſæpius typis excuſum, plerumque ſine expreſſo auctoris nomine, ſub titulo *Sermones Diſcipuli.* Quo in pretio fuerint, frequentes demonſtrant editiones, quarum undecim Sæc. XV. factas enumerat Cl. Gemeiner loc. cit. pag. 209.

VII. Formulare, oder deutſche Rethorika, h. e. Inſtructio ad ſcribendas epiſtolas, litteras commerciales, aliaque inſtrumenta ſecundum leges, vel mores patriæ. Theodiſce. Argentinæ per Johannem Preuſs, anno 1483. in Fol. min.

In prima primi folii pagina circa medium ejusdem hic quaſi titulus charactere magno gothico legitur

Formulare. Vnd
Tutſch rethorica.

Præter hæc nihil amplius totum hoc continet folium. Folio ſecundo in prima primæ paginæ columna ſine ullo titulo legitur brevis inſtructio de uſu ſequentis materiarum indicis, ipſiusque operis. Index incipit in ſecunda ejusdem paginæ columna, & terminatur in columna ſecunda folii quarti. Atque hæc quidem quatuor folia nec numerata, nec ſignata ſunt. In fronte folii quinti. Hie vahet an ein Rhetorica. haltende die tritten ſtat der ſibẽ freyen künſtẽ. Doruſſꝫ ze lernen wie man tütſch miſſiuẽ | das ſint ſendtbrieff ordenlich | yegligem noch ſynem ſtat vnd würden ſetzen ſoll. Prima hæc pagina per errorem typographi eandem habet ſignaturam cum ſecundi folii, ſeu in ordine ſexti pagina prima, ſc. a ij. In ſuperiori margine primæ paginæ cujusvis folii numerus ejusdem eſt adnotatus hac ratione, e. g. Das. xvj. blat. Conſtat volumen integrum foliis hac ratione numeratis cxij. Litteræ ſunt oblongæ, admodum luculentæ. Charta minus alba eſt, ſed ſatis firma. Cuſtodes deſunt. Initiales vero litteras ſectionum majorum, easque florentes magnas typographus adjecit. In fine hæc tantum leguntur impreſſa:

Getruckt zů Straſſ
burg Johanes prüſſ
Anno dñi. MccccLxxxiij.

VIII

Digitized by Google

VIII. Johannis de Janua Catholicon. Venetiis per Hermannum Liechtenſtein anno 1483. in Fol.

De opere & ejus auctore ſcitu neceſſaria ad annum 1469. N. V. prælibavi. Præſens editio eſt charactere gothico minuto, ſed eleganti in duabus columnis præſtanti chartæ impreſſa. Habet initiales litteras parvas, ſignaturas, & inſcriptiones paginarum. Caret vero cuſtodibus, & numeris paginarum. In prima primæ paginæ columna hæc leguntur: *Incipit ſūma que vocatur catholicon edita a fratre Johanne de ianua: ordinis fratrū predicato4:* in fine vero operis: *Finit opus preclarū dictū catholicon: editū a fratre Johanne ianuenſi ordinis fratrū predicatorum q3 diligentiſſime emendatū atq3 correctū: Et impreſſū Uenetiis ingenio ac impēſa Hermanni liechtenſtein Colonienſis: Anno natalis dñi* M. cccc. Lxxxiij. *octauo kl'as octobris ic. Laus Deo.* His ſubjectum eſt *Regiſtrū charta4;* & nihil præterea.

IX. Horatii opera cum commentariis Chriſtophori Landini. Venetiis per Johannem de Forlivio, & ſocios anno 1483. in Fol.

In averſa primi folii pagina *Ad Horatium* (capitalibus litteris) *Flaccum Ode Dicolos Tetraſtrophos Angeli politiani* legitur. Folium ſecundum commentatoris ad Guidonem Feltrinum Præfationem continet. Foliis tribus ſequentibus exhibetur *Tabula Vocabulornm Quæ In Noſtris. comentariis Suo Ordine Interpretata Invenies.* Sextum folium errata continet librarii, & Regiſtrum chartarum. Ad hujus calcem hæc leguntur impreſſa: *Chriſtophori landini florentini in. Qu. Horatii flacci opa oia īterpretationum finis. Diuino auxilio Foelix. die* xvii. *maii.* M, cccc. Lxxxiii. Folio demum ſeptimo opus ipſum incipit. Tam carmina, quam commentarii ſunt rotundo charactere, illa majori & admodum luculento, hæc minori, utroque elegantiſſimo chartæ præſtantiſſimæ impreſſa. Initiales litteras parvas, ſignaturas, & paginarum inſcriptiones typographus adjecit. Cuſtodes vero & paginarum numeri deſunt. Ad calcem voluminis hæc tantum impreſſa leguntur: *Impreſſum Venetiis per Joannem de forliuio & ſocios. Anno M. CCCC. LXXXIII. Finis.* Videtur hæc editio ſecunda eſſe, inter editiones nimirum, quæ Landini commentarios habent adjectos. Editio originalis eſt Florentina anni 1482, quam deſcripſit Cl. de Bure n. 2717. Dubitare licet, num illa ſit hac noſtra elegantior.

X.

Digitized by Google

X. Caii Plinii Hiſtoriæ Naturalis Libri XXXVII. Venetiis per Rainaldum de Novimagio. Anno 1483. in Fol.

Initio voluminis *Caius Plinius* (ſc. Junior) *Marco Suo Salutem.* Epiſtolam hanc excipit Plinii vita ex Aurelii Victoris libro de viris illuſtribus. Tum ſequitur Plinii itidem Junioris Epiſtola ad Tacitum. Huic ſubjuncta ſunt Tertulliani, & Euſebii Cæſarienſis de Plinio teſtimonia. In averſa ſecundi folii pagina Plinii ad Veſpaſianum Imp. Epiſtola incipit, eademque terminatur in averſa pagina folii tertii. Folio quarto incipit primus liber, qui nihil aliud continet, quam brevia ſingulorum totius operis capitum argumenta. Ad ſingulos libros enumerantur auctores, ex quibus Plinius ſua deprompſit. Atque hæc quidem argumenta ſunt quatuordecim foliis comprehenſa. Impreſſum eſt hoc opus præſtantiſſimæ chartæ, & charactere rotundo elegantiſſimo. Sed eſt etiam multis mendis typographicis inquinatum. Chartas typographus ſignavit, idemque litteras initiales parvas adjecit. Cuſtodes vero, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. In fine libri 37 ſequens legitur notitia: *Caii Plynii Secundi Naturalis hyſtoriæ Liber trigeſimus ſeptimus & ultimus Finit. Venenetiis impreſſus opa & impēſa Rainaldi d' Nouimagio Alamani Anno Natiuitatis Domini. M. CCCC. LXXXIII. Die ſexta Menſis Junii. Regnante Illuſtriſſimo principe Joanni* (ſic) *Mocenigo.* Accedunt *Correctiones* duobus foliis comprehenſæ, & regiſtrum chartarum in prima ultimi folii pagina.

XI. Epiſtolæ & Evangelia per totum annum tam de Dominicis quam de Feſtis. Cum adjecta eorundem expoſitione. Theodiſce. Per Conradum Dünkmut Ulmæ anno 1483. in Fol.

Folium primum vacuum eſt. Folii ſecundi prima pagina Chriſti e cruce pendentis imaginem, cui adſtant Maria Deipara, & S. Johannes, exhibet. In quatuor vero angulis quatuor evangeliſtarum ſymbola, nimirum Aquila, Angelus, Bos & Leo, conſpiciuntur. In averſa folii ejusdem pagina operis hujus ſcopus & œconomia exponitur. Folio demum tertio opus ipſum incipit: **Nun volget hye nach der anfang an dem erſtenn** (ſic) **ſontag in dem aduent die epiſtel!** Initia epiſtolarum & evangeliorum latine exhibentur: ipſæ vero epiſtolæ & evangelia integra Theodiſce. Folia in margine ſuperiori utriusque paginæ numerata ſunt, e. g. *Cxxij.*, ſc. folium 122. Evangeliis præmiſſæ ſunt figuræ eorum argumento convenientes. Initiales vero litteræ Epiſtolarum magnæ ligno inciſæ ſunt. Charta eſt firmiſſima quidem, ſed cruda, & minus alba. Cuſtodes & ſignaturæ deſunt. Præter punctum occurrit linea cum puncto eidem ſubjecto: (!) Litteræ ſunt gothicæ ſatis magnæ, ſed paulo rudiores. In prima folii *Cclvi* (256) pagina ſequens legitur notitia: **Geendet ſäligklich von Cůnrado Dünckmů: zů Vlm**

Vlm an dem freytag nach ſant Mathis des hayligen zwelffbotten tag! Anno dñi zc der mindern Jar zal In dem lxxxiij! Jar! Operis hujus editionem, forte omnium primam, ad annum 1473 N. VIII. recenſui.

XII. Laurentii Vallæ Opus de Elegantia linguæ latinæ cum ejusdem Epiſtola ad Johannem Tortellium de Reciprocatione pronominis ſui, & ſuus. Venetiis anno 1483. in Fol.

Præmiſſa ſunt brevia ſingulorum totius operis capitum argumenta tribus foliis comprehenſa. Folio quarto *Laurentii Ualenſis* (ſic) *Patricii Romani commentariorum grammaticorum ſecundum elegantiam lingue latine liber primus de noīe verboq3 & ex his duobus ɔpoſito participio* ſc. incipit. Sequitur autem immediate auctoris *Proemium*, terminatum in prima quinti folii pagina, linea 3. Tum immediate opus ipſum incipit gothico charactere pereleganti & nitidæ chartæ impreſſum. Initiales parvas & ſignaturas typographus adjecit. Deſunt vero cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Ad calcem operis primum quidem hæc leguntur: *Laurentii Uallenſis patritij romani de lingue latine elegantia. & de hoc pronomine ſui ad Joannē. Tortellū opus Uenetiis impreſſu3. Anno Chriſti.* M. ccccLxxxiij. *die* xvij. *Julii.* Poſtea vero

Calphurnius.
Antonio paſqualino de Sancto Germano Campanie. S.
Reſtituit quondam patrie uexilla Camillus.
Et raptas gallis ſolus ademit opes.
Rettulit eloquium noſtro Laurentius euo
E Capitoline contulit arcis opem.
Barbara cuncta jacent. ſunt hoc & uindice pulſi.
Quicunq3 a gothis ſigna relicta collunt. (ſic)
Quo tibi debebit ſemper ſtudioſa iuuentus.
Campani Antoni gloria magna ſoli.
Nanq3 tua impenſa totum uulgatur in orbem.
Uallenſis notus q̄ fuit ante magis.
Finis.

XIII. Biblia latina. Venetiis per Joh. Herbort de Seligenſtat anno 1483. in Fol.

In averſa primi folii pagina *Franciſci moneliēſis a genua in ſacroſanctam ac ſacratiſſimā bibliā Epſa* legitur, in qua Scripturæ Sacræ ſtudium univerſim commendat, & multa habet in laudem typographi, & hujus Bibliorum editionis, quæ tamen non pauca habet menda typographica. Ceterum gothico charactere minori pereleganti in duabus columnis chartæ admodum nitidæ eſt im-

impreſſa. Caret cuſtodibus, & paginarum numeris. Habet vero initiales litteras parvas, ſignaturas, & inſcriptiones paginarum, e. g. *Joſue*, *Regum IIII.* In fine ſecundi libri Machabæorum hæc leguntur:

Explicit ſecundus liber Machabeorum
Incipit epiſtola beati Hieronymi ad Da
maſum papam in quattuor euangeliſtas.

In fine Apocalypſeos primum quidem leguntur verſus memoriales: *Biblia quē retinet* &c. recitati ad annum 1481 N. XVI. His ſubjecta eſt notitia ſequens: *Exactum eſt inclyta in vrbe venetiaꝝ ſacroſanctum biblie volumen integerrimis expolituſq3 litterarum caracteribus. Magiſtri Johānis dicti magni. Herbort de ſiligenſtat alemani: qui ſalua oīum pace auſum* (ſic) *illud affirmare. ceteros facile oīs hac tempeſtate ſupeminet. Olympiadibus dñicis. Anno vero.* 1483. *pridie kalendas Nouembris.* Accedunt interpretationes hebraicorum nominum, foliis 31 comprehenſæ. Ad harum calcem leguntur carmina, quorum auctor eſt

Quintius Emilianus
Cymbriacus Poeta lau.
Qui prim⁹ latias effinxit in ære lituras:
Et docuit ſacros ære notare libros:
Non ne putas dicti cælum ſupaſſe mironis?
Phidiacas veneres? parrhaſioſue ioues.
Hunc ego dædaleos etiam viciſſe labores.
Hunc ego palladias credo habuiſſe manus.
Finis.

In prima ſequentis folii pagina exſtat impreſſum *Regiſtrum Chartarum.* Raram eſſe editionem hanc, Cl. Maſchius affirmat in Bibliothec. ſacra Le Long. a ſe edita Part. II. Vol. III. pag. 131.

XIV. Operum Johannis Gerſon, Cancellarii Pariſienſis, Volumina I. II. & III. anno 1483. Vol. IV. anno 1484 impreſſa Coloniæ per Johannem Kœlhoff. in Fol. min.

Initio ſingulorum voluminum exhibetur ſyllabus eorum, quæ continentur. Habent etiam ſingula volumina ſuas peculiares ſubſcriptiones. Et quidem voluminis primi hæc eſt ſubſcriptio: *Volumē primū tractatuū & librorū venerandi viri dñi Joh'is de Gerſōno* (ſic) *ſacraꝝ lrarū interpretis veraciſſimi. doctoriſq3 conſolatorii per me Johannē Kœlhoff de Lubeck Colonie ciuem accuratiſſime impreſſū āno gratie.* M. cccc. Lxxxiij. *in vigilia vrbani pape feliciter finit.* Volumen ſecundum hæc habet ſubſcripta: *Volumen ſcdm tractatus & libros diuerſos utiliſſimos cōplectens per Egregiū virū dominū Joh'e3 de gerſonno Doctorē cōſolatoriū vite & ſcientie probitate ſplēdidiſſimū. Cancellariūq3 pariſieñ digniſſimū. editoſ Anno gratie* M. cccc. Lxxxiij. *die vltimo Auguſti per me Joh'em kœlhoff* im-

impreſſum feliciter finit. Brevior eſt ſubſcriptio, quæ ad calcem legitur voluminis tertii: *Finit volumē tertiū operū dñi Joh'is garſō* (ſic) *Cancellarij viſieñ impreſſuȝ per me Joh'm kœlhoff de Lubeck Colonie ciuē Anno grē.* M. cccc. Lxxxiij. Quarti demum voluminis ſequens eſt ſubſcriptio: *Librorum ac tractatuum doctoris conſolatorij egregij viri Magiſtri Johannis gerſon Cancellarij pariſieñ volumē quartū ſtudioſe elaboratoȝ per me Johānem kœlhoff de Lubeck felic|. Colonie ciuē Anno gratie* M. cccc. Lxxxiiij. *in vigilia ſancti mathie apoſtoli finit feliciter.* Ceterum volumina hæc gothico charactere majori ſatis luculento in duabus columnis chartæ perpulchræ impreſſa ſunt. Chartas typographus ſignavit. Idem litteras initiales parvas ſæpe adjecit, ſæpius omiſit. In ſuperiori margine leguntur tituli opuſculorum impreſſi, e. g. *Sermo de Vita Clericorum.* Numeri etiam foliorum in prima cujusvis pagina ſunt impreſſi. Conſtat vero paginis impreſſis Volumen I. CCCLxxxij. Vol. II. CCCLxxxviij. Vol. III. CCCxxviij. Vol. IV. CCCCxxix. Porro & illud eſt obſervandum, operibus Gerſonis in hac editione non nulla aliorum opuſcula eſſe immixta. Sic Volumini I. infertus eſt libellus Joh. de Schœnavia defendentis contra Gerſonum dicta Ruisbrochii. Volumini II. Tractatus Nicolai de Clemaugiis de vitiis miniſtrorum Eccleſiæ. Volumen tertium nihil continet, quod non eſt Gerſonis. Volumine quarto continetur tractatus de contractibus & origine cenſuum Henrici de Haſſia, item Henrici de Hoyta Tractatus de Contractibus, item Wilhelmi Orem Tractatus de moneta & ejusdem commutatione.

Editionis hujus tria volumina priora Weislingerus in Armamentario Catholico ad ann. 1483 recenſuit. Nihil vero ad annum 1484 habet de volumine quarto. Nihil quoque de eodem habet Hambergerus in zuverläßigen Nachrichten &c. qui tria priora ex Weislingero recenſuit. Orlandi in *Origine e Progreſſi della ſtampa* pag. 100. omnia quatuor volumina ad annum 1484. retulit, quemadmodum etiam Maittaire Tom. I. pag. 454. Quamvis hic quidem Bibliographus noſtram etiam editionem deſignaſſe videatur, ubi ad annum 1483 pag. 448. hæc habet: *Jo. Gerſon Tractatus varii Fol. Colon.* 1483.

Digitized by Google

XV. Plura opera medica. 1) Johannitii Iſagoge in Tegni. 2) Philareti liber pulſuum. 3) Theophili libellus de Urinis. 4) Hippocratis Aphoriſmi in ordinem collecti. 5) Ejusdem Aphoriſmi cum commento Galieni. 6) Liber prognoſticorum. 7) Liber regiminis auctorum. 8) Liber epidemiarum Hippocratis cum commento. 9) Libellus Hippocratis de natura fœtus. 10) Liber Galieni, dictus Tegni. 11) Libellus Gentilis de Fulgineo de diviſione librorum Galieni. 12) Libellus de lege Hippocratis, ejusdemque Jusjurandum. Venetiis per Hermannum Lichtenſtein anno 1483. in Fol.

In averſa primi folii pagina legitur editoris Prologus, cui ſubjectus eſt indiculus operum in hoc volumine contentorum. Folio ſecundo Incipit *Iſagoge Johannitii Ad Tegni Galieni Primus Liber Medicine.* Atque hæc quidem verba capitalibus literis romanis impreſſa leguntur in fronte primæ columnæ folii ſecundi. Paginæ ſingulæ in duas columnas diſtinctæ ſunt. Characteres ſunt gothici minores perpulchri. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. Charta eſt admodum ſubtilis & nitida. Numeros foliorum, paginarum inſcriptiones, litteras initiales parvas, & ſignaturas typographus ipſe adjecit. Cuſtodes vero deſunt. Conſtat volumen integrum foliis impreſſis, iisque numeratis 212. Hippocratis jusjurandum terminatur in ſecunda columna folii 211. In eadem columna ſequens legitur notitia: *Expletū eſt opus hoc preclarū artis medicine nomiatum Artiſella Hippocratis: q̄3 diligētiſſime accuratiſſimeq3 emendatū per dominū Franciſcū Argillagnes de Ualentia: artiū & medicine doctorē inſignē: impreſſum Uenetiis ſumma cura ac ſollicitudine Hermāni lictēſtein Coloniēſis. Anno dominici natalis.* m.cccc.Lxxxiij. *quarto kalendas apriles.* Subjectum eſt regiſtrum chartarum. In averſa pagina folii ejusdem legitur Franciſci Argilagnes epiſtola in qua de operis hujus a ſe emendati œconomia lectorem inſtruit. Folio 212 pagina prima exhibetur *tabula ſup̄ libros Tegni que ordinata eſt eodē ordine quo tabula poſita ſupra ante libros ꝑnoſtico4.* Conf. N. XX. ad ann. 1487. ubi editio recenſetur quoad externam formam ſimillima huic earundem opuſculorum editioni, ab eadem tamen diverſa.

XVI. Johannis Anglici, Ord. Min. commentum in Joh. Duns Scoti Quæſtiones de univerſalibus. Venetiis per Joh. Perſan Daunome anno 1483. in Fol.

In fronte operis, ſeu primæ folii primi columnæ ſine ullo titulo commentatoris legitur brevis prologus, ex quo diſcimus, eum, cum eſſet junior,

opus

opus diffuſum in Scoti logicam ſcripſiſſe. Tum immediate in eadem columna opus ipſum incipit impreſſum gothico charactere minuto chartæ ſubtili, & nitidæ. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, paginarum numeri, & inſcriptiones. Signaturas typographus adjecit. In fine voluminis leguntur ſequentia: *Explicit cōmentū magiſtri. Joannis anglici ordinis minorum ſuper Queſtiōib⁹ de vniuerſalibus doctoris ſubtilis. v5. Joannis ſcoti. Impreſſuȝ venetiis per Joānem perſan Dauuome anno domini. M. CCCC. LXXXIII.* Subjectum eſt regiſtrum chartarum. Typographi hujus nomen apud Orlandi in *Origine e Progreſſo della ſtampa* &c. & Maittaire fruſtra quæſivi.

XVII. Guilielmi Hentisberi Expoſitio regularum ſolvendi ſophiſmata per Cajetanum de Tienis, & Franciſcum Agubienſem emendata. Venetiis per Andream de Honetis ann. 1483. in Fol.

Opus iſtud ſine ullo titulo, aut inſcriptione incipit, eſtque in duabus columnis gothico charactere juſtæ magnitudinis chartæ admodum nitidæ impreſſum. Caret cuſtodibus, initialibus litteris, paginarum numeris & inſcriptionibus. Ad calcem ſequens exſtat notitia: *Finis egregii hentiſberi regulaȝ & ſophiſmatuȝ expōnis p eximiū ſophiſtā & philoſophū ſūmuȝ magiſtrū gayetanuȝ de tienis emendate p acutiſſimū artiū ac medicine doctorē. m. Franciſcum agubienſē mane medicine theoricā papie legēteȝ ſūma cū diligentia p me andreā de honetis d· papia venetiiſ ipreſſe regnante iclito principe ioāne moceīgo duce veneto.* M. cccc. Lxxxiij. *die* ix. *dcēbris. Laus deo & beate virgini.* Accedit regiſtrum chartarum. De typographo *Andrea de* HONETIS *de Papia* apud Bibliographos, qui ad manus mihi ſunt, nihil reperio memoriæ proditum. Hinc videtur mihi *Honetis* errorem eſſe typographicum, & ſcribendum fuiſſe *Bonetis.* Nam *Andreæ de Bonetis de Papia* plura occurrent hoc in opere monumenta typographica.

XVIII. Pauli Veneti ſophiſmata aurea, correcta per Manfredum de Medicis Mediolanenſem impreſſa Papie per Nicolaum de Girardengis 1483. in Fol.

Impreſſum eſt hoc opus gothico charactere pereleganti & luculento, qui tamen abbreviaturas nimis multas habet, in duabus columnis chartæ firmiſſimæ. Caret cuſtodibus, paginarum numeris & inſcriptionibus. Habet vero ſignaturas. In fronte voluminis hæc leguntur: *Preclariſſimi logici ac ſophiſte ſubtiliſſimi Pauli ueneti ſophiſmata aurea ꝑutilia incipiūt*: in fine vero præter alia, ex quibus Manfredum de medicis hoc opus correxiſſe diſcimus, ſequentia: *Opus impreſſū Papie p m. Nicolaū d· girardēgis. Anno domini. Milleſimo. cccc°.* lxxxiij°. *die iiij. menſis Martij.*

XIX.

XIX. *Preclariſſimi uiri ac ſubtiliſſimi ſophiſte Guilielmi heſberi ꝓbatiões ꝯfūdiſſime ɔclōnū ī regnlis* (ſic) *poſitaꝝ.* Impreſſ. Papie per Nicolaum de Girardengis anno 1483. in Fol.

Exterior forma hujus operis eſt prorſus eadem cum exteriori forma operis immediate præcedentis. Quæ initio voluminis leguntur, tituli loco recitavi. In fine autem præter alia hæc habes impreſſa: *Impreſſe cura & diligentia Magiſtri Nicolai de girardengis.* M. cccc°. Lxxxiij. *die* xxiiij. *ianuarij.*

XX. Guilielmi de Ockam, Ord. Min. ſcriptum ſuper Libr. I. ſententiarum. Anno 1483. ſine nota loci & typographi. in Fol.

Volumini præmiſſa eſt *Tabula ſiue regiſtrū cōtentorꝝ in hoc volumine ſm ordinē A. b ordinatorū* &c. comprehenſum foliis impreſſis 24. Tum folium ſequitur vacuum. Folio 26 *Scriptum in primum librum ſentenciarum venerabilis inceptoris fratris Guilhelmi deOckam — — — — Incipit feliciter*, impreſſum gothico charactere perpulchro, & ſatis luculento in duabus columnis præſtanti chartæ. Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, & numeri paginarum. In ſuperiori autem margine notantur quæſtiones, & diſtinctiones, e. g. *Queſtio Nona Di. Secunda.* Singulæ etiam columnæ in ſuperiori margine litteris notatæ ſunt; ſic e. g. folii primi columna prima litteram A, ſecunda B, tertia C, quarta D, folii ſecundi prima E, ſecunda F & ſic deinceps. Litteras etiam initiales magnas floribus ornatas, & ligno eleganter inciſas typographus adjecit. Occurrunt puncta & duo puncta. Abbreviaturæ non nimis frequentes ſunt. In fine voluminis hæc tantum leguntur impreſſa: *Explicit ſriptum ſup primum librū ſententiarū Uenerabilis inceptoris mgri Wilhelmi de Ockā Anglici. Anno.* 1ℵ83.

XXI. Johannis Capreoli Ordinis Præd. In I. II. & III. Librum ſententiarum commentaria, ſeu Defenſio ſcriptorum S. Thomæ Aquinatis in libros eosdem. Voll. III. anno 1483. Ejusdem Commentaria &c. in librum IV. ſentent. anno 1484. Venetiis per Octavianum Scotum Modoetenſem. in Fol.

Voluminibus ſingulis præmiſſa eſt tabula, ſeu index ſingularum ordine quæſtionum, & concluſionum, qui in primo quidem volumine folia impreſſa quinque, in ſecundo tria, in tertio duo, in quarto tria implet. Peculiarem quoque ſingula volumina ſubſcriptionem in fine adjectam habent. Ad calcem voluminis primi ſequens legitur: *Liber primus defenſionū theologie diui doctoris Thome de aquino in primo ſententiaꝝ edit⁹ per eximiū veritatis ſchole profeſſorē fratrem Johannē Capreoli Tholoſanū ordinis ꝑdicatoꝝ anno domini mille-*

milleſimo quadringenteſimo nono quo legit ſententias Pariſius feliciter explicit. Impreſſus Uenetiis per Octauianũ Scotum Modoetienſem anno ſalutifere incarnationis M. cccc. Lxxxiij. His ſubjecta ſunt typographi inſignia, rubro expreſſa colore. Accedit ubivis *Regiſtrum* ſeu index quaternionum, ternionum &c. Subſcriptioni modo recitatæ ſimiles ſunt ſubſcriptiones voluminibus ceteris adjectæ. Quarti tamen voluminis ſubſcriptio diverſam anni, ſc. M. cccc. Lxxxiiij. notam habet, ut jam in titulo inſinuavi. Ceterum quatuor hæc volumina gothico charactere minuto pereleganti in duabus columnis præſtanti chartæ impreſſa ſunt. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, & numeri paginarum. In ſuperiori tamen margine indicantur Quæſtiones & Diſtinctiones, e. g. *Diſtinctio IIII. Queſtio III.* Etiam paginas typographus ſignavit. Abbreviaturæ lectorem nihil fere morantur. Sunt enim minus frequentes, & facile dignoſcuntur. In primo volumine poſt indicem Quæſtionum legitur *Ad Reuerendiſſimũ in chriſto patrẽ & dñm. D. Ol. ẽpm Albañ. ſacroſancte Ro. ec. Cardi. Neapolit. ſacri ordinis predicatorũ digniſſimũ protectorem : Fratris Thome de ſ. Ger. Brixiani eiuſdẽ ordinis. ꝓuincie Lombardie. pro Johannis Capreoli voluminũ editione atq; impreſſione epiſtola*, duobus foliis comprehenſa, & ſcripta *Uenetiis kal'. Auguſti* 1483. Diſcimus ex hac epiſtola, Thomam Brixianum omnium primum fuiſſe, qui hæc commentaria typis imprimenda curavit, eademque recognovit.

XXII. Breviarium Eyſtettenſe juſſu & impenſis Epiſcopi Wilhelmi ex inclyta familia de Reichenau editum, & impreſſum per Georgium Ryſer anno 1483. in Fol. magn.

Præmiſſum eſt calendarium Eccleſiaſticum, ſex foliis comprehenſum. In averſa ſeptimi folii pagina leguntur Benedictiones, & Invitatorium ad matutinum. Tum ſequitur Pſalterium, quod excipiunt Cantica, Lytaniæ de omnibus Sanctis, Preces, ſuffragia & Hymni. Poſt hæc demum legitur admonitio ad Clericos Diœceſeos Eyſtettentis de hujus Breviarii editione. Diſcimus ex ea, Wilhelmum Epiſcopum nullis peperciſſe ſumptibus, ut Breviarium iſtud & adcurate, & eleganter impreſſum prodiret. De typographo hæc habentur: *Caſtigatõnis itaq; labore (vt pmittitur) confecto! mititur codex ad officinã mgri georgij Ryſer impreſſorie artis pitiſſimi q̃ acri cura. vigiliq; diligentia opus ſcdm exemplar emendatiſſimũ ſibi traditũ infra ſpacium anni ad calcem vſq; ordinatiſſime perduxit.* In fine demum hujus admonitionis ſequens habetur notitia: *Inceptũ ẽ opus iſtud Anno Millesimo quadringenteſimo octogeſimo ſecundo. preſule ut premittitur preſidente domino Wilhelmo de Richennau. cuius & eccleſie atq; capituli Eyſtettẽñ inſignia & Arma preſentibus ſunt ſubimpreſſa. Aſſenſum etiam preſtantibus Venerabilibus dominis Decano Vito de Rechenberg iuris pontificii doctore, & Capitulo Eyſteteñ. Conſummatũ atq; abſolutum Anno. Milleſimo quadringenteſimo octogeſimo tercio Die viceſima tercia Februarii.* Inſignia, quorum

modo

modo facta eſt mentio, immediate ſubjecta a perito artifice eleganter excuſa ſunt. In folio ſequenti incipiunt Capitula, Antiphonæ, Orationes, Reſponſoria, Lectiones ad matutinum & per Horas &c. Atque hæc quidem voluminis partem longe maximam efficere per ſe ipſum quivis intelligit. In fine voluminis hæc tantum verba leguntur rubro colore impreſſa: *Finis Regula4 de Aduentu domini.*

Charta, cui impreſſum eſt hoc opus, plane præſtantiſſima eſt, utpote magna, munda, alba, firma, & latiſſimos habens margines. Litteræ gothicam quidem habent formam, ſunt vero perelegantes, non nihil majores, & admodum luculentæ, eædem omnino cum litteris, quibus impreſſa ſunt opera ſine nota loci & anni a N. X — XVI. Faſcicul. I. recenſita. Sed conferantur, quæ ibidem pag. 111. in nota (a) animadverti. Initiales litteræ magnæ ſunt, & rubro colore impreſſæ. Colore eodem impreſſæ ſunt, quæ vocantur rubricæ. Sed litteræ, quibus impreſſæ ſunt Antiphonæ, & reſponſoria, ſunt multo minores ceteris, attamen figuram habent eandem. Præter punctum occurrunt duo puncta & interrogationis ſignum. Cuſtodes, ſignaturæ, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt omnino.

De typographo & loco impreſſionis ſunt quædam adhuc dicenda. Illius nomen in Admonitione ad Clericos dioceſeos Euſtettenſis, cujus ſupra memini, clare exprimitur verbis: *Mittitur codex ad officinam Magiſtri Georgii Ryſer*, ſeu verius forte Reiſer, *impreſſoriæ artis peritiſſimi.* Verum ex his verbis necdum liquido conſtat, an Georgius Reiſer Euſtadii, an alibi commoratus fuerit. Orlandi in *Origine, e Progreſſi della ſtampa* &c. pag. 207. & Maittaire Tom. I. pag. 493. unicum excitarunt librum Euſtadii, & quidem anno 1488 per Michaelem Reiſer, qui Georgii vel filius, vel frater, vel certe cognatus fuiſſe videtur, impreſſum, ſcilicet Obſequiale, ſeu Benedictionale Euſtadianum. Ex hoc ſatis probabilis conjectura naſcitur, Georgium quoque Reiſer Euſtadii fuiſſe commoratum; quin ex eo etiam, quod in laudata admonitione abſque loci mentione dicatur, *mittitur codex ad officinam* &c. id recte colligendum videtur. In *Monumentis Typograph. Biblioth. Cann. Regg. Rebdorf.* pag. 163. eadem editio Breviarii Euſtettenſis breviſſime indicatur, adeo, ut ne typographi quidem nomen memoretur.

XXIII. Thomæ Medii, Patricii Veneti, Fabella, cui titulum dedit *Epirota.* Tarviſii per Bernardinum Celerium anno 1483. in Fol.

In averſa primi folii pagina legitur auctoris ad Hermolaum Barbarum Epiſtola. Folio ſecundo fabella, ſeu comædia ipſa incipit, impreſſa charactere rotundo præſtantiſſimæ chartæ. Initiales magnas rubro colore impreſ-

ſit

Digitized by Google

ſit typographus. Colore eodem impreſſa ſunt nomina perſonarum colloquentium, uti etiam ſignaturæ. Cuſtodes vero, numeri paginarum, & earundem inſcriptiones deſunt. Ad calcem primæ folii decimi paginæ hæc ſubſcripta leguntur: *Impreſſum per Bernardinum d' Celeris de Luere. An. Chr.* MccccLxxxiij. Orlandi in *Origine e Progreſſi della ſtampa* &c. auctorem adpellat *Medicum*, vel de Medicis. Sed omnino dicendus eſt Medius. Idem Orlandi typographum noſtrum anno adhuc 1483 Tarviſii commoratum fuiſſe, anno autem ſequenti (1484) Venetias abiiſſe, & ſocietatem iniiſſe cum Bernardino de Novaria recte adfirmat.

XXIV. Petri de Ancharano lectura ſuper Clementinis Venetiis impreſſa per Bernardinum Stagninum. Anno 1483. in Fol.

Paulo ante medium primæ primi folii paginæ tituli loco majuſculo charactere hæc leguntur: *Petrus de Ancharano Super Clementinis.* Folio ſecundo ipſa incipit lectura, gothico charactere pereleganti firmiſſimæ ac præſtantiſſimæ chartæ in duabus columnis impreſſa. Paginas typographus ſignavit, idemque litteras initiales parvas, numeros, & inſcriptiones paginarum adjecit. In averſa pagina folii 111, columna quarta typographus ſequentia adnotavit: *Explicit lectura ſolemnis ſuper clementinis: edita per excellētiſſimū Juris utriuſq4 Interpretem dominum Petrum de ancharano. Impreſſa Venetiis ſumptibus Magiſtri Bernardini ſtagnini de Tridino de Monte ferrato.* M. cccclxxxiij. *ſexto idus Decembris.* His ſubjectum eſt *Regiſtrū* (chartarum) *hujus operis.* Apud Orlandium & Maittaire Bernardini Stagnini ante annum 1485 nulla ſit mentio.

XXV. Liber ſextus decretalium cum Gloſſis. Venetiis per Bartholomæum Alexandrinum & Andream de Aſula 1483. in Fol.

Opus iſtud eſt eleganti charactere gothico præſtantiſſimæ chartæ impreſſum. Volumini præmiſſa eſt Joh. Andreæ lectura ſuper arbore conſanguinitatis, & affinitatis, tribus foliis comprehenſa. Paginas typographus ſignavit, idem in gloſſa, non in textu, initiales literas adjecit. Deſunt autem omnino numeri & inſcriptiones paginarum, nec non cuſtodes. In fine rubro colore hæc impreſſa leguntur: *Sexti libri decretalium opus perutile enucleatius emendatum atq3 caſtigatum impenſa iduſtriaq3 ſingulari Bertholomei* (ſic) *de alexandria Andreeq3 de aſula ſociorum Venetiis impreſſū feliciter explicit. Anno ſalutis dominice.* M. cccc. Lxxxiij. *pridie calendas octobris.* Subjecta ſunt typographorum inſignia, eaque rubro colore expreſſa, & Regiſtrum chartarum.

XXVI. Conſtitutiones Clementis V. R. P. cum adparatu Johannis Andreæ. Venetiis per Bartholomæum Alexandrin. & Andream de Aſula anno 1483. in Fol.

Voluminis iſtius externa forma eſt prorſus eadem quæ operis immediate præcedentis. In fine hæc leguntur ſubſcripta; *Clementinarum opus perutile enucleatius caſtigatum elimatūq3: Impenſa atq3 diligentia ſingulari Bartholomei de alexandria Andreeq3 de aſula ſocioȝ Uenetiis impreſſum feliciter explicit: Anno ſalutis chriſtiane.* M. cccc. Lxxxiij. *tertio calendas nouembris.* Accedunt typis iisdem impreſſæ decretales extravagantes foliis octo comprehenſæ. Ad harum calcem typographorum inſignia & Regiſtrum chartarum adjecta ſunt.

XXVII. Johannis Andreæ Queſtiones Mercuriales. Ticini impreſſ. impenſis Franciſci de Pezanis. Anno 1483. in Fol.

Incipit opus ſine ullo titulo eſtque impreſſum in duabus columnis gothico charactere admodum luculento & eleganti, chartæ præſtanti & ampliſſimis marginibus inſtructæ. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, numeri & inſcriptiones paginarum: ſignaturas vero typographus adjecit. In fine uberior legitur de opere & auctore notitia: *Expletū eſt aureū comētū d. Jo. and. ſup reguľ. iuris quod nuncupat" mercuriales eo qᵃ ipe auctor die mercurii iſudabat & uigilabat ad ipſū comētuȝ explicandum qď merito aureuȝ nūcupari poteſt qᵃ litteris aureis mereret" Imprimi. quodq3 impreſſū fuit in regia ticinēſi ciuitate impenſis Spectabiľ. J. U. doc. d. Jo. Fran. de peȝanis. Anno dñi.* M. ccccIxxxiij. *die* xvii. *Maii Regnante dino Jo. Galeaȝ. duce.* iiij. *mediolani.* His ſubjectum eſt regiſtrum chartarum.

XXVIII. Franciſci de Accoltis conſilia Juridica Mediolani per Antonium Zarottum opera & impenſa Johannis Legnani 1483. in Fol.

Præmiſſus eſt index Alphabeticus materiarum, foliis impreſſis undecim comprehenſus. Folio 12 ipſa incipiunt conſilia gothico charactere admodum eleganti in duabus columnis præſtanti chartæ impreſſa. Paginas typographus ſignavit. Deſunt vero cuſtodes, initiales litteræ, numeri & inſcriptiones paginarum. Ad calcem voluminis typographus in laudem auctoris & ipſius operis adjecit ſequentia: *Expliciunt elegantiſſima conſilia Magnifici equitis Romani: Ac iuriſconſultoȝ etate noſtra principis Dñi Franciſci de accoltis de Aretio. Mediolani impreſſa per Magiſtrum Antonium Zarottum Opera & impenſa Johānis Legnani Mediolanēſis librarii.* M. ccccIxxxiij. *die vero* x. *Septembris.*

Digitized by Google

tembris. Laus Deo. In prima ſequentis, ejusque ultimi folii pagina exſtat impreſſum *Regiſtrum* (chartarum) *Hujus Operis.*

XXIX. Porphirii & Ariſtotelis libri complures, in ſubſcriptione, calci voluminis adjecta, ſingulatim enumerati cum commentariis Averrois in eosdem libros. Venetiis per Bartholomæum Alexandrinum & Andream de Aſula ann. 1483. in Fol.

Textus latinus majori pereleganti, & luculento, commentaria textui adjecta multo minori, ſed non minus eleganti charactere gothico in duabus columnis præſtantiſſimæ chartæ impreſſa ſunt. Initiales litteræ, cuſtodes, numeri paginarum deſunt. Paginas vero typographus ſignavit, idemque in ſuperiori margine librorum titulos imprimi curavit, e. g. *Liber ij. poſterio4 Ariſ.* In fine voluminis, præmiſſo Regiſtro chartarum, ſequentia leguntur: *Explicit regiſtrum chartarũ voluminis qd' continet librũ quinq3 p̄dicabiliu3 porphirii cũ cõmento Auerois. Item p̄dicamenta Ariſtotelis cũ eiuſdem cõmento. Ite3 libros duos perihermenias cu3 eiuſdem cõmento. Item duos prio4 & duos poſterio4 cũ eiuſdē cõmento. Inſuper octo topico4 & duos elencho4 ſine eiuſdē cõmento poptime caſtigatos p eximiũ virũ dñm Nicoletũ artiũ liberaliũ ac medicine ꝓfeſſorem in almo gymnaſio patauino ꝓ nunc legentem: Uenetiis ĩpendio induſtriaue Andree de aſula Bartholomeiq3 alexandrini ſociorum ĩpreſſos: regnante illuſtriſſimo Joanne mocenigo venetorũ duce: Anno ſalutis dñce.* M. cccclxxxiij. *quinto nonas februarias. Laus deo.*

XXX. Bartholomæi de Salyceto Lecturæ in libros novem Codicis. Venetiis per Johannem Herbort de Seligenſtat anno 1483. in Fol.

Lecturas iſtas in 9 libros codicis ipſe typographus in totidem diſtinxit volumina, quorum ſingulis peculiarem in fine ſubſcriptionem & regiſtrum chartarum adjecit. Ex ſubſcriptionibus diſcimus, lecturam in I. librum codicis excuſam eſſe *Anno domini.* M. cccc. lxxxiij. *prima ſeptembris.* Lecturam in II. lib. cod. eod. anno *ſexta decima octobris.* in III. e. a. *vigeſima quarta nouembris.* in IV. e. a. *pridie nonas Julias.* in V. e. a. *duodecimo die nouembris* in VI. e. a. *die .xii. Nouēbris.* *) in VII. e. a. *die viceſima Septembris.* in VIII. e. a. *octaua menſi Auguſti.* in IX. eod. a. *viceſima ſexta die Julij.* Speciminis loco recitabo ſubſcriptionem quæ ad calcem lecturæ in lib. VII. legitur, integram:

*) Si hæc diei nota adcurate expreſſa eſſet, ſequeretur, commentaria, ſeu lecturas in 5 & 6tum codicis eodem die prælo exiiſſe quod vix crediderim. Suſpicor itaque alterutro in loco ſiniſtre poſitam eſſe diei notam.

gram: *Finis lecture excellentiſſimi vtriuſq3 iuris doctoris domini Bartholomei de Jaliceto ſup ſeptimo Codicis impreſſe venetiis per magiſtrum Joānem Herbort de ſiligenſtat alamanum: qui non ſolum ſummam adhibet curam: vt hec aliaq3 ſine vicio verum & omni diligentia ſua elaborata ſint opera. Anno domini Milleſimo quadringēteſimo octuageſimo tertio die viceſima Septembris.* Litteræ gothicæ ſunt, eæque perelegantes: Charta omni ex parte præſtantiſſima eſt. Initiales litteras parvas & ſignaturas typographus adjecit. Cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum deſunt.

XXXI. Paſſio D. N. J. Ch. ſecundum quatuor Evangeliſtas, adjectis Patrum expoſitionibus, explicata, & figuris ligno inciſis repræſentata. Theodiſce. Per Anton. Sorg. Aug. Vindel. Anno 1483. in 4to.

In averſa primi folii pagina figuram videre eſt ligno inciſam, quæ Abrahamum, filium Iſaac mactaturum repræſentat. Folio ſecundo opuſculum incipit, germanicis litteris oblongis & admodum pinguibus impreſſum. Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, numeri & inſcriptiones paginarum. Initialem litteram magnam ligno inciſam typographus adjecit. In fine majuſculo charactere impreſſa leguntur ſequentia: **Gedruckt und volendet iſt diſer loblich Paſſion in d' keiſerlichē ſtatt Augſpurg von Anthonio ſorg an dē ſampſtag nach ſant Pauls ker. Do man zallt nach criſti gepurt M cccc. vnd in dem lxxxiii. iare.**

XXXII. Euſebii Chronicon a S. Hieronymo latine verſum, continuatum ab eodem, uti etiam a Proſpero, ac Matthæo Palmerio. Impreſſum Venetiis per Erhardum Ratdolt anno 1483. in 4to.

Præmiſſus eſt index alphabeticus materiarum, foliis impreſſis undecim comprehenſus. Folio impreſſo duodecimo S. Hieronymi & ipſius Euſebii hæc quidem a S. Hieronymo latine verſa, Præſationes, incipiunt. Has excipit textus ipſe operis, quod eleganti charactere, & præſtanti chartæ impreſſum eſt. Deſunt cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Signaturas vero, & literas initiales magnas, easque florentes, ligno eleganter inciſas, typographus adjecit. In fine rubro colore impreſſa hæc leguntur: *Erhardus Ratdolt Auguſtenſis ſolerti vir ingenio maxima cura plurimis vndiq3 comparatis exemplaribus Euſebii libros chronicos ac reliquas in hoc volumine de temporib⁹ additiones: nō paruo ſtudio impenſiſq3 emendatiſſime impreſſit Uenetiis Dnce* (ſic) *inclyto Joan. Mocenigo Romano4 imperatore Phrederico. iij. anno Imperii ſui. 44. Anno Salut|* 1483. *Idibus Septembris.* A ſiniſtris lineæ ultimæ nigro co

lore

lore impreſſa legitur vox *Gloria:* a dextris *Deo.* Editio hæc, quæ tota e tabulis compoſita eſt, magno in pretio habetur a Bibliographis, quos Illuſtris Zapfius in Augsburgs Buchdruckergeſchichte pag. 164. magno numero excitavit. Editionem ejusdem operis forte omnium primam recenſui ad annum 1475. N, XXIII.

XXXIII. Biblia latina Venetiis impreſſa per Franciſcum de Hailbrunn anno. 1483. in 4to

Impreſſa ſunt hæc Biblia gothico charactere admodum minuto in duabus columnis chartæ præſtantiſſimæ. Paginarum inſcriptiones, initiales litteras parvas, & ſignaturas typographus adjecit. Deſunt vero cuſtodes, & numeri paginarum. In fine Apocalypſeos hæc tantum leguntur: *Explicit biblia impreſſa Venetiis per Franciſcum renner de heilbrun. M. CCCC. LXXXIII.* Accedunt interpretationes nominum hebraicorum. Meminit hujus editionis Cl. Maſchius Part. II. Vol. III. Cap. II. Sect. I. pag. 121. Nihil quidem habet de hebraicorum nominum Interpretationibus huic editioni adjectis: dum vero affirmat volumen foliis conſtare 474, oportet etiam interpretationes illas in Exemplari deſcripto fuiſſe adjectas. Ceterum ego quidem univerſim folia numeravi impreſſa 476, non tantum 474.

XXXIV. Tractatus cujusdam Charthuſiani 1) de Amore Dei, 2) de quatuor noviſſimis. Theodiſce per Antonium Sorg Aug. Vindel. anno 1483. in 4to.

In fronte prioris tractatus majuſculis litteris germanicis hæc impreſſa leguntur: **Diſe hernach geſchriben materi iſt gemacht von einem kartheüſer. vnd ſagt von der groſſe nuczberkeyt der gerechtē mainūg in allen vnſern wercken.** Hæc verba immediate excipit præfatio ad fratrem Conradum (**brůd' conrat**) quæ folia quinque implet. Non eſt vero ipſius auctoris, ſed alterius, qui librum deſcripſit. Folio ſexto index capitum incipit, qui tria folia integra, & quarti primam paginam implet. In fronte averſæ folii ejusdem paginæ legitur: **Daz bůchlin lert vnſz got lieb haben über alle ding.** in fine ejusdem: **Hie endet ſich daz bůchlin von der liebe gotes.** Libellus alter de quatuor noviſſimis hunc quaſi titulum in fronte gerit: **Gedenck in allen deinen werck dein letſte zeit ſo wirſtu nymmer ſünden. Exodivii.** (pro *Eccleſiaſtici vii.*) Ad finem ejusdem leguntur ſequentia: **Ein bůchlin von der liebe gottes mit ſampt dem ſpiegel d' kräcken vnd ſterbenden menſchen endet ſich ſäligklichē. Gedruckt vnd vollendet in der keyſerlichen ſtatt Augſpurg. von Anthonio ſorg. an aftermontag nechſt vor dem palmtage. do man zalt nach criſti gepurt M** *CCCClxxxiii.*

Ini-

Initiales litteras magnas ligno inciſas typographus adjecit. Cuſtodes vero, ſignaturæ, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt.

XXXV. Formularium Procuratorum in curia Romana. Romæ per Stephanum Planck anno 1483. in 4to.

Præmiſſus eſt index materiarum, ſeptem foliis impreſſis comprehenſus. Folio octavo opus ipſum incipit charactere minutiſſimo gothico præſtanti chartæ impreſſum. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. In fine typographus ſequentem adjecit notitiam: *Formulariū procurato4 exactiſſima diligētia Rome impreſſum per honorabilem virū mgr̄m Stephanū plannk de patauia ſub anno dn̄i* ∽. ccccl xxxiii. *die* xv. *Januarii Finit feliciter.* Accedit *Regiſtrum*, ſc. chartarum.

XXXVI. *Opus Anthonini archiepiſcopi Florentini ī theologia illūinatiſſimi. In q3 vtroq3 iure exptiſſimi De eruditione Confeſſorum feliciter incipit.* Hæc majuſculo charactere gothico in fronte primæ columnæ primi folii leguntur. Accedunt 1) Sermo S. Joh. Chryſoſtomi de Pænitentia. 2) Henrici de Haſſia Regulæ ad cognoſcendam differentiam inter peccatum mortale, & veniale. 3) Tractatus ſolemnis de vero modo prædicandi. Memmingæ per Albertum Kunne de Duderſtat anno 1483. in 4to min.

Hæc omnia opuſcula ſunt gothico charactere in duabus columnis impreſſa. Paginas typographus ſignavit, idemque initiales litteras parvas adjecit. Deſunt vero cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Ad calcem ſummæ confeſſionum leguntur ſequentia: *Explicit ſūma confeſſionū ſeu Interrogatoriū pro ſimplicibus Confeſſoribus Editum ab Archiepiſcopo Florentino. videlic3. fratre Anthonino ordinis predicatorum.* In eadem columna *Incipit ſermo beati Johānis Criſoſtomi de penitēcia;* cui typographus ſequentem adjecit notitiam: *Explicit ſermo beati Johannis Criſoſtomi d' penitencia. Impreſſus Memmingen Per Albertum Kunne de duderſtat Magunt. dyoceſ. Anno dn̄i* M. cccc. lxxxiij. In eadem columna incipiunt *Regule ad cognoſcendu3* (ſic) *differentiam inter peccatū mortale & veniale Heinrici de Haſſia doctoris famoſiſſimi.* In fine opuſculi ultimi, iisdem typis, eidemque chartæ impreſſi, quod undecim tantum foliis conſtat, ſequens notitia typis impreſſa legitur: *Explicit felicit' modus predicandi multū notabilis p diſtinctos paſſus & forma3 arboris cōpilat⁹ Impreſſus Memming'. per Albertum Kunne de duderſtat Magunt. duoceſ. Anno dn̄i* M. cccc. lxxxiij. Separari qui-

quidem hoc opuſculum a prioribus poteſt, & ſeorſim haberi. Nullus tamen dubito, quin omnia eodem tempore prodierint in lucem.

XXXVII. *Carmina de urina4 iudiciis edita ab excellentiſſimo dño mḡro Egidio cu3 cōmento eiuſdem feliciter incipiunt.* — Paduæ per Magiſtrum Matthæum Cerdonis de Windiſchgretz anno 1483. in 4to.

Secundum verba, quæ tituli loco recitavi, & in fronte leguntur opuſculi, auctor commentarii eſſet ipſe Egidius. Sed ex ſubſcriptione paulo poſt recitanda diſcimus, commentarii auctorem eſſe Gentilem de Fulgineo. Quod externam opuſculi faciem ſpectat, litteræ ſunt gothicæ, eæque non inelegantes. Initiales litteras florentes magnas typographus adjecit. Idem in ſuperiori margine folia priora faſciculorum numeris inſtruxit; ſic e. g. folia priora quatuor quaternionis primi numeros habent 1. 2. 3. 4. quatuor vero poſteriora numeris carent. Quaternionis ſecundi folia quinque priora ſignata ſunt numeris 5. 6. 7. 8. 9. & ſic deinceps, quod ſingulare eſt. Cuſtodes, paginarum inſcriptiones, & ſignaturæ deſunt; quamvis ſignaturarum vicem ſuppleant, numeri paginarum. In fine capituli de ſedimine nigro hæc legitur notitia: *Hic modus imponit᷑ Tractatulo de cognoſcendis urinis peritiſſimi magiſtri Egidii cū expoſitōe ꝛ ꝯmēto mgr̄i Gētilis dꝰ fulgineo ſūma cū diligēᵃ pluribꝰ ī locis caſtigatꝰ a. m.°* (ſic) *Auenātio dꝰ camerio artiū ꝛ medicine ꝯfeſſore paduequ3 īpreſſus ꝑ mgrm matheū cerdonis dꝰ uuindiſchgretz die 12 iulii. Anno* 1483. Poſt ſubſcriptionem hanc in ſequenti folio *Ultimum Capitulum ponitur quo Egidius opus ſuum completū ſigillat.* Capitulum hoc cum commentario quatuor implet folia, & in fine nihil habet ſubſcriptum.

XXXVIII. *Marci Tullii Ciceronis libellus dꝰ dictionum proprietatibus iuxta alphabeti ordinem feliciter incipit. ꝛ primo de dictionibus incipientibus ab. A.* anno 1483. ſine nota loci & typographi. in 4to.

Quamvis libellus iſte, 22 tantum conſtans foliis impreſſis, nota loci & typographi careat: certum tamen mihi videtur, eum ex eadem typographia cum immediate præcedenti prodiiſſe. Eidem enim chartæ iisdem litteris ſunt impreſſa. Cetera etiam omnia, quæ ad externam ſpectant formam, utrinque eadem ſunt. In fine hæc tantum leguntur: *Hic adeſt finis equiuoco4 Ciceronis.* 1483.

XXXIX. *Alfontii* (ſic) *regis caſtelle illuſtriſſimi celeſtiū motuū tabule: nec nō ſtella4 fixarū lōgitudines ac latitudines alfontii tp̄e ad motus veritatē mira diligētia reducte. At p̄mo Joānis ſaxoniēſis in tabulas alfontii canōes incipiūt fauſtiſſime.* Hæc rubro impreſſa colore leguntur in fronte operis, quod Erhardus Ratdolt Venetiis impreſſit anno 148?. in 4to.

Litteræ gothicæ ſunt, ſed perelegantes, & charta præſtantiſſima. Initiales litteras magnas florentes typographus ipſe adjecit, idemque paginas ſignavit. Deſunt cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. In fine tabularum hæc ſubſcripta leguntur: *Finis tabula4 aſtronomic4 Alfontii regis caſtelle. Impreſſionem qua4 emendatiſſimā Erhardꝰ ratdolt auguſtenſis. mira ſua arte ſua & impenſa foeliciſſimo ſidere complere curauit. Anno ſalutis* 1483. *Sole in* 20. *gradu Cancri gradiente hoc ē.* 4. *noñ. Julii. Anno mundi.* 7681. *ſoli deo dominanti aſtris Gloria.*

XL. *Caii Plinii Secundi Oratoris Facundiſſimi Epiſtolarum Liber Primus Incipit.* Hæc in fronte libri capitalibus litteris impreſſa leguntur, quem Tarviſii impreſſit Johannes Vercellius anno 1483 in 4to.

Litteræ ſunt rotundæ romanæ, eæque perelegantes. Charta præſtantiſſima eſt. Initiales litteræ, cuſtodes, numeri & inſcriptiones paginarum deſunt. In fine ſequentia leguntur:

C. Plinii ſecundi Nouocomenſis Oratoris Facūdiſſimi
Epiſtolarum Liber Octauus & Vltimus Explicit.
Finis.
Impreſſum quidem eſt hoc opus Taruiſii per Magiſtrū
Joannem Vercellium. Anno ſalutis. M. cccclxxxiii.

XLI. Vincentii Bellovacenſis Ord Præd. Speculum Hiſtoriale per Antonium Koburger Norimbergæ anno 1483 in Fol. max.

Præmiſſa eſt tabula alphabetica materiarum, quæ folium primum, & ſecundi primam paginam occupat in duabus columnis gothico charactere perpulchro, ut ipſum opus, impreſſa. Folio tertio auctoris incipit præſatio, quæ terminatur in ſecunda folii quinti columna. In averſa pagina ejusdem folii incipiunt *Continentia & capitula libri primi*, & ſequentium ordine librorum. Charta eſt plane firmiſſima, & magnitudinis prorſus ſingularis, alba tamen, & munda. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, & numeri

pagi-

Digitized by Google

paginarum. In primæ cujusvis folii paginæ ſuperiori margine libri inſcriptio legitur impreſſa, e. g. *Liber Sextus.* In fine vaſtiſſimi voluminis hæc tantum leguntur: *Speculū hiſtoriale pluſtrati fratris vincencii ordinis p̄dicatorum cpſeſſoris. per Antonium koburger nurēberge incolā impreſſuꝫ: finit feliciter. Cōſūmatū ſub noſtri ſaluatoris anno incarnato* (ſic) ꝯ. cccclxxxiij. *in vigilia ſancti Jacobi de quo fine laus & gloria altiſſimo ſit peuū Amen.* Eodem anno idem typographus edidit etiam Vincentii ſpeculum naturale a Bibliographis pluribus, e. g. Orlandio, Maittairio, Roedero, aliisque excitatum.

XLII. Cini de Piſtorio Legum Doctoris Pars 1ma Lecturæ in Codicem. Papiæ per Franciſcum Girardengum 1483. in Fol.

Hujus operis partem utramque, ſine loci, typographi, & anni nota impreſſam recenſui Faſc. I. pag. 136. Præſens primæ partis editio charactere gothico in duabus columnis firmiſſimæ chartæ impreſſa eſt. Charta miræ albedinis eſt, & amplos habet margines. Deſunt cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Litteras initiales parvas, & ſignaturas typographus adjecit. In fine voluminis poſt regiſtrum chartarum hæc habes ſubſcripta: *Hec prima pars Lecture dñi Cini piſto. Impreſſa eſt Papie p Franciſcum girardengum de nouis.* M. cccclxxxiij. *Nonis Septembris. Finis.*

XLIII. Biblia Germanica Norimbergæ per Anton. Koburger impreſſa 1483. in Fol. maj.

Satis nota eſt hæc Bibliorum editio, & jam a plurimis deſcripta. Præ ceteris adcuratius de eadem ſcripſerunt Göezius im Verzeichniß ſeiner Sammlung ſeltener und merkwürdiger Bibeln pag. 311. ſeqq. & Cl. Georg. Wolfg. Panzer in der Geſchichte der Nürnbergiſchen Bibelausgaben pag. 65. ſeqq. Quod externam ejus formam ſpectat, caret ea cuſtodibus, & ſignaturis, literis quoque initialibus cum integrorum librorum, tum capitum ſingulorum impreſſis, quas tamen noſtri exemplaris miniator ubique nunc rubro, nunc ceruleo colore eleganter adpinxit, & auro hinc inde diſtinxit. Capita numeris romanis, & brevi argumento ſingulis præfixo diſtinguuntur. Omiſſa vero ſunt argumenta capitum in Epiſtolis S. Pauli, & ceteris canonicis, nec non in actibus Apoſtolorum, & Apocalypſi. Pſalmis vero præter numeros romanos præfixi ſunt tituli, & inſuper prima verba ſecundum latinam vulgatam verſionem. Paginæ ſingulæ in duas columnas, quarum pleræque 50, complures etiam 51 lineas habent, diſtinctæ ſunt. Tituli ſingulorum librorum in ſuperiori margine leguntur impreſſi. Sic e. g. Das Buch der Geſchopf (Geneſis) Ita vero hi tituli ſunt impreſſi, ut una, vel duæ voces ſingulis columnis reſpondeant. Folia numeris romanis ſunt notata. Conſtat vero volumen integrum foliis numeratis CCCCCLXXXIII. Quare in duo plerumque volumina minora diviſa reperitur hæc editio, quorum prius inde ab Epiſtola S. Hieronymi ad Paulinum ad finem usque Pſalterii foliis numeratis conſtat

CCXCV. alterum vero inde a proverbiis usque ad finem apocalypſeos folia numerata habet a CCXCVI — CCCCCLXXXIII. Typi paulo majores, & pro temporum illorum ratione ſatis elegantes ſunt, figura ad litteras noſtras germanicas manuductas prope accedentes. Interpunctionum ſigna haud alia occurrunt, quam puncta; quæ quidem cum commatis loco ponuntur, vox immediate ſequens literam initialem parvam habet, raro majuſculam. Abbreviaturæ, utpote minus frequentes, lectorem parum morantur. Papyrus alba, & firma admodum eſt.

Continet hæc editio præter libros utriusque teſtamenti tam proto - quam Deutero - Canonicos, nec non præfationes S. Hieronymi, libris ipſis, ad quos pertinent, præfixas, etiam apocryphos quosdam, nimirum tertium Eſdræ, orationem Manaſſis, Præfaticni S. Hieronymi in librum Eſdræ præfixam, orationem Salomonis, libro Eccleſiaſtici (qui dicitur das Buch der geyſtlichen Zucht) ſubjunctam, & epiſtolam ad Laodicenſes Epiſtolæ ad Epheſios præfixam. Habet præterea multas figuras ligno inciſas, rudes illas quidem & plerumque admodum ineptas. Göezius loc. cit. poſt comparationem quam adcuratiſſime inſtitutam adfirmat, in editionibus Bibliorum germanicis, Colonienſi nimirum inter Colonienſes antiquiſſima, & Halberſtadienſi anni 1522, easdem omnino figuras, ex iisdem tabulis ligneis expreſſas occurrere. Ceterum textus germanicus huius editionis idem eſt cum textu, qui in aliis vetuſtiſſimis editionibus impreſſus eſt, hinc inde tamen magis emendatus, & ad ortographiæ leges adcommodatus. Hac de re conferri meretur Cl. Panzer loc. cit. pag. 71 ſeqq. Subſcriptio in fine Apocalypſeos ſequens eſt:

Diß durchleutigiſt
werck der ganzen heyligen geſchrifft. genannt
dy bibel für all vorgetruckt teutſch biblē.
lauterer. clarer. und warer nach rechter gemey-
ner teutſch. mit hohez und groſſen Vleyß. gegē
dem lateyniſchen text gerechuertigt. und'ſchid
lich punctirt, mit vberſchrifften bey dem meyſt-
en teyl der capitel vnd pſalm. iren inhalt vnd vr
ſach. anzaygende. vñ mit ſchönen figuren dy
hyſtoriē bedeutēde. hat hie ein ende. Gedruckt
durch anthonium koburger in der löblichen key
ſerlichen reychſtat Nurenberg. Nach der ge-
burt criſti des geſetzß der genaden. vierzehen
hundert vnd in dem drey vnd achtzigſtē jar. am
montag nach Innocauit. Vm̄ wellich volbrīg
ung. ſey lob. glori. vnd ere. der hohen heyligē dry
ualtigkeit. vñ eynigem weſen. dem vater vñ dez
ſun vnnd dem heyligen geyſt. der da lebt vnnd
regiret gott ewigklich amen.

LIBRI

LIBRI
NOTA ANNI IMPRESSA CARENTES,
QUORUM
MULTI ANTE ANNUM 1480, OMNES VERO ANTE ANNUM 1500 IMPRESSI SUNT.

Horum librorum impoſterum tres faciam claſſes. In prima erunt, qui nomen loci ſaltem, vel typographi, vel utriusque impreſſum exhibent. Claſſem ſecundam occupabunt, qui propter litterarum ſimilitudinem & convenientiam, aliasve rationes probabiles uni alicui ex typographis jam cognitis adſcribendi videntur. Lubens quidem fateor, præſertim ſi de litteris fuſis eſt ſermo, plures typographos iisdem uti potuiſſe litteris: immo Valdarferum in Italia, & Georgium Ryſer in Germania, forte Euſtadii, revera iisdem litteris uſos fuiſſe, faſſus ſum Faſciculo I. pag. 111. in nota (a). Verum puto tamen libros iisdem typis, eidemque chartæ impreſſos tamdiu recte uni & eidem typographo attribui poſſe, quamdiu alius typographus, qui iisdem uſus ſit litteris, haud poterit aſſignari, præſertim ſi & aliæ accedant rationes congruæ. In claſſem denique tertiam eos collocabo libros, qui nota loci, & typographi penitus deſtituti nec ex litterarum convenientia uni alicui typographo ex typographis jam cognitis tuto videntur poſſe adſcribi.

CLASSIS I.

LIBROS COMPLECTENS NOTAM LOCI, VEL TYPOGRAPHI, VEL UTRIUSQUE IMPRESSAM HABENTES.

Pertinent ad hanc claſſem ex Faſciculo I. Libri recenſiti ſub NN. XX. XXX. XXXII. XXXV. XXXVIII. XLI. XLVII. L. His nunc quidem addo ſequentes.

CVI. Nicolai de Tudeſchis, vulgo Abbatis Siculi commentaria in libros Decretalium tertium, quartum, & quintum. Venetiis per Nicolaum Jenſon. 2. Voll. in Fol.

Duo hæc volumina, nunc primum in loco, ubi nemo quæſiiſſet, caſu reperta pertinent ad editionem hujus operis, cujus primam partem recenſui

cenſui ad annum 1477. N. X. Sunt enim typis & chartæ plane iisdem impreſſa. Cetera etiam omnia, quæ ad externam ſpectant formam, ſunt prorſus eadem, hoc ſolum diſcrimine, quod in commentariis ad librum III. initiales litteræ parvæ rariſſime occurrant, quæ adſunt plerumque in reliquis partibus. Ad calcem tertii libri legitur: *Finit lecta* (ſic) *Nicolai ſup ttio libro decretaliū. Uenetiis ipreſſa p magiſtrū Nicolaū Jenſon gallicu3.* Accedit *Regiſtrum* ſc. chartarum. Quarti ſequens eſt ſubſcriptio: *Explicit lecta do. Abb. ſiculi ſup qrto libro decretaliū: ſequitur lectura eiuſdem ſuper* 5°. Quintus liber cum quarto juſtæ molis volumen efficit, ad cujus calcem ſequentia leguntur impreſſa: *Explicit lectu. domini Abba. ſuper 4°. ꝛ 5°. decretal'. venetiis impreſſa per magiſtru3 Nicolaum Jenſon gallicū: correcta ꝛ emendata per egregium iuris doctorem dominum Petrum de moriglio hiſpanum qui etiam reliquaſ lecturas domini Abbatis emendauit.* Cum tomus primus, ſeu commentaria in I. Lib. Decret. hujus editionis anno 1477 die primum 27 Novembris prælo exierint, tres iſtæ partes primum anno 1478 prodiiſſe videntur.

CVII. Summæ Hoſtienſis Librorum Decretalium Pars II. & III. Per Ludovicum Hochenwang. in Fol.

Hæc duo volumina recenſui ad annum 1477, quo primus liber ejusdem editionis prodiit, N. XXVI.

CVIII. *Deciſio conſiliaris ſupra dubio producto de indulgēciis: edita per reuerēdū in xp̄o patrē & dn̄m: fratrē Antoniū de ordine p̄dicato4 Archiep̄m florentiū doctorem clariſſimum.* Norimbergæ per Frid. Creuſsner. in Fol. min.

In averſa pagina primi folii, cujus pagina prima eſt vacua, leguntur verba tituli loco recitata. Litteræ ſunt gothicæ formæ, oblongæ, & juſtæ pinguedinis. Deſunt initiales, quæ hoc in tractatulo, decem tantum foliis conſtante, tres tantum formandæ fuiſſent, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. In fine hæc leguntur impreſſa: *Impreſſum p Fridēricum creuſner ciuem Nurmbergeñ.* Apud nos eandem habet compacturam cum opuſculis ad annum 1477 NN. XII. & XIII. recenſitis, & ab eodem typographo, eodemque charactere impreſſis. Quare eodem circiter tempore prodiiſſe videtur.

Digitized by Google

CIX. **Das iſt die loblich legend von keiſers karls ſtreyt vor regenſpurg geſchehen.** Hæc in fronte opuſculi charactere majuſculo, in fine vero eodem charactere ſequentia leguntur: **Gedruckt durch Fritz Creuſzner.** in 4to.

Opuſculum iſtud ſex tantum conſtat foliis impreſſis, & narrationem continet multis fabulis inquinatam de urbe Ratisbona a Carolo magno occupata. Impreſſum eſt charactere germanico. Initialis litera in fronte opuſculi deeſt. Deſunt etiam cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. Charta firma eſt, & alba. Signum chartarii agnus paſchalis eſt. Roederus in Catalogo Librorum Sæc. XV. Norimb. impreſſorum n. 450. ejusdem opuſculi editionem Norimbergenſem a Johanne Stuchs factam excitavit: noſtræ vero editionis non meminit.

CX. *Tractatus De futuris chriſtianorū triumphis in ſaracenos. Magiſtri Johannis* (Annii ſeu Nanni Ord. Præd.) *viterbienſis.* Accedit tractatus ejusdem, in quo futura chriſtianorum, & turcarum fata ex influxu aſtrorum præſagit. Impreſſ. Norimbergæ ſine mentione anni, & typographi. in 4to.

Verba: *Tractatus De* &c. leguntur in prima folii primi pagina, & nihil aliud. Folio ſecundo incipiunt concluſiones utriusque tractatus, quæ terminantur in averſa tertii folii pagina, & hæc habent ſubſcripta: *Expliciunt capitula huius editionis* - - - *Impreſſa Nuremberge.* Folio quarto *Ad beatiſſimum papam Sixtum. & reges ac ſenatus Chriſtianos de futuris Chriſtianorum triumphis in ſaracenos. Epiſtola Magiſtri Johannis viterbienſis incipit.* Hæc vero epiſtola non ad Papam tantum, ſed, ut initio ſtatim inſinuatur, etiam ad reges Francie, Hiſpanie, Sicilie citra farum, Ungarie & ſenatum Genuenſem directa eſt. Epiſtolam in eadem pagina excipit Prohemium, terminatum in prima folii quarti pagina. linea 7. Tum *Incipit primus tractatus*, in duas partes diviſus, in quarum prima quindecim priora, in ſecunda vero reliqua Apocalipſeos capita explicantur. Illa in averſa pagina folii 13, hæc itidem in averſa pagina folii 42 terminatur. Folio 43 *Incipit vltimus tractatus. qui eſt de imperio turchorum ſcdm aſtronomos. eiuſdē magiſtri Johannis qui ſupra.* Tractatus hic decem conſtat propoſitionihus, quarum prima eſt: *Quod dei ſummi prouidentia de curſu communi regit hunc mundum inferiorē. per ſuperiores latiores celeſtes:* Decima vero: *Quod anno ſalutis.* M. cccc. lxxx. *inchoabit depreſſio imperii turchorum. & fauor paulatim chriſtianorum conſurget. & electo orientis imperatore ex improuiſo augebitur.* Et hæc quidem concluſio, ideoque opus integrum terminatur in averſa folii 47 pagina, linea 16. Tum hæc leguntur impreſſa: ***Ex genua*** M. cccc. lxxx. ***die*** xxxi. ***Marcii in ſabbato ſancto*** com-

completum (ſcilicet ab auctore finitum) His ſubjecta hæc ſunt: *Explicit opus Magiſtri Johannis Nannis de futuris chriſtianorum triumphis in turchos & ſaracenos. Ad beatiſſimū pontificē maximū Sixtum quartū. Et reges. principes. ac ſenatus chriſtianos.* Opuſcula hæc ratione argumenti certe notatu digna gothico charactere luculento, & perpulchro impreſſa ſunt præſtanti chartæ. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum: has vero typographus ſignavit. Roederus in Catalogo Libr. Sæc. XV. Norimb. impreſſorum pag. 58. N. 470. eandem editionem excitavit, & recte obſervavit, typis & chartæ iisdem impreſſam eſſe, quibus a Conrado Zeninger anno 1481. impreſſus eſt tractatus de Turcis, recenſitus a me ad. h. a. N. XXXVIII.

CXI. *Epiſtola de miſeria curatorum ſeu plebanorum.* Auguſtæ per Ant. Sorg. in 4to.

In prima primi folii pagina leguntur verba, gothico charactere majuſculo impreſſa, quæ tituli loco recitavi, & nihil aliud. Folio ſecundo opuſculum ipſum incipit ab auctore anonymo ſcriptum ad Johannem quemdam, qui ejus de ſuſcipienda cura paſtorali conſilium expetierat. Hujus porro vitæ paſtoralis novem incommoda, quæ totidem Diabolos adpellat auctor, enumerantur. Et quidem *Primus diabolus inter omēs eſt ipſe collator* ſc. Beneficii curati. 2) Cuſtos Eccleſiæ. 3) Coca ſeu coqua. 4) Vitricus Eccleſiæ. 3) Ruſticus. 6) Officialis. 7) Epiſcopus. 8) Capellanus. 9) Prædicator. De his ſingulis auctor ita loquitur, ut vir longa experientia edoctus loqui ſolet, dignus omnino, qui vel hodie adhuc legatur ab omnibus, qui curam paſtoralem ambiunt, ut ſe ipſos paſcant. Conſtat totum opuſculum octo tantum foliis impreſſis, & in fine hanc habet ſubſcriptionem: *Explicit epiſtola de miſeria curatorum ſeu plebanorum. Impreſſum* (ſic) *Auguſte per Anthonium Sorg.* Illuſtris Zapfius in Augsburgs Buchdruckergeſchichte hujus opuſculi non meminit.

CXII. Jacobi Magni, Ord. Eremit. S. Aug. Sophologium, ſeu Libri X. de inquirenda divina ſapientia. Lugduni per Nicolaum Philippi de Benſsheim, & Marcum Reinhart de Argentina. in Fol.

Operi præmiſſa eſt tabula, ſeu index ſingulorum cujusque libri capitulorum brevia argumenta exhibens, in duabus columnis firmiſſimæ, & albæ chartæ, ampliſſimos margines habenti, gothico charactere paulo minori impreſſus, ut ipſum opus, & in prima folii impreſſi ſecundi columna terminatus. In prima folii tertii columna auctoris epiſtola dedicatoria *Sereniſſimi atq3 chriſtianiſſimi principis franco4 regis confeſſori. d. Michaeli! diuina.*

proui-

prouidente gracia epiſcopo antiſiodorenſi! cujus auctor ſe capellanum adpellat, inſcripta legitur. In ſecunda paginæ ejusdem columna opus ipſum incipit ſine ullo titulo. aut inſcriptione. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. In averſa pagina folii 14, columna quarta, linea 24 *Sophologii liber p̄mus deſinit.* Mox vero *Sophologii liber ſecundus (qui eſt de īuentōne ſcientia4) feliciter īcipit.* Ejusmodi ſubſcriptiones & inſcriptiones ceteris etiam libris adjectæ ſunt. Ad calcem vero libri decimi, hoc eſt, in averſa pagina folii 118, columna 4 poſt lineam 11 gothico charactere magno hæc tantum leguntur impreſſa: *Jacobi magni ſophologium finit feliciter.* In prima folii 119 pagina gothicis pariter characteribus magnis impreſſa leguntur ſequentia:

Epigramma ad huius opis conſpectorem.
Illuc claro4 cōtendunt dogmata patrum!
Doctos atq3 bonos vt faciunt (ſic) *homines.*
At quom nō leuiter poſſit percurrere quiſquā |
Auctores cunctos multa neglecta manent.
Omnia docto4 quo ergo documenta legant̃!
Hunc iacobus magni condidit ecce librum.
Tu quoq3 ſi bonus eſſe velis, ſapienſq3 videri!
Quod manibus tractas diſce Sophologiū.
Quidquid em̄ (ſic) *veter4 tetigit preceptio digna,*
Mille voluminibus clauditur hoc opere.
Impreſſum lugduni per Nicolaū Philippi de
benſſheym & Marcū Reinhart de Argentina.

Auctor operis tribus prioribus Sæculi XV. decenniis floruit. Fuit natione Hiſpanus, patria toletanus, religione Ord. Eremit. S. Aug. & Carolo ſexto Francorum Regi a concionibus. De eo poſt Poſſevinum narrat Oudinus, quod, cum Carolo VII. Francorum Regi a ſecretis confeſſionibus eſſet, Burdigalenſem Archiepiſcopatum ultro ſibi oblatum recuſaverit circa annum 1425, obieritque Pariſiis in Eccleſia ſui ordinis ſepultus. Iidem Jacobi noſtri eruditionem in veterum præcipue theologorum, ſacrarumque ſcripturarum libris magnopere extollunt, quod ante eos jam fecerat Trithemius. Præſens ejus opus ſæculo decimo quinto eſt ſæpius typis excuſum. Exſtant ejus tres editiones loci, anni, typographi indicio deſtitutæ & a ſe diverſæ in Bibliotheca Cann. Regg. Rebdorſenſi. Conf. *Monumenta Typograph. Biblioth: Rebdorſ.* pag. 38 — 40. Nulla etiam ex hisce tribus cum noſtra concordat. Orlandi pag. 84. Pariſinam citat editionem ab Udalrico Gering & ſociis curatam circa annum 1471. Ejusdem meminit De Bure N. 349. Idem Orlandi pag. 86. & Maittaire Tom. 1. pag. 372. alterius meminerunt editionis pariſinæ ab iisdem typographis curatæ anno 1477. Poſteriori hac editione certe non multum recentior noſtra hæc Lugdunenſis eſſe videtur. Nihil de ea habent Orlandi, Maittaire, De Bure, aliique Bibliographi, qui ad manus mihi ſunt. Maittaire Tom. I. pag. 779. meminit quidem editionis Lugdunenſis, ſed anno

Digitized by Google

anno 1485 non adjecto nomine typographi factæ. Idem pag. 415. 429. & 430. nec non Orlandi pag. 90. & 122 tres excitarunt libros, a noſtris typographis impreſſos, nimirum Guidonis de monte Rocherii Manipulum curatorum, & Biblia latina anno 1482 excuſa Argentinæ, nec non la *Traduction* du Miroir de la vie humaine Pariſ. 1482. Uterque eosdem typographos Lugduni quoque libris excudendis operam dediſſe, ignoraſſe videntur. Iidem *pro Benſsheym* ſcripſerunt *Gernſheym.* Conf. dicta ad N. XI. ann. 1480.

CXIII. Pſalterium latinum *Ingolſtadii impreſſum.* in Fol min.

Incipit pſalterium hoc ſine ullo titulo aut inſcriptione. Carent Pſalmi ſinguli numeris, & titulis, quemadmodum paginæ cuſtodibus, ſignaturis, numeris, & inſcriptionibus. Deſunt quoque initiales litteræ non tantum Pſalmorum, ſed & verſuum ſingulorum. Litteræ ſunt miſſales magnæ, luculentæ, & elegantes. Paginæ ſingulæ lineas novendecim impreſſas continent. Pſalmus quartus: *cum invocarēm* &c. in averſa folii ſecundi pagina, linea 10; Pſalmus decimus: *In domino confido* &c. itidem in averſa pagina folii ſeptimi, linea 5 terminatur. Pſalmis partim inſerta, partim in ſine adjecta ſunt cantica alia, quorum publicus, isque frequentior eſt in officio eccleſiaſtico uſus. Pſalmus centeſimus quinquageſimus, isque ultimus terminatur in averſa folii centeſimi vigeſimi ſexti pagina, linea tertia. Tum immediate ſine ullo titulo ſequitur canticum ex Iſ. cap. XII. deſumptum, quod incipit: *Confitebor tibi dn̄e qm̄ irat⁹ es mihi: cōuerſus ē furor tu⁹ & conſolatus es me.* Hoc alia excipiunt cantica, quæ uſum habent frequentiorem in choro. Poſtremum eſt: *Te Deum laudamus* &c. quod terminatur in prima folii centeſimi trigeſimi ſexti pagina, linea decima nona. In eadem linea typis iisdem, quibus hoc opus, impreſſa leguntur verba: *Impreſſū Ingolſtat.* Averſa hujus folii pagina vacua eſt.

Quin Pſalterium iſtud ſæculo XV. impreſſum fuerit, vix, puto, in dubium vocari poterit. Equidem nullus dubito, quin ante annum ſaltem 1480 prælo exierit. Locus impreſſionis, *Ingolſtat*, aperte in ſubſcriptione indicatur: nec de alia, quam Bavariæ noſtræ civitate hujus nominis quis merito iſtud vocabulum interpretari poterit. De typographo non habeo, quæ proferam. Typographum quemdam jam ſeptimo vel octavo Sæculi XV. decennio Ingolſtadii fixam habuiſſe ſedem, vix crediderim. Videtur igitur tranſeuntis, & ad tempus forte apud nos commorantis typographi monumentum eſſe hoc Pſalterium, de quo omnes, quod ſciam, Bibliographi ſilent. In faſciculo tertio aliud occurret monumentum typographicum, nimirum Pauli Leſcherii Rhetorica — *diligētiſſime cōpoſita & correcta - a magiſtro paulo leſcher & ideo rethorica leſcherii nuncupetur In almo gimnaſio ingoldtſtat Anno.* (omiſſus eſt millenarius, & centarii) *Lxxxii.* Si revera, ut conjicere licet, Ingolſtadii impreſſum eſt hoc opuſculum, eſt certe omnium, quæ hactenus

nus

nus quidem a Bibliographis excitata ſunt monumenta typographica Ingolſtadienſia, antiquiſſimum, ſcilicet inter ea, quæ notam anni adjectam habent. Pſalterium, a me nunc deſcriptum, ſed nota anni carens, me quidem judice, anno 1487 anterius eſt.

CXIV. Biblia Aurea. Theodiſce. Auguſtæ. in Fol.

Eſt verſio Theodiſca operis, cujus editionem latinam ad annum 1475. N. V. recenſui. In prima primi ſolii impreſſi pagina legitur: *Ein Vorred dicz buchs genant die Guldin Bibel. Innhaltend belonung der tugennt vnnd ſtrouf der laſter.* In averſa folii ejusdem pagina ſinguli ordine ſcripturæ libri latine & germanice enumerantur. Folio ſecundo incipit regiſtrum alphabeticum materiarum, quinque foliis comprehenſum. Folio ſeptimo incipit *Von abbruck vnnd vaſten Das erſt Capitel.* Litteræ gothicæ ſunt oblongæ, atque eædem omnino, quibus Ludovicus Hohenwang anno 1477 impreſſit ſummam Hoſtienſis, recenſitam ad h. a. N. XXVI. Initiales litteræ florentes, ligno inciſæ eædem quoque ſunt, quæ tum in ſumma Hoſtienſis, tum in Gloſſario Salomonis, recenſito *Faſc. I. N. XCVI.*, occurrunt. Quin igitur ſumma Hoſtienſis, & aurea hæc Biblia ab eodem typographo impreſſa fuerint, nullus equidem dubito (*a*). Cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum deſunt In fine legitur ſubſcriptio ſequens: *Hie endet die guldin Bibel gedruckt* zů *Augſpurg.* Eſt quidem & hæc ſubſcriptio impreſſa typis, ſed videtur mihi ſerius demum, & forte ab alio, quam qui opus ipſum impreſſit, adjecta fuiſſe. Eſt enim litteris impreſſa crudioribus, quam ſunt litteræ ipſius operis, licet ad harum imitationem ſint efſictæ. Atramentum eſt etiam oppido diverſum ab atramento, quo impreſſum eſt opus ipſum, & ipſæ lineæ operis immediate præcedentes, huic ſubſcriptioni arctiſſime adhærentes. Videtur ergo mihi ſuſpecta eſſe hæc ſubſcriptio. Quod ſi tamen vera continet, diſcimus inde, Ludovicum Hohenwang Auguſtæ officinam habuiſſe typographicam, quod ante quidem & mihi, & omnibus, quod ſciam, Bibliographis erat incognitum. Idem Typographus verſionem Theodiſcam Flavii Vegetii, ſine nota loci & anni impreſſit, cujus initium eſt: Dem wohlgebohrnen herren

(*a*) Cum in Gloſſario Salomonis laudato magnæ litteræ florentes plane eædem ſint adhibitæ, quæ in Summa Hoſtienſis, & aureis hisce Bibliis occurrunt, haud abs re forte ſuſpicari liceret, Gloſſarium illud ab eodem typographo impreſſum fuiſſe, quamvis litteræ ipſius textus ſint oppido diverſæ. Sunt vero litteræ textus in Gloſſario Salomonis prorſus eædem, quibus impreſſa eſt Hiſtoria Friderici I. & parentellæ ejus recenſita Faſc. I. N. LXXXIX. nec non aurea Biblia latina inferius in claſſe tertia N. CXXVIII. a me recenſita. Quod ſi igitur Ludovicus Hohenwang Gloſſarium Salomonis impreſſiſſet, tribui eidem hi duo quoque libri non immerito poſſent.

herren, herren Johanſen Graven von Lupffen landgraven zu Steilingen und herren zu Hewen Entbeut ich ludwig Hohenwang von Tal Elchingen gehorſam mit dienſten — Conf. Neue Nachrichten von Künſtlern und Kunſtſachen. 1. Thl. S. 248 ſeqq. Narrat Clariſſimus harum relationum auctor, Dominus de Heinecken, ſe Elchingam eo fine migraſſe, ut certiora ibidem de typographo, Ludov. Hohenwang, intelligeret: nihil vero ibidem memoriæ proditum ſe accepiſſe.

CLASSIS II.

LIBROS COMPLECTENS, QUI PROPTER CONVENIENTIAM TYPORUM, ALIASQUE RATIONES PROBABILES UNI ALICUI EX TYPOGRAPHIS JAM COGNITIS VIDENTUR ADSCRIBENDI.

UDALRICI ZELL eſſe videtur opuſculum ſequens.

CXV. *Publii virgilii maronis poete optimi moretũ Incipit.* Accedit Carmen Rhythmicum Alani, quo probatur, virgines, & non mulieres ducendas eſſe ad matrimonium. in 4to min.

Verba *Publii virgilii* &c. leguntur in fronte opuſculi, quod, num virgilium habeat auctorem, adhucdum dubitatur. Terminatur idem in averſa folii tertii pagina, linea 6, cui ſubjecta leguntur:

Publij maronis virgilii moretũ explicit
Epitaphiũ virgilij
Mantua me genuit. calabri rapuere. tenet nũnc:
pertenope (ſic) *cecini paſcua. rura. duces;*
carmẽ rigmicũ (ſic) *Alani ꝓbãs ỽgines & nõ*
mulieres ad mrimoniũ ẽẽ ducẽdas.

Carmen hoc terminatur in averſa ſexti folii pagina, linea 18. Ut de ingenio poetæ noſtri lector judicare poſſit, recitabo verſus quatuor poſtremos:

Ergo nõ vlterius,ᷓ queſtio ꝓcedat
Cũ ſe parti virginũ racio ꝯcedat
Ergo nupta virgini. in amore cedat
Et inupta mulier. nuptã antecedat.

His ſubjecta ſunt ſequentia:

Explicit carmẽ ricmicum Alani
Epitaphiũ Alani.
Alanum breuis hora tumulo ſepeliuit
Qui duo. qui ſeptẽ. qui totũ ſcibile ſciuit;

Litteris impreſſa ſunt hæc duo opuſcula plane iiſdem, quibus opuſcula Faſciculo I. N. I — V. ſine nota loci & typographi, annique recenſita. Quare nullus

Digitized by Google

lus dubito, quin hæc quoque ex Udalrici Zellii typographia circa annum 1467 — 1470 prodierint. Alanus, cujus hic exſtat carmen rhytmicum, abs dubio eſt Alanus ab inſulis, S. Bernardo cnntemporaneus, & familiaritate conjunctus. De hoc paſſim agunt ſcriptores hiſtoriæ litterariæ, utpote plurium operum auctore. Caſimirus Oudinus in *Commentar. de Scriptor. Eccleſ.* Tom. II. Col. 1488 & ſeqq. de eo fuſius egit, & ſingulari diſſertatione probare conatus eſt, non duos, ſed unum exſtitiſſe Alanum, eumque anno circiter 1162 diem obiiſſe ſupremum.

JOHANNI MENTELIO duo ſequentia opera attribuo.

CXVI. Pauli Burgenſis Scrutinium Scripturarum. in Fol. min.

Inter exemplar iſtius operis, quod mihi mihi nunc præ oculis eſt, & alterum illud, quod *Faſc. I. N. XXI.* inter libros nota anni carentes deſcripſi, tanta eſt, quod externam attinet formam, ſimilitudo, & convenientia, ut ambo exemplaria aliquoties fugitivo oculo intuenti mihi eiusdem editionis eſſe viderentur. Litteræ enim (quæ ſculptæ videntur, non fuſæ) alphabeti minoris eædem ſunt, uti etiam abbreviaturæ utrinque adhibitæ. Idem etiam, pauciſſimis exceptis paginis, eſt numerus linearum in quavis pagina, idem numerus foliorum in utroque exemplari. Deſunt etiam ſignaturæ, cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum, nec non initiales litteræ. Sola quippe littera initialis parva p in exemplari jam deſcripto in primo faſciculo, quod liceat A adpellare, expreſſa eſt in averſa ſecundi folii pagina ad vocem *preſens:* deeſt vero eadem in exemplari B, quod jam præ oculis mihi eſt. Poſtquam vero exemplar utrumque adcuratius alterum cum altero comparavi, eas inter utrumque differentias obſervavi, quæ diverſas editiones, ab eodem tamen typographo, Joanne nimirum Mentelio Argentoratenſi, curatas mihi prodere videntur. Primo enim litteræ Alphabeti majoris B, I, P, & R in exemplar B eædem ſunt cum litteris, quas b. Steigenbergerus in der litterariſch-kritiſchen Abhandlung über die zwo allerälteſte gedruckte deutſche Bibeln &c. Tab. I. n. 3. æri inciſas, ac Mentelio proprias, exhibet. At vero litteræ eædem in exemplari A differunt linea horizontali ad ſiniſtram vergente, quæquidem notabiliter brevior eſt, præſertim in littera P. Differunt etiam duo hæc exemplaria quoad orthographiam. Exempla occurrunt ſtatim in ſex prioribus primæ primi folii paginæ lineis. In exemplari A linea 1. legitur *dyalogus*, in exemplari B *dialogus*, lin. 2. in exempl. A *compoſitus*, in exempl. B *compoſit'*, in eadem linea exemplar A habet *patrem*, B *patrẽ*. Linea 3 in exempl. A *archicancellaꝛ* in exempl. B *archicācellaꝛ* legitur. Linea 6 exemplar A habet *domini*, B *domĩ*. Atque ejusmodi quidem differentiæ paſſim occurrunt. Nulla quoque eſt pagina in exemplari A, quæ non plures, paucioresve in eadem linea vel voces, vel ſyllabas complecte-

tur, quam ſunt in exemplari B. Sic in exempl. A prima linea primi folii averſi clauditur voce *ſumi* (ſic) in exempla B ſyllaba ejusdem vocis ultima *mi* ſecundam lineam inchoat. In exemplari A linea trigeſima quarta paginæ primæ folii 130 clauditur his verbis *Explicit ṕma pars:* in exemplari B his: *Explicit ṕma*, ita ut vox *pars*, eaque ſola lineam occupet trigeſimam quintam. Linea penultima averſæ ultimi folii paginæ in exemplari A clauditur his verbis: *cui honor & gloria ē*, in cxemplari vero B ſyllaba *ho* vocis *honor*. Puto dicta hactenus ſufficere ad probandum, duas exiſtere diverſas ejusdem operis editiones nota anni, loci, typographi deſtitutas, quæ tamen ambæ ex typographia Joh. Mentelii, forte non diu altera poſt alteram prodierint.

CXVII. Poſtilla Nicolai de Lyra cum additionibus & correctionibus Pauli Burgenſis. Tomi III. in Fol. magn.

Tomus I. complectitur Pentateuchum cum libris Joſuæ, Judicum, Ruth, & 4 Regum: Tomus II. Proverbia, Eccleſiaſten, Canticum Canticorum, Sapientiam, Eccleſiaſticum. Inſuper vero Prophetas Iſaiam, Jeremiam, (cum Threnis, & Baruch) Ezechielem, Danielem, duodecim minores, & 2 Machabæorum [illegible]os. Attamen hi quidem libri a præcedentibus ſeparari, & ſeorſim haberi poſſunt. Tomus III. totum complectitur Novum Teſtamentum. Non eſt igitur integrum apud nos hujus editionis exemplar, utpote in quo deſunt libri duo Paralippomenon, 2 libri Eſdræ, Tobias, Judith, Eſther, Job, & Pſalmi uno forſan volumine comprehenſi. Id maximopere dolendum eſt, cum editio hæc ſit antiquiſſima, forte omnium prima, & probabiliſſime a Joh. Mentellio ante annum 1471 excuſa. Litteris quippe impreſſa eſt rudibus, ſculptis, non fuſis, & parum ſcite in voces compoſitis, quarum pleræque maximam habent ſimilitudinem, quin eædem videntur cum litteris Johannis Mentellii, quas æri inciſas exhibuit b. Steigenbergerus in literariſch-kritiſchen Abhandlung über die zwo alleräılteſte gedruckte deutſche Bibeln &c. Tab. I. n. 2. & 3. Interpunctionis ſignum nullum occurrit, niſi punctum. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. In fine nulla legitur loci, anni, typographi notitia. Charta eſt firmiſſima, miræ tamen albedinis, diverſis notata chartarii ſignis, inter quæ tamen frequentius occurrit Roſa. Singulæ paginæ in duas columnas diſtinctæ ſunt. Columna quævis, quotquot numeravi, lineas complectitur 62. Atque hæc quidem tribus voluminibus ſunt communia. Notabo nunc quædam, quæ ſingulis ſunt propria, ut quis unius, alteriusve voluminis copiam nactus judicare poſſit, eandemne, an a noſtra diverſam habeat editionem. *Tomo primo* præmiſſus eſt duplex prologus, & quidem in prima columna primæ paginæ *Prologus ṕm⁹ Venerabil' fratris Nicolai de lira In teſtamētū vet⁹ De recōmendacōne ſacre ſcripture in generali Incipit*, idemque terminatur in averſæ paginæ co-

Digitized by Google

columna ſecunda, linea 53. Hunc excipit *ꝓlogus ſcdꝫ de īteciōe auctoris & modo procedendi.* Circa finem columnæ ſecundæ in averſa folii ſecundi pagina *Incipit liber geneſis. Capitulum primum.* Finita poſtilla Nicolai de Lyra in librum Geneſis *Incipiunt addiciones ad poſtillā magiſtri Nicolai de lira ſup biblia. editea* (ſic) *reuerendo patre domino paulo de ſancta maria. magiſtro ī theologia. Epiſcopo burgenſi. Archicancellario ſereniſſimi principis domini Johannis Regis caſtelle & legionis. — quas venerabili viro. Alphonſo. legum doctori. decano compoſtellano filio ſuo ex legitimo matrimonio genito direxᵗ premittens ꝓlogum ſub forma ſequenti. finiuit autem eas. Anno domī.* M°ccccxxix. Additiones iſtæ ſunt ſingulis libris adjectæ. Conſtat tomus hic primus foliis impreſſis 303. *Tomus ſecundus* a Proverbiis Salomonis incipit, & in fronte quidem hæc verba exhibet impreſſa: *Poſtilla venerabilis fratris nicolai de lira ſup ꝓuerbia ſolomonis* (ſic) *Incipit feliciter.* Liber Eccleſiaſticus terminatur folio 94 pagina prima, columna ſecunda, linea 34, cui adjecta eſt ſubſcriptio ſequens: *Poſtilla venerabil' fratris Nicolai de lira ſup eccleſiaſticum finit feliciter.* Ex errore typographi adjecta eſt linea huc non pertinens:

daciū ꝑniciosū & ī ꝯſpectu aſtancium ſ. an:

Averſa hujus folii pagina vacua eſt. Folio autem 95 *Poſtilla Nicolai de lira ſup Yſaiam incipit.* Terminatur iſte tomus in averſa pagina folii 372 columna prima, linea 52, cui ſubjecta tantum ſunt ſequentia: *Poſtilla ſuper libros machabeorū finit.* Novum teſtamentum integrum *Tomo Tertio* continetur, & quidem in prima primi folii columna *Poſtilla ſuper matheū fratris Nicolai de lira ordinis fratrum minorum Incipit.* In averſa pagina folii 156, columna ſecunda, linea 48 terminatur poſtilla cum additionibus in Evangelium Johannis adjecta hac ſubſcriptione: *Addicōes veneabil'* (ſic) *pauli burgenſ͛ epī ad poſtillā Nicolai de lira ſup euāgelia io ſiunt.* (ſic) In prima autem columna folii ſequentis *Poſtilla ſuper paulū fratris Nicolai de lira ordinis fratrum minorum Incipit.* Volumen hoc folia impreſſa complectitur 348. In fine Apocalypſeos, quæ terminatur in prima pagina folii 348, columna ſecunda, linea 58, nulla prorſus legitur ſubſcriptio, linea vero quinquageſima octava ſequentis eſt tenoris:

& in futuro ꝑ gloriam Amen.

Editionem hanc Bibliographi omnes ignoraſſe videntur. Nullus certe, de quibus agunt hujus operis editionibus nota loci, anni, typographi deſtitutis, eas ita deſcripſit, ut vel una ex iſtis cum noſtra conveniat. Forte Weislingerus in *Catalogo Librorum Impreſſ. Biblioth. Argentorat. Ord. Equit. Hieroſolym.* pag. 135 noſtram deſignavit editionem.

CON-

CONRADUS FINER ſequentia S. Auguſtini Opuſcula me quidem judice, impreſſit.

CXVIII. S. Auguſtini Epiſc. Hipp. Opuſcula 1) de Vanitatibus Sæculi. 2) De Vita Chriſtiana. in 4to.

Duo hæc opuſcula, quæ in hac quidem editione ſeparari non poſſunt, ideoque ſimul lucem publicam aſpexerunt, charactere impreſſa ſunt gothico paulo majori, oblongo, & admodum luculento, eodem nimirum, quem Conrado Finer Eſslingenſi typographo proprium æri incidendum curavit b. Gerhohus Steigenberger in Tabula III. N. 3 & 4. adjecta in der literariſch=kritiſchen Abhandlung über die zwo allerälteſte gedruckte deutſche Bibeln &c. Idem typographus charactere eodem anno 1477 *Stellam Meſchiah* impreſſit, cujus ſpecimen ibidem N. 7 & 8. videre licet. Duæ initiales litteræ horum opuſculorum magnæ florentes ligno inciſæ ſunt. Prius tituli loco in fronte hanc habet inſcriptionem: *Incipit liber Auguſtini de vanitatibus ſeculi.* Mox ipſe textus ſequitur, qui in averſa folii quinti pagina, linea 18 terminatur, & hanc habet ſubſcriptionem:

Explicit liber ſancti Auguſtini
de vanitatibus ſeculi feliciter.

In fronte folii ſexti *Prologus libri beati Auguſtini de vita Xpiana incipit feliciter.* Prologum in prima folii ſeptimi pagina, linea quarta terminatum excipit ipſum opuſculum, quod terminatur in averſa pagina folii 23, linea 7. Adjecta eſt ſequens ſubſcriptio:

Explicit liber ſancti
Auguſtini de vita
Criſtiana feliciter.

Deſunt cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. Paginæ ſingulæ viginti quinque lineas impreſſas continent. Non memini editionem hanc ab ullo bibliographo excitatam.

FRIDERICO CREUSNER, Norimb. Typographo, ſubjecti duo libelli tribuendi videntur.

CXIX. Johannis Gerſon Donatus. in Fol. min.

Libellus iſte, ſeptem tantum foliis impreſſis conſtans, Donati nomine inſcribitur, quod auctor Donati libellum de octo partibus orationis ſecutus per interrogationes, & reſponſiones varia præcepta moralia rudioribus inculcare voluerit, e. g. *Quid eſt pronomen. Rñſio. ſicut homo eſt nomẽ tuum. Ita peccator eſt pronomẽ.* In fronte hic titulus legitur:

In-

Incipit donatus Venerabilis Magiſtri
Johannis Gerſon Cācellarii Pariſienſis.

Deſunt litteræ initiales, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones. Litteræ ſunt plane eædem cum litteris opuſculi paulo ánte N. CVIII. recenſiti, & a Friderico Creuſner certe impreſſi. Videtur igitur & hoc opuſculum ab eodem typographo forte circa idem tempus excuſum. Videtur hæc editio eadem eſſe, quam Roederus in Catalogo Libr. Sæc. XV. Norimb. impreſſorum N. 446. Creuſnero attribuit. In fine hæc ſubſcripta leguntur:

Explicit donatus egregij doctoris Magiſtri
Johannis Gerſon Cancellarij Pariſienſis.

CXX. Cornelii Taciti libellus de Germania. in Fol. min.

In fronte primæ paginæ legitur: *Cai. Cornelii Taciti. Equitis Ro. Germania incipit.* Litteræ ſunt paulo majores formæ gothicæ. Initialis in fronte libelli deeſt. Deſunt etiam cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri. Pagina quævis lineas impreſſas 35 continet, exceptis pagina prima primi folii, quæ lineas 32, & prima folii ultimi quæ tantum ſedecim complectitur. Et lineæ quidem decimæ ſextæ ultima verba ſunt: *Laus deo clementiſſimo.* Præter hæc nihil legitur adjectum. Integer vero libellus paginis impreſſis 11 abſolvitur. Charta eſt alba quidem, & munda, ſed minus firma. Interpunctionis ſignum unicum eſt, nempe punctum, Vix dubito, quin Roederus loc. cit. hanc noſtram editionem deſignarit N. 472: *Cai. Cornelii Taciti Equitis Ro. Germania. fol. eodem volumine continetur & iisdem gaudet characteribus cum Johannis Mathiæ Tuberini relatione a Friderico Creuſnero typis expreſſa.*

Tres ſequentes libros JOHANNI ZAINER, Ulmenſi Typographo, haud abs re tribui poſſe, ex eorundem deſcriptione patebit.

CXXI Joh. Valeis, Angli, Ord. min. Summa Collectionum, vulgo *Summa Galenſis*, vel *Communiloquium*. in Fol. min.

In averſa primi folii pagina incipit *Regiſtrum alphabetico ordine collectū in libellū qui intitulatur Cōmuniloquiū ſeu ſumma collectionum.* Eſt vero index alphabeticus materiarum foliis impreſſis duodecim comprehenſus. Tum ſingulorum totius libri in ſeptem partes diviſi capitum argumenta foliis quatuor impreſſis recenſentur. *Tandem Incipit Prologus ſumme galenſis. ſiue collectionum aut cōmuniloquium.* Hic foliis impreſſis tribus abſolvitur. Demum opus ipſum incipit, cujus Pars 1) eſt de Republica generatim. 2) De colligatione multiplici membrorum Reipublicæ. 3) De informatione hominum, quantum ad ea, quæ ſunt omnibus communia. 4) de republica Ecleſia-

cleſiaſtica. 5) De informatione ſtudioſæ juventutis. 6) De informatione religioſorum. 7) De informatione hominum, ut ſint parati ad mortem. Patet hinc libri materia, & œconomia. Ejusdem duas alias editiones, Auguſtanam Antonii Sorg ann. 1475. & Argentinenſem anni 1489. Weislingerus in Catalogo Libr. Impreſſ. Biblioth. Argentin. Ord. S. Joh. Hierosol. ſub voce *Galenſis* excitavit. Præſens hæc noſtra a Joh. Zainer, & quidem jam ante annum 1480 excuſa videtur. Typi enim prorſus iidem ſunt cum typis, quibus idem typographus impreſſit libros Faſciculo I. NN. XXX, XXXI. ſeqq. recenſitos. Deſunt quoque initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri. In ſuperiori tamen margine notantur diſtinctiones ſingularum partium, e. g. *Diſtinctio Prima.* Præter punctum occurrunt etiam, licet rarius, duo puncta. Charta & firma & alba eſt, ſed minus polita. Folia impreſſa numeravi 186. In fine ſequens legitur notitia: *Vigore motoris primi immobilis: nullam magnitudinem habentis axplicit* (ſic) *Galenſis ſumma venuſtiſſima atq3 lepidiſſima: ſūma collationū alio nōie ſiue cōmuniloquiū vocitata. dogmatū varios microcoſmi gradus ac ſtatus reſpicientiū cōplexiua ob dei gloriam amplioremq3 eccleſie fructificationē artificialiter effigiata. legis gracia* (ſic) *anno* 1281. *finit feliter.* Annum in ſubſcriptione inſinuatum eſſe annum, quo opus ab auctore ſuo primo editum eſt, per ſe patet. Editio eadem exſtat in Bibliotheca Cann. Regg. Rebdorſenſium. Conf. *Monumenta Typograph. quæ exſtant in Bibliothec. Cann. Regg. in Rebdorf* &c. pag. 22. & 23. De auctore operis fuſius agit Oudinus Tom. III. de Script. Eccleſ. Col. 495 ſeqq. Ego id unum adnoto, auctorem *Gualenſem*, ſeu Wallenſem recte dici, non *Galenſem*. Unde appellatio, Summa Galenſis.

CXXII. Alberti M. *Abundantia*, ſeu Collectio *Exemplorum.* in Fol. min.

In averſa pagina primi folii *Incipit Regiſtrum iſtius libri* in ſeptem partes diviſi, quarum 1) eſt de timore, 2) de Inferno, 3) de Purgatorio, 4) de divino Judicio, 5) de timore mortis, 6) de timore peccati, 7) de timore periculorum. Dicta exemplis partim ex Sacra Scriptura, partim ex eccleſiaſtica & profana hiſtoria illuſtrantur. Folii ſecundi pagina prima incipit auctoris prologus, qui terminatur in prima pagina folii tertii, linea 20. Tum immediate *Incipit de timore.* Typi iidem ſunt cum typis, quibus impreſſum eſt opus immediate præcedens. Sunt nempe Joh. Zainer. Deſunt ubivis initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri. Præter punctum occurrunt etiam duo puncta. Videtur & hic liber ante annum 1480 excuſus. Ad calcem primæ paginæ folii ultimi 66 ſequentia leguntur: *Finit liber de abundantia exemplorum magiſtri Alberti magni Ratiſpa.* (ſic) *epiſcopi ad omnem materiam.* Hæc quoque editio exſtat in Bibliotheca Cann. Regg. Rebdorſenſi. Conf. *Monumenta Typograph - Rebdorſ.* &c. pag. 42 & 43.

Digitized by Google

CXXIII. *Sermones diſcipuli ſuper epiſtolas dñicales* (quæ ſequitur vox, legi non poteſt) *per totius anni circulum collecti ex ſermonibꝫ Wilhelmi lugdunenſis & ex dictis ſancti Thome & dictis Johannis nider & aliorū doctorum catholicorum incipiunt feliciter.* in Fol. min.

Argumentum ex verbis modo recitatis, quæ in fronte primæ paginæ leguntur, abunde intelligitur. Sunt univerſim ſermones 51, typis Johannis Zainer impreſſi, ut eorundem adcuratiſſima comparatione inſtituta manifeſtiſſime deprehendi. Caret hæc editio cuſtodibus, paginarum numeris, & initialibus litteris. Habet vero ſignaturas. In margine quoque ſuperiori ſermonum numeri adnotantur, e. g. *Sermo Primus*, vel *Sermo XXV*. Ad calcem voluminis ſequens legitur notitia: *Expliciunt ſermones diſcipuli ſuper epiſtolas dñicales per circulum anni collecti ex ſermonibꝫ Wilhelmi lugdunenſis epi. & ex dictis Joh'is nider doctoris & ex dictis aliorum doctorum catholicorum & ex ſermonibus Senſati.*

CHRISTOPHORO VALDARFER, vel GEORGIO RYSER (conf. Faſc. I. pag. 111. not. (a)) opus ſequens videtur adſcribendum.

CXXIV. *Officii miſſe| ſacriqꝫ canonis expoſicio. ꝛ ſignoꝝ que inibi quotidie fiūt miſtice rꝑſentacōnis declaratio. cū periculoꝝ contingere potentiū obuiacione. in alma Vniuerſitate lipczenſi edita. incipit feliciter.* in Fol. min.

Hæc verba tituli loco leguntur in fronte primæ paginæ, quæ mox excipit auctoris ad *Reuerendos patres & dominos* academiæ Lipſienſis Epiſtola quaſi dedicatoria præſentis operis, in duos libros diviſi. In primo, qui ſine ulla ſubſcriptione in averſa pagina folii 48 terminatur, auctor agit de diſpoſitionibus ad ſumptionem Euchariſtiæ, deque ipſo hoc ſacramento generatim. In ſecundo autem ceremonias & preces in miſſa adhiberi ſolitas explicat, illarumque myſticum pandit ſignificatum. Terminatur ſecundus liber in prima folii 178 pagina ſine ulla ſubſcriptione. Averſa vacua eſt. At folio 179 *Incipit tabula* (ſumma capitum) *huius libri*, eaque, ſine ulla pariter ſubſcriptione terminatur in prima pagina folii 180. linea 29. Typi ſunt prorſus iidem cum typis librorum, quos, tanquam a Valdarfero, vel Georgio Ryſero impreſſos recenſui *Faſc. I.* inter libros nota anni carentes N. X — XVI. Interpunctionum quoque eadem occurrunt ſigna, punctum ſcilicet, & linea oblongior inſtar commatis. Deſunt ubivis litteræ initiales, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. Charta ſatis eſt firma, ſed mi-

nus alba & munda. Chartarii ſignum frequentiſſime occurrens eſt caput bovis, cujus inter cornua ſtilus exurgit in ſtellam deſinens. Pagina quævis integra lineas impreſſas 35 continet.

CLASSIS III.

LIBROS COMPLECTENS, QUORUM LOCUS IMPRESSIONIS, ET TYPOGRAPHUS AUT INCOGNITI MIHI SUNT, AUT MINUS CERTI. ADFERAM TAMEN HINC INDE DE ILLIS CONJECTURAS PROBABILES.

CXXV. Pſalterium latinum cum Canticis Eccleſiaſticis. in Fol.

Hoc Pſalterium litteris miſſalibus, ſed longe minoribus, ac Ingolſtadienſe N. CXIII. recenſitum, impreſſum eſt. Incipit ſine ullo titulo, aut inſcriptione a Pſalmo primo. Nec reliquis etiam Pſalmis, canticisue (excepto Cantico Simeonis, quod inſcriptionem habet: *Canticū ſymeonis*) præfixi ſunt tituli. Deſunt initiales litteræ tam Pſalmorum, quam verſuum ſingulorum. Paginæ numeris, inſcriptionibus, ſignaturis, cuſtodibus carent. Illarum quævis integra lineas complectitur viginta novem; non niſi una alterave vice lineas tantum 28 deprehendi. Sæpe tamen inter Pſalmos ſpatium vacuum reperitur, quod unam, duas, tresve caperet lineas impreſſas. Integrum volumen ſexaginta quatuor foliis impreſſis conſtat. In fine hæc tantum leguntur: *Finit foeliciter*. Charta, cui impreſſum eſt, miræ eſt albedinis. Exemplar quoque noſtrum optime conſervatum eſt atque initialibus litteris partim cæruleis, partim rubris a miniatore ornatum. Patet ex deſcriptione a me facta, octavo ſaltem ſæculi XV. decennio hoc Pſalterium fuiſſe typis impreſſum.

CXXVI. *Incipit pſalteriū iuxta uſū alme eccl'ie Ratiſponeñ.* in Fol.

Hæc in fronte leguntur primæ primi folii paginæ charactere miſſali magno, ſed minus pingui, ac eſt character Pſalterii Ingolſtadienſis, (N. CXIII.) impreſſa. Eodem charactere impreſſi ſunt etiam Pſalmi, aliaque cantica. Antiphonæ, verſus, & rubricæ plerumque ſunt minoribus litteris impreſſæ. Pſalmis præfixi ſunt numeri, & canticis aliis nomina auctorum, e. g. *Canticū yſaie*, *Can. Anne.* Deſunt initiales litteræ non modo Pſalmorum, ſed ſingulorum etiam verſuum, quemadmodum etiam cuſtodes, & ſignaturæ. In margine ſuperiori primæ cujusvis folii paginæ folii numerus romano eſt charactere impreſſus. Primum vero folium numero caret. Conſtat totum volumen foliis impreſſis nonaginta octo. Paginæ ſingulæ lineas impreſſas continent viginti duas. Meminit hujus editionis Cl. Gemeiner in Nachrichten

von

Digitized by Google

von den in der Regensburgiſchen Stadtbibliotheck befindlichen Büchern &c. pag. 276. Eſſe hoc Pſalterium Sæc. XV. impreſſum, nullus dubito: attamen & Ingolſtadienſi, & immediate præcedenti recentius eſſe, æque certum videtur.

CXXVII. S. Brunonis Epiſcopi Herbipolenſis Sæc. XI. Pſalterium latinum cum Expoſitionibus Patrum antiquiorum ab eodem collectis. in Fol.

Præmiſſia eſt editoris anonymi Præfatio, qua hujus Pſalterii præſtantia, uſus atque œconomia exponitur, octo conſtans foliis, quorum ſingulæ paginæ in duas columnas diviſæ ſunt. Folio nono ipſum incipit Pſalterium. Columnam unam Pſalmorum textus, charactere miſſaii magno elegantiſſimo impreſſus, alteram vero columnam antiquorum patrum Hieronymi, Auguſtini, Caſſiodori aliorumque expoſitiones a S. Brunone collectæ occupant. Harum ſingulis nomen præfixum eſt auctoris per litteram initialem rubram, e. g. *A*, *H*, i. e. Auguſtinus, Hieronymus. Porro expoſitiones iſtæ charactere minori pereleganti, quo etiam editoris præfatio impreſſa eſt, ſunt impreſſæ. Iisdem expoſitionibus, data occaſione, inſertæ ſunt orationes litteris impreſſæ gothicis longe majoribus. Atque hæ quidem litteræ, pauciſſimis exceptis, aut eædem ſunt, aut ſimillimæ litteris, quibus Chriſtophorus Valdarfer, & Georgius Ryſer alias uſi ſunt. Conf. *Faſc. I. pag.* 110. *N. X.* & *pag.* 111. *not.* (*a*) Inde probabilis admodem conjectura mihi ſubnaſcitur, aut ex Chriſtophori Valdarfer, aut ex Georgii Ryſer typographia hoc Pſalterium prodiiſſe. Pſalmis præfixi ſunt tituli, & brevia argumenta, nunc ex Hieronymo, nunc ex Auguſtino, nunc ex aliis deſumpta Patribus & charactere miſſali eodem, quo textus Pſalmorum, impreſſa, ſed rubro colore, quo, etiam impreſſæ ſunt initiales litteræ magnæ tam Pſalmorum, quam verſuum ſingulorum. Textui Pſalmorum inſerti ſunt obeli, & aſteriſci, quibus S. Hieronymus in emendando ex verſione ſeptuaginta interpretum pſalterio latino eſt uſus. Conf. *Prolog. S. Hieronymi ad Paulam & Euſtochium in Pſalterium ſecunda vice a ſe emendatum.* Ceterum deſunt in hac editione paginarum numeri, inſcriptiones, ſignaturæ, & cuſtodes. Poſt Pſalmum CL. ſequens legitur ſubſcriptio, colore rubro, & charactere pariter miſſali impreſſa: *Finit liber pſalmo4. numero centum quinquaginta.* In eadem columna incipit pſalmus Davidi falſo adſcriptus: *Puſillus eram inter fratres meos* &c. Hunc excipiunt cantica alia, quorum frequentior eſt in officio eccleſiaſtico uſus. Conſtat volumen integrum foliis impreſſis 278.

Vir Clariſſimus, M. Georgius Wolfgangus Panzer in Geſchichte der Nürnberg. Bibelausgaben ann. 1778. pag. 63 ſeqq. eandem deſcripſit editionem, adfirmatque, a nullo Bibliographo ejus factam eſſe mentionem. Putat ante annum 1480 vel Moguntiæ, vel Argentorati excuſam eſſe. Quod tempus

Digitized by Google

attinet editionis, facile quidem crediderim, ante annum 1480 factam eſſe hanc editionem. De loco autem impreſſionis paulo ante probabilem conjecturam meam expoſui. Cur Argentorato, vel Moguntiæ hoc opus adſcribendum ſit, nullam Panzerus, hac in materia, ſiquis alius, judex certe idoneus, allegat rationem. Exquo laudata Panzeri hiſtoria prodiit, duo alia, præter Ingolſtadienſe hoc, innotuerunt exemplaria, quorum alterum in Bibliotheca Ratisbonenſi civica, alterum in Bibliotheca Cann. Regg. Rebdorfenſi adſervatur. Conf. Gemeiner loc. cit. pag. 278. n. 291. & Monumenta Typograph. Rebdorf. pag. 15.

CXXVIII. Antonii Rampigolli, Ord. Eremit. S. Aug. Sæc. XV. Biblia aurea. Accedunt Sermones Quadrageſimales. in Fol.

De operis hujus argumento ſcitu neceſſaria dixi ad annum 1475. N. VI. Auctor in editione ibi recenſita Ampigollius dicitur, rectius vero in præſenti, Rampigollus. Conf. de eo *Oudin.* de *Scriptor. Eccleſ.* Tom. III. col. 2310. ſeqq. Præmiſſa eſt in hac quidem editione auctoris ad confratres ſuos Auguſtinianos conventus Neapolitani Præfatio, ſeu dedicatio, quæ incipit ſine ullo titulo: *Religioſis atque honeſtis viris in xp̄o dilectis fratribus ſtudentibus Neapolim* (ſic) *cōuentus ordinis* &c. Ad calcem paginæ ejusdem *Sequitur tabula in Reportatoriū Biblie aureum ordine alphabeti deſignata, & primo de his que ab a littera incipiunt agi ur fauſtū felixq3 exordium.* In averſa ejusdem folii pagina tabula incipit, & terminatur in prima pagina folii ſequentis. In averſa pagina ipſum incipit reportatorium a voce *Abſtinentia.* Articulis ſingulis argumentum & diviſio præmittitur, & quidem hac ratione; e. g.

	Meriti augmentativa
	Sapientie acquiſitiua
	Religioſitatis oſtenſiua
Abſtinentia eſt	*Carnis refrenativa*
	Vindicte impeditiva
	Orationis auxiliativa
	Indulgentie obtentiva
	Exempli demonſtrativa

Litteræ ſunt rotundæ, & perelegantes, atque eædem omnino, quibus impreſſa ſunt opera *Faſc. I.* pag. 178. N. LXXXIX. & pag. 183. N. XCVI. recenſita. De typographo conjecturam ſupra ad N. CXIV. in not. (a) expoſui. Abbreviaturæ minus frequentes ſunt. Pro æ ubivis eſt e. Signum interpunctionis unicum occurrit, nempe punctum. Initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri deſunt. Charta alba eſt & nitida: chartarii ſignum caput bovis, cujus inter cornua ſtilus, ſæpe duplex, exurgit in Roſam, ſeu, ſi mavis, polygonum definens. Reportatorium terminatur in prima folii 116 pagina, linea 14, cui hæc tantum ſubjecit typographus:

Explicit reportatoriū biblie.

Quod

Quod reliquum eſt hujus folii ſpatium, vacuum eſt. In ſequenti autem folio incipiunt ſermones (neſcio cujus auctoris) tempori quadrageſimali adcommodati, iique latini, qui foliis impreſſis quadraginta ſeptem comprehenſi ſunt. Atque his quidem nulla præmiſſa eſt inſcriptio, aut titulus omnibus conveniens. Singulis vero præfixa eſt dies, cui ſunt accommodati. Sunt vero ſermones iſti nihil aliud, quam expoſitiones Evangeliorum, & Epiſtolarum, quæ ſingulis per quadrageſimam diebus publice leguntur. Externa forma horum ſermonum, quoad chartam, typos, aliaque eſt prorſus eadem cum præcedenti Reportatorio, quocum eodem tempore exiit in lucem. In fine legitur: *Deo autem omnium donanti cuius dictioni* (ſic) *cuncta ſunt ſubiecta. gratiarum infinitas referamus actiones.* Editionem hanc, quæ ſaltem circa annum 1480 prodiiſſe videtur, a nullo Bibliographo excitatam memini.

CXXIX. Guilielmi Poſtilla in Epiſtolas & Evangelia de Tempore, Diebus Dominicis, Sanctis, Communi Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum, & pro defunctis. in Fol. min.

In fronte operis ſine ullo titulo auctoris incipit præfatio *Itam* (Vitam) *bonam & exitum beatum. Ego frater Givillermus* (ſic) *ſacre theologie pfeſſor minim⁹ pariſius* (ſic) *educatus* &c. Finita præfatione in eadem pagina nominantur ſcriptores, ex quibus auctor ſua deprompſit. In averſa autem pagina legitur notitia de iis *Ad quos ſanctus Paulus ſcripſit Epiſtolas.* Folio ſecundo ipſa incipit Poſtilla in Epiſtolas, & primo omnium occurrit poſtilla in Epiſtolam, quæ legitur *Dñica prima in aduentu dñi.* Epiſtolæ non integræ adferuntur, ſed tantum earum primæ voces. Poſtillæ in Epiſtolas terminantur in averſa pagina folii 71. Folio 72 *Incipit poſtilla ſup euãgelia dñicalia ſm ſenſum litteralē Euãgeliũ ꝑ textũ in prima dñica aduent⁹ dñi.* Ad calcem operis in prima ſcilicet pagina folii 215 circa finem ſequens legitur ſubſcriptio: *Explicit poſtilla ſup euãgelia dñicalia| & ſup euãgelia de ſanctis ſm ſenſum litteralem collecta.* Evangeliorum textus integer eſt impreſſus. Porro litteræ, quibus impreſſa ſunt tam evangelia, quam Epiſtolæ, nec non Rubricæ, ſunt prorſus eædem cum litteris, quibus Chriſtophorus Valdarferus, & Georgius Ryſer alias uſi ſunt. Conf. Faſc. I. libros ſine nota anni N. X — XVI. Litteræ, quibus impreſſæ ſunt poſtillæ ſunt multo minores, formæ gothicæ. Deſunt ubivis initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. Videtur opus excuſum anno 1478. Nam in Poſtilla in Evangelium de Virginibus: *Simile eſt regnum cælorum decem virginibus* &c. ad illa verba: *moram autem faciente ſponſo* &c. hæc adnotantur: *Mora iſta eſt decurſus temporis ab aſcenſione Chriſti usque ad diem iudicii. Quod tempus propter longitudinem vocatur mora. Jam enim durauit per mille quadringentos & LXXVIII. annos.* Porro annos hic loci a Chriſti nativitate computatos eſſe, monui Faſciculo

ſciculo I. pag. 171. ubi aliam ejusdem operis editionem recenſui pariter nota anni deſtitutam. Eadem occaſione quædam dixi de operis auctore.

CXXX. Idem opus cum immediate præcedenti. in Fol. min.

In præfatione hujus editionis auctoris nomen eſt, *Guillermus.* Ceterum folium primum hujus editionis eadem continet, quæ folium primum editionis præcedentis. Folio ſecundo poſtillæ in Epiſtolas incipiunt, eædemque terminantur in prima folii 54 pagina, linea 35. Tum immediate in eadem pagina ſequitur *Dominica prima aduentus Euangeliũ ſcdm math. xxx.* Finito in averſæ paginæ linea 14 hoc evangelio *Incipit poſtilla ſuper euangelia & primo dñicalia ſcdm ſenſum literalem. iuxta concordan cias euangeliſta4.* Ad hujus calcem in prima ſcilicet pagina folii 128 circa medium ſequens legitur ſubſcriptio: *Poſtilla ſuper euangelia dominicalia & ſuper euangelia de ſanctis ſcdm ſenſum litteralem collecta explicit.* Patet, diverſam eſſe hanc editionem a præcedenti. Attamen in utraque editione Evangelia cum initiis Epiſtolarum, & Rubricis ſunt iisdem litteris impreſſa: typi vero, quibus impreſſa eſt poſtilla, ſunt diverſi. Sed hoc non obſtat, quo minus ab eodem typographo ambæ editiones excudi potuerint. Præſens hæc præcedenti junior videtur. Nam in poſtilla in Evangelium de Virginibus, loc. ad N. præced. laudato, legitur *durauit - - & LXXX. annos.* videtur ergo anno 1480 facta eſſe. Ceterum hic quoque deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones.

CXXXI. Johannis de Turrecremata Tractatus de Efficacia Aquæ Benedictæ. in 4to min.

Libellus iſte, octodecim conſtans foliis impreſſis, charactere non ineleganti gothicæ formæ impreſſus eſt. Caret initialibus litteris, cuſtodibus, ſignaturis, paginarum numeris, & inſcriptionibus. Interpunctionis ſigna duo occurrunt, nempe puncti loco talis figura (⌐) & comma, quod eſt linea oblongior, e. g. *deo auerſus| diuina iuſtitia derelictus| a dyabolo inuaſus|* Quævis pagina lineas impreſſas 27 continet. In fronte libelli hæc verba leguntur: *Incipit tractatus de efficacia aque benedicte| per venerãdum magiſtrum Johannem de turrecremata| ſacre theologie pfeſſorem| ordinis p̄dicatorum| tempore concilij baſilienſis cõpilat⁹ cõtra petrũ angelicum hereticorũ defenſorem in bohemia.* Quamvis ob characterem plane ſingularem de typographo, & loco impreſſionis nihil auſim adfirmare, id tamen, puto, certum eſt, libellum hunc ſaltem ante annum 1480 eſſe typis exſcriptum.

CXXXII.

CXXXII. Alberti Magni tractatus de Secretis Mulierum. in 4to.

Tractatum hunc Alberto M. auctori falſo olim adſcriptum fuiſſe, hodie quidem fere concors eſt criticorum ſententia. Verus auctor exſtitit Henricus de Saxonia, Alberti M. diſcipulus, cujus etiam ſub nomine aliquoties prodiit. Sunt vero editiones iſtæ, veri auctoris nomen præferentes, rariſſimæ. Conſ. *Freytagii Analecta Liter. pag.* 13 & 14. Præſens editio eſt gothico charactere crudæ admodum chartæ impreſſa. In fronte opuſculi absque ullo titulo aut inſcriptione legitur auctoris præfatio quæ in averſa primi folii pagina, linea 20 terminatur. Tum ſequentia leguntur impreſſa:

Titulus

Incipiunt ſecreta mulierum & viror4 ab Alberto magno ↄpoſita.

Deſunt cuſtodes, & paginarum numeri, ac inſcriptiones. Opuſculum totum foliis impreſſis, iisque ſignatis a. b. c. d. e. f. quadraginta quatuor conſtat. Terminatur autem in prima folii ultimi pagina, ad cujus calcem hæc tantum leguntur:

Finis huius tractatuli vene rabilis Alberti magni.

CXXXIII. *Simonis* Fidati (vulgo *de Caſſia*) Ord. Eremit. S. Auguſtini liber ſuper totum corpus Evangeliorum, ſeu, ut vulgo adpellantur, Libri XV. de Geſtis Domini Salvatoris. in Fol. maj.

Præmiſſa eſt tabula, ſeu index evangeliorum de Dominicis & Feſtis per annum diebus, hancque præcedit *Prologus* ſeu inſtructio ad expeditum hujus indicis uſum. Atque hæc ſunt quinque foliis impreſſa. Folio ſexto *Incipit liber venerabilis fra* (hæc majuſculo charactere impreſſa ſunt, non item ſequentia) *tris Simonis de Caſſia ordinis fratrum heremitarū ſancti Auguſtini ſuper totū corpus euangelio4. quem librum incepit ad inſtantiam & petitionem ſui chariſſimi amici dñi Thome de Korſinis. legū doctoris de Florentia Anno dñi* M. ccc.xxxviij (1338, non M. ccc. xxviij - 1328 - ut habet Freytagius loco infra citando) *die ſexta mēſis ſeptēbris apud almam vrbē. Sed ibidē anno dñi* M. ccc. x'viij. *in vigilia aſcenſionis dnice infirmatus: & ſequēti anno die ſecunda februarij defunctus: nec ipſum librum relegere & ordinare, vel corrigenda corrigere ſi q̄ eſſent. nec in aliquibus tractatibus & capitulis hujus libri pficienda perficere potuit vel complere.* Poſt hæc verba *Incipit prologus primus generalis in libros de geſtis domini ſaluatoris.* Hunc excipit *Prologus ſecundus*, cui ſubjecti ſunt ſingulorum ordine librorum tituli, terminati in averſa ſexti hujus folii pagina, columna prima, linea 10. Demum *Incipit primus liber de verbo in creato pro nobis in tpe incarnato ſcd'm Johannē ſolū. Capitulū I.* In ſuperiori mar-

Digitized by Google

margine cujusvis paginæ librorum numeri, & tituli majuſculo charactere impreſſi leguntur, e. g. *Liber Primus De miſteriis Verbis incarnati — Liber quintus De miraculis Salvatoris.* Opus gothico charactere ſatis luculento in duabus columnis chartæ firmiſſimæ impreſſum eſt. Habet ſignaturas, & initiales literas parvas. Caret vero cuſtodibus, & paginarum numeris. Præter punctum etiam duo puncta, licet rarius, occurrunt. Ad finem voluminis hæc leguntur: *Expliciūt vndecimus duodecimus terciuſ decimus quartuſ decimus & quintuſ decimus libri de geſtis domini ſaluatoris. Quos edidit divini flaminis doctor Symon de caſſia: ordinis heremitaꝝum beati Auguſtini epiſcopi.* Vix dubito, quin Freytagius in *Analectis Liter.* pag. 863 ſeqq. eandem præ oculis habuerit editionem, quam adpellat *rariſſimam*, & *forte omnium primam.* Nam paucis exceptis, quæ de hac editione commemorat Freytagius, eadem omnino ſunt in utroque exemplari noſtro. In quibus vero diverſa ſunt Freytagii, & noſtra exemplaria, in his forte Freytagius, quod humanum eſt, erravit. Sic in inſcriptione, quæ legitur initio folii ſexti, pro *Anno M. ccc. xxxviij.* Freytagius habet *M. ccc. xxviij.* In ſubſcriptione pro *beati Auguſtini epiſcopi* legit *beati Epiſcopi Auguſtini.* Videtur idem etiam in aſſignando foliorum numero erraſſe. Bina enim, quæ apud nos exſtant, exemplaria foliis conſtant impreſſis 385, ut ex iterata utriusque collatione adfirmare poſſum. Aſt Freytagius folia numeravit 388. Ceterum unum ex duobus exemplaribus noſtris Johannes Blueml, Acad. noſtræ olim Profeſſor, jam anno 1492 poſſederat, ut ipſe manu ſua in margine inferiori primæ paginæ adnotavit. Sed videtur hæc editio antiquior eſſe anno 1492.

CXXXIV. *Incipit liber Beati Auguſtini Epiſcopi de fide ad Petrum. Vtilis valde legentibus.* in Fol. min.

Verba hæc leguntur in fronte opuſculi, quod 23 foliis impreſſis continetur, & in fine hæc habet ſubſcripta:

Beati Auguſtini. Liber. De. Fide ad
Petrū. Dyaconū. Explicit feliciter.

Deſunt ubivis cuſtodes, ſignaturæ, litteræ initiales, numeri, & inſcriptiones paginarum. Nullum etiam occurrit diſtinctionis ſignum niſi punctum. Litteræ gothicæ ſunt, admodum luculentæ, & pingues. Charta minus firma eſt, & minus alba, polita tamen. Chartarii ſignum eſt caput bovis non nihil majus cujus inter cornua ſtilus exurgit in polygonum deſinens. Quævis pagina 31 lineas continet. Editionem circa annum 1470 factam eſſe, nullus dubito: de loco autem impreſſionis, & typographo nihil habeo ſatis probabile.

CXXXV.

CXXXV. *Tractatus de periculis contingentibus circa ſacramentum Eucariſtie & de remediis eornudem* (ſic) *ex dictis ſancti Thome de Aquino feliciter incipit.* in 4to.

Hæc leguntur in fronte opuſculi, cujus plures jam editiones loci, & anni nota carentes hactenus recenſui. Tum ſequitur immediate ipſe textus gothico charactere pereleganti, & admodum luculento chartæ minus politæ, ne dicam ſordidæ impreſſus, & ſex tantum foliis conſtans. Caret initialibus literis, cuſtodibus, ſignaturis, numeris, & inſcriptionibus paginarum. In fine majuſculo charactere hæc habentur impreſſa: *Tractatus de periculis circa ſacramentuз Eucariſtie contingentibus felicit' finit.*

CXXXVI. *Stella clericorum.* in 4to.

Sic legitur in prima primi folii pagina. In averſa ipſum incipit opuſculum, in quo de obligationibus Paſtorum auctor anonymus, cordatus ille, & gravis, agit. Literæ videntur eædem cum literis opuſculi immediate præcedentis. Cetera quoque omnia, quæ ad externam ſpectant formam, ſunt prorſus eadem. Eandem etiam apud nos compacturam habent. Conſtat vero Stella Clericorum foliis octodecim impreſſis, & in fine nihil aliud adjectum habet, quam vocem majuſculo charactere impreſſam,

Finis.

CXXXVII. Anonymi *Oratio queruloſa contra Inuaſores Sacerdotum*, in 4to.

Auctor hujus opuſculi, quod gothico charactere chartæ firmæ & albæ impreſſum eſt, & foliis comprehenſum impreſſis ſeptem (adnumerato etiam folio, quod verba tituli loco recitata, & nihil aliud, continet) vehementer conqueritur de injuſta Clericorum ſua ætate perſecutione in Germania. Scripſit opuſculum non diu poſt annum 1492. Nam Alexandrum VI. ſummum Pontificem hoc eodem anno III. Idus Auguſti electum ita alloquitur: *Romana ſedes, quam tu Beatiſſime pater ſuperioribus diebus pro meritis tuis aſcendiſti* &c. De Friderico quoque tertio, qui anno 1493 obiit, ut jam defuncto loquitur. De perſecutione vero adverſus clericos & monachos poſt ejus mortem excitata hunc in modum diſſerit: *Nunc uero poſt eius lachrimabilem caſum ſiue temporum malicia. ſiue ſecreto dei iudicio vaſtantur eccleſie. cenobia ſpoliantur. monachorũ granaria frumentis onuſta exuruntur. Clerus obruitur. Clerus offenditur. Clerus nouo penarum genere a latronibus attrociter impugnatur. & torquetur. Latrones eos vocamus. quoniã nonnulli ſacerdotum (quibus hoc nouum tormenti genus inflictum eſt) miſere necati ſunt. immo latronibus eos longe iudi-*

iudicam⁹ deteriores. Siquidem latronibus eſt ut cunq3 ſcelerũ ſuorũ aliqua verecũdia. nam illi occultas montium fauces & abſtruſas nemorũ cauernas. deſertaſq3 ſolitudines diligunt atq3 ita illic ab eis delinquitur ut tamen delinquentiũ facinus tenebris & nocte veletur. hij vero. impuri| ſacerdotum tortores palam ſeuiunt. & in audacia ſua tuti media luce ferocitatis ſue arma paſſim proſtituunt. De inventione artis typographicæ hòc in opuſculo occurrit quoque teſtimonium ſequens: *Conſtat - - noſtris temporibus Cachographiam* (ſic) *hoc eſt impreſſoriam artem in nobiliſſima germanie Urbe Maguncia fuiſſe repertam.* Ceterum deſunt cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Paginas ſecundam, tertiam, quartam, & quintam typographus ſignavit A ij. A iij. Aiiij. A v. Idem literam initialem parvam initio opuſculi adjecit. In fronte primæ ſecundi folii paginæ hæc leguntur impreſſa: *Flaminũ. vatũ. Sacerdotũ Gymnoſophiſtarũ piloſophorũ* (ſic) *druidũ. In teſtipremos conqueſtio.* In fine autem ſequentes leguntur verſus:

Impie tu latro quem certe lamia tygris.
Quem lea. truxue draco genuit vel cerberus ipſe.
Et nutriit quiſnam rogo tam crudelia te dic
Supplicia edocuit vetita omni lege. nec ipſi
Tormentum ſyculi par inuenere tyranni
Quod nunquam auſa fuit ſub celo nacio. ſolus
Tu Germane facis. quid enim tibi teſticuliſq3
Sacrificum. quos dira nouis tua macbina penis
Afficit. hoc teſtes vinctus miſer vſq3 ſacerdos
Angitur ut properet quo iuſſeris inclite latro
Turpia tu faciens nos turpia ſcribere cogis
Flereq3. tarthareis tortor ſtringende cathenis.
Heu tua mens ſtygia reſtat crucianda palude.
Finis.

Incompertum mihi eſt, ubi, quove auctore, in germania hoc crudelitatis genere, quod auctor hisce carminibus deſcribit, in clericos ſæculo XV. ad finem vergente ſævitum fuerit. Ceterum celeberrimus *Crevenna* in *Catalogue Raiſonée de la collection de Livres* &c. Vol. I. pag. 85. de hoc opuſculo adfirmat: *eſt inconnu a Tous les Bibliographes.* Nec ego quidem de eo alibi quidquam me legiſſe memini.

CXXXVIII. *Incipit Auguſtinus De virtute pſalmorum.* in 4to.

Hæc leguntur in fronte opuſculi, quod e diverſis videtur auctoribus compilatum. Compilator ipſe in averſa folii ſecundi pagina lin. 2. & 3. adnotavit: *hec de virtute pſalmorum.* Tum vero adjecit: *Legit᷑ q̄ beatus hylarius ep̄s extraxit hos* (ſequentes) *pſalmos ad ſpũales orationes dicendas.* In eadem pagina & ſequenti aliorum adhuc pſalmorum uſum indicavit, citavit-

que

que Vincentii, utique Bellovacenſis, Speculum. Paulo ante medium primæ tertii folii paginæ incipiunt brevia pſalmorum, aliorumque canticorum, quorum hodie adhuc in choro frequentior eſt uſus, argumenta. In fine vero hujus compilationis ad calcem averſæ decimi folii paginæ ſubſcriptio legitur: *Explicit Auguſtinus de virtute pſalmorum.* Impreſſum eſt opuſculum nitidæ & albæ chartæ gothico charactere ſingularis formæ, & juſtæ magnitudinis. Folia quinque priora typographus ſignavit. Deſunt vero cuſtodes, initiales literæ, numeri, & inſcriptiones paginarum.

CXXXIX. *Determinacō duarū ſubiectarū queſtioūn* (ſic) *Sifridi epi Cireñ. ad archiepm maguntinū. Veritur* (Queritur) *in foro ɔſciētie pura ſimplexqȝ ſb'iectarū queſtionū veitas quātū ad ſalutē aīe reqritur oīni ſimulacōe poſtpoſita. Utrū pñceps catholicus pſertim ecciaſticus: poſſit iudeos bona ɔſcietia ad exercendū publice vſurā ptege'. & manutene' in terra ſua. Scd'o vtrū pñceps poſſit ob boñ ɔſsuacōȝqȝ principatus ſui iuſte liberum inhibere ſubiectis contractum matrimonij.* in 4to.

Hæc verba leguntur in prima primi folii pagina, in eademque immediate incipit ipſum opuſculum gothico charactere paulo majori impreſſum. Deſunt initiales litteræ, cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. Signum interpunctionis eſt punctum, rarius duo puncta occurrunt. Singularum literarum ſatis regularis eſt figura, illarum vero in voces compoſitarum ſæpe irregularis admodum ſitus eſt. Paginæ ſingulæ, quotquot numeravi, viginti octo lineas continent. Conſtat totum opuſculum foliis 26 impreſſis, & in fine hæc habet ſubſcripta: *Reuerendiſſimi in xpo patris & dñi. dñi Sifridi quondam cyreñ. epiſcopi ſacre theologie cpſeſſoris eximii ordinis fratrum pdicatorum duarum queſtionum determinacōnes ad archiepiepreſulem* (ſic) *metropolis maguntine Theodoricum* (cujus auctor vicarius in ſpiritualibus generalis erat) *feliciter finiunt.*

CXL. *Reſponſio ad quatuor queſtiones dñi ſifridi epiſcopi cirenenſis.* in 4to.

Exterior hujus opuſculi facies eſt prorſus eadem cum immediate præcedenti. Videtur ergo ex eadem typographia & eodem circiter tempore in lucem prodiiſſe. Conſtat decem tantum foliis impreſſis, & in fine hæc habet ſubſcripta: *Determinatio dñi Sifridi quondā cireñ epi quatuor qſtionū ſibi ɔppoſitarū pmo vbi ſic querebatur. An liceat abſolucōis bñficiū impendere & eucariſtie ſa-*

ſacramtũ miſtrare illi. qui iudeo de vſura dũtaxat viuẽti ſuam locauit domum ꝛc. Scdo. An cõtractus vendicõis frumentorũ ſpẽm fraudis habeat. vel puitatis: & hmõi vendentes ſint abſoluẽdi & cõmunicandi. ꝛc Tercio. Vtrũ cphibendi ſint a ꝯmunione q̃ vtuntur ꝯtractibꝫ empcoĩs reddituũ. cũ pacto de reuẽdẽdo. ꝛc. Quarto. Vtrũ in ſoro conſcientie res rapte poſſint in ſuos vel in pios uſus conuerti. vel ad reſtitutionem teneantur ꝛc. feliciter finit.

CXLI. *Incipit modus vacandi| beneficioꝝ.* in 4to.

Hæc in fronte leguntur opuſculi, quod gothico charactere ſatis eleganti impreſſum tribus conſtat foliis, nec iis quidem integris, cum tertii folii averſa pagina quoad partem majorem ſit vacua. Folii quarti prima pagina *Incipit modus acceptandi* ſc. beneficia. Hic lineis quindecim, & parte decimæ ſextæ abſolvitur. Subſcriptionis loco ſola vox *Finis* legitur. Deeſt initialis litera P; deſunt etiam cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. Editiones duas opuſculi ejuſdem, a noſtra hac diverſas, ut videtur, excitavit Cl. P. Audiffredi loc. cit. pag. 462.

CXLII. *Sermones aurei de ſanctis fratris Leonardi de vtino ſacre theologie doctoris ordinis predicatorum. Prologus.* Editio a non nullis Bibliographis olim ad annum 1446 relata. in Fol.

In averſa primi folii pagina impreſſa exſtat tabula, ſeu index ſingulorum ordine ſermonum: in fronte autem folii ſecundi verba leguntur tituli loco recitata, & auctoris prologo præfixa. Terminatur hic prologus in prima tertii folii pagina, linea 33. Tum incipit *In feſto glorioſiſſimi confeſſoris ſancti Leonardi. Sermo.* Deſunt ubivis initiales literæ, cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. Diſtinctionis ſignum nullum occurrit, niſi punctum, ſtellæ quadratæ formam habens. Charta eſt omnino firmiſſima, atramentum vero nigerrimum. Literæ gothicæ ſunt, eæque fuſæ, non ſculptæ, ſaltem quæ alphabeti minoris ſunt, juſtæ magnitudinis, & ſatis luculentæ. Paginæ ſingulæ, quotquot numeravi, lineas 41 complectuntur. Folia vero impreſſa numeravi 360. In prima folii 360 pagina poſt lineam 16 ſequens legitur ſubſcriptio:

> *Expliciunt ſermones aurei de ſanctis p̃ totũ annũ. quos compilauit magiſter Leonard⁹ de vtino ſacre theologie doctor ordinis fratrum p̃dicatorum. Ad inſtantiã ꝛ complacentiã magnifice cõmunitatis Utinenſis. ac nobiliũ viroꝝ eiuſdẽ. Mccccxlvj. in vigilia beatiſſimi patris noſtri Dominici ꝯfeſſoris. Ad laudem ꝛ gloriã dei omnipotentis ꝛ toti⁹ curie triumphantis.*

Non

Non defuerunt, qui ſiniſtra horum verborum interpretatione decepti opus iſtud anno 1446. impreſſum fuiſſe adfirmarunt. Conf. Denis in Merkwürdigkeiten der garell. Bibliotheck pag. 46. Verum hodie quidem Bibliographi conſentiunt, notam anni 1446. in ſubſcriptione intelligendam eſſe de tempore, quo auctor hoc opus ſuum ita expoliverat, ut emitti in lucem, & manuſcriptum ſaltem vulgari poſſe judicaret. Hinc in editionibus poſterioribus, e. g. anni 1474, quam recenſet Cl. Gemeiner loc. cit. pag. 18 ſeqq. eadem ſubſcriptio legitur. Videtur mihi tamen noſtra hæc editio octavo ſaltem ſæculi XV. decennio adornata, & anno 1480. anterior. De auctore qui præter hosce ſermoues de tempore, locos communes concionatorum, & ſermones quadrageſimales ſcripſit, atque ubivis vaſtiſſimam eruditionem in ſacris non tantum, ſed & profanis ſcriptoribus monſtravit, plura habet Cl. Denis in Merkwürdigkeiten der garell. Bibliotb. pag. 46 & 47. Fuit verbi divini præco ſua ætate famoſiſſimus, quod Utinæ, Bononiæ, Venetiis, Florentiæ, & alibi prædicavit. Obiit anno 1469.

CXLIII. ***Speculum ſapiencie beati Cirili epiſcopi alias quadripartitus apologieticus vocatus. In cuius quidem prouerbiis omnis & tocius ſapiencie ſpeculum claret. feliciter incipit.*** **in Fol. min.**

Quæ modo recitavi, verbotenus leguntur in fronte primæ paginæ. His ſubjectus

Hic prologus.

qui terminatur in averſa pagina, linea 24. Opus eſt moralis argumenti. Explicantur enim per fabulas ingenioſe excogitatas quatuor virtutes principales, Prudentia, Magnanimitas, Juſtitia, & Modeſtia, agiturque de vitiis quæ his virtutibus ſunt oppoſita. Hinc in quatuor partes ſeu libros auctor opus diviſit. Quis vero Cyrillus iſte fuerit, mihi quidem incompertum eſt. Videtur opus medio ævo protruſum in lucem, & Cyrillo vel Hieroſolymitano, vel Alexandrino ſuppoſitum. Atque hæc de auctore & argumento operis. — Litteræ gothicam habent formam, ſuntque non nihil pinguiores. Initiales, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones deſunt. Interpunctionis ſignum occurrit unicum, nempe punctum. Hinc inde tamen occurrit linea, quæ ſupra, & infra lineam impreſſam prominet, & ſenſum inſtar commatis, aut duorum punctorum determinat. Pagina quævis impreſſa lineas complectitur triginta quatuor. Plagularum faſciculis opus integrum conſtat ſeptem. Tres priores ſunt quinterni, quatuor reliqui quaterni. Opus terminatur in ultimi quaternionis folio ſexto, pagina averſa, linea 8. Adjecta vero eſt ſequens ſubſcriptio: *Speculum ſapiēcie beati cirilli epiſcopi Alias quadripertitus apologieticus vocatus. In cuius quidem ꝓuerbiis omnis & tocius ſapiencie ſpeculū claret. Finit felicit'.* Tum ſequitur index ſingulorum cujusvis libri

libri capitum, qui terminatur in prima ultimi folii pagina, linea 23. In eadem pagina legitur *Explicit Tabula* &c. & explicatio quid ſit *Appologus* (ſic) Meminerunt hujus editionis Auctor *du Catalogue des libres de ſeu M. le Duc de la Valliere* N. 391. & Cl. Straus in *Monument. Typograph. Rebdorſ.* pag. 31.

CXLIV. Vocabularium latino - germanicum ab incerto auctore compilatum. in Fol. min.

Auctor in præfatione operi, ſine ullo titulo, aut inſcriptione, præfixa operis ſui œconomiam ſequentibus verbis expoſuit: *Nos - - vocabularium ex diffuſioribus majorum dogmatibus ad pauperum ac ſimpliciorum philoſophiæ amatorum profectum ſecundum alphabeti ordinem abbreviare multo labore ſtuduimus in rarioribus non omiſſis terminorum derivationibus, in communioribus planas eorum ſignificationes appoſito vulgari theotonico deſcripſimus. In his & illis partium orationis generum declinationum tam nominum quam verborum notas litteris prænotantes.* Ex his verbis, quis fuerit auctoris ſcopus, lector intelliget. Cum plura & diverſa ſine auctornm nomine Sæculo XV. prodierint lexica latina, difficillimum eſt, ſingulorum aſſignare auctores. Nec ſane multum intereſt. Quamvis enim laudanda ſit induſtria, minus tamen probanda ſunt ipſa opera, his præſertim temporibus, quibus ejusmodi lexica longe meliora ſuppetunt. Servire tamen illa poterunt gloſſaria germanica medii ævi adornaturis. Et in hunc finem minus frequens illorum uſus hactenus quidem fuiſſe videtur. Quod præſentem attinet editionem, ea quidem gothico eſt charactere impreſſa chartæ firmiſſimæ, at minus albæ & politæ. Litteræ initiales raro deſunt. Deſunt vero ubique cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones, Totum volumen foliis conſtat impreſſis 258. Ut diſcerni hoc vocabularium ab aliis poſſit, quædam ex eo juvat excerpere. *Fanaticus id eſt ydolatra vel cuſtos ſani. Et dicitur a fanus a ſane id eſt apparere ſantaſmata. — geometricus ain Kinſtiger der meſſung. — merenda mittag eſſen. — pnmiſare bimſen. — punire pinigen. — raſorium eſt cultellus quem hn̄t raſores vel tonſores in balneo qui alio noie dicitur raſioſum ſcharſach — ſpilingus eſt arbor quedam ſoiuling boum* (Baum) *tinea d'r ueſtimtoriū vermis dicta ſic eo qꝫ teneat vel tineat.*

CXLV. Dictionarium latinum, *Vocabularius Breuiloquus*, adpellatum, in Fol.

Paginæ ſingulæ in duas columnas diſtinctæ ſunt. In prima columna auerſæ primi folii paginæ ſine ullo titulo legitur editoris, non ipſius auctoris, præfatio, ex qua diſcimus, Baſileæ omnium primo typis excuſum fuiſſe hoc vocabularium. An vero hæc noſtra editio ſit illa ipſa prima Baſileenſis, non auſim adfirmare. Potuit enim præfatio primæ editioni præfixa

xa aliis etiam, ſaltem quæ ſine nota loci & typographi prodierunt, editionibus præfigi. Poſt præfationem ſequuntur Guarini Veronenſis 1) Ars diphtongandi. 2) Dialogus de arte punctandi. 3) Tractatus de accentu. Atque hæc quidem omnia ſex foliis impreſſis ſunt comprehenſa. Septimo demum folio ipſum incipit vocabularium, quod in tres partes diviſum eſt; quarum *prima* alphabetico ordine nomina, *ſecunda* verba, *tertia* voces indeclinabiles complectitur. Ad calcem partis tertiæ hæc leguntur impreſſa: *Finit vocabularius breuiloquus triplici alphabeto diuerſis ex auctoribus nec nō corp vtriuſq3 iuris collectꝰ ad latinū ſermonē capeſſendū vtiliſſimus.*

Laus deo.

Cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri & inſcriptiones deſunt. Characteres ſunt gothici, ſatis æquabiles. Volumen integrum conſtat foliis impreſſis 356. De aliis editionibus cum nota anni conf. dicta ad annum 1480. N. XXIX.

CXLVI. Stephani Fliſci de Sontino Synonima, ſeu ſententiarum latinarum variationes. in 4to.

Præmiſſa eſt, ſine ullo titulo aut inſcriptione, auctoris dedicatio ad Johannem Meliorantium, civem vicentinum, Cancellarium Paduanum. In prima pagina folii ſecundi incipit ipſum opus, quod auctor in ſex partes diviſit. In 1ma) exponit variationes ſententiarum, quæ conveniunt orationis exordio. In 2da) quarum uſus eſt frequentior in narratione. In 3tia) quæ diviſionibus inſerviunt. In 4ta) quæ ad confirmationem. In 5ta) quæ ad confutationem. In 6ta) demum, quibus variantur concluſiones. Præmiſſa eſt ſententia Theodiſce. Tum eadem pluribus phraſibus latine expreſſa eſt. Cum auctor natione Italus fuerit, videntur ſententiæ Theodiſce tum primum fuiſſe præmiſſæ cum hoc opus primo omnium in germania excuderetur. Characteres præſentis editionis ſunt gothicæ formæ, juſtæ magnitudinis, ſine multis abbreviaturis. Interpunctionis ſignum occurrit unicum, nempe punctum, quod plerumque quatuor apices habet. Charta eſt plane firmiſſima, ſed minus polita & alba. Chartarii ſignum caput bovis eſt, cujus inter cornua ſtilus exurgit in ſtellam deſinens. Initiales literæ dedicationis, & prooemiorum, quæ partibus ſingulis auctor præmiſit, quemadmodum etiam Epilogi, deſunt. Deſunt etiam ubivis cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum. Conſtat volumen foliis impreſſis 131. & ad calcem hæc habet ſubſcripta: *Finit ſtephanꝰ fliſcus de ſontino vir deſertus* (ſic pro *diſertus*) *& mira eloquii dignitate fulgens feliciter.* Illuſtris Zapfius in Augsburgs Buchdruckergeſchichte pag. 138 hujus operis editionem excitavit nota loci, anni, & typographi carentem, quam, ex literarum ſimilitudine Gunthero Zainer attribuit. Oblitus vero eſt formam, qua excuſa eſt, indicare. Noſtra, ut ex ſubſcriptione a Cl. Zapfio recitata patet, diverſa eſt. Literæ quoque a Zainerianis, quas plurimas videre mihi contigit, diverſæ ſunt. Cl. P. Audiffredi

fredi

Digitized by Google

fredi loc. cit. pag. 397. aliam excitavit, pariter nota anni, loci, & typographi carentem in 4. quæ foliis tantum 72 conſtat.

CXLVII. S. Joh. Chryſoſtomi 1) Homiliæ in Pſalmos quosdam, nec non & aliæ numero XLI. 2) Libri duo de compunctione. 3) Liber de reparatione Lapſi, cui adnexa eſt narratio de adoleſcente quodam pupillo relicto. 4) De Sacerdotio libri ſex. 5) Homiliæ in Epiſtolam S. Pauli ad Hebræos Muciano Scholaſtico interprete. 6) Sermones 25 noviter e græco in latinum Traducti. in Fol min.

Omnia hæc opera ſunt iisdem typis impreſſa. Quare ex eadem typographia eodem circiter tempore prodiiſſe videntur. Impreſſa ſunt gothico charactere juſtæ magnitudinis chartæ admodum firmæ & albæ, ſed minus politæ Literas initiales magnas ligno inciſas typographus plerumque adjecit; ſæpe tamen omiſit, & interdum parvas adhibuit. Cuſtodes, paginarum numeri, & inſcriptiones deſunt. Paginæ ſingulæ in duas columnas diſtinctæ ſunt. Prima primi folii impreſſi pagina vacua eſt, averſa autem capitulorum, ſeu Homiliarum, aliorumque operum, quæ numeris 1. 2. 3. comprehenſa ſunt, indicem exhibet. In noſtro exemplari ex errore Bibliopegi opera N. 2. & 3. ultimum voluminis locum occupant; & quæ in indice ultimo loco indicatur Homilia de Herodiade, præmiſſa eſt ſine ullo titulo libris comprehenſis ſub NN. 2. & 3. ſeu immediate annexa Homilis aliis. Homiliæ N. 1. tredecim plagularum faſciculis comprehenſæ ſunt, ſignatis A — N. Sunt omnes quaterni, excepto ultimo, qui ſexternus eſt. Libri de Sacerdotio foliis 36 comprehenſi carent ſignaturis. Prima pagina ſequentis operis vacua eſt, averſa autem tabulam exhibet materiarum. Atque hoc quidem folium pariter caret ſignatura. Sequentia vero tria ſignata ſunt numeris 1. 2. 3. Folia nonum, decimum, undecimum & duodecimum numeris 4. 5. 6. 7. & ſic deinceps. Ad calcem operis hujus leguntur ſequentia: *Explicit Omelia xxxiiij. Et per conſequens totalis cōmentatio ſancti Johannis epiſcopi Cōſtantinopolitani cognomento Criſoſtomi in epiſtolam beati Pauli apoſtoli ad hebreos.* Sermonibus viginti quinque noviter e græco translatis nullus omnino præfixus eſt titulus aut inſcriptio. Terminantur autem hac ſubſcriptione: *Explicit ſermones Johannis Criſoſtomi numero XXV. nouiter de greco in latinum traducti.*

CXLVIII.

CLXVIII. *Secuntur* (ſic) *cōcluſiones de diuerſis materiis moralibꝰ utiles valde. poſite ꝑ mgr̄m Johānem de gerſona doctorem eximiū in theologia. ac cācellariū eccleſie beate marie paryſienſ.* in Fol. min.

Hæc verba, quæ in fronte leguntur opuſculi charactere luculento, magnam cum literis Guntheri Zainer pinguioribus adfinitatem habente, impreſſi, immediate excipit auctoris prologus. In fronte cujusvis paginæ numerus folii notatur, e. g. *Folium - - iiii.* Conſtat volumen integrum foliis 25, quorum duo poſteriora non ſunt numerata. Literas initiales magnas ligno inciſas, excepta prima parva, typographus adjecit. Deſunt cuſtodes, & ſignaturæ. Concluſiones ipſæ terminantur in prima folii xxiij. pagina. In eadem pagina legitur *Regiſtrum in librum preſcriptum.* Sed hoc regiſtrum, ſeu index materiarum incipit in averſa ejusdem folii pagina, & terminatur in averſa pagina folii 25. Ad ejus calcem hæc leguntur adnotata: *Scies etiam inſuper qꝫ multa inuenies notabilia in proceſſu regularum quæ non continet regiſtrum ꝑſcriptum.*

CXLIX. Guilielmi Pariſienſis Rhetorica divina, ſeu de Oratione liber. in Fol. min.

In prima pagina paulo ante medium ejusdem majuſculo charactere gothico impreſſus legitur operis titulus: *Rhetorica Diuina de Oratione domini Guilermi Pariſieñ.* In averſa pagina folii ejusdem decem leguntur diſticha in laudem præſentis operis. Folio ſecundo incipit tabula, ſeu index alphabeticus materiarum ſex foliis comprehenſus. Folio octavo legitur *Cōmentatio preſtantiſſimi & incompabilis doctoris magiſtri Guilermi pariſieñ. actoris* (ſic) *ſequētis libri. qui Rethorica diuina pretitulatur.* In averſa pagina legitur index ſingulorum ordine capitum. Nono demum folio opus ipſum incipit gothico charactere pereleganti in duabus columnis præſtanti chartæ impreſſum. Caret cuſtodibus, & numeris paginarum: habet vero ſignaturas, & paginarum inſcriptiones, nec non initiales literas parvas. Conſtat foliis impreſſis 58, & in fine hæc tantum habet ſubſcripta:

Explicit Retorica diuina de ora
tione domini Guilermi parienſis. (ſic)

CL. S. Ephrem opuſcula plura. in Fol. min.

Hæc opuſcula ſunt eodem charactere eidemque chartæ impreſſa, quibus opuſculum immediate præcedens. Cetera quoque omnia, quæ ad exter-

Digitized by Google

ternam ſpectant formam, ſunt prorſus eadem. Titulus in prima primi folii pagina majuſculo charactere impreſſus ejusmodi eſt:

Libri Sancti Effrem De *Compunctione cordis*
Judicio dei & Reſurre. ꝛc
Beatitudine Anime
Penitentia
Luctamine ſpirituali
Die Judicii.

Folio ſecundo *Ingenioſi| acutiſſimi Sanctiq3 uiri Effrem Ediſſene eccleſie diaconi: De compunctiõe cordis: Liber primus incipit.* Omnia autem opuſcula in titulo indicata foliis impreſſis novendecim ſunt comprehenſa. Ad calcem ultimi hæc leguntur ſubſcripta:

Sancti ac deuoti uiri Effrem diaconi
Liber de die Judicij feliciter explicit.

CLI. *Tractatus Anſzhelmi de planctu Marie.* in 4.

Hæc tantum leguntur in prima primi folii pagina charactere gothico majuſculo impreſſa. Folio ſecundo ipſum incipit opuſculum ſine ullo titulo, aut inſcriptione, impreſſum gothico charactere perpulchro, qui idem eſſe videtur, quo Conradus Zeninger opuſculum ad annum 1481. N. XXXVIII. recenſitum Norimbergæ impreſſit. Eadem etiam utrinque adhibita eſt charta. Quare ex eadem typographia ambo prodiiſſe videntur opuſcula. Præſens octo tantum conſtat foliis impreſſis, quorum ſingulæ paginæ 41. lineas continent. Deſunt cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum. Initialem literam parvam in fronte opuſculi typographus expreſſit. Idem folii tertii primam paginam ſignavit litera b. Reliquæ omnes paginæ ſignaturis carent. In fine ſola legitur vox:

Finis.

CLII. *Inſtitutio vite ſacerdotalis dñi Johãnis tritemij abbatis ſpanheimenſis ordinis diui patriarche benedicti mogũtinenſis dioceſis Ad nicolaum preſbyterum mernicenſem Treuerenſis dioceſis.* in 4to.

Hæc tantum leguntur in prima primi folii pagina. Folio ſecundo *Thomas ruſcher de gamũdia ſacrarũ lra4 pfeſſor. in eccleſia magũcienſi euangelici verbi indignus p̃dicator — Nicolao mernicenſi ſalutẽ* dicit *ppetuã.* Commendat nimirum opuſculi hujus lectionem tum Nicolao, tum omnibus ſacerdotibus quam & ſibi maxime proficuam fuiſſe teſtatur. Scripta eſt hæc epiſtola *Anno ſalutis noſtre Milleſimo quadringenteſimo nonageſimo q̃rto. Menſis octobris. Die vero eiuſdẽ. xxii.* Videtur opuſculum hoc anno eodem, vel ſequenti Mo-gun-

guntiæ per Perrum Fridbergenſem fuiſſe impreſſum. Certe typi & numerus linearum in quavis pagina ſunt iidem, quibus typographus iſte anno 1495 Trithemii opuſculum de vanitate & miſeria humanæ vitæ impreſſit. *In Bibliotheca Moguntina Libris Sæc. XV. Moguntiæ impreſſis inſtructa a Stephano Alex. Würdtwein*, anno 1787 edita, Opuſculum hoc *de vanitate & miſeria* &c. pag. 132 dicitur eſſe in octavo: habet vero certe, haud ſecus, ac præſens inſtitutio vitæ ſacerdotalis, quam Reverendiſſimus Würdtwein ibid. pag. 131. ad annum 1494 recenſuit, formam in 4to. Hinc apud nos ambo opuſcula eandem habent compacturam. Porro litteræ gothicæ ſunt, ſatis elegantes. Charta firma quidem, ſed minus alba & polita eſt. Tractatus Trithemii incipit folio tertio, & terminatur in prima folii vigeſimi pagina. In fine locus & annus notantur, quibus hunc tractatum auctor celeberrimus ſcripſit: *Ex Spanhem kalendis aprilis. Anno* M. cccc. lxxxvi. His ſubjecta eſt ſequens notitia:

Explicit libellus dñi Johãnis tritemij
abbatis ſpanhemenſ: de vita ſacerdotũ.

Paginæ ſignatæ ſunt literis A & B. Initiales vero literæ, cuſtodes, numeri, & inſcriptiones paginarum deſunt.

CLIII. *Manuale prochialiũ ſacerdotum.* in 4to.

Hæc in fronte primæ primi folii paginæ gothico charactere majuſculo impreſſa leguntur. In averſa ejusdem folii pagina exſtant impreſſa *Capſa in libello illo contenta*, numero ſedecim, quorum I. eſt de ſancta ſinodo. II — VIII. de ſeptem ordine ſacramentis. IX. de negotiis & officiis clericorum. X. de immunitate Eccleſiarum, & rerum ad Eccleſias pertinentium. XI. de obſervatione Jejuniorum. XII. de feſtivitatibus. XIII. de biſexto. XIV. de die Paſchæ. XV. de jejuniis quatuor temporum. XVI. de ſententia excommunicationis. Folio ſecundo *Incipit manuale prochialiũ ſacerdotũ*, impreſſum gothico charactere minus pulchro chartæ firmæ & nitidæ. Deſunt ubivis initiales literæ, cuſtodes, ſignaturæ, numeri & inſcriptiones paginarum. Manuale terminatur in prima pagina folii 15, linea 25, cui hæc ſubjecta ſunt:

Explicit Manuale parrochialiũ (ſic) *ſacerdotũ*
actũ (compoſitum) *Anno dñi MCC!v.*

Accedit vero inſtructio, qua ratione ſacerdos mutum inducere poſſit ad confitendum, deque caſibus Epiſcopo & Papæ reſervatis. Atque hi quidem leguntur impreſſi in fronte folii decimi ſexti:

Iſti caſus ſeruandi ſunt pape.
Ad papam clerum feriens falſarius vrens
Eccleſiam. ſymon audens celebrareq3 miſſas:

& nihil amplius.

CLIV. Hermanni de Saldis Ord. Eremit. S Auguſtini Speculum Sacerdotum de Sacramentis Baptiſmi, Euchariſtiæ, & Pœnitentiæ. in 4to.

In fronte opuſculi, quod charactere gothico chartæ firmiſſimæ, ſed minus albæ & politæ impreſſum foliis conſtat impreſſis ſeptendecim, hæc leguntur: *Icipit ſpeculum clarum nobile & ꝑtioſu3 ıpō4 ſacerdotū in quo refulgēt & repn̄tantu* *aliqua vtilia ſpeculanda circa tria. baptiſmi eukariſtie* (ſic) *& pn̄ie ſacram̄ta.* Ex ſubjecta præfatione auctoris nomen, & vitæ conditionem diſcimus. Deſunt initiales literæ, cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. Interpunctionis ſignum aliud non occurrit, quam punctum. Ad calcem opuſculi, quod terminatur in prima pagina folii 17, linea 16, nihil aliud legitur, quam *Deo gracias.* Pagina quævis, nullo interrupta titulo, lineas triginta complectitur.

CLV. Statuta provincialia in duobus Conciliis Moguntinenſibus anno 1310, & 1451 celebratis condita, partim innovata, & confirmata. in Fol. min.

Præmiſſa eſt ſine ullo titulo introductio brevis in hoc opus, quæ incipit: *aTtendāt vniuerſi ꝑlati clerici ac xp̄i fideles religioſi nec nō ſeculares* &c. In fine legitur, *pro faciliori cōmunicatiōe & oīm vtilitate* .... ſtatuta hæc *impſſorie artis literulis eſſe effigiata.* Vix dubito, in ipſa urbe Moguntia id factum eſſe. In eadem pagina interjecto exiguo ſpatio, leguntur ſequentia: *Hec ſunt ſtatuta ꝓuincialia cōcilii Moguntineñ. a dño Petro Archiepo ſub anno dñi Milleſimo tricenteſimo decimo.* Accedunt breves duæ admonitiones de uſu & auctoritate horum ſtatutorum. In averſa autem pagina incipit repertorium materiarum alphabetico ordine concinnatum, quod terminatur circa finem primæ paginæ folii tertii. Statuta concilii Mogunt. anno 1310 celebrati in averſa pagina folii impreſſi 31 hac clauduntur ſubſcriptione: *Finiunt ſtatuta ꝓuincialia vetera.* In ſequentis autem folii prima pagina repertorium incipit alphabeticum ſtatutorum novorum, quæ ſcilicet facta ſunt in concilio Moguntinenſi anno 1451 ſub Theodorico Archiep. celebrato, terminatum in averſa pagina ejusdem folii. Inter hæc ſtatuta primo omnium legitur ſtatutum Baſileenſis concilii de Synodis Provincialibus & diœceſanis celebrandis. Huic ſubnexus eſt libellus S. Thomæ Aquinatis de articulis fidei, & Eccleſiæ Sacramentis, quem in ſingulis conciliis legi, & parochis communicari præcepit idem Baſileenſe concilium. Confirmantur demum ſtatuta vetera, & nova adjiciuntur. Poſt medium primæ paginæ folii 50 hæc leguntur: *Finiunt ſtatuta ꝓuincialia Moguntina noua.* In averſa pagina folii ejusdem legitur ſtatutum de Indulgentiis feſti Corporis Chriſti a tribus pontificibus conceſſis populo promulgandis, & commendandis, datum anno 1451. Habet hæc edi-

tio inſignes antiquitatis notas. Deſunt enim ubivis cuſtodes, ſignaturæ, numeri, & inſcriptiones paginarum: nullum etiam occurrit ſignum interpunctionis, niſi punctum. Literæ gothicæ ſunt, charta eſt firmiſſima, ſed minus alba, & polita, nullo chartarii ſigno notata.

CLVI. *Incipit variloquus Idem vocabulū diuerſimode acceptū varie theutuniſando exprimēs. Predicatoribus ꝯſolabile enauigiū cōpilat' ꝑ uenerabilē mgr̄m Johannē melber de gerolocʒhofen* (ſic) *ex ſermonib' auditis & ꝑ eundē ꝯſcriptis ſub venerādo uiro mgr̄o Jodoco eychman de kalw eximio doctore ac famoſiſſimo vbi dei ꝑdicatore in heidelberga.* in 4. min.

Operis argumentum, & auctorem, de quo non habeo, quæ addam, Titulus in fronte operis exſtans, modo recitatus manifeſtat. Hunc titulum in eadem pagina immediate ſine ullo interſtitio excipit ipſe variloquus, ſeu lexicon latino-germanicum alphabetico ordine concinnatum, quod incipit a voce *Abba.* Proferam exempla quædam, ut lector ipſe de operis œconomia judicare poſſit. *Euāgeliū gut verkūdūg. euangelij. criſtelich warheit. gut botſchafſt. — Hoſpes ein huſswirt. vel ein gaſt. l' ein gaſthalter. — Prodere. verraten. verderben. vmbringen. durch verraterij.* (ſic) Characteres, quibus impreſſum eſt hoc opus, gothici ſunt. Vox, quæ prima occurrit ad quamvis literam, caret initiali. Deſunt ubivis cuſtodes, ſignaturæ, paginarum numeri, & inſcriptiones. In fine nulla quoque legitur ſubſcriptio. Folia impreſſa numeravi 213. Cl. Panzer in noviſſimo opere Annalen der ältern deutſchen Litteratur pag. 449. N. 1012. eandem hujus operis excitavit editionem, quantum quidem ex titulo colligo, in quo tamen voces quædam, forte per errorem typographi aliter expreſſæ ſunt, quam in noſtro exemplari, e. g. *euanigium,* loco *enauigium.* — *conſolabile* loco *ꝯſolabile.* Ibidem n. 1013. operis ejusdem editio altera ſub titulo: *Vocabularius predicantium* indicata eſt.

CLVII. *Clariſſimi doctoris ſubtilis Joannis Scoti queſtiones incipiunt ſuper vniuerſalibus porphyrii ac libri predicamento4 piermenias Ariſtotelis. Quibus ſui diſcipuli Antonii Andree queſtiones ſex principiorum connectuntur.* in Fol.

Verba hæc in fronte leguntur primæ primi folii columnæ rubro colore impreſſa. Literæ ſunt gothicæ minores perelegantes, habentque maximam ſimilitudinem cum literis operis ad annum 1483. N. XVI. deſcripti. Quævis etiam columna utrinque 56. lineas continet. Quare ex eadem typographia ambo hæc opera & eodem circiter tempore prodiiſſe videntur. In ſuperiori margine typographus quæſtionem notavit, e. g. Q. VI. Deſunt initiales

Digitized by Google

tiales literæ, cuſtodes, paginarum numeri. Signaturas typographus adjecit. In fine leguntur ſequentia: *Finis queſtionum libri ſex principiorum Antonii Andree doctoris ſb'tilis diſcipuli feliciter adē* (ſic)

CLVIII. *Tractatus ſolennis de arte & vero modo predicandi ex diuerſis ſacrorum docto4 ſcripturis & principaliter ſacratiſſimi chriſtiāe eccleſie doctoris Thome de Aquino ex paruo ſuo quodam tractatulo lectus vbi ſcd'm modum & formam materie p̄ſentis ꝓcedit. Una cū tractatulo eximij doctoris Henrici de Haſſia de arte p̄dicādi ſequitur vt infra.* in 4to.

Hic titulus legitur in prima primi folii pagina. In fronte primæ folii ſecundi paginæ idem fere totus repetitur, tumque immediate opuſculum primum incipit charactere gothico chartæ ſatis quidem firmæ & albæ impreſſum. Terminatur idem in averſa decimi folii pagina. In fronte folii undecimi epilogus legitur, cujus exordium eſt: *Fine clauditur ars ſiue modus predicādi a ſancto Thoma* &c. Finito epilogo in eadem pagina incipit tractatulus de formanda arbore prædicationis, ſeu de methodo diſponendi materias pro ſacris ſermonibus. Terminatur idem in prima folii 12 pagina, linea 14. Huic lineæ ſubjecta hæc leguntur:

ſequitur arbor.

Verum hæc quidem deeſt in noſtro exemplari. Paginas typographus ſignavit litteris A & B. Cuſtodes vero, initiales literæ, numeri, & inſcriptiones paginarum deſunt.

IN.

Digitized by Google

INDEX I.

ALPHABETICUS TYPOGRAPHORUM.

Numerus Rom. Faſciculum, Arabicus paginam deſignat. Signum * Arabico numero præfixum denotat librum illo numero deſignatum carere quidem Typographi nomine impreſſo: probabiliſſime vero eidem tribuendum eſſe.

A.

Alakraw Joh. Paſſavii. II. 113.
Alexandrinus Barth. Venetiis. II. 129. 130. 131.
Amerbach Joh. Baſil. II. 81.
Andreas Jac. Catharenſ. I. 98.
Annuntiata Joh. de. de Auguſta. II. 32.
Aſula Andr. de Venetiis II. 129. 130. 131.

B.

Bömler Jo. Auguſt. I. 42. 43. 73. 74. II. 28. 96.
Bartholomæus Ant. Venet. I. 89.
Baſilea Leonhard. de Vincentiæ. II. 41.
Beckenhub Joh. Argent. I. 47. * 108. 109. 147.
Bensheim Nicol. Piſt. de II. 52. 142.
Bertholdus (forte Roth. Baſil. I. 140.
Butſchbach Paul. Joh. de Mantuæ. II. 37. 73.

C.

Ceſaris Petrus. Pariſ. I. 81.
Canozius Laur. Patavii. I. 43. 51. 55. bis.
Caſtillione Petr. Ant. de. Mediolani. II. 76.
Celerius Bernhardinus Tarviſii II. 50. 128.
Cerdonis Matthæus de Windiſchgretz. Paduæ II. 135.
Clerici Congr. Dom. virid. Roſtock. I. 96.
Colonia Joh. de Venetiis. I. 56. 60. bis 77. 91. 99. 100. II. 12. 14. 15. 19. 22. bis 22. 29. 35. bis 44. 47. 52. 54. 58. 66. 68. 86. 87.
Comitibus Marc. de. Venetiis. I. 92.
Confalonerius Barth. Tarviſii. II. 70.
Corallus Steph. Parmæ. I. 77.
Creuſsner Frid. Norimberg. I. 145. II. 9. 23. 27. 42. 140. 141. * 150. 151.

D.

Dauvome Joh. Perſan. Venet. II. 124.
Dionyſius de Paraveſino Comi. I. 56.
Drach Petrus. Spiræ. I. * 148. II. 2. 29. 63. 82. 83. 110. 117.
Dunkmut Conr. Ulmæ II. 120.

E.

Eggeſtein Henr. Argent. I. 32. * 136. usque 140 quinqu.

F.

Forlivio Joh. de. Venet. II. 119.
Foſſato Baldeſar. de. Comi. II. 13.
Francford Joh. de Venet. I. 61.
Friſner Andr. Norimb. I. 76. 93. II. 26.
Fromolt Erh. II. 93.
Fuſt Joh. Mogunt. I. 1. * 134.
Fyner Conr. Eſslingæ I. 62. * 116. 118. II. * 150.

G.

Gallus Udalr. Romæ. I. 20. 61. 62. * 142.
Gensberg Joh. Rom. I. 118.

Gerar-

Digitized by Google

Gerardinus Morellus. Tarviſii II. 70.
Gerardus Alex. Venet. I. 92.
Geretsheim Joh. de. Venet I. 56. 60. bis. 77. 91. 99. 100. II. 12. 14. 15. 19. 20. bis. 22. 29. 35 bis. 44. 47. 52. 54. 58. 68.
Girardengis Fr. de. Papiæ II. 51. 137.
Girardengis Nicol. de. Papiæ II. 125. 162.

H.

Hahn Udalr. V. Gallus.
Heilbrun Fr. de. Venetiis I. 61. II. 133.
Herbort Joh. Magnus de Seligenſtat. Patav. & Venet. II. 34. 39. 46. 62. 75. 77. 84. 86. 99. 103. 121. 131.
Heroldt Georg. de Bamberg. Romæ. II. 71.
Hochenwang Ludov. II. 18. 140. * 145.
Homborch Conr. de. II. 53.
Honetis Andr. de. Venet. II. 125.
Huſner Georg. Argent. I. 47. * 108. 109. 147.

I.

Jenſon Nicol. Venetiis. I. 21. 36. 86. 87. II. 8 bis. 16. 30. 31 bis. 48. 66. 77. 87. 139.

K.

Koelhof Joh. Coloniæ. I. 97. II. 122.
Keller Ambr. Auguſtæ. II. 43 ter. 44.
Koburger Ant. Norimb. I. 78. II. 24 bis. 25 bis. 33. 38. 59. 69. 71. 72. 74 bis. 80 bis. 83. 91. 100. 101. 107. 116. 117. 136. 137.
Kunne Albert. de Duderſtat. Memmingæ. II. 107. 134.

L.

Lapis Dom. de. Bononiæ II. 87.
Lavagnia Philip. de. Mediol. I. 68 bis. 79. 84. * 144. II. 1.
Lauer Georg. Romæ. I. 57. 75. 98. II. 32. 39. 46.
Lichtenſtein Herm. Vicent. II. 54. 119. 124.
Lignamine Philip. de. Romæ. I. * 52. 53 bis.

M.

Mair Bened. Paſſav. II. 113.
Manthen Joh. V. Geretsheim.
Manzolinus Mich. Tarviſii. II. 48.
Mauſer Petr. Patav. II. 30. 38. Veronæ. 57.
Mentellius Joh. Argent. I. * 6. 119. usque 123 quater. 134. 146. II. *. 147 - 148.

N.

Nicolai Simon. Romæ I. 62.
Novimagio Renald. de. Venet. II. 6. 8. 81. 120.

O.

Orcho Ambr. de Comi. I. 56.

P.

Pannartz Arnold. Romæ. I. 11. 13. 19. 78.
Petri Philip. Venetiis II. 45. 61.
Petzenſteiner Henr. Bamb. II. 112.
Pezanis Fr. de. Ticini. II. 130.
Philippus Mag. II. 58.
Pictor Bernh. Venet. II. 5.
Plank Steph. Romæ. II. 99. 114. 134.
Plaſius Petr. Cremonenſ. de Venet. II. 102.
Preuſs Joh. Argent. II. 118.

Q.

Quentel Henr. Colon. II. 64.

R.

Ratdolt Erbard. Venetiis. II. 5. 75. 90. 94. 108. 113. 132. 136.
Reinhardi Marcus Argentinæ. II. 52. 142.
Reinsburch Theod. de. Venet. II. 6. 8.
Rieſinger Sixt. Neap. I. 29 bis. 30. 135.
Richelius Baſileenſ. I. * 66. II. 20.
Rot Adam. Romæ I. 43.
Rot Berthold. Baſil. I. * 140.
Rubeus Jac. Venet. I. 67. 74. 97. II. 13. 31.
Rugerius Hug. Bonon. I. 58 bis.
Ryſer Georg. II. 127. * 153.

S.

Digitized by Google

S.

Santriter Lucilius. Venet. II. 56.
Schall Joh. Mantuæ. I. 81. II. 40.
Schoiffer Petr. Mogunt. I. I. 9. 16. 33. 45. 49. * 134. II. 7.
Schönſperger Joh. Auguſt. II. 81. 95. 110.
Schüſsler Joh. Auguſt. I. 22. 26. 34. 37. 40 bis.
Schweinheim Conr. Romæ. I. 11. 13. 19.
Scotus Octav. Venet. II. 87. 89. 103. 126.
Seligenſtat V. Herbort.
Senſenſchmid Joh. Norimb. I. 76. 93. II. 26. 112.
Severinus Fer. Ferrariæ. I. 71.
Sorg Ant. Aug. I. 70. 71. 72. 87. 88. * 94. 132. II. 66. 101. 132. 133. 142.
Spira Joh. de. Venet. I. 9.
Spira Vindel. de. Venetiis. I. 24 bis. 25. 30. 31 ter. 32. 38. 44. 50 bis. 133. a
Stagninus Bernh. Venet. II. 129.
Stoll Joh. Pariſiis. I. 81.
Stratta Ant. de. Venet. II. 90.

T.

Theodorus herbip. Venet. II. 56.
Tortis Bapt. de. Venetiis. II. 68. 108. 111.

U.

Valdarfer Chriſt. Venet. I. * 29. 35. a 110 usque 115. Septies. Mediol. 85. 95. II. 12. * 153.
Venetiis Philip. de. Venetiis. II. 97.
Vercellenſis Joh. Tarviſii. II. 105. 136.
Vurſter Joh. I. 57.

W.

Wenſsler Mich. Baſileæ. I. 93. II. 36. 85 bis.
Weſtphalia Joh. de. Lovanii. II. 86. 116.
Wider Paulus de Hornbach. Erford. II. 114.
Wiener Joh. de. Vien. II. 10.
Wild Leonh. Ratisb. Venetiis. II. 49. 61.
Wolfius Cephal. Argent. I. 54.

Z.

Zainer Gunth. Auguſt. I. 14. 15. 26. 33. 39. 48. * a 123. usque 128. quinqu.
Zainer Joh. de Reutl. Ulmæ. I. 46. 68. * a 128. usque 132 ſexies. II. 53. 59. 64 bis. * 151. 152. 153.
Zarottus Ant. Mediol. I. 70. II. 14. 130.
Zell Udalr. I. * a 102. usque 108. quinquies. II. * 146.
Zeninger Conr. Norimb. II. 91.

Digitized by Google

INDEX II.

AUTORUM, ET LIBRORUM ANONYMORUM

QUI IN PRIMIS DUOBUS FASCICULIS RECENSITI SUNT.

Numerus Rom. Faſciculum; Arabicus Paginam deſignat.

A.

Abano ſeu Apono Petri de. Expoſitio Problem. Ariſt. II. 103.

Abbas Siculus V. de Tudeſchis.

Accoltis Fr. de. Conſilia juri. II. 130.

Ægidii Rom. Comment. in ll. poſt. Ariſt. II. 30. quæſt. quodl. 87. de Regim. Princip. 99.

Æneæ Silvii poſtea Pii II. R. P. Bulla retract. item Lib. de Miſeria Curial. I. 105. Dialog. de S. Comm. & Epiſt. ad Machom. 107. Hiſtoriæ rerum. ubique geſt. II. 20. Epiſtolæ 74. 116.

Alani dicti Mag. Lexicon. I. 157. Carmen Rhyt. II. 146.

Albertani Cauſid. Brix. de Doctr. tacendi. I. 110.

Alberti M. de Miſt. Miſſæ. I. 46. de arte intell. doc. 129. ll. XXVI. de Animalibus. II. 37. Comment. in ll. Ariſt. de anima. 81. De Secret. Mul. 93. 159. de Abundant. Exempl. 152.

Alberti de Padua Sermones de Dom. II. 53.

Alcinoi Epitome I. 38.

Ales Alex. de. Summa Theol. II. 91. 107.

Alfonſus hiſp. Litteram Sam. R. Jud. Latine vertit. I. 81.

Alfontii Tabulæ Aſtron. II. 136.

Ambroſii B. Hexameron. I. 40. Explanat. Ev. S. Luc. 87.

Ampigolli Aurea Biblia. I. 68. II. 156. Theodiſce. 145.

Andreæ Joh. qq. Mercur. I. 75. Add. ad Spec. Dur. 108 Declar. arb. conſang. 145. De arboribus Conſ. af. II. 23. qq. Mercur. 130. item XV. in Præf.

Andreæ Nic. de Miſſa I. 183.

Andreæ Siculi V. Barbatia.

Andreæ Ant. qq. Metaph. II. 90.

Annii ſeu Nanni Joh. de futuris Chriſt. triumphis. II. 141.

Anſelmi S. Cur Deus homo. I. 109. De Planctu Mariæ II. 170.

Antonini S. Summæ P. 2. I. 61. tract. de Excomm. 177. Summæ P. 2. II. 2. De Excomm. 58. De Eruditione Confeſſ. cum aliis variis. 134. de Indulgent. 140.

Anton. de S. Georgio tract. de Appell. I. 56.

Appiani Alexandr. Hiſtor. II. 5.

Apulei Lucii Opera I. 11.

Aquila Petri de. Comment. in 4. l. Sent. II. 63.

Ariminenſis Greg. Lectura in I. L. Sent. II. 109.

Ariſtotelis ll. Metaph. cum Comm. Averrois. I. 51. De Gen. & Cor. 55. de Meteoris. 55. ll. decem mor. octo Polit. Duo Oecon. ſecundum interpret. Lat. Leonardi Arretini. 146. Phyſicorum ll. octo. II. 43. Ejusdem plura opera. 43. Elench. ll. 2. ibid. De Gen. & Corr. cum expoſ. Ægidii R. 62. plures Libri 97.

Arretio Angeli de. Comment. in ll. IV. Inſtit. II. 32.

Aſtexani Summa de Caſibus Conſc. I. 51. II. 49. 101.

Auerbach Joh. de. Summa I. 14. Proceſſus jud. 164.

Averrois Comm. in ll. Ariſt. de anima. Lat. I. 43. Metaph. 51. Gen. 55. Meteor. 55.

Avicenæ I., I. II. & IV. Canon. a Gerh. Cremon. Latine verſi. I. 172. Can. II. V. II. 37.

Auga.

Digitized by Google

Auguſtini S. ll. XV. de Trinit. l. 34. De Civit. Dei cum Comment. Thomæ Val. 49. 120. & ll. 36. Lib. quinquaginta l. 70. Lib. de Conflictu, vit. 109. de XII. abuſivis Sæculi. item de Origine animæ & de Divinit. 109. de Meditat. 112. Expoſitio Symb. 155. Enchiridion 156. Sermo ſuper Orat. dom. Expoſ. ſymboli & de ebrietate Cav. 163. de Spiritu & litt. 191. Opuſcula de Vanit. Sæculi & Vita Chriſtiana ll. 150. de fide ad Petrum 160. de Virtute Pſalm. 162.
Auguſtini Dati Senenſ. V. Dati.
Auguſtini triumphi vulgo de Ancona. Summa de Eccleſ. pot. l. 46. ll. 42.
Aureola ſeu Flores S. Hieronymi ab incerto Authore excerpti. l. 156.
Aureoli Petri Compend. Litt. ſenſus. l. 110.

B.

Baiſii Guidonis (dicti alias de Baiſio vel Bayſo.) Roſarium Decretorum. l. 119. ll. 75.
Baldi de Peruſio. Comment. de uſu Feud. & de Pace Conſtant. l. 77. Lectur. in V. VIII. & IX. L. Cod. 95. Peculium 118. Comm. in l. P. Digeſt. II. 14. Lectur. ſuper VI. VII. VIII. IX. L. Cod. 15. ſuper VI. L. C. 66. ſuper quinque ll. Cod. 77.
Baptiſta de S. Blaſio. tract. de Act. ll. 75. Varia juridica. 94.
Barbatia vulgo Andr. Siculus. Super titulis quibusdam Decret. l. 56. Repetit. rubricæ de Fide Inſt. 58. Johannina 84.
Bartoli de Saxoferrato. Lectur. VI. VII. VIII. IX. Cod. l. 29. in tres ll. reliqu. Cod. 29. Aureæ quæſt. 30. Prima P. ſuper Dig. nov. 31. Prima P. ſuper Infort. 32. Super Part. Sec. Dig. Vet. 50. item ſuper Part. Sec. Dig. Nov. 50. Super P. Sec. Infort. 77. Lect. in P. Prim. Dig. vet. 135. Super Authenticis ll. 12. in ll. XII. — XXIV. D. V. 16. in ll. XI. D. V. 30. D. n. 31. in P. Sec. Infort. 31.
Bartholomæi anglici de Propriet. rerum ll. XIX. l. 171.
Bartholomæi de S. Concord. vulgo Piſani. Summa Caſ. Conſc. dicta Piſanella. l. 133. 148. ll. 24.
Beneficiorum vacandi modus. ll. 164.
Bergamo Petri de. Tabula Mater. Op. S. Thomæ. ll. 20.
Bernhardi S. Tract. de Planctu B. M. l. 102. Contemp. de interiori hom. 132. Epiſtolæ 139. plura opuſcula 139. Sermones 148.
Bernhardi J. C. Caſus longi. l. 81.
Bernhardini S. de glorioſa B. V. M. l. 104. De Contract. & Uſur. 115.
Berthorii Petri Reduct. moral. l. 54.
Biblia aurea l. 68. ll. 156. Theodiſce. 145.
Biblia germ. vulgo Mogunt. l. 2. Argent. 6. Auguſt. ll. 3. Norimb 137.
Biblia lat. Mog. l. 1. ſine loco 65. Vulg. Ed. Venet. 87. ll. 33. 59. duo. 78. 106. Venetiis 121. 133.
Bonaventuræ S. Speculum B. V. M. l. 88. Breviloquium. 132. In L. l. Sent. 168. in L. II. Sent. II. 8.
Bonifacii VIII. Lib. VI. Decret. cum Gloſſa Joh. Andr. l. 45. Vid. Decretales.
Brack. Vocabularium. ll. 115.
Breviarium Euſtettenſe. ll. 127.
Breviarii Friſing. P. H. ll. 112.
Bruni Leonhardi Aretini. Interpret. Ariſt. l. 146.
Brunonis S. Epiſ. Herbip. Pſalterium ll. 155.
Buch der Natur. l. 73.
Burlei Gualt. Vitæ Philoſoph. l. 38. Expoſit. Ariſt. ll. 89. 99.
Butrio Ant. de. Repet. C. Veſtra. l. 58.

C.

Caldrini Repert. Jur. l. 57.
Capreoli Joh. in ll. Sent. ll. 126.
Caraccioli Rob. de Licio. Sermones. ll. 42. 103.
Caſſia Simon. Fidati de. Lib. de Geſtis Dom. Salv. ll. 159.
Caſtrenſis Pauli Conſil. jurid. a Cepolla Collecta. l. 80.
Catonis Dionyſii Ethica. l. 72.
Catonis Marci Lib. de re ruſtica. l. 36.
Cepolæ Barth. de Imp. militum. l. 59. de Contract. 59. de Servitut. 66.
Chyni alias Cyni vel Cini de Piſtorio Lect. in Cod. l. 136. ll. 137.
Chryſoſtomi S. Joh. Sermon. XXV. cum Epiſt. ad Theod. l. 174. Homiliæ in Pſalm. & plura alia ll. 168.

Ciceronis M. T. Epiſt. ad Fam. I. 20. De Officiis. Paradoxa &c. II. 61. Rhetoricorum Vet. II. 2. &c. 68. Epiſt. ad Fam. 111. De Diction. Propr. 135.
Cirilli B. Speculum ſapient. II. 165.
Clementis V. R. P. Conſtitut. cum Comm. I. 32. Conſtit. cum Apparatu Joh. Andr. II. 35. 83. 130.
Cluſa Jacobi de. Tract. de Apparitionibus I. 69.
Columelle Lucii Junii II. XIII. rerum ruſt. I. 36.
Compendium de Vita Antichriſt. I. 151.
Conſuetudines Feudorum. I. 137.
Cronif aus der Geſchichte der Römer. II. 81.
Curatorum Miſeria de. II. 142.
Cypriani S. Epiſtolæ. I. 25.

D.

Dati Auguſt. Senenſ. Iſagog. Libell. in Eloquentiæ Præcepta. I. 68.
Deciſiones Rot. Rom. I. 75. II. 7.
Decretales Greg. IX. I. 57. II. 84. 100.
Decretalium L. VI. I. 45. 61. II. 82. 129.
Digeſtum N. II. 38.
Digeſtum V. II. 13. 100.
Diodori Siculi Hiſt. II. 6. a Joanne Fr. Poggio Lat. verſi. I. 98.
Dionis Chryſ. Oratio de regno. I. 17.
Dionyſii Halicarn. II. XII. Rom. Antiqu. II. 50.
Diſputatio inter Clericum & militem de Poteſtate Præl. Eccleſ. & Princip. Commiſſa. I. 151.
Dominici de S. Gemin. Lect. ſuper VI. L. Decr. I. 97. Lectur. in adam P. L. VI. Decr. II. 19.
Dominici de Viſencia. Tract. ad Inſtit. Notar. I. 164.
Dondis Jac. de. Aggregator. II. 94.
Donati Acciaioli Flor. Expoſ. II. Ethic. Ariſt. II. 27.
Durandi Guill. Speculum judic. I. 47. Index ſpec. Judic. 62. Repertor. aureum. 181. Repertorium. II. 34. Speculum judic. 39.

E.

Ephrem. Sancti Opuſcula plura. II. 169.
Epiſtole & Evang. in Dom. & Feſt. I. 50. II. 120.
Euclidis Elem. Geom. II. 108.
Euſebii Chronicon. I. 79. II. 132. de Præpar. evang. I. 45. II. 48. Hiſtor. Eccl. II. Nov. 40.
Eybe Albert. ab. de Vitæ Conjug. Commodis &c. II. 95.

F.

Fabri Joh. Breviar. ſuper Cod. II. 52.
Faſciculus temporum. II. 64. 90. 107.
Ferraris Joh. Petri de Practica Juris I. 137. bis.
Floriani de S. Petro Lectura. I. 30.
Formularium Inſtrument. in curia rom. II. 114.
Formularium Procuratorum. II. 134.
Fortalitium Fidei contra Jud. I. 152.
Franciſci de Platea. Opus de Reſtitut. Uſur. I. 60. II. 12.
Friderici Petrucii Conſilia. II. 39.
Fulgineo Gentilis de. Carmina de Urin. II. 135.

G.

Gainani de Bononia. Different. Leg. & Cau. I. 165.
Gaza Theod. Lat. Interp. II. Ariſt. de animal. I. 91.
Gellii Auli Noctes Aticæ. I. 13.
Gerhard Crem. II. Avic. Lat. vertit. I. 172.
Gerſon Joh. Tract. Varii. I. 105. Item 106. 189. Alphabetum div. amor. 111. de Præcept. Dec. 188. De Confeſſ. & Abſol. II. 113. Operum Voll. 4. 122. Donatus. 150. Concluſiones de diverſis Materiis. 169.
Gorichem Henr. de. Quæſtiones I. 116. Tract. de Caſ. quibusd. ſuperſt. & de Celebr. Feſt. 118.
Gratiani Decretum. II. 8. 35. 85.
Gregorii M. R. P. Moralia in Lib. Job. I. 27. 188. Lib. Dial. 41. 173. Theodiſce. 90. regul. paſt. 149.
Gregor. IX. Vide Decretales.
Gritſch Joh. Quadrageſimale. II. 10. 38.
Guillelmi Poſtilla in Ev. I. 170. II. 80. 157. 158. Pariſienſis Rhetorica divina. 169.

H.

H.

Harentals Petr. de. Expoſitio Pſalm. II. 53.
Haſelbach Thom. de. Sermones in Epiſt. S. Pauli. II. 21.
Henrici de Haſſia Expoſ. Orat. Dom. I. 105. 154. Expoſ. Ave Mar. 155. Tract. de arte predicandi. II. 174.
Hentisberdi Guil. Expoſit. regul. Solvendi Sophiſm. II. 125. 126.
Heroldt Joh. Sermones, Diſcipuli Dicti. II. 117.
Herp Speculum aureum. II. 74.
Hieronymi S. Epiſt. & Tract. Varii I. 89. 98. Aureola ſeu flores. 156. Vitæ Patrum. 128. & II. 25. Epiſtolæ & alia opuſcula II. 46. Varia opuſc. S. Hieron. Concernentia. I. 84.
Hiſtoria Eccleſiaſt II. XII. ex Socrate, Sozom. & Theodoret. I. 37.
Hiſtoria Frid. I. Henr. VI. Phil. Otionis IV. & Frid. II. Imp. I. 178.
Holkot Rob. Com. in I. Sap. II. 117.
Homiliæ a Paulo Diac. Collectæ II. 110.
Honorii Auguſtod. de Imag. Mundi, I. 179.
Horatii Opera. II. 119.
Hoſtienſis Summa in tres II. Decr. II. 18. Pars 2da & 3tia. 140. in quinque II. Decr. 61.
Hugonis a S. Vict. II. 7. Didaſcalicon, cum aliis Opuſculis. I. 112.

I.

Jacobi Carthuſ. Sermones notabiles. I. 155.
Jacobi de Cluſa. V. Cluſa.
Jacobi Forolivienſis Expoſ. in Can. Avic. II. 45.
Jacobi Januenſis ſeu Genuenſ. Legendæ Sanct. II. 24. 72. 115.
Janua Joh. de. Catholicon. I. 15. II. 119.
Imola Joh. de. Comm. in Clementin. I. 74.
Innocentii R. P. Tract. de Except. I. 164. Comment. in Decr. II. 86.
Johannina. V. Barbatia.
Johannis Andreæ. V. Andreæ.
Johannis Anglici Comment. de Univerſal. II. 124.
Johannis Canonici Quæſt. in II. Ariſt. phyſ. II. 87.
Johannis de Fonte in monte Peſſulano. Compend. Libr. Sent. I. 127.
Johannis de Francoford. Sermones breves. I. 131.
Johannes von Freyburg. Summa aus dem Decretenbuch. I. 42. II. 28.
Johannis de Janduno Quæſt. in II. Ariſt. de anima. II. 54.
Johannis Junioris. Scala Cæli. II. 64.
Johannis Magiſtri. Quæſt. philoſ. II. 89.
Joſephi jud. Libri Antiqu. jud. & de Bello jud. I. 22. II. 57.
Iſidori Hiſpal. Libri XX. Etymol. I. 39. 172.
Juridica Varia uti Modus Legendi abbreviaturas &c. I. 164. eadem opera. 165.
Juſtini Comp. hiſt. ex Trogo Pomp. I. 21. item II. 45.
Juſtiniani Imp. Cod. repet. præl. I. 76. Libri IV. Inſt. 9. 93. II. 31. 85.
Juvenalis Satyræ. Cum Com. Calderini. I. 67.

L.

Lactantii Firmiani. plura opera. I. 96. II. 22.
Laudivii Equit. Hieroſ. Epiſt. M. turci ſeu Machom. 2. Lat. edidit. I. 161.
Legend von Kaiſers Karls Streit. II. 141.
Licio Rob. de. Sermones, II. 103. Vid. Caraccioli.
Litigatio Satanæ contra genus hum. I. 168.
Livii Titi. Hiſtor. Decad. II. 105.
Lotharii Diac. poſtea Innocent. III. R. P. De Miſeria human. Condit. I. 151. 167. II. 9.
Ludolphi Carthuſ. Vita Chriſti I. 60.
Lulli Raymundi Ars Gen. ultima. II. 58.
Lumen animæ. II. 11.
Lutrei Quæſt. in II. Ariſt. de anima. II. 114.
Lyra Nicol. de. Moralia, II. 73. Poſtilla in Univ. Script. 69. 148.

M.

Magni Jacobi Sophologium. II. 142.
Mammotrectus ſeu Expoſitio &c. I. 113. 185.
Manuale parochialium Sacerdotum II. 171.
Maraſchis Barth. de Oratio coram Paulo II. R. P. I. 52.
Martialis Epigr. II. 108.

Mat-

Digitized by Google

Matthæi de Cracov. Dialog. rat. & conſc. I. 104. de arte moriendi. 183.
Matthæi Joh. Comm. ad Lib. Almanſoris. II. 76.
Matthæus Silvaticus. Lib. Pandect. med. I. 57. II. 47.
Medica Opera plura. II. 124.
Medii Thomæ Fabella Epirota. II. 128.
Mela Pomp. Geographia. II. 113.
Melber Joh. Variloquus, ſeu Lexicon Latino-German. II. 174.
Miſſæ Sacrique Canon. Expoſit. II. 153.
Mohometis Sec. ſeu M. Turci Epiſt. a Laudiv. Lat. edit. I. 161.
Moretus Matthæus edit. Pandect. Med. I. 57.

N.

Nanni Joh. V. Annii.
Nicolai Andreæ, Tract. de Miſſa. I. 183.
Nicolai Peroti. V. Peroti.
Nieder Joh. Die 24. guldene Harpfen. I. 43. 101. Expoſ. Decalogi. 71. Varia opuſcula uti Sermon. de temp. 129. Præceptorium divinæ Leg. 180. 18[illegible].
Nigri Fr. Gram. Lat. II. 56.
Nonii Marcelli de Propr. Serm. I. 86.

O.

Ockam Guil. de. Super L. I. Sent. II. 126.
Odonis Gerh. Comm. in II. Ariſt. Eth. II. 98.
Oldradi de Laude. Conſilia. I. 43. II. 93.
Omnibonus Leonicen. edidit Inſt. Quintil. I. 175. adjunxit Comm. Libris Valer. max. 174.
Opuſcula Varia S. Hieronymum Concernentia. I. 84.
Ordnung der Geſundheit. I. 74. II. 96.
Origenes contra Celſum. II. 71.
Oroſii Pauli. II. VII. hiſt. I. 34.
Ottonis Paſſav. Thronus aureus. II. 66.
Ovidii II. 3. de Amore. I. 26.

P.

Palladii Rutilii II. XII. de re ruſtica. I. 36.
Pandectæ Medic. a Matthæo Moreto editæ. I. 57. II. 47.
Paſſio D. N. J. C. II. 132.
Pauli a S. Mar. Ep. Burg. Scrutinium Scriptur. I. 81. 119. II. 147.
Pauli Veneti Ord. Erem. S. Aug. Expoſ. Nat. Ariſt. I. 100. Expoſ. Duor. II. poſt. Ariſt. II. 6. Summa Philoſoph. cum aliis 6. Sophiſmata aurea. 125.
Peroti Nic. Epiſc. Sipont. Rudimenta ling. lat. I. 92.
Petri de Anchor. Repet. Cap. Poſtulaſti. I. 58. Lectura Sup. Clement. II. 129.
Petri Brix. Repertorium theolog. & jurid. I. 93. II. 46.
Petri Comeſt. hiſt. Scholaſt. I. 48. 182.
Petri de Creſcent. rural. Comodorum II. XII. I. 26.
Petri Jacobi de Monte Peſul. Tract. de Arbitris I. 165.
Petri Lombardi Comm. in Pſalm. I. 166. II. 26. Libr. quat. Sent. II. 71.
Philelfi Fr. Satyræ. I. 85. Epiſtol. Libri XVI. 176.
Pii II. R. P. Bulla retract. I. 105. Dialogus de S. Commun. & Epiſt. ad Mahumet. 107. Abbreviatio. Blondi. II. 78. Vid. Æneas Sylv.
Piſani Barthol. Summa Piſanella I. 133. 148. II. 24.
Platina ſeu Joh. Bapt. de Sachi Vitæ RR. Pontif. II. 44.
Plinii Caji. Libri Epiſtol. I. 28. II. 136. hiſtor. nat. 120.
Plutarchi Apophtegmata. a Fr. Philelpho Verſa I. 24. Vitæ parallelæ. 142.
Pontani Ludov. Singularia I. 31.
Prato Hug. de. Sermones. II. 116.
Priſciani Gramat. Opera. II. 88.
Pſalterium Lat. II. 144. 154. duo diverſa Pſalteria.
Puteolus Fr. Editionem Op. Corn. Tac. Curavit. I. 158.

Q.

Quinctiliani Inſtit. Orat. II. XII. ex recenſione Omniboni. I. 175.

R.

Rampigolli V. Ampigolli.
Regimen Sanitatis Theodiſce I. 74. II. 96.
Repetitiones Diſput. Variorum Doct. I. 38.
Rethorika deutſche. II. 118.

Robo-

Roborei Fr. poſtea Sixti IV. R. P. de futuris Conting. I. 53.
Roderici Zamor. Speculum vitæ hum. I. 33. Deutſch. I. 124.
Roſate Albericus de. Opus Statutorum. II. 13.
Rota Rom. Deciſiones. I. 75. II. 7.

S.

Sacchi Joh. Bapt. de. V. Platina.
Saldis Hermanni de. Speculum Sacerdotum. II. 172.
Salomonis Epiſc. Conſtant. Gloſſar. Lat. I. 183.
Saluſtii Hiſt. de Conj. Cat. & de Bello jug. I. 24.
Salyceto Barth. de. in 9. ll. Cod. II. 131.
Samuelis Rab. jud. Epiſt. Latine verſæ ab Alfonſo. I. 81.
Scoti Joh. Duns. in II. Sent. II. 14. Quodlibeta 15. In. L. 2. Sent. 20. In L. I. Sent. 32. In L. 4. Sent. 83. Quæſtiones ſuper Porphyr. II. 173.
Sermones Sacri Dicti Dan. I. 169.
Sermones Diſcipuli. Super Epiſt. Dom. II. 153.
Sermones pro Mortuis. I. 168.
Sermones Sacri dicti Succi. I. 94.
Seuſe. Liber aſcetico moralis. II. 101.
Sifridi Ep. Cirin. Determinatio 2. quæſt. II. 163. Reſponſio ad 4. quæſt. 163.
Sigismundi J. U. D. Interpret. Stat. I. 190.
Socini Barth. Scripta ſuper Var. Tit. jur. Civ. II. 104.
Socrates V. hiſt. Eccleſ. I. 37.
Sontino Steph. Fliſci de. Synonima. II. 167.
Sozomenus I. 37. V. Hiſt. Eccleſ.
Speculum animæ I. 105.
Speculum hum. Salvat. I. 125. Theodiſce.
Statuta Provincialia Mogunt. II. 127.
Steinhöwel. Spiegel des m. Leben. I. 124.
Stella Clericor. II. 161.
Strabonis II. XVII. Geograph. lat. I. 19.
Suetonii Tranqu. (ſeu verius Aurel. vict.) Lib. de viris illuſtr. II. 160. de Claris grammat. 162.
Summa brevis de Pœnitentia. I. 168.

T.

Taciti Corn. Edit. Prima. I. 9. De Situ, & Moribus germ. 98. plura opera. 158. Libellus de germ. II. 151.
Tardivi Guill. Baſis. Grammat. I. 163.
Themiſtii peripatet. Varia. II. 70.
Theodoretus I. 37. V. hiſt. Eccleſ.
Theramo Jacob. de. Conſolatio Pecc. alias Belial. I. 40.
Thomæ Aqu. S. Comm. in Lib. IV. Sent. I. 16. Prima P. 2. 33. Expoſ. in L. Job. 62. Catena PP. 78. Comm. in L. 3. Sent. 97. Summa contra Gentil. 115. Catena PP. 116. Epiſt. ad Comitiſ. Flandriæ. 131. Secunda Sec. & Prima P. Summ 134. de Art. Fidei. 154. & 167. Prima Pars Summæ II. 4. tertia P. Sum. 29. Contra Gent. 48. Com. in II. phyſ. Ariſt. & metaphyſ. 51. Secunda Sec. 52. in L. 4. Sent. 87.
Thuricenſis phyſici Tract. de Comet. I. 63.
Tortellii Joh. de Orthographia II. 54.
Tractatus de Afflictione Eccleſiæ per Turcas. II. 91.
Tract. de Creatione mundi. I. 167.
Tract. ſeu Dialog. de Sumpt. Euchariſt. I. 191.
Tract. pro infirmis viſitandis. II. 113.
Tract. de modo perveniendi ad veram Dei & Prox. Dilect. a Monacho Carthuſ. I. 154. item de Amore Dei II. 133.
Tract. de Periculis Circa S. Euchar. ex Dictis S. Thomæ I. 131. 154. 191. II. 161.
Tractatus de arte & modo Prædicandi ex Op. S. Thom. II. 9. 174.
Trevio Joh. de. de Animar. Immortal. Oratio, item de Advent. Meſſ. I. 53.
Trithemii, Joh. Inſtitutio vitæ Sacerdot. II. 180.
Triumphi Auguſt. Summa de Eccleſ. Poteſt. I. 46.
Trotti Alberti Lib. de Clerico. I. 71.
Tuchers Hanns. Reiſe nach Jeruſalem. II. 110.
Tudeſchis Nic. de. Vulgo Abbas Siculus vel Panormitanus. Pars ſecunda in L. II. Decret. I. 31. 44. in L. I. Decr. 99. II. 8. 67. 94. Lectura ſupra quinque II. Decr. 17. 46. in II. III. IV. & V. Decret. 139. Gloſſæ in Clement. 68.
Turicenſis Conr. Repertorium cum aliis I. 140.

Tur-

Digitized by Google

Turnout Joh. de. Caſus breves. I. 187.
Turrecremata Joh. de. Expoſ. Pſalm. I. 20. Contemplationes. 44. Quæſtiones ſup. Evang. II. 27. de Efficacia Aquæ Bened. 158.

V.

Valla Laur. de Libero Arbitrio I. 147. De Elegant. Ling. lat. 68. 78. II. 1. 121.
Valeis Joh. Summa Galenſis II. 151.
Valerii Max. Libri Nov. Dict. & Fact. memor. I. 60. 70. 122. Item cum Comm. Omniboni. 174.
Variloquus. Vid. Melber.
Varronis M. Ter. rerum ruſtic. II. III. I. 36. de Lingua lat. II. 67.
Ubaldis Angeli de. Tract. Varii. I. 63.
Udonis Magdeburg. Vita. I. 151.
Victoris Aurelii. de viris illuſtr. I. 160.
Viola Sanctorum ſeu Martyrolog. II. 111.
Vincentii Bellovac. Varia II. 81. Speculum 136.
Virgilii Opera. Cum Comm. Servii. II. 41. Moretum 146.
Vitæ Philoſophor. I. 58.
Vocabularium Lat. germ. I. 123. Breve. II. 64
Vocab. Lat. Brevilequus dict. II. 65. 166. Latino - germ. 166.
Vocabularius Utr. Jur. II. 29. 80.
Utino Leonhard. de. Sermon. de Sanct. II. 25. 164. Sermones Quadrag. Vide Præf. ad Faſc. II. pag. IV.

W.

Weg zum H. Grab. I. 126.
Wilhelmi Ep. Lugd. Tract. de Vitiis I. 154. 166.

X.

Xenophontis Cyripædia Latine verſa a Fr Philelpho. I. 144.

Z.

Zabarella Fr. Lectura ſup. Clement. II. 77.
Zoemern Henr. de. Epitoma Dialogi de hæreticis. II. 86.

005271178 MAGL. 17.1 54
5271178